FRANCISC MUNTEANU

BARAJUL

roman

editura albatros

FRANCISC MUNTEANU

BARAJUL

FRANCISC MUNTEANU

BARAJUL

ROMAN

EDITURA ALBATROS

BUCUREȘTI. 1986

Dedic această carte
soției mele, LIA

GINA SĂCEANU luase bacalaureatul cu 8,33 și maică-sa, coana Leonora, era convinsă că fiică-sa era de departe cea mai frumoasă fată din clasă : avea păr castaniu buclat, gene lungi ca actrițele de film și un ten măsliniu de parcă ar fi stat toată vara la soare. Cuprinsă de un puternic sentiment de mîndrie maternă își chemă prietenele și vecinii din cartier să le arate poza fiică-si afișată în vitrina Librăriei numărul 4 din centrul orașului, pe panoul cu proaspeții absolvenți. Era a patra din rîndul doi, chiar lîngă fotografia directorului școlii, un bărbat chel cu ochi iscoditori. Din păcate, poza Ginei avea dimensiuni reduse, 6 pe 9, și nu se putea constata lungimea genelor și, pentru că era realizată în alb-negru, nu reda culoarea ochilor ei frumoși, verzi-cenușii. Toți cunoscuții, chiar și cei mai invidioși, îi prevedeau Ginei o carieră rapidă și „carieră" pentru o fată din Deva însemna inel de logodnă. Contrar pronosticurilor, Gina nu s-a măritat și asta din cauza maică-si : ea devenise pretențioasă, își dorea un ginere inginer sau avocat, mă rog, un om cu diplomă. După doi ani, cînd în sfîrșit a apărut bărbatul cu examenul de stat în buzunar, un agronom din Caransebeș, coana Leonora i-a găsit un cusur : nu era localnic.

La început căută să inventeze pricini mărunte, că nu se folosește de palma stîngă cînd se scobește în dinți, că nu stau hainele pe el ca lumea, că nu e suficient de respectuos față de ea.

— Dar n-o să trăiască cu tine, mamă ! Pe mine mă respectă foarte mult.

— Căsătoria înseamnă familie, draga mea. Și eu fac parte din familie.

— Mărită-te și tu, mamă... Cel de la Aprozar se uită la tine ca la dumnezeu. E de vîrsta ta, vă potriviți...

— Să-mi pierd pensia ? Și dacă nu înțelegi de vorbă bună, îți ordon : tu nu pleci de lîngă mine ! Aici ai casă cu trei camere și verandă, cu cișmea în curte. Ce să cauți tu în Caransebeș ?

— Dar îl iubesc, mamă !

— Iubirea-i ca primăvara : trecătoare. Vrei să mă lași singură ?

— Vino și tu la Caransebeș.

— Să-mi bat joc de casă ? Știi cu ce sacrificii a cumpărat-o taică-tu. Ca poștaș a înconjurat de trei ori pămîntul bătînd străzile orașului.

Privi spre peretele de lîngă fereastră unde, îmbrăcat în uniforma P.T.T.R.-ului, soțul ei, Ambrozie, înrămat în scoici, slab, ofticos, trăgea cu urechile la discuția lor.

— Caută-ți un bărbat din Deva.

— Și dacă nu găsesc ?

— Îl găsești tu. Roiesc bărbații în jurul tău ca muștele. Alege-ți unul. Ar fi vrut să-i dea sfaturi, să fie mai maleabilă să nu-și ferească mîinile de mîngîieri. Temîndu-se totuși să nu semene cu ea, îi spuse doar atîta: Cînd se uită unul la tine, care ți-e drag, clipește mai des, oftează. Cum crezi că l-am cucerit pe taică-tu ? Oftam, iar el, cu tolba de scrisori pe spate, mă însoțea pe toate străzile.

Cu toate sfaturile mamei, tot mai cutezătoare, Gina a rămas nemăritată, dar nimeni din oraș n-a avut motiv s-o vorbească de rău : rămăsese cu un trecut suficient de curat. N-a avut decît doi logodnici oficiali. Primul, un bărbat frumos, jurisconsult la Întreprinderea Județeană de Alimentație Publică ; s-au cunoscut la balul funcționarilor publici și din ziua aceea s-au văzut zilnic. La început la cofetăria „Macul Roșu" de pe bulevard, apoi la restaurantul Transilvania. Cînd dragostea a devenit o certitudine, jurisconsultul s-a mutat la mama și fiica Săceanu. Cu Gina schimbaseră inelele, era o logodnă oficială. Întrebînd odată cine e bărbatul din rama cu scoici, Ginei i-a fost rușine să-i mărturisească.

— Un cunoscut de la Agigea.

Nici maică-sa n-a avut curajul să etaleze funcția soțului, la început l-a făcut diriginte de poștă, pe urmă l-a avansat inspector la P.T.T.R. Coana Leonora era în culmea fericirii : viitorul ginere venea în fiecare seară încărcat cu fel de fel de pachețele : pate de ficat, salam de București și făină extrafină. Uneori aducea și delicatese : icre de crap, pește proaspăt, ciocolăți cu alune chinezești. Cu două săptămîni înainte de nuntă, logodnicul a fost arestat pentru lipsă în gestiunea mai tuturor băcăniilor din oraș.

Cel de-al doilea logodnic a apărut după moartea maică-si, era un bărbat mărunt, cu părul lins, îmbrăcat totdeauna în haină gen rubașcă cu șase nasturi, angajat ca funcționar la Sfatul popular. Se numea Aristide Carabaș și era o „partidă" cum dorise maică-sa : nu se scobea în dinți, nu intra în dormitor decît în ciorapi. Și pe deasupra era și econom : dimineața, mînca biscuiți cu ceai, deșuruba becurile din candelabru să economisească curent și-și spăla singur cămășile. Gina se opunea zadarnic :

— M-am obișnuit încă în armată.

— Nu știam că ai fost militar !

— Am fost, dar mi-au găsit o chestie la dosar și a trebuit să schimb uniforma cu hainele civile. Vezi, în bucătărie aragazul arde degeaba.

Înainte de nuntă s-a aflat că Tribunalul din Tecuci i-a respins ca nemotivată acțiunea de divorț. Avea patru copii.

La douăzeci și opt de ani, presată de timp, Gina începu numărătoarea inversă ; acum, dacă ar fi cerut-o cineva de nevastă, ar fi plecat bucuroasă și la Caransebeș și chiar și în celălalt capăt al țării, dar n-o curta nimeni și nu pentru că nu mai era frumoasă, dimpotrivă. Cunoștințele o asigurau că arăta chiar mai bine decît la douăzeci de ani : se împlinise, avea sîni mari, obraznici și un mers legănat de lebădă. Părea tipul clasic de vampă, nu de nevastă, deși nimeni din oraș nu și-ar fi permis să spună că e ușuratică, iar cei care o cunoșteau mai îndeaproape erau convinși că era suficient de serioasă ; nu se lăsa acostată pe stradă și nu onora invitațiile necuviincioase.

Singură, dezamăgită, Gina ar fi renunțat și la diploma viitorului soț, dar, deși avea casă cu trei camere și cișmea în curte, nu și-a găsit partenerul de viață : bărbații de vîrsta ei erau de mult însurați.

Un singur pretendent i-a mai cerut mîna : un pensionar ofticos. Îi propunea mai mult o afacere decît un act matrimonial, pentru îngrijire îi dădea nume și după moarte îi moștenea : avea mobilă stil și un ac de cravată cu un diamant.

— Mă vezi obosit, domnișoară, dar să știi că sînt o partidă. Mobila asta, arătă spre niște scaune îmbrăcate în husă, restaurată face o avere. A fost comandată la Viena de către domnul baron Kendefy. Fiecare scaun poartă sigiliul lui Stibinger și Fiul, mobilă de artă, Mariahilferstrasse 2.

Gina renunțase demult la măritiș, cînd nu departe de Deva a apărut șantierul și, odată cu el, s-au ivit zeci de candidați la însurătoare. La început au venit cîțiva geologi, topometriști, apoi constructori de șosele, de linii de înaltă tensiune, șoferi și mii de muncitori de toate profesiile. În marea rezervație a Retezatului s-au pus temeliile celei mai mari hidrocentrale din țară : la Brazi, la Hațeg mișunau bărbații veniți din toate colțurile țării, barăcile apăreau ca ciupercile după ploaie și pe tot cursul Rîului Mare se construiau colonii.

Gina n-a stat mult pe gînduri ; și-a închiriat casa unei familii venită din Moldova și s-a înscris rapid la un curs de steno-dactilografie. Înarmată cu acte, s-a prezentat pe șantier și spre mirarea ei, în mai puțin de jumătate de oră fu angajată și repartizată la dispeceratul parcului de mașini. Cînd traversa țarcul împrejmuit cu sîrmă ghimpată, șoferii se întorceau după ea, și în cîteva zile se pomeni curtată ca după bacalaureat. Succesul, desigur, se datora și modei : se purtau pantaloni reiați și rochii mulate pe corp. În fiecare dimineață găsea biroul acoperit cu flori, mecanicii își scoteau respectuos șepcile îmbibate cu ulei, iar șoferii îi sărutau mîna pentru fiecare foaie de parcurs semnată de ea. Uneori, pînă și șeful parcului de mașini, Mitică Roșca, zăbovea în biroul ei mai mult decît s-ar fi cuvenit. Îi dădea povețe :

— Șoferii mei, drăguță, sînt unși cu toate alifiile. Cu cei mai mulți dintre ei am lucrat și la Argeș și la Someșul Cald. Ai grijă să nu rămîi însărcinată.

— Vai, tovarășe Roșca, cum puteți crede așa ceva despre mine !

— Despre dumneata nu cred nimic. Îi cunosc pe șoferi. Știi cîte procese de pensie alimentară am avut la Argeș ? Numai în sectorul meu peste patruzeci. Oamenii aceștia cîștigă mult, oferă mult și nu dau nimic. Aici pe șantier nu e nici o distracție, în timpul liber șoferii se plictisesc.

— Pe mine mă respectă, tovarășe Roșca.

— Pe lumină. Să nu cumva să rămîi o noapte la dispecerat. Asta ca să nu spui că nu te-am avertizat. Și ți-aș mai da un sfat, dar știu că n-ai să mă asculți : nu umbla cu pantalonii mulați pe corp.

Roșca îi cerea prea mult.

După doi ani fusese chemată să stenografieze la ședința conducerii șantierului și după foarte puțin timp deveni secretara directorului general de la Brazi.

GINA SE TREZI BUIMĂCITĂ, cu o ușoară durere de cap, la cea mai mică mișcare a pleoapelor simțea zvîcniturile înfundate ale tîmplelor. Rămase nemișcată în pat, cu mîinile întinse deasupra plapumei, care parcă ar fi fost turnată din plumb : o apăsa pe piept. Se întrebă, fără să fi formulat fraza în cuvinte, de unde proveneau durerile de cap și găsi răspunsul fără multă trudă ; de la Fetească Regală. Da, vinul fusese dulce, chiar îndoit cu sifon aducea a limonadă.

Își serbase logodna pînă la închiderea localului.

Dacă de afară n-ar fi răzbătut huruitul „belazurilor" și al tractoarelor cu remorci, ar fi putut auzi respirația lui. N-avu însă putere să se întoarcă spre el și-i era milă să-l trezească cu noaptea în cap. Stînd nemișcată, încercă să reconstituie întîlnirea cu el : urcase tocmai treptele spre Terasă cînd îl descoperise în capul scărilor. Apropiindu-se unul de celălalt, pentru o clipă își înnodară privirile și bărbatul, surprins, uită să mai coboare. Înainte de ultima treaptă îi atinse brațul s-o ajute să urce

și această simplă și banală atingere de mînă o dezechilibră sufletește. La lumina albicioasă a neoanelor, el i se păru palid. Un timp fusese convinsă că e un nou-venit pe șantier, pe urmă gîndi că s-au cunoscut mai de mult și, derutată, nici nu-și mai aducea aminte cum s-a nimerit la aceeași masă cu el. Fără îndoială, romancierii aveau dreptate afirmînd că dragostea nu se dezvoltă în timp, ci se naște brusc, cînd te aștepți mai puțin.

Mai fusese odată în dragoste cu un nou venit pe șantier, un bărbat înalt, cu față colțuroasă, cu un mers legănat de animal nobil. Se cunoscuseră la cantină ; el avea bonuri de masă galbene de flotant și nu suporta căldura. Își făcea vînt cu o farfurie. Timidă, Gina se așezase la masa lui. Bărbatul lăsă farfuria din mînă și se răsuci spre ea :

— Ce culoare au ochii tăi, domnișoară ?

— Verzi, răspunse surprinsă Gina. Dar de unde știți că sînt domnișoară ?

— Asta se vede mai bine decît culorea ochilor. Îți place pădurea ?

— Nu mi-am pus niciodată această întrebare. Cred că da.

— Atunci e bine. După-masă o să facem o plimbare în pădure.

Gina îi căută privirile :

— Îmi faceți o invitație și încă nici nu ne cunoaștem.

— O să ne cunoaștem. Și acum, adu-mi te rog o supă și vezi să fie și carne în ea. Mă cheamă George.

Îi mulțumise pentru serviciile făcute mîngîind-o pe braț. Bărbatul avea mîini atît de puternice, încît se temu să-l supere, contrazicîndu-l.

— Cu tine m-aș duce pînă la capătul pămîntului, îi spuse după felul trei și Gina se cutremură.

Dragostea fusese furtunoasă, dar după numai două săptămîni, George s-a transferat pe un alt șantier și nici măcar nu i-a lăsat vorbă unde.

Hotărîse să fie acum precaută, dar toate strădaniile ei au fost zadarnice. Bărbatul se dovedi un caracter puternic, voluntar, cu multă autoritate. Atît de mică s-a simțit în preajma lui, încît a uitat să-l întrebe de numele de familie. El, franc, s-a prezentat scurt, imediat după ce

a făcut comanda : Gică. Un timp, Gina l-a bănuit inginer, avea mîinile foarte curate și degetele lungi îngrijite și, deși era miercuri, purta cămașa albă, scrobită. Abia la cea de a doua baterie a aflat că era coafor la Hațeg.

— Șef de unitate, a adus el precizarea.

Nici nu putea fi decît șef de unitate : era înalt, cu păr ondulat, cu o buclă rebelă căzută pe frunte, pe care, neglijent, încerca tot timpul s-o aranjeze. Stînd alături de el, îi păru rău că renunțase la cura de slăbire începută cu un an în urmă după o rețetă formidabilă, nu ar fi fost nevoie decît de puțină voință și cîteva grapefruituri pe zi. Din cauza indolenței, trebuia să poarte rochii largi de tip indian, cu platcă și cu multe falduri. Cu toate astea Gică îi ghicise formele :

— Aveți un fizic extraordinar !

De altfel toată seara o complimentase :

— Aveți priviri ucigătoare, domnișoară.

După ce ospătarul adusese și cea de a doua baterie, tot Fetească Regală, Gică scoase din buzunar un inel.

— Sper că nu mă refuzați. Aș vrea să ne logodim.

N-avea cum să-l refuze. Gică era sincer. Păcat că inelul se dovedi prea larg pentru degetele ei subțiri. Gică a vîrît inelul în buzunar și a jurat că a doua zi va cumpăra de la „Bijuteria" din Hațeg un inel cu două numere mai mici.

Pe urmă, deși lumea din jur se uita la ei, îi sărutase toate cele zece degete. Pe Gina o trecuseră fiorii, se îmbujoră la față, ar fi vrut să cînte, să zboare, să oprească clipa în loc, să nu fie decît ei doi.

După ce consumară și cea de a doua sticlă de vin, constatase că și Gică avea priviri ucigătoare ; avea și un zîmbet perfid, provocator.

Orchestra, ca și cum ar fi fost de față și directorul general al șantierului, cînta fără întrerupere, iar diseuza se întrecu pe sine : interpretase fără greșeală „Ne cunoaștem din vedere" și o mulțime de tangouri la modă. Uneori, ca să fie originală, șoptea cuvintele gutural, de parcă ar fi avut laringită. Nu era cîntăreață de profesie, fusese descoperită de către toboșarul formației la secția „Salarizare". Inginerii stagiari veneau la Terasă numai de dragul ei.

Gina fu bucuroasă că începuse programul, cei din jur nu se mai uitau la ei. Îi părea rău că se cunoscuseră la local și nu undeva unde ar fi fost numai ei doi și foșnetul pădurii.

Foșnetul pădurii îi aduse aminte de George, dar acesta nu se putea compara cu Gică : George fusese un dur și în cele două săptămîni cît au fost împreună n-a reușit să compună o frază mai lungă de două cuvinte. Vorbea despre sine, la persoana a treia : George vrea să mănînce, George e obosit, pe George îl doare capul.

După ora închiderii, coborînd scările Terasei, Gică o cuprinse de după umeri. În clipa aceea realiză Gina pentru prima oară ce puteau însemna cei patru sute de volți, înscriși pe stîlpii de înaltă tensiune.

— Sper că ne vedem și mîine, domnișoară.

Perspectiva despărțirii o trezi la realitate.

— Vrei să pleci ?

Farurile basculantelor pe serpentinele muntelui de pe malul celălalt al Rîului Mare păreau niște beculețe.

— Bineînțeles. E tîrziu.

— Și unde vrei să te duci ?

Vocea ei suna ca șoaptele guturale ale diseuzei.

— La Hațeg.

Doi cheflii aproape că se rostogoliră pe scări, abia reușiseră să se ferească din calea lor.

— Ultima cursă a plecat de mult, bîigui Gina și ochii i se umeziră.

Oare atît să dureze o fericire ?

— Știu, răspunse ferm Gică. Mă duc pe jos.

Gina insistă.

— Sînt peste zece kilometri pînă acolo.

I se păru că adusese un argument suprem, dar Gică era neclintit în hotărîrea lui.

— Nu face nimic.

Gina se agață de brațul bărbatului.

— N-am să te las. Este o cursă dimineața la patru.

Gică nu se lăsă convins decît după ce ea îi mărturisi că avea o garsonieră în Colonia de Jos. Îi spuse fraza simplu, fără să se jeneze ; nu-i oferise Gică inelul de logodnă ?

Pînă în colonie coborîră pe o potecuță îngustă, neluminată ; era o scurtătură improvizată de cei care părăseau Terasa. Dinspre baraca nefamiliștilor se auzeau rîsete și scîrțîitul unei viori ; nefamiliștii erau tineri, se distrau pînă în zori, așteptau ca fetele de la cantină să termine cu spălatul vaselor.

Singură, Gina n-ar fi avut curajul să coboare pe scurtătură, la ora aceea. Alături de Gică se simțea în siguranță. În mers, ori de cîte ori își împreunau fețele, spre Gina venea miros de lavandă.

Aproape de colonie, Gică o sărută de cîteva ori pe gît și Gina simțea cum i se face pielea găină. Spre stupoarea lor găsiră ușa barăcii încuiată. Disperată, Gina nu știa cum să se scuze. Gică, supărat, spuse mai mult pentru el :

— Toată viața am avut ghinion ! Își aprinse o țigară și privi ușa cu dușmănie. Mă duc cu autostopul.

— Nu pleci nicăieri.

Tonul hotărît al femeii îl liniști.

— Dar cum își permit ăștia să încuie ușa ? Nu știu că sînt și alți locatari ?

— E o speriată de la căminul de copii, se lamentă Gina. Stă singură și se teme că dau nefamiliștii buzna peste ea.

— E frumoasă ? se interesă Gică.

— Pe dracu ! E o sfrijită, cu glas subțire de pițigoi.

Se duse la fereastra speriatei și-i bătu cu degetele în geam.

După vreo zece minute, educatoarea trase perdelele, să vadă cine o derajează. Era îmbrăcată într-o cămașă de noapte din diftină închisă la gît. După alte cîteva minute de parlamentări, îi dădu Ginei cheia :

— După ce intrați, vă rog să închideți ușa din nou.

— De ce te temi, domnișoră ?

— A fost zi de salariu, tovarășă Săceanu. Azi sînt mai mulți oameni cu chef ca deobicei.

Gică, bucuros, pătrunse în baracă, urcă scările în vîrful picioarelor. Scîndurile neuscate suficient trosneau ca sub șenile.

Ajunși în cameră, Gina aprinse candelabrul din tavan, ca Gică să vadă că are mobilă ca lumea, că nu s-a logo-

dit cu una adunată de pe drumuri. După ce arătă zestrea, așternuturile din damasc cu marginile croșetate de maică-sa, se așeză pe un scaun tapisat tot cu roz. Ar fi vrut ca Gică să se așeze lîngă ea, s-o mîngîie pe păr, s-o alinte : atunci ar fi avut și conștiința împăcată că n-a avut încotro, n-a avut cum să reziste. Coaforul însă era grăbit, stinse imediat toate luminile, pînă și veioza de plastic de pe noptieră.

Prin transperant mijeau zorile. Gina întinse mîinile spre stînga ei, dar logodnicul nu mai era în pat. Se trezi definitiv, îi trecuse și durerea de cap, privi spre deșteptător, era șapte fără cinci minute. La ora asta ar fi trebuit să fiu la birou. Logodnicul era normal să fi plecat, era șef de unitate, nu se putea ca subalternii să-l aștepte. Sări din pat, își clăti fața cu apă rece și se îmbrăcă în viteză. Puse fardurile în poșetă cu gîndul să se pavoazeze la birou. În primele ore ale dimineții oricum era mai liberă.

Alergînd spre birou uită de logodnic ; privi doar spre crestele munților. Soarele se ridicase deasupra brazilor, ceea ce acum, la început de mai, însemna că trecuse de ora șapte. Ajunse în birou gîfîind ; pendula arăta șapte și zece. Urcă pe un scaun și, pentru orice eventualitate, trase arătătorul cel mare pînă la șapte fără cinci. Răsuflă ușurată, apoi, după ce scoase husa de pe mașina de scris, se liniști. Nu-i plăcea cînd Mihai Borza, directorul general al grupului de șantiere, îi făcea observații. Era un om ursuz, măcinat de insomnie, permanent preocupat de probleme cunoscute numai de el. Scoase din poșetă oglinda din buzunar, rujul și dermatograful pentru ochi, ar fi vrut ca pînă la sosirea directorului să fie aranjată. Tocmai își vopsea pleoapele cu verde, cînd ușa capitonată a directorului se deschise și în crăpătura ei apăru Borza. Era ras proaspăt, ca deobicei.

— Ai sosit, Săceanule ?

Speriată, Gina își duse mîinile cu fardurile la spate și abia după aceea se ridică în picioare.

— Da, tovarășe director. Nu știam că ați venit.

— După atîția ani ai fi putut să mă cunoști, eu nu întîrzii niciodată. Te-a sunat disperat unul Gicu sau Gică. Dacă știi că nu ești punctuală, spune-i să te sune mai tîrziu. Și roagă-l să nu îmi mai spună „băiatule"...

— Da, tovarășe director.

— Caută-l pe Dima !

Borza se retrase în biroul lui, fără ca Gina să fi apucat să-i răspundă. Înainte de a fi ridicat receptorul, se întrebă ce anume ar fi putut să-i răspundă ? Formă numărul șefului de echipă.

— Alo, cu tovarășul Dima... Da, eu sînt, Gina... Nu înțeleg... Aa, a plecat spre noi. Foarte bine, îl căută șefu'...

Puse receptorul în furcă și se rezemă cu coatele de birou ; îngîndurată, uită să dea cu verde și pe pleoapa cealaltă. Nu și-ar fi imaginat ca Gică s-o caute. În orice caz, nu atît de repede. Fără îndoială s-au potrivit. De cîte ori nu i-a spus maică-sa : „O căsătorie rezistă dacă ești drăgăstoasă. Caută să nu fii bleagă". Cu Gică sigur n-a fost, altminteri de ce i-ar fi spus între îmbrățișări : „Cred că nici Sofia Loren nu face dragoste ca tine !"

Se ridică de la birou și se duse să deschidă fereastra, dar înainte să fi pus mîna pe ivăr se privi în oglinda sticlelor. Se strîmbă : e bine că a plecat Gică pe întuneric. Ar fi fost groaznic s-o vadă nefardată.

LUI ION ZAHARIA, secretarul Comitetului de partid al grupului de șantiere, deși nu împlinise încă treizeci de ani, toți muncitorii din cele patru colonii îi spuneau „nea Zaharia". Acest „nea" suna ca un titlu de noblețe. De profesie, secretarul de partid era inginer mecanic și se născuse undeva în fundul Moldovei, dar accentul tărăgănat și melodios și-l pierduse încă în anii studenției, la Timișoara. La început se opusese acestei titulaturi, mai ales că așa i se adresau și muncitorii mai în vîrstă. Borza îl lămuri :

— Înseamnă că te respectă, Ioane. Și dacă în ziua cînd vor porni turbinele hidrocentralei îți vor spune la fel, înseamnă că ai muncit bine.

Era un argument și în fața argumentelor Zaharia se înclina.

În timpul studenției își descoperise adevărata sa vocație : matematica. Era în anul trei, nu mai avea timp și nici rost să înceapă o nouă facultate. Perfecțiunea șirului de numere, armonia lor în combinații suna pentru el ca

o melodie captivantă. În orice alt domeniu există marje în limita cărora sînt admise mici imperfecțiuni : fie că este vorba de o oarecare neomogenitate la o șarjă de oțel, de mici fisuri în betonul armat sau de unele diferențe de sutimi de microni la strunjit. Cu toate astea, oțelul este apreciat de controlorii de calitate, betonul armat cu micile fisuri rezistă la cutremure și pistoanele strunjite funcționează normal. Numai edificiul matematicii se prăbușește la cea mai mică inexactitate. Matematica este singura disciplină care se compară cu perfecțiunea naturii. Pînă și legile de bază ale fizicii care explică universul sînt verificate cu cifre, un „doi cu doi fac patru" echivalează cu precizîunea unei eclipse de soare.

Era convins că matematica va revoluționa în curînd toate științele, toate artele. Mai mult decît atît, prevedea într-un viitor apropiat măsurarea conștiințelor prin șirul infinit al numerelor. Tot timpul studenției i-a părut rău că era afon că n-a putut analiza Simfonia a V-a a lui Beethoven, înlocuind notele cu cifre, ca să demonstreze perfecțiunea armoniei. Aprofundînd calculele probabilității ale lui Schrödinger, a rămas extaziat. Cu toate astea, denumirea de „probabilitate" i s-a părut improprie, inexactă. Cu acest calcul, prin definiție doar probabil, se puteau măsura iuțimi comparabile cu viteza luminii, determina timpul la fracțiuni de milionimi de secundă. Exactitatea probabilității i se păru impresionantă.

Din cauza matematicii a uitat să meargă la întîlniri, să danseze la ceaiuri. Abia după terminarea studiilor și-a dat seama că singura lui dragoste au fost cifrele.

Borza îl îndrăgise încă din primele zile după venirea lui pe șantier, nu-și dăduse aere, nu voia să pară atotștiutor, era plin de dorință de muncă și puțin dezorientat.

— După cîte am fost informat, dumneavoastră, tovarășe director, aveți multă experiență de șantier. Cu ce credeți că ar trebui să-mi încep activitatea ?

— În primul rînd, să faci cunoștință cu șantierul propriu-zis. O să-ți dau un om care să-ți arate șantierul de la baraj la centrala subterană, de la tunelul de aducțiune la parcul de mașini. Să nu te sperii cînd vei vedea imensitatea locurilor de muncă.

— Nu sînt sperios, tovarășe director.

— Atunci e bine. Eram cam de vîrsta ta cînd am fost trimis stagiar la Bicaz. Foarte mult timp am avut senzația că șantierul mă copleșește. Trebuie să te ridici deasupra lucrurilor, să le poți domina. Oricînd vei avea o nelămurire, oricînd vei simți nevoia să mă consulți, caută-mă.

În ziua aceea îi mărturisi pasiunea lui pentru cifre.

— E un merit, Ioane. Un mare merit. În munca ta de secretar de partid însă poate fi și un cusur.

— Cusur ?

— Da. Să înlocuiești oameni din carne și oase cu cifre.

— Matematica e o pasiune pur personală.

— Înseamnă că am înțeles bine. Numai pasiunile pur personale sînt dăunătoare. Un pasionat ecolog îi urăște pe toți fumătorii. Un celibatar convins privește cu suspiciune instituția care se numește *familie*. Borza își aprinse o țigară și privi un timp în gol, apoi continuă ca și cum ar fi ținut un discurs : În munca de partid imparțialitatea este o lege de bază. Pasionații nu pot fi imparțiali. Dacă vei reuși să-ți impui ca matematica să nu fie mai mult decît plăcerea de a juca șah, ai cîștigat. Ești prea tînăr ca să nu-ți poți impune ca șirul numerelor să-ți facă aceeași plăcere pe care mi-o produce mie vocea Mariei Tănase. Grecii au un cuvînt formidabil de frumos : echilibru. În traducere exactă înseamnă egal și liber. Oamenii trebuie să fie egali în fața naturii și liberi în societate. Liberi să trăiască cum vor, să-și spună oricînd și oricui părerea. În esență astea sînt supremele drepturi ale omului. Își aprinse o țigară și adaugă : e bine că am schimbat idei, cel puțin o să ne cunoaștem. Du-te și fă cunoștință cu șantierul.

Lui Zaharia îi plăcu felul de a gîndi al directorului : i-ar fi părut rău să fie numai un tehnician, absorbit de problemele șantierului, un om preocupat doar de producție. Lucrase patru ani la Hunedoara la furnale, într-un colectiv bun. Cînd i se propuse să devină activist de partid și încă departe de locul lui de muncă, se codi : își aranjase casa și se pregătea pentru doctorat. L-a lămurit primul secretar al județului :

— Ne-am gîndit și la doctoratul dumitale, tovarășe

inginer. Poți studia și pe șantier. Desigur, munca va fi mult mai grea decît aici în combinat : nu vei modela oțelul ci oamenii. La furnale regulile sînt fixe, date : atît fier, atît carbon, atît cocs. Sufletul omului e compus din mii de elemente. Fiecare om e o altă șarjă. O să-ți prindă bine lucrul cu oamenii. Desigur, ca să-i cunoști, trebuie să-i iubești. Și iubind oamenii, cînd te vei întoarce la furnalele dumitale, vei topi oțelul mai bine, mai cu spor. În fond, în societatea asta în care trăim, fiecare dintre noi este activist de partid. Indiferent unde lucrăm. Dumneata ai șansa să lucrezi cu mii de oameni, cu mii de individualități într-un colectiv formidabil. Directorul e și el formidabil. Va trebui să-l ajuți. Pe lîngă toate calitățile lui are și o mulțime de defecte. E impulsiv, chiar agresiv, ia hotărîri de unul singur.

— Nu sînt prea tînăr pentru o asemenea muncă, tovarășe prim secretar ? Și despre hidrocentrală nu știu aproape nimic.

— Tinerețea e o calitate. Și hidrocentrala ta sînt oamenii.

În clipa aceea nu găsi nici un argument care ar fi putut să schimbe hotărîrea primului secretar. Abia seara, după ce se culcă în pat și privi contururile nedefinite ale mobilelor, găsise replica care l-ar fi salvat de detașare. „Ați spus mai înainte, tovarășe prim secretar, că fiecare dintre noi sîntem activiști de partid la locul nostru de muncă. Lăsați-mă să rămîn activist de partid la furnale. Sînt convins că există activiști de profesie care știu să transmită mai exact sarcinile, care au o experiență bogată în acest domeniu." A doua zi însă, cînd veni mașina șantierului să-l ducă la noul lui loc de muncă, „argumentele" i s-au părut puerile și nu a mai cerut audiență la Județeană.

— Ce unitate credeți, tovarășe director, că ar trebui să vizitez în primul rînd ?

— Toate au aceeași importanță. Du-te la șoferi.

PE ROȘCA, șeful parcului de mașini, îl găsi în atelierul de reparații. Tocmai se certa cu un șofer.

— De ce n-ai venit, mă, la schimb ? Șoferul își lăsă

privirile în pămînt. Era un om înalt, cu fața obosită. A fost zi de salariu și te-ai îmbătat, ha ? A stat basculanta pe drum ca un copil părăsit. Te-ai îmbătat ?

— M-am îmbătat, tovarășe Roșca. Mi-a scris nevasta că nu poate veni decît luna viitoare. Ce era să fac ? M-am îmbătat.

— Eu cred că tu nici nu ești însurat. Ne minți ca să locuiești în apartament și nu la comun. Știi cît ne-a costat beția ta ?

— Nu vă costă nimic. Chiar rămîneți în cîștig. Doar n-o să mă plătiți pentru ziua de ieri.

— Tu numești asta cîștig ? se înfurie Roșca. Fața îi deveni pămîntie și înaintea fiecărui cuvînt mușca aerul. Zici — cîștig, că n-am transportat patruzeci de vagoane de arocament pe baraj ? Asta e cîștig ? Îl descoperi pe Zaharia și se enervă și mai mult. Nu-i plăceau spectatorii. Dumneata ce vrei ?

Zaharia se simți jenat :

— Sînt noul secretar de partid al șantierului. Mă numesc Ion Zaharia și am venit să cunosc problemele parcului de mașini.

— Parcul de mașini ? N-o să-l cunoști niciodată. Nici eu nu-l cunosc. Dacă ești de la partid, stai de vorbă cu individul ăsta !

Arătă spre șofer. Acesta se uită la Zaharia : îl găsi prea bine îmbrăcat ca să înțeleagă pe un muncitor. Se întoarse spre Roșca :

— De ce să stea de vorbă cu mine ? Nu m-ai bește-lit dumneata destul ? Eu nu-s membru de partid ! Ce să discute cu mine ?...

— Taci ! îl repezi Roșca.

Zaharia vru să aplaneze conflictul.

— Am să stau de vorbă cu el după ce se întoarce din schimb.

Roșca își pierdu răbdarea :

— Lucrează în schimbul de noapte. Tu de ce taci ? se întoarse spre șofer. Vrei să vorbesc eu în locul tău ?

Acesta își lăsă privirile în pămînt și-și cercetă bombeurile bocancilor.

— Aș vrea să vorbesc întîi cu dumneata, tovarășe Roșca.

— Cu mine peste o oră. Acum trebuie să formez schimburile.

Zaharia se retrase cu șoferul într-un colț al atelierului. Nu știa cum să înceapă discuția : exercita pentru prima oară funcția de activist de partid. Întrebă, după ce își drese vocea :

— Cum te numești dumneata ?

— Mi se spune Dumitraș.

— Și care e numele de familie ?

— Ăsta pe care vi l-am spus. Așa scrie în buletin : Dumitraș Ștefan. Dar toată lumea îmi spune Dumitraș.

Zaharia era convins că omul din fața lui i-ar fi întors de mult spatele, dacă n-ar fi auzit că e secretarul de partid al șantierului.

— Și de ce te-ai îmbătat aseară ?

Ar fi făcut pariu că șoferul o să se scuze, că o să se dezvinovățească. Acesta însă îi răspunse scurt, fără ocolișuri :

— Pentru că am luat salariul.

— Și dacă-ți iei salariul, trebuie să te îmbeți ?

— Păi, mă îmbăt cînd am bani.

— Înseamnă că dacă ai lua bani în fiecare zi, te-ai îmbăta în fiecare zi ?

— La supărarea mea nu m-aș mira.

— Dar ce te supără pe dumneata ?

— Șalele. Stau opt, zece ore la volan și cînd vreau să mă ridic, îmi scîrțîie toate încheieturile. Dar nu asta e buba. Nevasta mea. Am senzația că nu mai vrea să vină după mine. M-a amenințat ea și la Someșul Cald. A înscris copiii la școală la Tîrnăveni și stă.

— Bani îi trimiți ?

— O chenzină. De cealaltă am și eu nevoie. Dacă ar fi aici, am putea pune banii la CEC. Dar să știi, cu mine discuți degeaba. Ți-am mai spus : eu nu-s în partid.

— N-are nici o importanță, eu vreau să cunosc problemele tuturor oamenilor.

— Păi, dacă ai asculta numai problemele mele ți-ar trebui vreo șapte zile. Dar la ce-ți folosește dacă le știi ?

— Îmi folosește. Mai ales acelea care sînt legate de șantier.

— Și alea-s multe.

— Spune-mi una.

Șoferul se scărpină în creștetul capului. Avea păr scurt, țepos.

— Ai o țigară ?

Zaharia, deși nu fuma, avea totdeauna un pachet de țigări la el. Îi oferi un Snagov.

— Îți spun una. E și a mea și a șantierului. Ar trebui reparate drumurile.

— Asta-i o problemă generală.

— Nu-i. E numai a noastră, a șoferilor și a șantierului. Știi cît arocament transportă un belaz ? Patru vagoane. Serpentinele sînt înguste. Cînd trec două basculante una lîngă alta, ne șurluim. Cea de la margine mereu are senzația că se va prăbuși în gol. Dacă drumurile ar fi bune, am putea face douăsprezece curse în loc de zece. Asta, la opt sute de basculante înseamnă o mie șase sute de curse în plus. O mie șase sute ori patru vagoane. Ar cîștiga șantierul și noi... Vrei să-ți arăt poza nevesti-mi ? Scoase din portmoneu o fotografie lipită pe un carton care reprezenta o femeie împlinită, cu părul coafat cu fierul : E Nuți. Știi ce frumoasă a fost cînd am cunoscut-o ? Ca un înger. Avea părul numai bucle, bucle. Pe vremea aceea lucra la Nufărul din Piatra Neamț. Cînd am dus-o la Bicaz, tot șantierul se întorcea după ea. Pe urmă au venit copii și grijile. Păcat că n-am avut bani atunci, să-i fi făcut o sută de poze. Aș fi tapetat un perete cu ele. De fapt are și ea dreptate. Mai am cîțiva ani pînă la pensie și ce am să fac ? Mă tîrăsc după Borza ? Trebuie să am și eu un loc undeva. Un loc stabil. Un mușuroi pe care să-l viziteze copiii de ziua morților. Poate vor afla și nepoții de mine. Dumneata ce zici, ce ar trebui să fac ?

Ce soluție ar putea da unui om în pragul pensionării ? se întrebă Zaharia și-i era ciudă că nu avea soluții. Îi spuse totuși, ca omul să nu creadă că-l doare în cot de soarta lui :

— Eu zic că ar trebui să bei mai puțin.

— Așa-mi zic și eu după ce-mi trece mahmureala. Pe urmă vin serile lungi și-mi dă brînci singurătatea. Știi cu cine stau în baraca din colonie ? Cu umbra mea. Mă duc în bucătărie și umbra se ține după mine. Mă

opresc și se oprește și ea. O fi și ea tristă ca mine. Uneori îi vorbesc. O întreb ce face și nu-mi răspunde. Probabil nu face nimic. Nici eu nu fac nimic. Și cînd n-am ce să fac mă duc la cîrciumă. Credincioasă, umbra mă însoțește. Ne îmbătăm amîndoi : mă clatin eu, se clatină și ea.

— N-ar fi bine să trimiți mai mulți bani acasă ?

— Nu-i ajut cu nimic. Cînd le trimiteam două mii, îmi scria femeia că mănîncă salam și dimineața și la prînz și seara. Ca pruncii să nu-și dea seama că mănîncă salam, le tăia feliile în lung ca pe niște fleici. Acum le trimit patru mii și tot salam mănîncă. N-are timp să se ocupe de mîncare, muncește toată ziua, eu nu-s acolo... Nu se construiește ușor socialismul, tovarășe secretar.

— Nu, nea Dumitraș.

Pe Roșca îl găsi în biroul încropit din tinichele de la intrarea în atelier. Părea sfîrșit. Își aprinse tocmai o țigară : alta aprinsă încă fumega în scrumieră.

— Ce ai vrea să afli de la mine, tovarășe secretar ?

— Problemele parcului de mașini.

— Păi, grija mea principală e să asigur șofer pentru fiecare mașină.

— Și reușești ?

— Nu totdeauna. La o mie și ceva de șoferi avem o fluctuație lunară de treizeci, patruzeci de oameni.

— Chiar atît de mare ?

— Uneori și mai mare.

— Înseamnă că este o cauză.

— Mai multe. Cea mai importantă o putem imputa aprovizionării. Un belaz de patruzeci de tone consumă în trei schimburi o mie două sute litri de motorină. Pe șantier circulă cam opt sute de basculante de diferite tipuri și încă o sută de alte camioane. Această cantitate imensă de motorină trebuie transportată, depozitată, distribuită. Șoferii au o muncă îngrozitor de grea, dar cîștigă și foarte bine. Cîștigă cînd aprovizionarea le poate asigura combustibil. Șoferii cu care am muncit la Bicaz, la Argeș sînt stabili. Restul sînt flotanți. Vin și stau pînă-și aranjează ceva într-un oraș. Pentru că aici, în creierul munților, e mai greu de trăit.

— Şi alte cauze ?

— În primul rînd timpul. Dacă plouă, basculantele se împotmolesc în noroi. Oamenii stau şi pîndesc cerul. Şi pentru pîndirea cerului nu primesc parale. Pe urmă, problema schimbului de noapte. Pe serpentine vizibilitatea e redusă. În loc de zece, douăsprezece curse oamenii fac numai opt. Şi plata se face pe numărul de curse. Toţi ar vrea să lucreze ziua. E mai uşor de condus şi se şi cîştigă mai bine.

Pînă la discuţia cu Roşca, nu şi-ar fi imaginat că şoferii ridică atît de multe probleme. Să nu pară totuşi străin de aceste lucruri, spuse ceea ce bănui că e o concluzie logică :

— Bănuiesc că schimbul de noapte se face prin rotaţie.

— Numai că nici rotaţia nu e o simplă problemă de matematică. Sînt şoferi care nu rezistă la schimbul trei. Alţii au probleme cu vederea. Nu poţi să-i obligi să lucreze noaptea. La toate astea se adaugă şi problema socială. Unii şoferi locuiesc în apartamente, alţii în dormitoare comune. Nu poţi pune semnul egalităţii între ei De la cei cu apartamente trebuie să pretinzi mai mult.

Zaharia îşi dădu seama că Borza avusese dreptate : matematica nu se putea aplica la oameni. Cei opt sute de şoferi nu erau simple unităţi, ci opt sute de personalităţi, opt sute de caractere.

ÎN PRIMA TINEREŢE, Ion Zaharia ar fi vrut să fie tractorist ; pe atunci au apărut primele IAR-uri cu burlane, ce răscoleau tot praful ulicelor. Pentru mintea lui de atunci, era greu de conceput un cal mecanic cu burta plină de roţi dinţate şi ţevi. Dar Ion Zaharia era încăpăţînat, tractorist voia să se facă.

— Dacă vrei să fii tractorist, i-a spus taică-su, trebuie să-ţi zbîrnîie mintea. N-ai văzut ce uzină e în burta lui ? Cu calu-i altceva. Îi dai un bici, te mai rogi de el şi se opinteşte. Motorul n-are suflet : se opreşte şi gata.

— Nici un cal mort nu se mai ridică în picioare, tată. În schimb, un tractor stricat se repară.

— Păi, vezi, asta e. Ca să repari un tractor, trebuie

să ai minte multă. Mă-ta a învățat să se iscălească după campania de alfabetizare, iar eu îs mulțumit că pot ține socoteala la oi.

Lui Ion i-a plăcut mai mult la școală decît acasă : îl iubea și don' Demetru, dascălul. Acesta se ocupa de el mai abitir decît de ceilalți proști din clasă :

— Adună-mi, Ioane, un măr cu două pere. Cît fac ?

— Trei, don' Demetru.

— Ești prost, Ioane ! Un măr cu două pere fac un măr și două pere. Un măr nu se poate aduna decît cu alte mere. Și perele numai între ele.

Învățase și izbînzile Măriei Sale Ștefan și versurile pline cu peisajul Țării de Sus ale lui Alecsandri. Știa pe de rost de unde izvorăsc Mureșul și Prutul, capitalele țărilor de pe mapamond, ce sînt moleculele și cum a apărut viața pe pămînt.

Don' Demetru stărui pe lîngă părinții lui să-l dea la școală la tîrg.

— Băiatul are cap, nea Zaharia.

— Toți avem cap.

— Al lui e plin de minte.

— Dacă zici că are minte, poate-l facem popă.

Bătrînul Zaharia era fălos că un frate vitreg al lui a mai încercat să se facă popă. A dat o mulțime de examene și a ajuns pînă la școala de popi din Iași, dar n-a făcut carieră ecumenică. A fost dat afară după un singur trimestru : s-a ținut după o călugăriță la mănăstirea Ocna.

— Băiatul dumitale, a insistat dascălul, are minte la socoteli. Eu zic, trimite-l la școală la tîrg.

În cele din urmă, Ion Zaharia a fost înscris la Liceul nr. 2. din Botoșani. Opt ani la rînd a stat în cămin cu un singur prieten : cartea. Spre uimirea profesorilor, a citit toată biblioteca școlii și tot nu s-a săturat. Acasă n-a stat decît în timpul vacanțelor și l-a izbit cît erau de joase tavanele. Se întrebă cum de nu observase acest lucru în copilărie. Tot în casa părintească a descoperit mirosul sărăciei, un iz acrișor de leșie.

— Ce aș putea face, tată, pentru voi ?

— Nimica, băiatule.

— N-ar fi mai bine dacă aș rămîne acasă ?

— Ce să faci acasă ? Lumea se schimbă și nu vor avea parte de ea decît ăia cu carte. Dacă așa ți-a fost scris, du-te și învață.

Ion Zaharia a terminat Facultatea de Mecanică din Timișoara cu bursă republicană, dar taică-su nu l-a mai prins cu atestat de „minte multă". A murit călcat în picioare de tauri.

La înmormîntare și-a dat seama că avea amintiri puține din sat : părinții ; un măr lăbărțat peste un gard de uluci, cu mere dulci, văratice ; plînsul unui copil care l-a urmărit în toți anii de internat. Nu știa al cui era și nici motivul pentru care plîngea.

La Timișoara un asistent era cît pe aici să-l facă să se retragă din facultate.

— Mă, voi ăștia care ați venit în opinci la facultatea de mecanică n-aveți nici o șansă de izbîndă. Pentru a fi un bun inginer mecanic, trei generații ar fi trebuit să se obișnuiască cu mirosul fierului încins. Voi n-aveți în nări decît mirosul de balegă. În loc de mecanică ar fi trebuit să învățați să răsturnați pămîntul.

Cuvintele asistentului l-au pus pe gînduri. După mai multe săptămîni de frămîntări s-a dus la șeful de catedră, o somitate recunoscută și peste hotare :

— Credeți, domnule profesor, că eu, care am încă în nări mirosul de balegă, voi putea deveni un inginer bun?

— Eu, pînă la paișpe ani, am păzit oile. În primii ani de facultate purtam încă ițarii lui tata. Sper că răspunsul te satisface.

Pe vremea aceea se îndrăgostise de o colegă de an : era fata unui farmacist, blondă și foarte proastă. O ajuta la examene. Uneori stătea pînă în zori la ea, fără ca părinții ei să se fi alarmat. Nu i-au impus nici o restricție în afară de faptul că i-au interzis să se așeze pe scaunele stil, niște „Louis quinze" hodorogite, îmbrăcate în huse. În timp ce-i explica „combaterea oxidărilor", Crenguța căsca, răsfoia Paris-Match-uri vechi și-l întreba dacă sînii ei sînt la fel de frumoși ca ai lui Brigitte Bardot ? Ion Zaharia nu văzuse sînii actriței, nu putea face comparația. Ai Crenguței erau mari ca niște pepenași, cu sfîrcuri vizibile prin pulovere, de mărimea degetarelor.

Ori de cîte ori lecțiile se prelungeau peste miezul nopții, își punea un fel de capot mulat pe trup, din milaneză, și iar căsca :

— Și ce dacă fierul se oxidează ?

Ion nu mai avea forță morală să-i explice din nou ceea ce îi explicase două ore în șir.

Crenguța căsca mereu. Capul ei era doldora cu alte informații, cunoștea peste treizeci de mărci de parfumuri franțuzești, biografia Lolobrigidei, titlurile filmelor în care a jucat Belmondo și numele studentelor care se zicea că au avut succes la asistentul de la Tehnologia metalelor.

— Nu-ți place Arghir de la Tehnologia metalelor ?

— Îmi place ceea ce spune.

— Niciodată n-am înțeles ce spune. Dar are niște ochi superbi ! Cenușii, ca oțelurile despre care vorbește. Cu barbă de o zi pare mai dur, mai bărbat. Și ce spirit de observație ! M-a oprit o dată pe coridor și mi-a spus că ar trebui să port bluze țesute cu fibre metalice. Tu ai observat că mi-am pus un capot din dantelă ?

— Uite, într-adevăr, constată Zaharia.

— Ești exact ca mama. Nici ea nu vede nimic. Ce să mai vorbim de farmacist...

— De ce-i spui tatălui tău „farmacistul" ?

— Pentru că mi-e tată vitreg. Nu-i fac scene, să n-o supăr pe mama. Tu de ce nu mă săruți ?

Ion Zaharia o sărută pe față.

Crenguța căscă, fără să fi pus mîna la gură.

Era vremea cînd Ion Zaharia descoperise mirajul cifrelor.

— Tu ești foarte ciudat, i-a spus Crenguța în seara în care s-au despărțit. Aproape doi ani ai venit la noi și niciodată n-ai încercat să faci dragoste cu mine. De ce ?

— Nu vreau să mă însor înainte de a termina facultatea.

— Cu tine oricum nu m-aș fi măritat.

— Atunci ?...

— De amorul artei...

— Și ce ar fi spus părinții ?

— Bătrînii sînt convinși de mult că ne iubim... Mă retrag de la facultate.

— Acum, în anul patru ?

— Da. Mă mărit cu asistentul de la Tehnologia metalelor.

ZAHARIA intră în biroul Ginei Săceanu bine dispus : arătă cu bărbia spre ușa directorului.

— A venit ?

— De mult.

Zaharia își mușcă buzele :

— E ca un făcut. Nu reușesc să vin niciodată înaintea lui. Tu cum reușești ?

Gina zîmbi abia perceptibil :

— Mă străduiesc, tovarășe secretar.

Gina știa de ce lungește discuțiile Zaharia : voia să se informeze de tot ceea ce se petrece pe șantier. Era ca un computer în care se înmagazinau o mulțime de date. Știa de ce nu-i bună mîncarea, la cantina coloniei de sus, cine n-a intrat în schimb, cu ce probleme l-au deranjat pe Borza cei de la întreținere.

— Bănuiesc că și ție ți-e greu să te scoli cu noaptea în cap, ca să ajungi la timp în birou. Pînă te machiezi...

— Eu mă machiez repede, tovarășe secretar...

— Oricum, durează cîteva minute. Și apoi tu nu te culci odată cu găinile. Te-am văzut aseară la Terasă. Te-ai măritat ?

Ginei îi păru rău că nu-l văzuse pe Zaharia la Terasă. Ar fi putut să-i afle părerea despre Gică. Probabil a luat cina lîngă masa de la bufet. L-a văzut de mai multe ori acolo : de obicei, diseuza îi cînta ca și cum el i-ar fi comandat toate melodiile.

— Cum să mă mărit, tovarășe Zaharia ? Abia ieri seara l-am cunoscut.

Zaharia dădu neîncrezător din cap :

— Cum, abia l-ai cunoscut ? Acum o lună te-ai mutat la el.

— A, vorbiți de subinginerul acela ? Abia după ce a plecat de pe șantier am aflat că era însurat. Avea

și doi copii la Sighișoara. La Terasă am fost cu viitorul meu soț.

— Și de unde știi că ăsta „noul" nu e însurat ?

— Și-a dat cuvîntul de onoare, tovarășe secretar.

Zaharia se strădui să nu zîmbească.

— Atunci e cu totul altceva.

Se duse la fereastră și privi șoseaua plină cu basculante.

— Nu intrați la tovarășul director ? se miră Gina.

— Mai tîrziu. Aștept pe cineva. Nu te superi că i-am dat întîlnire aici ?

— Vai de mine, tovarășe secretar...

Zaharia continuă să privească basculantele. Cele mai multe erau încărcate cu arocamente. O cursă de la carieră pînă la baraj se efectua în patruzeci, cincizeci de minute. Durau mult încărcarea și manevrele de la carieră. Auzi răpăitul mașinii de scris. Păcat că Gina asta are ghinion cu măritișul. Bărbatul cu care a fost aseară la Terasă era destul de prezentabil. Îi păru rău că nu a putut să-l cerceteze mai amănunțit din cauza diseuzei. În timpul unei pauze, cîntăreața se așezase la masa lui.

— Vă deranjez ?

— Cînd nu cînți, nu.

— Nu vă place vocea mea ?

— Ba da.

— Și atunci ?

— Cînd cînți la mese, clienții au senzația că te oferi.

— Din cauza asta am succes.

— Da, dar și ieri s-au încăierat doi muncitori din cauza ta. Mi-ar place să fii mai reținută.

Ofensată, dizeuza ridică tonul :

— Știți ce spun oamenii despre dumneavoastră ? Că un secretar de partid care nu fumează, nu bea și nu iubește femeile nu poate pătrunde în sufletele oamenilor.

— Cine sînt oamenii ce spun asta ? Ăia care îmi spun „nea Ioane" sau cei din orchestră ?

Diseuza nu-i răspunse ; urcă pe estradă și reîncepu să cînte. Cînd se mișca în ritm, părul îi flutura ca o eșarfă și, proiectată pe negrul cerului, avea ceva de statuie antică. Fără îndoială era frumoasă.

O cunoscuse cu un an în urmă, pe cînd lucra încă la salarizare. Venise la el cu o problemă a secției. Era înfiptă, atrăgătoare ; cînd respira mai adînc îi tremurau sînii.

— Cu problema asta trebuie să te duci la U.T.C.

— Copiii ăia nu rezolvă nimic !

— Copiii ăia sînt de vîrsta ta și unii au munci de răspundere. Ești U.T.C-istă ?

— Nu.

— De ce nu ?

— Nu știu. La școală n-am fost propusă și pe șantier mi-au spus că n-am nivel politic.

— Nu citești ziare ? Cărți ?

— Nu. Ascult radio. În timp ce asculți radio mai poți să faci cîte-o treabă.

Vorbea firesc și avea pielea fină, aproape transparentă.

— Și ce lucrezi la Salarizare ?

— Scriu cifre. Uneori și în vis văd cifre.

— N-ai vrea să înveți o meserie sau să urmezi o școală ?

— Cît am învățat îmi ajunge. Vreau să devin cîntăreață.

— Și cîntărețele trebuie să studieze.

— Atît cît a studiat Mirabela Dauer am studiat și eu. Diferența e că ea a avut șansă.

— „Cîntarea României" e la îndemîna tuturor.

— Da, dar „Cîntarea României" îți dă doar diplomă și nu atestat.

La început, Zaharia vru doar s-o ajute, pe urmă, văzînd-o de mai multe ori, își dădu seama că se simțea bine alături de ea. Mai tîrziu se pomeni că se gîndește la ea și în timpul zilei. Îi povesti despre ea și lui Borza.

— Este la Salarizare o fată care îmi place.

— Ca secretar de partid nu e bine să-ți placă fetele de pe șantier.

— Înseamnă că sînt osîndit să rămîn celibatar.

— Nu. Dacă îți place serios, e altceva. O cunoști mai de mult ?

— De cîteva săptămîni.

— Ai stat de vorbă cu ea ?

— Despre fleacuri.

— Nu e aia cu bluzele decoltate, după care se întoarce toată lumea ?

— Cred că ea e.

— Întreab-o dacă știe de ce se construiește hidrocentrala ?

— Nu prea mă încurajezi.

— Nu. Și știi de ce ? Nu pentru că un secretar de partid trebuie să se însoare cu o sfîntă sau cu una care a terminat studiile la Ștefan Gheorghiu. Nu. Trebuie, pur, și simplu, să fie cinstită. Or, pentru ea șantierul e o penitență. Ea, după cîte îmi dau seama, țintește spre Deva, spre București. Și nu ca funcționară la Salarizare. Vrea carieră. Și pentru ea carieră înseamnă bani, rochii, bărbați. Cu tine e drăguță pentru că tu, pentru ea, ești o trambulină. La femei nu prea te pricepi, Ioane.

După cîteva zile a fost nevoit să-i dea dreptate lui Borza. Au fost la ștrand, ea, îmbrăcată într-un costum de baie supra-mini, s-a fîțîit în fața tuturor inginerilor ca la o paradă a modei.

— Eu credeam că ai venit cu mine.

— Cu dumneavoastră am venit, dar îmi dau seama că degeaba. De ce nu vorbiți cu ăia de la Teatrul Muzical din Deva să mă angajeze ?

— Pe ce post să te angajeze ?

— Cum, pe ce post ? Cîntăreață. Eu vreau să fac carieră, doar n-o să mă afund în văgăuna asta de la Rîul Mare !

— Eu credeam că vrei să faci carieră alături de mine.

— Chiar v-ați gîndit la asta ?

— Da.

— Am o ofertă mult mai bună. Mi-a promis tobosarul de la formația care cîntă la Terasă că mă angajează solistă.

— Și renunți la slujba de la Salarizare ?

— Bineînțeles.

Zaharia se întoarse spre Gina :

— Dacă vine Frențiu de la carieră, spune-i să mă aștepte. Intră în biroul directorului și trase ușa după el.

— Bună dimineața, tovarășe director. Îl lăsă pe Borza să-și ridice privirile din hîrtii, abia după aceea

continuă : Am fost să te iau cu mașina, dar nu mai erai acasă.

Borza își aprinse o țigară.

— Dacă ai fi venit cu o jumătate de oră mai devreme ai fi fost inspirat. Deșu a uitat să mă ia.

— L-am văzut la garaj. Avea mașina pe rampă.

— Ar fi putut să mă anunțe. Mă rog. Ce a fost la Județeană ?

Zaharia se așează în fotoliul din fața biroului. Din acest loc, din cauza luminii care cădea piezișă, Borza părea mult mai bătrîn.

— Nimic deosebit. N-au de unde să ne dea oameni.

Borza privi fuiorul de fum albăstrui al țigării.

— Asta bănuiam. Dar sînt convins că au ridicat și problema argilei.

— Bineînțeles. Chiar tovarășul Secoșan.

Borza zîmbi :

— Sper că l-ai lămurit că pe ploaie argila se transportă mai greu.

Zaharia se înșurubă în fotoliu :

— Am pomenit și de drumurile desfundate, de noroi, dar se pare că n-am fost suficient de convingător. A spus că încep să semăn cu tine, că în loc de rezultate prezint *justificări*.

În realitate, discuția cu Secoșan fusese mult mai dură : secretarul îi atrăsese atenția că are misiunea să-l îmboldească pe Borza și nu să fie de acord cu el :

— Pe șantier tu reprezinți partidul. Pui piciorul în prag !

— Degeaba pun piciorul în prag. Cînd plouă, belazurile se împotmolesc în noroi. Eu v-am raportat despre o situație dată, nu despre cum ar fi bine să fie.

— Și ? întreabă Borza.

— O să ne trimită un om pe șantier, ca să verifice „justificările".

Lui Zaharia discuțiile cu Borza îi plăceau : pe director nu-l interesau decît lucrurile concrete, pipăibile. Alții, din respect pentru funcția pe care o deținea, l-ar fi ascultat ore întregi, chiar dacă ar fi divagat sau ar fi povestit lucruri știute de toți. Borza, concis, l-a im-

presionat pe Zaharia încă de la prima întîlnire. I-a spus :

— Ai o funcție deosebit de grea, Zaharia. Eu n-aș fi primit-o.

— Și eu am refuzat-o la început. Mai bine zis, am încercat s-o refuz.

— Și ?

— Dacă aș fi vrut să mă dau mare, aș fi răspuns că pînă la urmă m-am răzgîndit și am acceptat-o. Dar n-a fost așa : am fost lămurit. Dar de ce e grea, tovarășe Borza ?

— Dacă mă întrebi, înseamnă că într-adevăr nu știi. Toate nemulțumirile, toate întîrzierile de plan se vor sparge în capul tău. Secretarul de partid trebuie să împace și capra și varza. Și n-ai cum. Ca să faci față, va trebui să-ți sacrifici timpul, relațiile, viața ta personală.

— Nu prea am viață personală.

— Asta e rău. Ești însurat ?

— Nu.

— De ce ?

— Nu a fost să fie.

— Probabil te-ai temut să-ți complici viața. Ți-o vei complica fără să ai satisfacții.

— Cînd voi găsi prima femeie care să-mi placă, am să mă însor.

Borza continuă să privească fumul țigării.

— Și pe cine vor să ne trimită pe cap ?

— Chiar pe instructorul care se ocupă de noi. Pe tovarășul Grozea.

— Asta nu e rău. Cel puțin se obișnuiește cu șantierul. Altceva ?

— Mai e și problema țăranilor.

Borza răsuflă ușurat.

— Asta nu-i problema noastră.

Chiar să nu fi fost informat ? De două zile nu s-a mai lucrat aproape deloc în tunel. Ieri, la ședința de la comitetul județean Zaharia se codise să ridice problema tunelului. Nici n-ar fi știut cum. Cum să-i fi spus tovarășului secretar că sînt țărani care zic că nu vor să intre în galerii pînă nu vine un preot să le sfințească locul de muncă ? Secoșan ar fi crezut că glumește.

— Ba da, tovarășe director. E vorba de țăranii noștri de la tunelul de aducțiune.

— Care țărani, Ioane ?

— Pe care i-am *decretat* mineri. Stau unii din ei în fața tunelului și nu vor să intre.

— Acum știu. Mi s-a înaintat și un raport. De aceea l-am chemat pe Dima.

— Ce să facă Dima ?

— Ce știe. E tot de la țară, răspunde de tunel, i-am spus să se ocupe de ei.

— Nu poate să facă nimic. Din cauza surpărilor, oamenii nu vor să intre în tunel.

Borza tresări :

— Ce fel de surpări ? Acum aud pentru prima oară despre surpări.

— E un accident fără importanță. S-au rupt două cintre de susținere care au fost înlocuite în două ore.

— Și atunci ?

— E o problemă economică la mijloc. Acum, în plin sezon, țăranii cîștigă mai mult la cosit. Au găsit un pretext.

Fără îndoială, Zaharia a devenit activist de partid : știa să vadă lucrurile în ansamblu, să găsească în spatele tuturor problemelor aspectul social, să deosebească de la prima privire interesele personale de interesele generale ale șantierului. De multe ori, îi părea rău că toate discuțiile lor se rezumau la probleme de producție, că n-a reușit să-l cunoască mai îndeaproape. În esență, nu știa nimic mai mult despre el decît ceea ce a aflat în ziua cînd s-au cunoscut : că a terminat Facultatea de Mecanică la Timișoara, că a muncit cîțiva ani la Hunedoara. Odată l-a vizitat și acasă, locuia în Colonia de Jos, într-o cameră cu bucătărie, unde nu se putea mișca din cauza cărților.

— O să ți se spargă odată țeasta de atîtea informații.

— Citesc multă beletristică.

— Și alea sînt informații. Știi de la Rebreanu că Ion și-ar fi sacrificat familia și prietenii pentru pămînt, pe urmă a sacrificat pămîntul pentru o femeie... Ce ai făcut pînă la urmă cu frumoasa aia de la Salarizare ?

— Nimic. A ajuns cîntăreață de local.

— Asta știu. Chiar îmi place s-o ascult, deși nu prea am timp să mă duc la Terasă. Mă duc totuși să mă vadă oamenii, să beau un șpriț cu ei.

Borza stinse țigara în scrumieră.

— Tu nu fumezi ?

— Nu ca dumneavoastră.

— Asta nu e răspuns. Cîte țigări fumezi pe zi ?

— Era mai corect să mă întrebați cîte fumez pe an. Uneori, noaptea cînd am insomnii, încerc și eu o țigară.

— Te liniștește ?

— Nu. Mă face să tușesc.

— Și asta e ceva. De ce nu te însori, Zaharia ?

— Aș vrea. Mi-ar place să am o droaie de copii.

— Și atunci de ce nu insiști ?

— Pe lîngă cine ?

— Ai dreptate. Eu am avut noroc cu Irina. Am găsit-o pe șantier la Bicaz. Mi-a ieșit în drum ca iepurele. De fapt eu sînt norocos în general. Odată m-au îndemnat niște dulgheri să iau un loz în plic. Mie nu-mi plac jocurile de noroc. Am dat trei lei și am cîștigat o sută. Dulgherii ăia cheltuiseră aproape toată chenzina și abia scoteau cîte un bilet de șase lei sau „mai trage o dată"... La tunelul de aducțiune ai fost ?

— Ieri nu, deși acolo aș sta toată ziua. La tunelul de aducțiune simți că se apropie anul două mii.

La tunelul de aducțiune funcționa o mașină americană direcționată cu lasser, condusă de doi oameni : mașina escava, evacua automat arocamentul și cimenta simultan galeria.

— Și mie îmi place acolo. Vezi cît de trecătoare sînt gloriile ? Pickhamerul a revoluționat escavările și acum nu valorează mai mult decît un tîrnăcop.

Nu putu continua discuția, pentru că apăru Dima.

— În sfîrșit, te-au anunțat repede.

— Nu m-a anunțat nimeni. Am venit din inițiativă proprie.

Borza apăsă pe butonul soneriei de pe birou. Gina crăpă ușa.

— Te-am rugat să-l chemi pe tovarășul Dima ?

— Da. Am sunat, dar dumnealui plecase deja spre noi. Altceva ?

— Atît. Aşteptă ca uşa să se închidă în urma ei, apoi se întoarse spre Dima. De ce nu i-ai lămurit pe ţăranii tăi ?

— Pentru că nu vor să fie lămuriţi.

— Cum asta ? Pe mine cum mă lămureşti cu întîrzierile, cu lipsa braţelor de muncă ?

Dima aruncă o privire spre Zaharia şi începu să zîmbească :

— Păi, dumneata înţelegi. Ei nu-s constructori.

Dima avea faţa pătrată, fălci puternice şi dinţii mari, sănătoşi de ţăran. Borza l-a obligat să se înscrie la cursul seral şi să termine liceul. Ştia vreo patru meserii, dintre care zidăritul, mineritul de piatră şi puşcatul la carieră. Ştia să aprecieze la ochi locul unde trebuia pusă dinamita, ştia exact unde se va rupe stînca, la ce distanţă vor zbura blocurile de piatră. Cea de a patra meserie, şoferia, a fost obligat s-o înveţe : şi-a cumpărat un Trabant cu care-şi plimba nevasta şi copiii în zilele de sărbătoare.

— Să ştii, Dima, că şi ţăranii care lucrează în tunel vor deveni constructori. Încearcă să-i lămureşti.

— Dacă i-aţi plăti ca la cosit, i-aş lămuri eu.

Borza se înfurie :

— Asta nu-i muncă de lămurire, ci licitaţie. Trebuia să le explici : cositul e o muncă de sezon, durează o săptămînă, două. Atît. Şantierul încă cinci ani. Ce dracu, n-aveţi vorbe ?

— Ei n-au urechi, tovarăşe director.

Interveni şi Zaharia.

— În problemele economice, ţăranii nu-s proşti şi-şi cunosc interesele. Pleacă trei săptămîni la cosit, cîştigă ca pentru două luni, pe urmă se întorc. Ştiu că avem nevoie de braţe de muncă, că oricum îi angajăm. Ca să nu spună că pleacă la cosit, spun că se tem de surpări.

Borza nu se lăsă convins :

— Ascultă, Dima ! Dacă pleacă şi oamenii aceştia, te duci şi tu la cosit !

EREMIA CIOLAC, zis Deşu, aşa cum era trecut în cazierul din arhivele miliţiei din Capitală, îşi începuse

cariera ca ucenic mecanic la Ciclop-ul mare de pe bulevardul Magheru. Era harnic, sîrguincios, învățase repede toate tainele motoarelor cu explozie internă și numai după doi ani de meserie reușea să pună diagnosticul după un simplu huruit, fără să cerceteze măruntaiele mașinii. Dar nu i-a fost dat să prindă rădăcini la primul lui loc de muncă : pentru un pol, doi, schimba bujiile, transplanta piese dintr-un autoturism în altul, monta un disc de ambreiaj recondiționat în loc de unul nou și făcea comerț clandestin cu piese de schimb „împrumutate" din atelier.

Datorită cunoștințelor lui tehnice, la început conducerea Service-ului l-a mutat disciplinar la secția de tinichigerie. Aici își însușise tehnica ciocanului de lemn, remodela tabla șifonată de coliziuni și caroseriile ieșite de sub mîna lui păreau noi. Modelînd cîte o aripă de Dacie avariată, își aducea aminte de taică-su ciocănind tingirile de aramă și, închizînd ochii, avea senzația că simte încă izul acrișor al țipirigului în nări. Se mai întîmpla să fie chemat de cîte un mecanic să-și dea cu părerea despre o boală necunoscută a unui B.M.W. nou, de curînd ieșit din fabrică. După torsul motorului dădea verdicte : „fisură la capacul delco", „bate biela pistonului", „ăsta nu are nimic, tahicardia se datorează unui rodaj insuficient". Ceasurile de bord îi dădeau dreptate : B.M.W.-ul parcursese sub două mii de kilometri.

După obținerea carnetului de conducere n-a mai avut răbdare să ciocănească tabla : s-a angajat pe un TIR. Desigur, nu a avut cel mai curat dosar, dar cunoștințele lui în ale automecanicii au precumpănit. N-a fost nevoie decît să se însoare ca să cutreiere Europa. Deșu s-a hotărît repede : a recenzat toate cunoștințele lui feminine și s-a stabilit la Olguța. Olguța era casieră la Ciclop. Mai fuseseră de cîteva ori la cinema, odată au cinat chiar la restaurantul Mediaș de pe Mihai Bravu, dar relațiile lor s-au rezumat la atît. E drept, uneori o mai cinstea cu cîte un pachet de Kent, pus discret pe tejgheaua casieriei. Deșu i-a propus o căsătorie de formă și Olguța n-avea de ce să-l refuze, mai ales că era în criză de locuință, șoferul la care locuise s-a transferat în provincie.

— Mă mut la tine, Deșule, dar rămîn cum am discutat : căsătorie de formă. Să nu vii să mă rogi să te las sub plapumă.

— De formă, cucoană. Am eu față de om care se însoară ca să facă copii ?

Toate lucrurile și garderoba Olguței au încăput în portbagajul unui taxi și s-a mutat la Deșu în Colentina. În materie de gătit nu știa decît să dea indicații : „Cureți cartofii, îi tai mărunt, decojești roșiile și speli orezul. După primul clocot folosești suparul, apoi cureți găina la aragaz". Uneori, se îndura, să-și facă cafea. În casă nu umbla decît cu un capot galben cu care ieșea pe banca din fața gardului să-și fumeze Kent-urile. Stînd zi de zi împreună, Deșu se obișnuise cu ea : îi plăcea s-o vadă pieptănîndu-se, iar noaptea îi asculta respirația. În primele săptămîni i-a fost greu să se abțină să nu se strecoare sub plapuma ei. Își dăduse însă cuvîntul de onoare și Deșu se considera domn. Olguța îl credea bleg. Într-o zi îl rugă s-o ajute să se spele pe spate. Încălziră apă la aragaz, aduseră albia de lemn din pod și Deșu își suflecă mînecile cămășii. Îl trecură patru rînduri de nădușeli, dar a rezistat ispitei. Supărată, Olguța ieși din albie și-l trase lîngă ea.

Pe lumină, Olguța totdeauna era mai apatică : cînd se lăsa întunericul se trezea, devenea mai sprintenă :

— Ieșim undeva ?

Îi plăcea la Mediaș : restaurantul era bine aprovizionat, ea bea bere străină și consuma numai garf împănat cu grăsime.

Străbătînd autostrăzile apusului cu ochii ațintiți pe ștergătoarele parbrizului, se gîndea numai la ea. La întoarcere, la Frankfurt pe Main, i-a cumpărat boarfe pe toți banii pe care-i avea. Pe la Oradea găsise și fraza pe care avea să i-o spună : „ți-am luat haine pentru două vieți". N-a avut însă ocazia să-i rostească formula ticluită pe drum ; Olguța era plecată în voiaj de nuntă cu un alt șofer.

După divorț, Deșu s-a angajat la Getax, dar nici aici nu i-a fost dat să cotizeze pentru pensie decît un singur trimestru. Contorul lui pornea sau se oprea la comenzile lui, și ca să scape de ancheta neplăcută a comisiei

de disciplină, și-a dat demisia. La cunoștințele sale, era normal să găsească o slujbă pe măsura lui : deveni consultant tehnic la talciocul de autoturisme. Doi ani la rînd nu s-a vîndut o mașină fără ca prețul să nu fi fost stabilit de el. Tot el stabilea și kilometrajul parcurs de o mașină — și nu ceasurile de bord reglate de vînzători. Luat la ochi, s-a angajat la Crevedia și a transportat luni de zile găini și ouă la centrele de desfacere. O singură dată s-a înfruptat din avutul obștesc ; și-a însușit o sută de cartoane de ouă și s-a nimerit tocmai într-o zi de control : fu nevoit să se refugieze în provincie și, sfătuit de prieteni, s-a încadrat șofer pe șantierul hidrocentralei de pe Argeș. Din primul salariu a expediat costul celor o sută de cartoane de ouă pe adresa întreprinderii din Crevedia. Cu recipisa lipită pe ultima pagină a buletinului nu se mai temu că va fi căutat de miliție.

La Argeș, Mitică Roșca, șeful parcului de mașini, i-a dat o Dacie uzată, trecută de mult pe lista de casare. Deșu cercetă mașina pe toate părțile, ascultă gîfîitul motorului și spuse admirativ :

— Îmi place uzina asta.

Lui Mitică Roșca nu-i plăcu replica. De obicei, numai șoferii puturoși se bucurau cînd li se dădeau mașini proaste : o urcau pe rampă și stăteau cu burta la soare.

— De ce spui că-ți place rabla asta ?

— Pentru că știu că-i rablă. Cu asta trebuie umblat atent ca și cu ulceroșii. Chirurg cum sînt, o pun eu la punct.

— O sui pe rampă ?

— Dacă va fi nevoie, o sui și pe rampă. Dacă fac un Mercedes din ea mă lăsați să mă înscriu la primul raliu ?

Spre mirarea lui Roșca, după cîteva zile, Dacia lui Deșu începu să toarcă frumos, în ralenti suna ca un ceas elvețian.

— Ce s-a întîmplat cu mașina asta, Deșule ?

— Am înviat-o ca pe Lazăr.

— Bine, dar învierea lui Lazăr se datora unei minuni

— Dacia asta n-a avut nevoie decît de pricepere.

Neîncrezător, șeful garajului cercetă mașina.

— Văd, ai umblat la toate mărunțaiele. De unde ai avut piese ?

— De acolo, arătă Deșu spre turismele orînduite pe butuci. Ori nu erau de casat ?

— Și cînd ai făcut tu operația asta ? Că nu-i muncă de o zi.

— Noaptea. Vreau să spun, nopțile. Un șofer bun își repară mașina noaptea, dacă ziua vrea să stea la volan.

Roșca era de meserie, nu în zadar i-au dat pe mînă tot parcul de mașini. Reparațiile făcute la Dacia lui Deșu nu erau făcute de un cîrpaci. Nici la Colibași n-ar fi însănătoșit-o mai bine.

— Tu ești mecanic bun, Deșule. N-ai vrea să rămîi în atelier ?

— Dacă mi-ar fi plăcut atelierul, aș fi rămas la Ciclopîn București. Dacă nu simt covrigul în palme, nu sînt om.

Mitică Roșca l-a recomandat lui Borza :

— Cu șoferul pe care vi-l dau acum n-o să rămîneți niciodată pe drumuri.

Pe Deșu îl ului puterea de muncă a directorului. Uneori era obligat să stea cîte șaisprezece ore la dispoziția lui, dar pentru discuțiile pe care le purta cu el după terminarea lucrului, nu-l părăsi, deși colegii lui pe Belaz-uri cîștigau de două ori mai mult. Pentru el, Borza era mai deștept decît bulibașa din Colentina.

— Măi Deșule, tu știi de ce are nevoie socialismul ?

— Nu, tovarășe director.

— De specialiști, Deșule. Indiferent în ce ramură : în oțelării, la afumat cîrnați sau în altă parte. Tu-mi placi pentru că ești specialist în branșa ta. Unde ai învățat meseria ?

— Am furat-o, tovarășe director. La școală n-am prea strălucit. Clasa a opta am repetat-o de două ori. În loc de cursuri mă așezam la marginea șoselei și încercam să ghicesc cu ochii închiși mărcile mașinilor care treceau. Recunoșteam Skoda după huruitul motorului și deosebeam după scîrțîitul frînelor un Steagul Roșu de Tatra. Dacă nu m-ați fi întrebat dumneavoastră, aș fi răspuns că am făcut facultatea pe patru roți.

În ziua inaugurării hidrocentralei de pe Argeș, singurul om trist de pe șantier a fost Deșu. Îl frămînta ideea despărțirii de Borza. Îl întrebă pe ocolite :

— Ce se va întîmpla cu armata asta de constructori ?

— Vin cu mine.

— Unde, tovarășe director ?

— La Someșul Cald.

— Și ce o să facă acolo ?

— O altă hidrocentrală.

Borza l-a luat cu el și în rezervația Retezatului. Lui Deșu, Rîul Mare i se păru mic, peisajul prea sălbatic. Civilizația nu pătrunsese în văile abrupte ale Gurii Zlatei decît prin țărușele vopsite în alb și roșu ale topometriștilor.

— Pe rîuleț acesta vreți să construiți cea mai mare hidrocentrală din Europa ?

— Da, Deșule. Rîuleț acesta adună toate pîrîiașele din Retezat. Rîuleț acesta are cursul cel mai rapid din țară. Rîuleț acesta își poate mări debitul de patru ori. Vezi muntele ăsta ? Borza arătă spre o creastă lipsită de vegetație.

— Ăla dintr-o singură stîncă ?

— Ăla. Acolo vor fi centrala, turbinele.

— Glumiți, tovarășe director. Acolo nu-i loc nici de o baracă. Numai dacă nu mutați muntele.

— Nu, Deșule. Facem centrala în pîntecul muntelui. Mîine, vor sosi și minerii de la Petroșani.

— Să știți, tovarășe director, nu-mi place aici.

— E cel mai frumos loc din țară. Toată regiunea asta s-a declarat rezervație.

— O fi bine pentru zimbri. Noi ce o să facem ? La o mie de oameni, dacă vor reveni două sute de femei. Și din alea două sute, o sută cincizeci vor fi neveste.

— Și nu te lipești tu la una din alea cincizeci ?

— Eu nu mă înghesui, tovarășe director. Mie îmi place să se înghesuie femeile.

— Unul ca tine trebuie să se însoare.

— Cu cine ?

Borza îl privi pe sub gene :

— Tu mai umbli : de două ori pe săptămînă vezi Hațegul, Deva. Nici Caransebeșul nu e departe...

— Da, dar nu sînt decît în trecere și văd femeile din mașină. Ca să te însori cu cineva, nu ajunge s-o vezi cum arată pe dinafară. Mai trebuie s-o cunoști și pe dinăuntru. Degeaba are picioare frumoase, dacă sub perucă nu are decît tărîță.

— Ești pretențios, Deșule.

— Să nu fiu ?

— Ba să fii ! Peste un an se umple șantierul și cu femei. Vei putea alege ca la „Metalocasnica", între cratițe.

— Bine ziceați, ca între cratițe. Parcă ăia din magazin te lasă să încerci cratițele înainte de a plăti ? Eu am mai avut o nevastă luată din pripă. În pripă s-a dus.

DIN CAUZA MAȘINII DE SCRIS, Gina nu auzi bătăile în ușă decît cînd de afară insistă mai zgomotos.

— Intră !

În deschizătura ușii apăru Deșu. Părea agitat, își frămînta cîlțul îmbibat cu ulei între degete. Clipea, des, speriat, ștergîndu-și cu dosul palmei petele de ulei de pe frunte.

— E aici ? privi spre ușa capitonată a lui Borza.

— E.

— E supărat ?

— Nu.

— E singur ?

— Nu.

Trăsăturile lui Deșu se destinseră : fața lui lunguiață, tuciurie se rotunji puțin. Își permise chiar un mic zîmbet.

— Atunci îi fac o vizită. Și ca să dovedească cît e de hotărît, porni spre ușa capitonată a directorului.

Speriată, Gina își ridică amîndouă brațele spre tavan, de parcă cineva ar fi amenințat-o cu pistolul. Rostogoli cuvintele printre dinți :

— Nu se poate ! E-n ședință !...

Amuzat de disperarea Ginei, Deșu deveni mai familiar :

— Ei și ? Mie nu-mi place cînd e singur. Mă ia în șuturi. Cînd e cu cineva, e lord. E mare lucru să ai cap,

să poți studia oamenii. Și eu îi studiez. Cînd șefu-i singur, nu-i cer nici un chibrit. Cînd e cu cineva, îmi dă două ore libere. Dacă-l prind în grup, îmi dă o zi întreagă. Mai făcu un pas spre ușă. Deschid doar ușa.

Gina se dovedi la fel de categorică :

— Nu se poate !

Deșu oftă ostentativ, și privi spre tavan.

— Dacă spui că nu se poate, nu se poate. Renunțarea aduceă cu o favoare făcută secretarei. Dar să-i spui că l-am căutat și că nu s-a putut.

Gina aprobă din cap și începu din nou să bată la mașină. Deșu o privi îndelung, decolteul ei era suficient de mare ca să-și clătească ochii.

Pe Gina o plăcuse de cînd apăruse în preajma lui Borza. Lucra însă prea mînă în mînă cu directorul, ca să-și permită o apropiere. Era greu ca în scurtele clipe petrecute în biroul ei să încerce să-i facă curte. Prea aveau relații oficiale. Ca femeie, ar fi meritat însă mai multă atenție. Ar fi vrut s-o invite o dată la Terasă, dar ea era permanent ocupată cu cineva. Scurtele răgazuri, cînd ar fi fost liberă, erau între două cereri în căsătorie, dar atunci umbla îmbufnată, abia răspundea la salut.

Își șterse palmele de turul pantalonilor, apoi tacticos scoase un Snagov mototolit dintr-un pachet de Kent cartonat.

— Nu poți să oprești drăcia aceea ? și cînd Gina își ridică privirile, arătă cu bărbia spre mașina de scris.

— Am treabă.

— Chiar cînd ai vizitatori ? Își aprinse țigara cu un chibrit cu fosfor, scăpărat pe talpa bocancului.

— Ce, ai venit la mine ? Ai venit la șefu' !

În sfîrșit secretara mușcase nada. Intră în dialog. Deșu îi zîmbi : își păstrase zîmbetul de fante din Colentina. În spatele lui, un grafic de producție indica realizările de pe șantier : săgeți frînte, roșii păreau că ies din teasta lui Deșu.

— Asta, ca să am o justificare. Să știi că am venit special pentru tine.

— Pentru mine ? ridică Gina privirile spre el.

Înainte de a răspunde, Deșu trase din țigară și umplu încăperea cu rotocoale de fum.

— *Of course*. De mult voiam să te fac o conversație.

Ginei îi căzură colțurile gurii. Pînă acum Deșu fusese totdeauna respectuos. E drept, n-au avut decît discuții de serviciu : „Pregătește-te, îl duci pe șefu la Caransebeș", sau „îl iei dimineața la șase". Ce l-o fi apucat ? Poate n-a rezistat la decolteu și a luat-o razna.

— Ce conversație am putea avea noi ?

Vru să atace clapele mașinii de scris, în semn că pentru ea discuția s-a terminat.

Deșu puse mîna pe car :

— Una filozofică... Înseamnă, domnișoară, că nu mă cunoști. Eu am făcut facultatea pe patru roți și un conducător auto circulă mult, vede mult și știe foarte multe. Adăugă repede : Știi ce-i fericirea ?

Cu fraza asta le dădea gata și pe femeile care serveau la cantină.

Gina îi răspunse după o scurtă meditație :

— Eu aș fi fericită dacă m-aș mărita, Deșule.

— Prostii ! răspunse atotștiutor Deșu. Fericirea e formată din două componente : o gagică clasa întîia și o Dacie 1300. Și dacă se poate, roșie.

— Și ce înseamnă „o gagică clasa întîia" ?

— Vezi, ăsta e un subiect de discuție. Pentru fiecare om o „gagică clasa întîia" înseamnă altceva. Fiecare om are în mintea lui un model. Modelul e totdeauna unul perfect. Femeile pe care le întîlnim pe stradă, prin birouri, nu sînt exact ca modelele visate. Unele însă se apropie. Tu de exemplu...

Făcu o pauză, dar Gina nu-l lăsă să termine :

— Mă apropii...

— Foarte mult. Ești aproape una cu modelul ?

— Așa mi-a spus și logodnicul meu. Și e un bărbat puternic, cu un cap mai înalt decît tine.

— Și ce-i cu asta ?

— E gelos. Mi-a spus că dacă mă vede că stau de vorbă cu un bărbat, îi răsucește gîtul. Fă în așa fel să nu ne întîlnim în colonie.

LUI BORZA, nervozitatea i se citea pe față, dar mai mult decît atît, îl ghiceai și după felul de a vorbi, pre-

cipitat, subliniind cuvintele cu gesturi largi ale mîinilor. În asemenea momente aveai senzația că nu mai dialoghează, ci ți se adresează *ex cathedra*.

— Nu se poate să pierdem ore întregi discutînd despre niște încăpățînați ! Avem zece mii de muncitori de toate profesiile și n-avem asemenea probleme. Luați atitudine !

Dima nu se lăsă impresionat de nervozitatea lui Borza. Îl cunoștea de prea mult timp ca să nu se fi obișnuit cu el. Îi răspundea calm :

— Nu putem lua atitudine ! Noi avem nevoie de ei, nu ei de noi. Cînd ți-e sete, ceri apă, nu ordoni.

— M-am plictisit de zicalele tale. Ce argumente au ?

— Pînă acum v-am explicat de două ori !

— Dacă nu înțeleg ceva, îmi explici de zece ori !

— Eu am timp, tovarășe director. Se tem de surpări.

— Trebuie explicat, sau mai mult decît atît, *demonstrat* că nu există nici un fel de pericol de surpare. Au un șef cu care se poate vorbi ?

— Au. E unu' Vărzaru, șiret ca o vulpe.

— Cu ăsta trebuie tratat.

— Cu el am vorbit și pînă acum. Dar lui degeaba îi spui că socialismul are nevoie de energie electrică. Se scarpină în cap și-ți spune că strămoșii lui trăiesc de două mii de ani în Retezat și n-au schimbat albia Rîului Mare, să-i smulgă energie electrică.

— Mă, tu te iei după Vărzaru, ca să mă lămurești ce-i cu hidrocentrala ?

— Nu. Dacă doriți, vă pot spune de ce sînt necesare hidrocentralele. Și din punct de vedere politic și din punct de vedere economic.

— Dacă ți-e capul doldora de argumente, de ce nu ții prelegeri țăranilor ?

— Pentru că pentru ei argumentele mele nu sînt decît vorbe.

— Fii dur !

Dima începu să zîmbească :

— Nu se tem de durități, tovarășe director. Sînt cosași.

— Spui „cosași", de parcă ai vorbi despre zei.

— Nu ești departe de adevăr, interveni Zaharia.

Borza se înfurie :

— Și „zeii" ăștia n-au semnat contracte ?

— Ba da.

— Atunci de ce mai discutăm ?

— Te rog să mă asculți pînă la capăt. Aș putea să-i oblig să-și respecte semnăturile. Dar nici asta nu-i o soluție. Ar dura cine știe cîte săptămîni. Ei spun că ar respecta contractul, dacă le-am putea da asigurări că nu se vor produce surpări. Asigurările noastre sînt cintrele metalice. Ei vor o asigurare și mai bună. Să vină un popă să sfințească galeriile. Unii cică mai sînt credincioși. Spun că aici, în toată valea Jiului, unde oamenii muncesc subteran, li se sfințesc galeriile... Fățiș nu pot spune că pe vremea cositului nu le mai convin contractele semnate cu noi.

— Bănuiam că-mi ascundeți ceva, sări Borza. Vă pun o întrebare : de ce n-ați sfințit galeria ?

Zaharia clătină din cap :

— Nu e așa de simplu, tovarășe director. Dacă află cei de la județ că umblăm cu apă sfințită...

— Eu am nevoie de galerie ! Vă întreb ce durează mai mult : lămurirea lor pe cale laică, sau aducerea unui preot. Dacă aducerea unui preot durează mai puțin, căutați unul. După cîte știu, tu, Dima, bați bisericile.

— Numai la Înviere.

— N-are importanță cînd. Te duci și dacă nu-l lămurești pe Vărzaru, faci rost de un popă.

În clipa aceea intră secretara, se apropie de Borza, îi șopti ceva la ureche și se retrase în vîrful picioarelor. Borza așteptă o clipă, își dădu seama că în legătură cu țăranii nu mai avea nimic de adăugat și se ridică în picioare.

— Lipsesc un minut. Poate pînă atunci găsiți o soluție și mai bună.

AJUNS ÎN BIROUL GINEI, Borza privi mirat în jur :

— Unde e ?

— Pe coridor, tovarășe director.

Coridorul clădirii direcției era plin de lume : în fața panourilor cu salariile tarifare, doi indivizi cu fulare la

gît cercetau listele. Îl văzură pe Borza, dar nu se sinchisiră de el. „Probabil noi angajați", își spuse Borza și răspunse absent la saluturile celor din jur. În sfîrșit o descoperi și pe Stela, educatoarea de la grădinița de copii, o fată de douăzeci de ani, care nu arăta nici de optsprezece. Era îmbrăcată curat, cu o rochie subțire de primăvară, cu un guler oribil, demodat, din dantelă.

— De ce n-ai intrat ? întrebă Borza cu o voce groasă, tăbăcită de tutun.

Stela, care nu se așteptase la acest ton, tresări. Deveni țeapănă de parcă ar fi înghițit un par.

— N-am vrut să vă deranjez.

— Deranjezi și pe coridor.

Stela se îmbujoră la față și-și lăsă privirile în pămînt. Îi păru rău că venise la Borza. Ar fi fost mult mai cugetat dacă i-ar fi lăsat un bilețel.

— Vă rog să mă scuzați.

Din cauza emoției, răsuflă adînc și sînii îi tresăriră, de parcă atunci ar fi urcat scările.

— Hai, nu te mai fandosi ca o fată mare la bal. Spune !

— Am fixat repetiția pentru ora 4. Veniți ?

— Ți-am promis, ce naiba ! Și pentru asta m-ai scos din ședință ?

— Vă rog să mă iertați.

Borza își aprinse o țigară.

— Ce altceva aș putea să fac ? Cînd te uiți cu ochii tăi umezi la mine, mă dezarmezi. Și știi că ți-am găsit un băiat.

Stela își lăsă din nou privirile în pămînt.

— Tovarășe director, vă rog...

— Ți l-am găsit fără să mă rogi.

La capătul scărilor apăru Roșca, șeful parcului de mașini, cu gîtul înțepenit din cauza unui corset de ipsos prelungit pînă sub bărbie. Căzuse cu cîteva zile în urmă de pe acoperișul atelierului de reparații. Cei de la spital l-au încotoșmănat în alb și pentru că a refuzat să rămînă în pat, preventiv i-au pus un corset. Aproape lipit de el urca scările și Dumitru Duță, șef de șantier de la construcții, un bărbat osos, cu flăci late, mereu agitat, mereu nemulțumit de ceva. Se vedea de la o poștă că e-

rau certați, își vorbeau printre dinți, în șoaptă, ca cei de pe coridor să nu-i bage în seamă. Îl descoperiră pe Borza, se repeziră la el, împingînd-o pe Stela pînă lîngă perete. Borza îi făcu semn fetei să plece.

— Ce-i cu voi, mă ? se răsti Borza la ei. Dați buzna ca sălbaticii ! Ce s-a întîmplat ?

Din cauza corsetului, Roșca fu obligat să se întoarcă cu tot corpul spre el.

— Tovarășe director...

Duță îl îmbrînci și pe el.

— Lasă, că tu nu știi să vorbești !... Tovarășe director, abia aștept să i se vindece gîtul să i-l răsucesc din nou. Cunoașteți sectorul meu ?

Duță încă de la Bicaz a fost agresiv, era certat cu tot șantierul, iar la Argeș a fost pus în discuția organizației de bază, pentru că a vrut să-și apere dreptatea cu pumnii. În sectorul lui însă era o ordine desăvîrșită. Își bruftuluia subalternii ca la ușa cortului, dar se și bătea pentru ei. Dacă se întîmpla ca cineva dintre oamenii lui să fi fost frustrat de o primă, bătea la ușile contabilității și-l amenința și pe Borza cu Județeana de partid. Repetă întrebarea :

— Cunoașteți sectorul meu ?

— Știu, sectorul tău e cel mai important, e buricul șantierului. Hai, spune, dar fără introducere, concret.

— I-am cerut două basculante și nu vrea să-mi dea !

Țeapăn, Roșca se vîrî între Duță și Borza.

— E imbecil, tovarășe director !

Duță îl îmbrînci și Roșca se strîmbă de durere.

— De ce-s imbecil, mă ?

— Spune-i de ce-i imbecil, îl încurajă Borza pe șeful parcului de mașini.

— Pentru că denaturează lucrurile. Spune că *nu vreau* să-i dau și adevărul e că *nu pot* să-i dau.

Duță îl întrerupse :

— Vă rog să mă ascultați, tovarășe director. Ori de cîte ori mă duc la el, ori de cîte ori am nevoie de ceva din sectorul lui, îmi spune n-am, nu pot. Cu *nu* nu se poate construi nici un coteț, darămite o hidrocentrală.

— Hai s-o luăm pe îndelete, coborî Borza ostentativ vocea. Ce vrei de la Roșca ?

— Două basculante.

Deși coborîse și el vocea, era totuși cu un decibel deasupra lui Borza.

— Cîte ai în dotare ?

— Două. Dar am primit cota de cărămizi și am nevoie de patru. Și nu-i cifră de tocmeală !

— Îți mai dau două, hotărî Borza și-n ochi îi apărură niște licăriri ciudate, ironice.

Roșca îl privi dezamăgit : nu-l știa pe Borza superficial Sau cine știe, ia niște basculante de la baraj sau de la aprovizionare. Nu, n-avea de unde. Toate mașinile de pe șantier erau în evidența lui. Spuse, ca și cum ar fi rostit un verdict :

— Îi promiteți degeaba, tovarășe director. N-am de unde să-i dau. În afară de una care e în reparație, toate sînt repartizate pe oameni, pe zile, pe ore.

Privi fața directorului cu o bucurie lăuntrică. Era curios cum o să retracteze, dar Borza nu părea să-și fi schimbat părerea. Dimpotrivă.

— Atunci îi dai doi șoferi.

La auzul acestor cuvinte, Roșca făcu o mișcare bruscă și se strîmbă de durere. Își duse mîna la corsetul din jurul gîtului. Cît o fi Borza de director, acum nu putea fi decît pe locul doi. Chiar azi-dimineață verificase situația mașinilor și a oamenilor.

— N-am decît unul. Cel cu basculanta în reparație.

O clipă se gîndi că Borza îl va propune să conducă el o basculantă și pentru prima oară de cînd era în corset îi păru bine că era invalid. Nu era în stare nici măcar să urce scările înalte ale belaz-urilor.

Borza se încruntă : își mîngîie bărbia și, întorcîndu-și capul spre casa scărilor, îl descoperi pe Deșu. Acesta îl salută cu mîna ridicată spre tavan.

— Al doilea e Deșu.

Deșu, care prinsese fraza din zbor, se repezi la el și-și bombă pieptul :

— Eu nu pot fi decît primul.

Borza încuviință :

— Bine. Primul e Deșu și șoferul de rezervă al doilea.

Deșu se încruntă, avu o presimțire că ceva nu era în regulă.

— Nu înțeleg.

Rar se întîmpla ca Deșu să nu înțeleagă ceva. Borza îl amenință cu degetul :

— Și spuneai că ești inteligent. O să lucrezi pe o basculantă.

— Nu se poate ! sări Deșu. Nu știa cu ce greșise. Probabil cineva i-a băgat strîmbe la personal. Căută o salvare : Eu am mașina dumneavoastră în primire.

— Și atunci de ce n-ai venit azi-dimineață să mă iei ?

— Mașina e pe rampă.

— Asta mi-a spus-o Zaharia. Nu crezi că ar fi trebuit să mă anunți ?

— Nu v-a spus ? se înfurie Deșu.

— Cine să-mi fi spus ?

— Secretara ! Am vrut să intru la dumneavoastră și mi-a spus că nu se poate. Ea a băgat strîmba ?

— Ce strîmbă ?

Roșca și Deșu stăteau ca pe ghimpi, dar nu îndrăzni nici unul dintre ei să întrerupă discuția dintre director și Deșu.

— M-a vorbit de rău. Bănuiam. N-ar fi trebuit să am discuția cu ea.

— Ce discuție ?

— Una filozofică și domnișoara s-a umflat în pene. Dar n-are nici o importanță. Vă repar mașina. Doar știți, sînt mecanic categoria întîia.

Borza nu-l lăsă să continue :

— Un mecanic de categoria întîia repară mașina după orele de serviciu.

Duță abia în clipa aceea realiză că nu va primi nici o basculantă. Sîngele îi năvăli în obraji, ar fi vrut să-i ardă un pumn lui Roșca sau măcar să-l îmbrîncească. Dacă n-ar fi fost Borza de față, i-ar fi dat un ghiont.

— Eu am nevoie de basculante, tovarășe director, nu de șoferi !

Borza îi înfruntă privirile.

— Ascultă-mă, Duță. Dacă te-ai fi dus la reciclare, te-ai fi descurcat și singur. Dacă ai doi șoferi pe o bas-

culantă, faci două schimburi. E ca și cum ai avea patru basculante. Continuă pentru toți : Cu asta am terminat. Mă așteaptă Dima în birou.

În drum spre secretariat, Borza îi văzu din nou pe cei doi cu fularele la gît : stăteau tot în fața panourilor de salarizare. Cel mic, cu un furuncul la tîmpla stîngă încerca tocmai să-l lămurească pe celălalt, înalt, cu o țigară stinsă între buze.

— Faianțari, frate. Nici nu te plouă și ai și două plăcinte în plus.

Borza zîmbi : cîți nu s-au aciuat pe lîngă șantier, cu gîndul să ierneze sub un acoperiș, apoi la vară s-o întindă spre cele patru zări ? Oare Moise Pleșeanu, motoganul cu ciubere, nu tot așa a ajuns la Bicaz ? Și acum, după douăzeci și cinci de ani, e tot pe șantier. Intră în biroul Ginei. Secretara tocmai fixa indigouri între hîrtii. Se pieptănase, constată Borza.

— Îmi faci trei cafele.

Gina mai spuse în gînd un „patru", să țină minte numărul copiilor, apoi ridică privirile spre director :

— Tovarășul Zaharia nu bea cafea.

— Știu. Una pentru Dima și două pentru mine.

Era pentru prima oară că directorul cerea două cafele. Își aduse aminte că borcanul în care ținea cafeaua era gol.

— Nu mai avem cafea. Și să știți că nici nu se găsește.

Borza se încruntă :

— Faci rost !

— M-am interesat : nici la Hațeg nu se găsește.

Borza se rezemă cu amîndouă mîinile de marginea biroului și se aplecă spre ea :

— Nici guler de nurcă nu se găsește și ai făcut rost. Dar te sfătuiesc să nu te mai folosești de numele meu. M-am întîlnit cu directorul fabricii de blănuri și mi-a spus că m-a servit cu gulerul de nurcă. I-am mulțumit, că n-am vrut să-ți știrbesc reputația. Sper că ai înțeles.

ÎNDATĂ ce termină discuțiile, cu Borza, Dima părăsi clădirea direcției și coborî în șosea. Oprî prima mașină

care îi ieși în cale, o basculantă de patruzeci de tone. Spre norocul lui îl cunoștea pe șofer :

— Am treabă, Holbane. Du-mă să căutăm un popă.

— A murit cineva ? întrebă curios șoferul.

— Nu, băiatule. Trebuie să-l duc să sfințească o galerie.

— Înseamnă că-i obez părintele.

— Cum adică, obez ? Îl cunoști ? se miră Dima.

— De unde să-l cunosc ?! Dar trebuie să fie gras, dacă are nevoie de o mașină de patruzeci de tone. Caută una mai mică, nea Dima. Nu-i păcat să pierd o cursă ?...

— Pe șoseaua asta nu sînt mașini mici.

Urcă în cabină. Nemulțumit, șoferul îi făcu loc pe banchetă.

— Sînt și mașini mici pe șantier, nea Dima. Am văzut în zilele astea un Trabant. Mi se pare chiar în garajul dumitale.

— Ești obraznic, Holbane ! Dar pentru că ai pomenit de Trabantul meu, îți spun de ce nu pot să-l iau. Unu : nu știu unde-i cheia de la garaj. Doi : chiar dacă aș găsi cheia, nu e bine ca în timpul serviciului să mă preumblu cu mașina mea personală. Trei : nu am destulă benzină și patru, ca Trabantul să circule, trebuie reparat. L-am chemat pe Deșu să-l vadă.

— Dacă spuneai motivul patru, nu mai era nevoie de celelalte trei. Unde mergem ?

— La tunel.

— Îl luăm de acolo ?

— Pe cine ?

— Păi, n-ai spus că mergem după un popă ?

— Ba da.

— Și atunci ce facem la tunel ?

— Întîi vreau să stau de vorbă cu Vărzaru.

— Și ăsta cu nume de legumă cine e ?

— Pui prea multe întrebări.

Șoferul înghiți în sec și apăsă pe accelerator.

Vărzaru nu era la gura tunelului. Țăranii care refuzau să intre în galerie îi informară că e la cumnatul său în comuna Clopotiva.

— Și o să-l căutăm prin toate coclaurile din Retezat ? întrebă cătrănit șoferul.

— Îl căutăm pînă îl găsim.
— Și banii ?
— Ce bani ?
— Pe care îi pierd că nu fac curse.
— Cîștigi tu destul.
— Nu atît ca să-mi cumpăr un Trabant.
Dima îl privi chiorîș :
— Hai să facem un tîrg, Holbane. Încasezi tu salariul meu și eu pe al tău.
— Sînt de acord. Dar schimbăm și slujbele. Stai zece ore cu covrigul în mînă și umblu eu după preoți.
Începu să chicotească.
— De ce te bucuri, Holbane ?
— Iaca, m-am gîndit și eu la ceva. Dacă erai dumneata la volan și te opream eu, m-ai fi luat în mașină ?
În ultima clipă ocoli un bolovan rostogolit pe șosea.
— Oameni ca tine e mai bine să nu gîndească.
— Și ce să fac cît stau cu covrigul în mînă ?
— Să fii atent la condus. Atît.
În cele din urmă, după două ore de căutare, îl găsiră pe Vărzaru la cumnatul său : tocmai opărea lături pentru porci. Era un om înalt, cu umerii încovoiați, cu părul tuns scurt, perie. Nu părea impresionat că șeful de echipă dă buzna peste el. Își continuă treaba tacticos, cu mișcări încete.
— Numai la dumneata nu m-am așteptat, mărturisi, după ce Dima se postă în fața lui și nu-i spuse nimic. Probabil ai venit să vezi ce fac. Iată, dau de mîncare porcilor, că anu' ăsta s-au încăpățînat și nu vor să crească. Anul trecut, în mai, îmi ajungeau pînă la genunchi. Îmi aduc aminte a mai fost odată așa, prin patruzeci și cinci. A venit un popă din Moldova și ne-a sfințit cotețele. Și s-au pus porcii pe crescut, de au ajuns ca bivolii. Slana de pe spinare era de o palmă. Mare lucru să pună dumnezeu mila. Privi spre cer : nori mici goneau spre Retezat. Va fi un an bun anul acesta. Iarba a ajuns pînă la glezne. Dar eu dau din clonț și dumneata ai treabă cu mine.
— N-am, răspunse Dima sec. Am venit într-adevăr să văd ce faci. Mi-am zis, dacă nu ești în galerie, probabil ai o treabă importantă.

— Am. Vezi și dumneata. Și-s tare îngrijorat. Parcă aș crește șobolani. Probabil e supărat ăl de Sus, de nu vor să crească. Trebuie să cerem părintelui ceva apă sfințită, altminteri păcat de porumb. Și pentru că Dima nu se arăta prea vorbăreț, continuă : șantierul merge înainte ?

— Merge.

— Atunci e bine.

Dima descoperi instalația de curent.

— Văd că ai lumină în casă.

— Am.

— Și-i bine cu lumină ?

— Cum să nu fie ! Nu mai stricăm banii pe chibrituri. Învîrți șaiba și intră soarele în casă. Dar dacă ai adus vorba despre curent, înseamnă că n-ai venit doar așa, să vezi cum hrănesc porcii. Ai fost și pe la ceilalți ?

— Am fost. Stau grămadă în gura tunelului și năpîrlesc la soare. Nu vor să intre în galerie.

— Păi, cum să intre, dacă le cad stîncile în cap ? De-aia le-am spus să mergem la cosit. De ce să stăm cu burta la soare ?

— Și chiar toți din echipă sînt cosași ?

— Cei mai buni din țară.

Ochii îi deveniră vii și nici spatele nu mai părea atît de încovoiat.

— Dacă pleacă unul de pe șantier, ne certăm. Și nu-i învăța ce să facă. E cine să-i îndrume. Sindicatul de pildă.

— Eu nu-i învăț ce să facă. Eu i-am învățat doar să cosească. Atît. Uită-te la munții ăștia. Descrise un cerc larg cu mîna, ca și cum ar fi vrut să cuprindă tot Retezatul. Noi îl cosim în fiecare an. Și tata a fost cosaș și bunicul și tatăl bunicului.

— Dacă n-aș răspunde de tunel, aș fi emoționat. Așa însă, am să te rog să-i lămurești să rămînă la tunel. Pe dumneata te ascultă.

— Și dacă nu vor ?

— Găsești dumneata cuvintele care să le meargă la inimă. Altminteri n-o să fie bine.

— Asta-i amenințare ?

— Nu, Vărzarule. Te informez doar. Noi am putea alege și o altă cale de lămurire. Aveți contracte semnate. Legile-s legi pentru toată lumea.

— Îs multe legi.

— Ascultă, Vărzarule, spuneam că voi aveți contracte semnate.

— Dacă faceți proces, ăla nu se termină niciodată. În orice caz, pînă se termină, cosim de două ori Retezatul.

— De aceea am vrea să ne înțelegem de bună voie.

— Așa am vrea și noi. Aduceți-ne un popă în tunel. Și zău, nu pleacă nici unul dintre noi la cosit. Cu galeria sfințită ne simțim și noi în siguranță.

— Înseamnă că ne-am înțeles. Am primit sarcină de la sindicat să vă caut un preot. Ăsta din Clopotiva e bun?

Vărzaru scăpă găleata cu lături din mînă. La răspunsul acesta nu se așteptase. Se întunecă la față, înghiți în sec și bîigui :

— Eu știam că voi, comuniștii, nu prea aveți treabă cu cele ale sufletului.

— Avem, îi rîse Dima în față. Avem treabă cu toate cele. Directorul general a insistat chiar să vă aducem un protopop. Știi vreunul ?

— Nu, răspunse Vărzaru.

Își ținea ochii întredeschiși, ca și cum s-ar fi ferit de soare.

— Atunci rămînem la părintele din Clopotiva. Știi unde stă ?

— A doua stradă pe stînga.

Dima îl salută cu două degete la tîmplă, urcă în basculantă și indică șoferului adresa preotului.

Șoferul, supărat că pierdea și a doua cursă la carieră, acceleră și porni în viteză.

— Dacă urc popa în mașină, o să fac tot timpul accidente.

— Mă, Holbane, tu n-ai studiat broșurile împotriva superstițiilor ? Ce legătură are o sutană cu neatenția ta ?

— Zău dacă-s superstițios, nea Dima. Dar vino o dată cu mine în cursă. Dacă ne iese un popă în cale, îmi sar bujiile.

Cotiră pe o stradă îngustă și fură obligați să meargă cu două roți în șanțul de lîngă drum.

— Dacă m-ar vedea Mitică Roșca ce echilibristică fac, m-ar da afară din serviciu ! Am o propunere, nea Dima. Dacă tot pierd azi o jumătate de salariu, dă-mi voie să intru în gardul preotului. Ca din greșeală.

— Mă, Holbane, tu ești rău din născare. De ce să-i facem pagubă omului ?

— Da' mie de ce-mi faceți ?

La preot, Dima găsi poarta încuiată. Începu să strige și din fundul curții apăru un dulău imens, o corcitură între lup și cîine ciobănesc. Era pornit să sară gardul.

Dima abia reuși să se ferească.

— Stai, mă, strigă să-l potolească, Am venit cu intenții pașnice, ce dracu !

Din basculantă auzi rîsul strident al șoferului, dar nu îndrăzni să se întoarcă spre el, ca nu cumva să scape cîinele din vedere. Din casă apăru o femeie tînără cu un copil în brațe. Purta un singur ciorap pe piciorul stîng, dar și ăla căzut pe glezne. Venea de la alăptat : copilul urla ca din gură de șarpe.

— Lupule ! strigă femeia spre cîine. Lupule, n-auzi ?!

Ascultătoare, javra se retrase la picioarele ei. Continuă să mîrîie și să-și arate colții.

— Aici stă părintele ? întrebă Dima și-și șterse fruntea de transpirație.

— Aici.

Probabil pămîntul nu era încă rece, pentru că femeia își puse piciorul descult peste celălalt cu ciorap. Copilul, ca și cum ar fi simțit că maică-sa nu are stabilitate, tăcu. Nu se mai auzeau decît smiorcăieli răgușite.

— I-acasă ? mai întrebă Dima.

Femeia îi răspunse foarte scurt :

— E.

Nu părea că are intenția să-i deschidă poarta sau să-l pofteaască în curte. Brusc, copilul izbucni din nou în plins și femeia, să-l liniștească, începu să-l legene. Nu-și mișca numai brațele, ci tot corpul.

— Aș vrea să stau de vorbă cu dumnealui, insistă Dima.

Șoferul din basculantă rîse din nou.

— Dacă vreţi să staţi de vorbă cu el, intraţi.

Copilul plîngea din toate puterile, faţa i se congestionă. Aşa schimonosit cum era, părea urît. Dima arătă spre cîine.

— El ştie că mă poftiţi ?

— Nu vă face nimic. Gura-i de el. Muşcă după ce apune soarele. Stai aici, Lupule !

Dima încercă să-şi justifice teama.

— Ştiţi, hainele astea de pe mine sînt ale şantierului. Trebuie să predau pantalonii întregi.

— V-am spus să nu vă temeţi. Părintele-i în spatele casei, în grădină.

Cu ochii aţintiţi la cîine, Dima deschise poarta şi porni cu paşi nehotărîţi spre grădină. Cîinele, încordat ca un arc, îl urmări pînă ce dispăru după casă.

Părintele, îmbrăcat în sutană, cu mînecile suflecate, săpa. Înfigea lama de oţel adînc în pămînt, răsturna brazda, icnea din rărunchi, apoi fărămiţa bulgărul cu tăişul cazmalei. Dima îl privi un timp tăcut : fără îndoială, părintele era în pline puteri, sutana îi stătea întinsă pe spate, gata, gata să plesnească. Dima tuşi de cîteva ori să fie băgat în seamă, deşi era convins că părintele îl reperase de mult.

De ce oare, gîndi Dima, s-o fi înscris bărbatul ăsta sănătos la Teologie ? Să studieze biblia, să înveţe greaca şi ebraica ? Nu era mai bine dacă cunoştea engleza şi folosea fără greşeală rigla de calcul ? Putea construi case, vindeca oameni sau să cutreiere mările, stînd la puntea de comandă a unei nave. Acum ce face ? Aşteaptă ca oamenii să-l cheme să cînte la botez sau la o înmormîntare ? O fi cucernic ?

Văzînd că părintele nu se osteneşte să se întoarcă spre el, spune cu voce tare un „bună ziua" agresiv.

Părintele ridică privirile, avea faţa transpirată. Nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani.

— Să dea dumnezeu. Aruncă o privire spre cer, să vadă dacă nu s-au adunat cumva norii, apoi scuipă în palmă şi continuă să sape.

— Am treabă cu dumneata, ridică Dima vocea.

Părintele nu-i răspunse decît după ce răsturnă încă o brazdă.

— Botez ?

— Nu, zîmbi strîmb Dima.

— Nuntă ?

— Nici.

— Înmormîntare nu poate să fie, că n-am auzit clo potele. Spune, omule...

— Am venit să te iau cu mine pe șantier. Vor să te vadă niște țărani. Zic că dacă dai cu apă sfințită prin galerie, intră și ei.

Părintele se rezemă de cazma și plescăi din buze. Nu părea încîntat de invitație.

— Nu mă duc, spuse hotărît după o scurtă meditație. Șoferii spun că le aduc ghinion.

— Vii fără uniformă, încercă să-l lămurească Dima.

— Preotul e preot pînă poartă sutană. Îmbrăcat în civil devine un om oarecare. La fel ca și militarii. Vă imaginați un general îmbrăcat în cămașă de noapte cucerind cetăți ?

— De fapt, apa sfințită contează, nu dumneata.

— În salopetă nu pot sfinți apa.

Fără îndoială, preotului îi umbla mintea.

— Te întreb, părinte, dumneata dacă ai avea porcii bolnavi : ai da cu apă sfințită sau ai curăța cocina ?

— Cocinele mele sînt curate. Ca să înțelegi ce e cu apa sfințită, îți spun. Hapurile date de medic ajută, dacă crezi în ele. Numai doctorul în care crezi te vindecă. De sute de generații oamenii au crezut în apa sfințită. E greu să-i dezobișnuiești în patru decenii.

— Dar e absurd să crezi în ceea ce nu există, se înfurie Dima.

Părintele răspunse, după ce privi lung pămîntul răscolit cu cazmaua.

— În locul dumitale aș fi spus *ceea ce nu se vede*.

— Și așa-i bine, se învoi Dima.

— Nu e bine. Într-un fir de praf există milioane de atomi. Există, deși nu i-a văzut nimeni. Cît de mic e, și el e la rîndul lui compus din alte zeci de părticele. Și un fir de praf din acesta invizibil a distrus Sodoma și Gomora. Noi îi spunem Hiroshima și Nagasaki. Există deci forțe invizibile. Și dumnezeu e una din aceste forțe. În biblie scrie că nu trebuie să vezi, ci să crezi.

— Dracu știe, se scarpină Dima la ceafă. Dar pentru că oamenii se codesc să intre în galerii și zic că vor să vii dumneata, vino și stai de vorbă cu ei.

— Și ce să le spun ?

— Eu nu mă pricep la Sfînta Scriptură. Dacă aș vorbi după capul meu, le-aș spune că galeria e susținută de cintre metalice și nu de Sfîntul Duh.

DACĂ CINEVA l-ar fi întrebat pe Borza care e cea mai mare realizare a lui de cînd au început lucrările în Retezat, ar fi răspuns fără să gîndească prea mult : Căminul de copii din Colonia de Jos. Probabil, răspunsul s-ar fi datorat și faptului că a avut mari greutăți cu ridicarea lui. Banca de Investiții i-a imputat în repetate rînduri începerea lucrărilor, nu erau prevăzute în desfășurător decît în cel de al doilea an al cincinalului.

— Degeaba vă ambiționați ! a răspuns Borza armatei de inspectori și revizori care au inundat Rîul Mare. Familiștii vor părăsi șantierul.

— Angajați nefamiliști.

Funcționarii își imaginau că, în fiecare zi, în fața direcției se înșiră o mie de oameni, să alegi dintre ei de care ai nevoie. Borza le arătă parcul de mașini.

— Am opt sute de basculante. Acum trei sute stau, pentru că nu avem șoferi. Din cele cinci sute care circulă, peste patru sute au șoferi însurați. Aici la Rîul Mare, cînd se întunecă, oamenii n-au ce face : teatru nu există, cinematograf nu există ; și nu există, nu-i așa, nici cluburi și nici baruri de noapte. Oamenii se duc acasă, la neveste. Nevestele conducătorilor auto sînt și ele angajate pe șantier, la descărcat cărămizi, la cantine și aiurea. Ce facem cu copiii ? Ce facem cu generația care se naște pe șantier, care nu vede altceva decît muncă și transpirație ? Ce facem cu această generație care va construi comunismul în țara noastră ? Îi lăsăm să stea singuri în casă, sau afară, în noroi ? Nu trebuie îngrijiți, educați ?

— Dumneata ai sarcina să construiești o hidrocentrală.

— Pentru cine ?

— Pentru țară !

— Dumneata probabil ești foarte bun economist, dar, iartă-mă, nu te pricepi la politică. Copiii născuți pe acest șantier nu reprezintă țara ?

Funcționarii de la Banca de Investiții continuau să recomande să se angajeze nefamiliști. Discutau ca și cum n-ar fi știut că lipsa brațelor de muncă pe un șantier e o boală cronică. De nevoie, se angajau și oameni fără pregătire specială. Cei obișnuiți cu șantierul colindă de pe un șantier pe altul, își fac familie, cămin. Aceștia sînt și cei mai valoroși oameni. În afară de asta, erau unii la Centrală, sau chiar la Minister și mai ales la Bancă, care nu știau că muncitorii de pe șantierul unei hidrocentrale aveau o calificare specială. Cei care la început construiau drumuri, mai tîrziu treceau la baraj, la tunelurile de aducțiune, la centrala subterană. Birocrații parcă nu știau că muncitorii de pe șantierul Rîul Mare au construit Bicazul, Argeșul, Someșul Cald.

Cu toate protestele, scrise și verbale, Borza a început construirea căminului de copii odată cu coloniile. În mai puțin de doi ani s-au născut în coloniile din Retezat peste patru sute de copii. În zadar au trimis cei de la Centrală și de la Banca de Investiții circulare și instrucțiuni amenințătoare, Borza a comandat de la „Faianța" din Sighișoara lavabouri subdimensionate și a dispus ca atelierele de tîmplărie ale șantierului, în afară de cofraje, să execute mobilier ca pentru pitici.

Instrucțiuni și dispoziții cu amînarea construirii căminului de copii au sosit și după inaugurarea lui. Nimeni dintre cei neinițiați nu știau de unde au apărut covoarele, perdelele, așternuturile pentru cămin. De proveniența lor nici Borza n-a suflat nici un cuvînt și, cînd venea vorba despre aceste lucruri, schimba subiectul discuției. Tot din inițiativa lui s-au angajat cadre didactice competente și s-au introdus cursuri de limbă engleză.

Rar trecea o zi ca Borza să nu inspecteze căminul : îl visase la Bicaz, la Argeș, la Someșul Cald. Copiii îl cunoșteau, i se adresau ca unui prieten mai mare, îi săreau de gît și voiau să împartă biscuiții cu el.

BORZA intră în cămin pe ușa din dos, pe la bucătărie și traversă coridorul dușurilor. Se auzi strigat :

— Nene Mihai... Nene Mihai...

Borza reperă direcția de unde se auzea vocea pițigăiată și intră într-un spălător.

Îl descoperi pe fiul lui Mareș de la electromontaj, călare pe un țucal. Cu cîteva zile în urmă împlinise trei ani, fusese sărbătorit în sala de mese a căminului și maică-sa, să-l facă frumos, îl tunsese cu foarfeca. Nefiind de profesie, Mitică se prezentă la serbare cu părul în trepte. Cu urechile clăpăuge arăta ca dracu.

— Ce-i cu tine, Mitică ? Ce s-a întîmplat ?

De obicei, cu Mitică avea discuții foarte importante, grave. Copilul era sensibil, avea ochi vioi cu ape adînci, ca oamenii maturi și punea întrebări serioase :

— Cînd se termină șantierul, nene Mihai ?

— Peste vreo cinci ani.

— Și peste cinci ani cîți ani am să am ?

— Vreo opt.

Rămase pe gînduri.

— Așa-i că la opt ani copiii nu mai plîng ?

— Nu mai plîng, Mitică.

— Atunci e bine.

— De ce e bine ?

— Pentru că n-aș vrea să plîng cînd ne despărțim.

Acum, călare pe țucal, Mitică părea foarte concentrat. Borza mai repetă o dată întrebarea :

— De ce m-ai strigat, Mitică ?

— Vreau să vă anunț că nu pot participa la repetiție. Sînt ocupat.

Borza nu zîmbi, ca Mitică să aibă convingerea că discută de la egal la egal.

— Bine, Mitică. Poate totuși îți termini treaba și vii și tu.

— Am să mă străduiesc.

Borza nu zîmbi decît cînd ajunse din nou pe coridor. Era ciudată generația asta crescută la lumina televizorului. Era mult mai precoce, mai informată, mai sigură pe ea. Uneori, discutînd cu copiii de la cămin, rămînea stupefiat de cunoștințele lor. Foloseau termeni pe care el nu-i auzise decît la facultate. Odată un băiețan-

dru de vreo opt ani îl întrebă dacă știe că și spațiul și timpul sînt materie.

— De unde știi tu cuvintele astea? se miră Borza.

— Le-am auzit la televizor.

— Și știi ce-nseamnă?

— Știu.

— Ia spune-mi, ce e spațiul?

Copilul rămase pe gînduri, căuta cuvintele să se exprime.

— Spațiul e tot: și sala de mese și golul pînă la stele și norii și tot ce e dincolo de nori.

— Bravo. Și ce e timpul?

— Ceasul.

— Ceasul e doar un instrument care măsoară timpul. Ce e timpul pe care îl măsoară ceasul?

— Asta nu știu.

Uneori și un intelectual ar fi în încurcătură dacă i s-ar pune această întrebare. Cei mai sprinteni la minte ar putea da chiar formule: succesiunea de interval între două evenimente. Desigur, și acest răspuns ar fi tot incomplet și sărac față de eleganta noțiune a timpului formulată de fizică. Dar faptul că la Rîul Mare copiii muncitorilor rețineau și foloseau cuvintele timp și spațiu era o dovadă de civilizație. Astfel de noțiuni au o mare influență și asupra caracterului. Copiii devin mai lucizi, mai sensibili. Înaintea unei sărbători, Mitică îl întrebase pe Borza: dacă va ajunge electrician, îl va angaja unde lucrează taică-su?

— Desigur, Mitică. Dar de ce vrei să lucrezi tot la Electromontaj?

— Aș vrea s-o bucur pe mama.

— Lui maică-ta nu-i place locul de muncă al lui taică-tu.

— Știu. Dar eu aș putea s-o fac să-i placă.

— Cum asta, Mitică?

— M-aș întoarce cu tata de la serviciu și am pune pe masă două salarii. Că așa spune mama: dacă ai avea, Mareș, două salarii, ne-am aduna și noi.

În sala de mese, Stela îl întîmpină radioasă. Era emoționată ca totdeauna cînd era în apropierea lui Borza;

își ținea capul aplecat pe umărul stîng și nu știa ce să facă cu mîinile. Borza o prinse de amîndoi umerii :

— Mă, tu și la serviciu ești frumoasă !...

Stela își închise rușinoasă pleoapele și schimbă vorba:

— Nici nu vă dați seama cît sînt de bucuroasă că ați venit.

— Lasă tu lingușelile. Am spus că ești frumoasă.

Stela își lăsă privirile spre dușumea :

— Mă faceți să roșesc, tovarășe director.

Borza o privi lung, să vadă dacă i se îmbujorează fața.

— Cîtă vreme o fată roșește, e bine. Păcat că ești cam proastă !

Stela își ridică privirile și-l înfruntă pe Borza. Își ținea buzele întredeschise, dinții albi, umeziți sclăluceau.

— Știu la ce vă referiți. Credeți că eu n-aș vrea să mă mărit ? Dar ce să fac dacă pînă acum nu m-a cerut nimeni ?

Desigur, măritișul nu depindea de ea. Trebuia să fie cineva care să vrea s-o ia de nevastă. De doi ani de cînd o cunoștea pe Gina, secretara lui nu avea decît o singură țintă : să se mărite. Ea avea experiență, își permitea să fie păcălită. Fata din fața lui ar fi disperată dacă cineva și-ar bate joc de ea. Dar oricum, ca s-o vadă cineva, trebuie să se expună. Nu în felul Ginei, dar totuși, candidații la căsătorie trebuiau s-o vadă undeva. Dar Stela, de teamă, din lipsă de experiență, stătea ascunsă în cămin, unde nu veneau decît bărbați însurați, tați. După orele de serviciu, se închidea în camera ei din colonie și buchisea cărțile.

— E vina mea că nu mă cere nimeni ? mai repetă întrebarea Stela.

— Bineînțeles că da ! Cererile în căsătorie se fac după ora zece seara, dar tu la ora aceea dormi ! Sînt convins că tragi și jaluzelele și închizi ușa.

Stela își mușcă înciudată buzele. În clipa aceea părea și mai frumoasă : ochii ei mari, verzi, prinseseră o strălucire ciudată, pupilele i se măriră, aducea cu un portret de Tonitza.

— Ați spus dumneavoastră că mi-ați găsit un băiat. Cine e ? Sper că nu v-ați gîndit la șoferul dumneavoastră ?

Replica asta îl supără. Doar atît să fi înțeles ea din încercările lui de a o ajuta? Nu-i reproșă însă nimic.

— Nu. Deșu nu e bun de soț. În orice caz, nu pentru tine.

— Mi-am dat seama.

Borza tresări. Te pomenești că Deșu în căutare de femei a dat tîrcoale și pe la cămin! Șoferul, uns cu toate alifiile; era în stare să răsucească gîtul unei fete ca Stela. Să profite de ea.

— A încercat să-ți facă curte?

Stelei îi păru rău că adusese vorba de el.

— Nu. A trecut o dată pe la cămin și a vrut să discutăm filozofie. M-a întrebat dacă știu ce-i fericirea.

— Sper că l-ai dat afară.

— L-am invitat să plece. Cine e băiatul pe care mi l-ați găsit?

Întrebarea îl puse în încurcătură pe Borza. Își încreți fruntea.

— Încă nu-l cunosc, mărturisi el. Sosește peste cîteva zile. Ne-a fost trimis ca stagiar. Ți-l repartizez ție.

— Aici la cămin?

— Ce să facă aici? Să spele pe jos? E inginer, ce dracu! Vine să lucreze pe șantier. Ți-l prezint și gata.

— Și dacă-i urît?

— Un inginer hidro-tehnician nu poate fi urît! Căută o țigară în buzunare și o aprinse. Ei, cum e programul?

— O să vă placă, tovarășe director. Am o solistă mai bună decît Corina Chiriac.

— Înseamnă că o să facem turnee cu ansamblul tău. Chiar că m-ai făcut curios.

— De aceea v-am invitat să vedeți programul.

Își pocni de cîteva ori palmele și perdeaua care masca scena înălțată pe o estradă se dădu la o parte. Nu se vedea decît un pian cu un picior proptit pe niște cărămizi, proiectat pe un fundal reprezentînd un baraj. Era opera pictorului de pe șantier, un lăcătuș care în timpul liber imortaliza momente din construcția hidrocentralei. Nu învățase încă legile perspectivei, deși avusese cîteva expoziții la diferite cămine culturale. Mărcuș se prezenta „pictor-naiv" și-și cheltuia o parte din salariu pe vopsele.

După cîteva secunde apăru în scenă profesoara de muzică, o femeie în vîrstă, osoasă, cu părul adunat coc în

vîrful capului. Îmbrăcată sobru, în negru, cu un guler lăbărțat din catifea, părea un personaj dintr-o altă epocă. Se așeză la pian și începu să cînte o melodie săltăreață, auzită de zeci de ori la televizor, la emisiunile pentru copii. Dintre culise apărură în pas de dans copiii și purtau în mîini fel de fel de scule, executate în atelierele de tîmplărie ale atelierului. Pe parcursul programului interpreții foloseau sculele aiurea : cel cu grebla săpa, iar altul folosea săpăliga în loc de ciocan. La început, neîndemînarea lor îl amuză pe Borza, pe urmă îl enervă :

— A cui a fost ideea sculelor ?

— A instructorului cultural, răspunse Stela în șoaptă, să nu deranjeze programul.

— Cînd mai vine la cămin, îl iei la goană ! Copiii o să aibă tot timpul să se folosească de unelte. Prefer să le văd mînuțele. Tu ai copii ?

Stela duce mîna la gură și răspunse speriată :

— Doamne ferește !

— Ai dreptate, am uitat. Tu roșești încă. Ce mai e în program ?

— Recitări, dansuri populare și un tablou vivant.

— Mi-ai spus de o solistă.

— Da. Ea închide programul. Vreți s-o auziți ?

— Dacă e atît de grozavă precum mi-ai spus, da.

Stela bătu din nou din palme pînă se goli scena.

— Urmează Sofica !

Pe scenă apăru Sofica, durdulie ca o minge, îmbrăcată într-o rochiță mini, cînd se apleca i se vedeau chiloțeii cu buline. Acompaniată de profesoara de muzică, atacă un cîntec din repertoriul lui Dan Spătaru :

— „Mi-a plăcut surîsul tău,

Din prima zi cînd te-am văzut..."

În gura ei textul căpătă o altă valoare, comică. Borza îi făcu semn să se apropie. Bucuroasă că nu trebuie să cînte, Sofica coborî de pe estradă și cu pași nesiguri se apropie de Borza.

— Am cîntat fals ?

— Nu, draga mea, n-ai cîntat fals, o liniști Borza și o săltă pe genunchi. Spune-mi, Sofica, ție ți-ar place ca în timp ce cîntă Corina Chiriac, să-i curgă mucii ?

Înainte de a pleca, Stela îi mărturisi lui Borza și motivul pentru care a insistat să vină la repetiție.

— Bănuiam că nu m-ai chemat să mă delectez cu programul copiilor. De cîți bani ai nevoie ?

— E vorba de șase costume naționale și de zece pantalonași pentru corul băieților.

— Spune-mi suma, nu numărul costumelor.

— Păi, un costum național confecționat la cooperativa din Hațeg...

— Eu nu știu să înmulțesc. Cînd ai să știi suma totală, vii să mă cauți.

— O știu.

— Și atunci de ce o iei pe ocolite ?

— Să nu credeți că facem risipă.

— Suma ?

— Trei mii două sute cincizeci.

— Fă un referat, să-l iscălească și directorul școlii și te duci la comitetul sindical. Ei o să se împotrivească, dar tu nu te speria. Lămurește-i. Numai dacă te refuză spui că ai vorbit cu mine și am fost de acord. Mi-ar place însă să obții banii prin puterea ta de convingere.

ȘOSEAUA care ducea spre clădirea direcției era totdeauna aglomerată ca marile bulevarde ale Capitalei. Camioanele, buldozerele, basculantele, de parcă ar fi participat la un raliu, se depășeau între ele, neexistînd decît o singură regulă de circulație. : depășirea prin stînga. Restricțiile de viteză, de claxonare erau ignorate, la fel ca și semnalizările. Preocuparea șoferilor era întrecerea cu timpul. Salariul depindea de numărul curselor, de cantitatea de material transportată. În afară de retribuția în acord, muncitorii de pe șantier mai primeau și o bonificație denumită foarte plastic : de sălbăticie. Izolați, departe de orice centru urban, muncitorii nu aveau unde să-și cheltuiască salariile decît în cele cîteva magazine controlate de comitetul sindical. În principiu, pe șantier puteai cumpăra orice : de la cratițe la frigidere, de la cearșafuri la paltoane de iarnă. Toate erau însă la fel. Toți cei zece mii de muncitori foloseau cratițe verzi, toți își vopsiseră lemnăria locuințelor cu vopsea galbenă. Hrana le era asigurată de cantinele coloniilor, dar erau și măcelării aprovizionate de abatorul din Hațeg.

Toți muncitorii vedeau la căminul cultural aceleași filme și consumau aceleași prăjituri pregătite de Gică Frișcă la cofetăria afiliată cantinei.

Fără îndoială, Gică Frișcă îi depășea în popularitate pe Moculescu sau pe Cămătaru : cei de pe șantier îl salutau cu respect, scoțîndu-și șepcile în fața lui. Numai Borza se putea compara cu el. Pe el îl salutau din mers pînă și șoferii cu două clacsoane scurte. Atunci Borza ridica brațul drept spre cer, ca cei din mașini să vadă în vizor că recepționase salutul.

Întorcîndu-se de la căminul de copii, Borza fu întîmpinat de paznicul de la depozitul de pneuri.

— Să trăiești, tovarășe director.

De la distanță se simțea că expira aburi de alcool

— Tu iar te-ai îmbătat, Vîrlane. Te schimb ! Te duci la carieră !

Cariera era sperietoarea șantierului : acolo se muncea din greu, era la vreo douăzeci de kilometri de Brazi, se pierdeau încă două ore cu transportul.

În starea în care era, Vîrlan nu părea foarte speriat. De altfel, despre Vîrlan se spunea că din beția de la inaugurarea șantierului încă nu s-a trezit. Motive să bea avea suficiente. Îl părăsise nevasta tot din cauza țuicii de prună, își pierduse un frate la o explozie la Schela Mare din Moreni și nu-și găsea actele justificative pentru pensie. Din memorie nu mai putea reconstitui anii și numele întreprinderilor pe unde a lucrat. Se aciuase pe lîngă constructorii de hidrocentrale la Someșul Cald, la început ca meseriaș calificat, pe urmă, datorită certurilor cu nevasta sa, a început să lipsească de la lucru și s-a degradat : a lucrat ca muncitor necalificat la diferite secții, mai ales la construcții, pînă n-a mai fost în stare să transporte mortarul cu roaba, pentru că își pierdea echilibrul pe pasarele, și a devenit paznic. Cînd umbla pe șapte cărări sau proptea gardurile, copiii își băteau joc de el, îl mînjeau cu noroi, aruncau cu pietre după el. Borza l-a trimis de cîteva ori la dezalcoolizare, dar nici tratamentele medicamentoase, nici somnoterapia nu i-au mai ajutat. Cei de la sindicat au propus să fie gonit de pe șantier. Și Borza și Zaharia s-au împotrivit.

— Îl ajutăm dacă-l dăm afară ? Ce face el fără noi ? Unde se duce ?

— La un azil de bătrîni.

— Și acolo ce face ? Aici, așa beat cum e, mai e de folos. Păzește magazia de pneuri. În afară de beție, nimeni nu-i poate imputa altceva. E corect, n-a lipsit niciodată ceva dat în custodia lui. E vina noastră că nu l-am ajutat la timp, cînd mai putea fi ajutat. Acum îl tîrîm după noi ca pe o plagă.

— N-ai auzit, Vîrlane ? Te trimit la carieră !

Vîrlan zîmbi strîmb.

— Mai bine dați-mi un picior în fund.

Nu era cazul să mai piardă vremea cu el.

— Bine, Vîrlane. Fie cum spui tu. Dar să știi că e pentru ultima oară. Paznicul se întoarse cu spatele spre el. Nu acum, Vîrlane. Îți dau piciorul în fund mîine, cînd te trezești puțin. Să-l simți. Și acum du-te, bagă-ți capul în butoiul acela cu apă.

Arătă spre un butoi de benzină scos la reformă, amenajat sub un burlan ca să colecteze apă de ploaie.

— E apa rece, tovarășe director.

Borza se încruntă și Vîrlan porni spre butoi.

— Să-l ajut, tovarășe director ?

Borza recunoscu vocea lui Deșu. Îi făcu semn să nu se amestece. Șoferul ridică din umeri, apoi, să pară și mai indiferent, începu să fluiere melodia cîntată de Sofica. Porniră amîndoi spre clădirea direcției.

— De unde știi tu melodia asta, Deșule ?

Deșu zîmbi ca totdeauna cînd avea răspunsul pregătit :

— O știu de cînd eram atîta.

Își arătă înălțimea genunchilor.

— Tu ai fost la repetiția din cămin ?

— Am trecut și pe acolo.

— Te sfătuiesc să nu mai treci pe acolo. Stela e fată cuminte.

— Nu i-am făcut nimic. Cînd o văd prin colonie îi spun sărut mîna.

— Atît să-i spui. Acum vorbim ca între bărbați. Fata nu e pentru unul ca tine. Pe șantier, singura ei șansă e să se mărite.

— Să se mărite, tovarășe director. Doar n-o să mă împotrivesc eu. Să fiți liniștit : nu e genul meu. Asta nu știe să sară nici capra. Eu vreau una care să mă înnebunească, să fug de la serviciu numai să-i aud vocea. Mi-ar place Dida Drăgan și dacă n-ar fi atît de brunetă mi-ar place și mai mult.

— Atunci e bine, Deșule. De ce m-ai căutat ?

Deșu se opri și deveni serios.

— Păi, se poate, tovarășe director, să mă dați la basculante ? Am eu față de camionagiu ? Eu am făcut facultatea pe patru roți, tovarășe director !

— De aceea, Deșule. E nevoie acolo și de unul deștept. E vorba de două-trei zile pînă repari mașina. Așa sînt convins că o să te grăbești.

— Am să-l depășesc pe 23-ul.

— Dar asta ce mai e ?

— Acceleratul de Deva.

MOISE PLEȘEANU era originar din munții Apuseni, dintr-o comună de lîngă Vascău. Se născuse cu mirosul rășinei în nări și și-a petrecut întreaga copilărie în pădure : știa de ce ținea gorunul frunza-n dungă, să netezească drumul stropilor spre glie. Cînd frunzele se întindeau ca palmele cerșetorilor, nu venea ploaia. Deosebea vîntul de vîntoasă și nu greșea cînd culegea mînătărci. Cu prietenii de-o seamă găsea scorbura albinelor hoinare, fura fagurele fără să fie înțepat. Ar fi deslușit fără greșeală orice zgomot străin, pașii precauți ai braconierilor sau tîrîtul unei jivine. Se întreba uneori, uimit, cum pot trăi oamenii în afara pădurii.

În clipa cînd a reușit să țină cuțitul în mînă a învățat tainele cuibăritului : la început scobea linguri de lemn, fuioare, umerașe cu canturile șlefuite, să se muleze hainele pe ele, apoi doage. Învățase curbura doagelor pentru ciubere de douăzeci și cinci, de cincizeci de litri. Mult mai tîrziu a înțeles că alegerea curburilor era o problemă de geometrie rezolvată la ochi. Din perioada aceea i-a rămas în minte o întîlnire cu o veveriță. Lighioana coborîse din pom, poate după o ghindă, sau pur și simplu să se joace, și a dat ochii cu el. Amîndoi au

fost emoționați, au încremenit și lui Moise i s-a părut că au stat așa o veșnicie. Fața mirată, speriată a veveriței, ochii ei mici de mărgea, mustățile ca niște ațe înghețate, l-au urmărit toată viața. Încheia cofraje și, la înălțimea celor optzeci de metri ai barajului, vedea aievea fața, și mai ales ochii rotunzi ai veveriței. Atunci îl apuca dorul de casă, de mormîntul lui taică-su, săpat sub rădăcinile unui gorun, de casa părintească căzută într-o rînă, cu ferestrele mici, acoperite cu hîrtie îmbibată cu grăsime. Uneori și în somn îi fosneau gorunii în urechi : era zgomotul liniștii de acasă. Fața caraghioasă, de jucărie a veveriței l-a urmărit și în Iran, cînd a fost detașat la hidrocentrala de lîngă Tabriz. Niciodată ca atunci nu i-a fost atît de dor de pădure. Ar fi vrut să vadă arborii înalți, să audă trosnetul crengilor în încrîncenarea lor cu vîntul, să simtă izul dulceag al rășinei, să-și umple plămînii cu aerul umed și îmbălsămat al codrului. Nisipul uscat îi biciuia fața, cîrpa legată în fața gurii nu-l ferea de praful roșcat, fierbinte al deșertului. Se întreba cu ce a greșit de s-a îndepărtat atît de mult de pădure. Noaptea, în loc de tremurul frunzelor, auzea valurile de nisip spărgîndu-se de pereții barăcilor. Avea ochii roșii și buzele crăpate. Acolo, fiert în aerul celor patruzeci de grade la soare, în zadar a încercat să-i învețe pe musulmani să taie scîndura în ritmul pe care îl avea el. Ei așteptau apusul soarelui, să audă vocea imanului din mecet, să se descalțe, să-și bată pieptul cu pumnii, să atingă cu fruntea marginea covorului pe care îl purtau cu ei.

La întoarcere și-a găsit ortacii la Someșul Cald. Despre Iran n-a avut ce să povestească : se rezuma la fraze neterminate. Era foarte cald... arabii cam se tîrau încet... îl rugau pe Alah să-i ajute să care pămînt...

Venise la Bicaz într-o căruță cu coviltir : colindase cu taică-su toată țara și nu vînduseră nici o lingură de lemn.

— Eu rămîn aici, tată. Îmi încerc norocul.

Au împărțit mălaiul și brînza sărată în două, frățește și nu s-au mai întîlnit niciodată. Dacă închidea ochii, îi vedea fața cioplită cu barda, trăsăturile adînci, barba roșcată, țepoasă, ochii mici, rotunzi ca ai veveriței.

ÎN FIECARE ZI Borza își încheia activitatea cu vizitarea cotei 720. Aici, proptit de o stîncă, maistrul Ghica îi amenajase special un mic podeț împrejmuit cu o balustradă de lemn. De acolo se putea cuprinde o mare parte a șantierului, dar mai ales barajul de la piciorul muntelui. Desigur, numai un ochi experimentat putea pricepe înălțarea muntelui de arocamente cu opt sau zece centimetri. Un om neavizat, dar chiar și cei de la Centrală sau minister priveau cu scepticism cele șaptezeci de mii de metri pătrați, marcați la baza barajului. Ar fi vrut să vadă înălțimea spectaculoasă a depunerilor de piatră și lut. Privind de aproape o basculantă uriașă, aveau senzația că legătura dintre cei doi munți se va ridica văzînd cu ochii. Doar cei care au tasat barajul centimetru cu centimetru știau că numai munca era spectaculoasă. De la cota 720, cele opt sute de belazuri de patruzeci de tone păreau niște furnici, iar încărcătura lor — mușuroaie de popîndăi.

Pentru Borza, farurile basculantelor, mișcarea lor părelnică, browniană era certitudinea barajului, a hidrocentralei. Ghica îl asista : unde se uita Borza, se uita și el. S-au cunoscut la Bicaz. Ghica era betonist, dirija macaralele înalte care se roteau deasupra barajului. Borza, inginer stagiar, îi privea mișcarea lentă a brațelor. S-au întîlnit într-o seară la picioarele muntelui de beton.

— Tu ce cauți aici ? îl întrebă Borza. Ai lucrat în schimbul de dimineață.

— Și ce dacă ? Vin aici în fiecare zi, să văd cît s-a mai înălțat barajul.

— Eu tot pentru asta vin, îi mărturisi Borza.

Opt ani la rînd au stat cu gîturile înțepenite de atîta privit și tot nu s-au săturat. Pe urmă, cu marele convoi al oamenilor de pe șantier, au colindat toată țara. Ghica a fost decorat cu Ordinul Muncii și a ajuns cel mai vestit betonist de baraje. În calitate de consultant, a urmărit o lună de zile corecțiile aduse barajului Infiernillo de pe rîul Balsas din Mexic, în aceeași calitate a vizitat hidrocentrala Nurek de pe Vahș din Uniunea Sovietică și ar fi putut povesti multe despre activitatea lui la hidrocentrala Montpezat de pe Loire. A semnat condicile și la hi-

drocentralele mici de pe Bistrița ; la Vaduri, Racova, Gîrleni, Bacău I și Bacău II.

Bătrîni intelectuali din Franța, unde poposise de asemenea, auzindu-i numele, l-au considerat prinț și lui Ghica i-a fost rușine să le spună adevărul : că nu e nici prinț, nici inginer, că a învățat să construiască baraje și s-a calificat la locul de muncă. S-a întors acasă cu o cocardă roșie la butonieră și o diplomă îi atesta calitatea de Cavaler al Legiunii de Onoare.

— Dacă cei de la transporturi își fac datoria, nu avem probleme, spuse Ghica mai mult pentru el, dar suficient de tare ca să-l audă și Borza.

Borza tresări, era obosit, își simțea tremurul genunchilor.

— Ai spus ceva ?

— Da, mormăi Ghica. Am spus că ar fi bine să te culci.

— Îmi dai sfaturi ?

Tonul era mai ridicat decît s-ar fi cuvenit, dar Ghica îl cunoștea suficient de bine pe Borza. Cînd era obosit, era agresiv.

— Îți dau ! Cînd te uiți la baraj, ești ca un lunatec. Dacă n-aș fi pus balustrada, de mult ai fi căzut în gol.

— Adică eu nu pot sta pe un podeț fără să mă sprijin de ceva ?

— Cînd ești obosit, nu prea. Dormi pe tine.

Printre norii zdrențuiți apăru cornul lunii, era în creștere și lumina suficient să contureze munții. În depărtare se întrezărea și vîrful Stînca Mare.

— Nu-s obosit, mă doare capul.

— Într-o seară ca asta te-a mai durut o dată capul. Atunci cînd ți-ai rupt piciorul la Argeș.

Borza se întoarse spre el. Ghica stătea cu spatele spre lună, abia i se puteau distinge trăsăturile.

— Mă proletare cu nume de prinț ! Tu nu mai ai nici memorie ! Piciorul mi l-am rupt încă la Bicaz. Tocmai începusem să turnăm fundația Centralei. Știi cîți ani au trecut de atunci ?

Ghica începu să rîdă. În întuneric nu i se vedeau decît dinții :

— Cum să nu știu. Atunci m-a pus dracu' să mă însor. Luna viitoare se vor împlini douăzeci și cinci de ani... Doamne, dumnezeule, cînd au trecut acești douăzeci și cinci de ani ?

— Turnînd beton sau așezînd arocamente, nu prea ai timp să te uiți la ceas. Și cînd nu te interesează timpul, el gonește ca Zatopek.

— Să știi că și eu m-am gîndit de multe ori la timp. Unde se duce timpul care a trecut ? Măsoară vremea în altă parte sau „*altă parte*" nici nu există.

— Bravo, prințule, te gîndești la nemurirea sufletului.

— Nu la asta mă gîndesc, Borza. Mă gîndesc la ceea ce n-are capăt.

— La infinit.

— Oamenii spun în mai multe feluri. Mie îmi place așa : lumea cea fără de capăt. De curînd oamenii au pus piciorul pe lună. O treaptă. Oare cîte trepte or mai fi ?

— E bine cînd te gîndești departe.

— Din păcate tot mai puțin. Încep să mă gîndesc în urmă.

— Cum adică ?

— La copilărie. Îmi vin în minte niște amănunte din străfundul creierului. Uite ce mi s-a întîmplat ieri și țin minte, imagini văzute în urmă cu cincizeci de ani. Știi, Borza, de ce stau muncitorii bătrîni pe băncile din fața barăcilor ?

— Nu m-am gîndit niciodată la asta.

— Îți spun eu. Ies din casă să întîmpine moartea. Stau pe bancă și o așteaptă. Nu de mult m-am pomenit și eu pe o bancă din colonie.

— Tu știu de ce stai pe bancă. Dacă vine moartea, să nu te găsească acasă.

— Poate. Știi că anul acesta se vor împlini douăzeci și cinci de ani de cînd am terminat Bicazul. Mă duc să-l văd. Și peste zece ani, dacă mai apuc, fac aceeași aniversare și la Argeș.

— Tu cînd îți iei concediul, Ghica ?

— Dar asta de ce te mai interesează ?

— Poate mergem împreună.

Ghica își lungi buzele.

— Ți-e dor de baraj ?

— Mi-e dor, mărturisi Borza. Acolo, în Beton, mi-am îngropat tinerețea și o parte din suflet.

— Păi, fără suflet nu se leagă betonul. În Infiernilllo, micuții mexicani își închipuiau cruci, se rugau să se lege betonul. Tehnicienii americani cu armata lor de mașini, cu transportoare de toate mărimile scurgeau betonul în baraj fără să se uite la el. Consultau ceasuri, analizau în laboratoare betonul, îl sfărîmau la presiuni diferite. I-am întrebat dacă ei nu bagă suflet în beton. „Ba da", a rîs un inginer tînăr cu dinți sănătoși. Vorbeau cu el cu ajutorul unui translator. „În traducere americană — zicea el — sufletul înseamnă conștiinciozitate."

— De sufletul ăsta vorbeam și eu.

Ghica își scărpină ceafa.

— Ai dracului sînt capitaliștii ăștia !

— Da' ce ai cu ei ?

— Zic și eu așa. Noi turnăm un baraj și nu ne iscălim. Ei își pun firma și pe perechea de pantaloni.

Un timp priviră încrucișarea farurilor basculantelor de pe platformă. Huruitul mașinilor nu se auzea pînă la ei. Toată vînzoleala de jos părea o secvență dintr-un film mut.

— Fratele tău ce face ? întrerupse Borza liniștea.

— E la Motru.

— Întrebam de celălalt, cu arterita ?

— Ce să facă. S-a astîmpărat. Doi ani a înghițit hapuri, dar pînă la urmă tot i-au tăiat piciorul. Du-te, culcă-te, Borza. Și mîine-i zi.

ÎN DRUM SPRE CASĂ, Borza traversă parcul din fața clădirii direcției. De pe serpentinele muntelui, ca niște licurici, apăreau și dispăreau farurile basculantelor din schimbul de noapte. Tot de acolo se auzea, dacă vîntul nu-și schimba direcția, plînsul metalic al unei trompete. Era al unui pădurar tînăr care-și plîngea singurătatea. Borza fusese cu el de mai multe ori la vînătoare. Cunoștea potecile ascunse ale crestelor mai bine decît pădurarii bătrîni.

— Ești din partea locului ?

— Nu, tovarășe director. Sînt născut la Brașov.

— Și cum ai ajuns aici ?

— Prin repartizare. După medie, aveam locul unsprezece. Gura Zlata avea același număr. Așa am ajuns.

— Și-ți place pădurea ?

— Fără pădure n-aș putea să trăiesc. Pe caprele negre de la Stînca Mare le-am botezat, le-am dat nume. Aș putea deosebi pe fiecare în parte.

— Și cum te-ai legat de pădure ?

— Nu știu. Dar nu m-am putut lega de oraș. Simțeam cum mă sufocă zidurile, casele, străzile. În oraș, totul e la fel. Pînă și gîndirea, sentimentele oamenilor seamănă între ele. În pădure un pom nu seamănă cu altul. Istoria tuturor popoarelor e legată de pădure. Viața a început în pădure și omul ar trebui să se întoarcă uneori în pădure, să n-o uite. Eu m-am întors mai repede. Vă rog să nu împușcați capre negre.

După a doua sau a treia întîlnire cu el, pădurarul mărturisi că la început i-a urît pe toți constructorii. Pe primii sosiți, geologi și topometri, i-a și speriat cu arma. Cu timpul și-a dat seama că nu putea să lupte împotriva lor. Cu toate astea a scris un memoriu și a atras atenția că Retezatul e o rezervație apărată de lege.

— De ce te deranjează hidrocentrala, tovarășe pădurar ?

— Deranjează pădurea, aerul și apa. Ați văzut cum a arătat Rîul Mare înainte de a veni dumneavoastră ? Era ca lacrima. Trăia în el pînă și cel mai pretențios pește din lume : lipanul. Acum au dispărut și păstrăvii. N-avem cum să măsurăm impuritățile din aer, dar sînt convins că e insuportabilă pentru animale. Pe vremuri, caprele negre veneau să bea apă din Rîu. Acum se adapă numai la izvoare. De fapt, nu pe dumneavoastră sînt eu supărat, că dumneavoastră o să plecați. O să vină însă curioșii, turiștii și iarba asta verde va fi împestrițată cu pungi de plastic, hîrtii, cutii de conserve.

Borza ajunse la rondul de flori din mijlocul parcului. Pe o bancă, luminată de un felinar chior, descoperi o siluetă. Ce o fi făcînd la ora asta un om singur în parc ? Probabil așteaptă pe cineva. Apropiindu-se de bancă, o

recunoscu pe Stela. Fără îndoială, asta a înnebunit ! Peste o jumătate de oră vor ajunge aici cei care termină schimbul doi. Și spune că roșește !

Mișcat de vînt, felinarul îi lumină liniile feței, fruntea bombată. Avea umerii înfășurați într-o broboadă colorată.

— Ce-i cu tine aici ?

Stela răspunse cu întîrziere, după ce-l recunoscu pe Borza. Tremura din tot corpul.

— Stau.

Și acest cuvînt scurt abia îi scăpă printre buze.

— La ora asta ?

Brusc, Stela își recăpătă siguranța :

— N-ați spus dumneavoastră că cererile în căsătorie se fac după ora zece seara ?

Dacă nu i-ar fi venit să rîdă, Borza i-ar fi dat o palmă.

— Hai acasă, domnișoară. Dacă stai aici în parc ca într-o vitrină, te măriți și fără cerere în căsătorie. Și dacă te iau în primire mai mulți, faci și gemeni.

— Nu înțeleg.

— Dacă o să-ți dau două palme o să înțelegi. Cîți copii care n-au tată ai în cămin ?

— Mulți.

— Păi, mamele lor au oftat noaptea în parc.

BORZA URCĂ scările de lemn ale barăcii, rezemîndu-se de balustradă. Din cauza oboselii se poticni de cîteva ori și reîncepu urcușul cu genunchii îndoiți, ca și cum ar fi făcut un mare efort. Iată, a mai trecut o zi, își spuse și ca o reacție spontană se întrebă : Și ce dacă a trecut ? Menirea zilelor e să treacă și nu numai a lor : trec și lunile și anii. În fond, ce înseamnă această trecere ? E doar o invenție omenească să fărîmițezi veșnicia în ani, zile și ore. Oare cît ar putea fi o jumătate de veșnicie ? Calendarul măsoară lunile. Mereu aceleași luni și totuși altele. Unde e luna aceea de mai, cînd a cunoscut-o pe Irina ? Îi era ciudă că-și pierdea vremea cu filozofări ieftine, dar îi era și mai ciudă că ori de cîte ori se întorcea seara acasă, găsea camerele neaerisite. Acasă, singur, devenea ursuz, îl copleșeau grijile și un

pesimism ciudat punea stăpînire pe el. Dacă cei de la Centrală sau de la bancă ar fi fost deștepți, l-ar fi căutat noaptea acasă și, fără îndoială, l-ar fi convins să nu înceapă construirea căminului de zi fără toate aprobările. Neconstruindu-l, n-ar fi avut discuții, ar fi scăpat de bătăile de cap, de starea de iritare care îl măcina. Dimineața însă, cînd vedea razele soarelui strecurîndu-se printre crengile moi ale brazilor, cînd vedea cîrdurile de copii rîzînd în curtea căminului, uita de birocrații de la Bancă, de somațiile lor și era convins că dacă i-ar fi fost dat să înceapă șantierul de la început ar fi procedat la fel : ar fi construit în devans căminul, spitalul și sălile de spectacole. Era de asemenea convins, deși nu discutase niciodată despre acest lucru, că primul secretar al județului îl aproba. Și-a dat seama de asta în ziua în care un copilaș de o șchioapă, fiul unui căruțaș, a tăiat panglica de inaugurare a căminului. Ochii primului secretar străluceau de bucurie și a aplaudat la fel de entuziasmat ca și părinții copiilor.

Intră în casă și aprinse lumina : bucătăria-dormitor îl întrista peste măsură. Se vedea, se simțea lipsa femeii : reșoul așezat pe aragaz, ceștile de cafea nespălate, prosopul aruncat pe spătarul unui scaun îl deprimau. Seara lua totdeauna hotărîri categorice în ceea ce-l privea ; va face curățenie sau o să cheme o femeie de la cantină să spele vasele, să șteargă praful. În timpul zilei însă uita de casă, de problemele lui mărunte. Numai Zaharia, cînd trecea pe la el, îl dojenea :

— E rușinos ca un om care a făcut trei hidrocentrale să locuiască în asemenea mizerie.

La observații de acest fel, Borza răspundea dur :

— Ai venit să discutăm despre ciorapii mei nespălați sau despre motorină ?

Zaharia se prefăcea că nu observă tonul agresiv :

— Problema motorinei oricum n-o putem rezolva. Dar să organizăm o clacă e în putința noastră.

Borza găsea totdeauna o eschivare elegantă : turna vodcă în pahare și se angajau solemn că nu vor discuta nici despre șantier și nici despre viața lor personală.

— Și bem în neștire, ca doi muți ?

— Nu, azi o să discutăm despre filme. Ai văzut „Puterea și adevărul“ ?

— Da. Mi-a plăcut foarte mult, deși...

— Deși ?

— Puterea s-a văzut suficient. Adevărul... ar mai fi fost și altele de spus...

— E și normal. Adevărul e relativ. Adevărul de azi — mîine poate fi socotit doar o parte din adevăr sau chiar o minciună.

— Cred că exagerezi.

— Dacă aș vorbi despre adevăruri eterne, despre cifrele tale, sau despre legile exacte ale fizicii, aș exagera. Adevărul relațiilor dintre oameni, adevărul unor ipoteze e totdeauna sub semnul întrebării. La noi pe șantier...

— Ai spus că nu discutăm despre șantier.

— Ai dreptate. Ce subiect am atacat ?

— Filmul.

— Am ales un subiect prost. Filmul e ficțiune. Și ca orice ficțiune e tendențios.

— Nu toate ficțiunile sînt tendențioase.

— Toate. În timpul războiului făceau filme și nemții și francujii. În filmele franțuzești soldatul francez era erou, devotat, cavaler și avea însușiri nobile. În filmele nemțești soldatul german era nobil. E sau nu tendință ?

— În acest caz, da. Dar o poezie ca „Iarna pe uliță“ de Coșbuc ? De ce ar fi tendențioasă această poezie ?

— Dacă nu pentru altceva, măcar pentru a demonstra cititorilor că, uite, eu, autorul acestei poezii, ce putere de observație am, cît sînt de deștept... Despre femei n-am discutat niciodată.

— Pentru că nu ne pricepem.

— Crezi ?

— Cred.

— Atunci hai să căutăm un alt subiect.

După plecarea lui Zaharia, Borza trase perdeaua de la duș, să încerce apa : era rece. Supărat, formă centrala. Ca de obicei, după miezul nopții, centrala răspundea greu.

— Alo... Tu ești, Margareto ? Ce-i cu tine, dormi ? Ce faci ? Citești ? De doi ani îl citești pe Marin Preda. Dă-mi Termoficarea....

Dorea din tot sufletul să facă o baie fierbinte. Fusese în galerie, părul i se umpluse de praf, nu putea trece nici pieptănul prin el. Tu ești, Bobescule ? De ce nu-i apă caldă, mă ? Ce ? A, a fost dispoziția mea. Foarte bine. Am vrut să verific dacă îmi călcați dispozițiile. Noapte bună...

Se trînti îmbrăcat pe canapea și privi tavanul, de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Era un tavan vopsit în galben, plin cu fire de păianjen. Fără îndoială, va trebui să cheme pe cineva să facă curățenie. Ce ar spune nevasta lui dacă ar veni o dată neanunțată ? Își aduse aminte de ea, sări de pe canapea și formă un număr de București.

— Alo, sărut mîna, Irina. Nu, nimic, ce să se fi întîmplat ? E ora unu ?... Zău, nu mi-am dat seama. Iartă-mă că te-am trezit. Voiam să-ți spun doar că te iubesc. Atît. Noapte bună...

Puse receptorul în furcă, apoi se apropie de portretul ei și-l întoarse cu fața spre perete. Zîmbi unui gînd : dar dacă Irina crede că m-am întors de la Terasă ? Hotărî să se mai ducă și pe acolo, să-l mai vadă oamenii. Un director cu care poți ciocni un pahar de vin e totdeauna mai apreciat decît unul reținut și scump la vedere. Descoperi că aerul era stătut și deschise larg ferestrele. Aerul rece cu miros de brad îl învioră și huruitul basculantelor îi făcu plăcere. Era un zgomot cu care se obișnuise. Uneori, cînd pleca la București, la minister, și era obligat să stea mai multe zile, nu se simțea în largul lui și avea senzația că îi lipsește ceva. Cînd se întorcea în Retezat, își dădea seama ce : zgomotele șantierului, exploziile de la cariere, huruitul basculantelor.

Se vîrî în pat, dar nu reuși să adoarmă decît tîrziu, cînd lumina lăptoasă a dimineții contură pătratul ferestrelor.

GINA NĂVĂLI ÎN BIROU, dar imediat ce-și aruncă privirile spre ceasul din perete, își încetini mișcările : mai erau cinci minute pînă la șapte. Își trase sufletul, avea timp suficient să șteargă praful și de pe biroul lui Borza. Aruncă poșeta lîngă mașina de scris, scoase cîrpa de praf

din dulap, își aranjă instinctiv părul ca totdeauna cînd intra la director și apăsă pe clanță. Spre mirarea ei, Borza era în încăpere. Cerceta un ozalid.

— Bună dimineața, tovarășe director.

Borza răspunse fără să se întoarcă spre ea :

— Bună, Săceanule. Ai treabă cu mine ?

— Nu, tovarășe director. Am vrut doar să șterg praful și aici. Îmi pare rău că nu pot veni niciodată înaintea dumneavoastră.

— E o chestiune de vîrstă, Săceanule, îi zîmbi Borza. Eu am insomnie. O privi mai atent. Dar nici tu nu pari să fi dormit mult azi-noapte.

— Mi-am serbat logodna, tovarășe director.

Gică apăruse în garsoniera ei după miezul nopții. Adusese cu el o sticlă de vin și niște mezeluri proaspete. Inel nu găsise pe măsura degetelor ei, dar a asigurat-o că a comandat unul special de lat, cum sînt verighetele la modă.

— Bravo, Săceanule ! Sper că-i unul de pe șantier. Îl cunosc ?

— Nu, tovarășe director.

Borza lăsă ozalidul pe birou.

— Nu se poate, Săceanule ! Am pretenția să-i știu pe toți de pe șantier.

— Logodnicul meu lucrează la Hațeg.

Borza îi zîmbi :

— Pînă la urmă tot o să-l aduci aici.

— E coafor, tovarășe director.

— Foarte bine. Femeile de pe șantier nu au nevoie de coafor ?

— E șef de unitate.

— Înseamnă că te-ai ajuns. E băiat bun ?

Gina oftă :

— Foarte bun.

— Îmi pare bine, Gina. Te-ai chinuit mult singură.

— Dacă ați ști cît de mult m-am chinuit...

În spatele ei apăru Zaharia. Gina îi făcu loc să intre, apoi se retrase din încăpere.

Zaharia își desfăcu brațele, ca și cum ar fi vrut să se dezvinovățească.

— Să știi că și astăzi am fost să te iau cu mașina.

— Înseamnă că am ghinion, îl liniști Borza. Mereu pierd ocazia. Dar să știi că și eu te-am căutat aseară.

Își aprinse o țigară.

— M-au chemat din nou la Județeană. Mi s-a atras atenția oficial că s-au oprit ploile.

— Foarte subtili, constată Borza. Trebuia să le spui că și noi am observat acest lucru și am aruncat la foc umbrelele. De altfel, s-a lucrat toată noaptea din plin. Sper să recuperăm rămînerile în urmă. Altceva ?

— Mărunțișuri. O să avem un nou director cu aprovizionarea.

Borza își ridică sprîncenele.

— Păi, avem unul.

— Pe Dobrin o să-l mutăm la Salarizare. Fii liniștit, o să aibă aceeași retribuție. Am și vorbit cu cei de la Personal.

— Ascultă, Zaharia. În primul rînd, eu nu sînt neliniștit în legătură cu salarizarea personalului de pe șantier. Salariile sînt reglementate prin lege. În al doilea rînd, nu-mi place să fiu pus în fața unui fapt împlinit. Înainte de a vorbi cu cei de la Personal, ar fi trebuit să mă anunți.

— De aceea am fost să te iau. Nu bănuiam că faci o chestie de prestigiu din asta.

— Nu e vorba de prestigiu, Zaharia. Dar mutarea unui director în alt post mă privește personal. Îmi cunosc foarte bine oamenii și țin la ei. Orice schimbare într-un post important dereglează pentru un timp procesul de producție.

— După cîte știu, și tu ai avut nemulțumiri față de el.

— Am spus că nu-mi place stilul lui de muncă. Asta înseamnă că trebuie să schimbăm stilul de muncă și nu omul. Mă rog, și cine-i noul director ?

Zaharia își pierduse din elan :

— Unul Costea.

— Și cine-i acest Costea ?

— Îl cunoști tu. A lucrat la „Mătasea populară". Mi se pare, ca director administrativ.

— Și de ce l-au dat afară de acolo ?

— Nu l-au dat afară. Rotirea cadrelor.

— Și roata l-a aruncat tocmai la noi. Își aprinse o

țigară, făcu cîțiva pași prin încăpere, apoi se opri în fața lui Zaharia. Dobrin rămîne la Aprovizionare. Dacă vrei, îți motivez de ce : cunoaște toate filierele, are relații cu întreprinderile de care depindem, știe la ce uși trebuie să bată dacă se împotmolește ceva. Și, lucrul cel mai important, cunoaște problemele șantierului și pe spusele lui poți să te bazezi.

— Și stilul de muncă despre care ai vorbit ?

— O să se adapteze el. Îl cunosc de peste cinsprezece ani. Acum traversează o perioadă grea. Dar cunoști problema la fel de bine ca și mine. Nu e ușor să-ți pierzi un copil de patrusprezece ani. Dîndu-i acum un brînci, ar putea crede că vrem să ne descotorosim de el. Și nu e cazul.

Zaharia căută privirile lui Borza, dar acesta urmărea preocupat rotocoalele de fum care se înălțau spre tavan.

— Crede-mă că nu am nimic cu Dobrin. Dar trebuie să treacă la Salarizare. Pe Costea l-a recomandat însuși instructorul care se ocupă de noi.

Borza trase din nou din țigară.

— Ascultă, Ioane. Costea ăsta nu are o Dacie galbenă ?

— Parcă.

— Atunci îl știu...

Zaharia se lumină la față. Era bucuros că Borza avea aerul că s-a dat pe brazdă. De ce să se complice, mai ales că avea suficiente probleme nelămurite : căminul de azi, spitalul, sălile de spectacole din cele patru colonii. Îi păru bine că n-a fost obligat să aducă el aceste argumente.

— Îmi pare bine că primești numirea lui Costea cu luciditate.

Borza, ca totdeauna înaintea unei hotărîri importante, își mîngîie bărbia.

— Dacă instructorul insistă atît de mult, angajați-l șofer. Chiar avem nevoie de șoferi. Și are și salariul mai mare.

Dezumflat, Zaharia spuse mai mult pentru el :

— Nu cred că-l interesează prea mult salariul. E aproape de vîrsta pensionării. Și oricum, „director cu

aprovizionarea" sună mai bine decît „conducător auto"

— Director general al șantierului sună și mai bine. Să vină în locul meu. Mă angajez eu șofer.

— Sînt convins, spuse într-un tîrziu Zaharia, dacă n-ai fi făcut asocierea cu Dacia galbenă, ai fi luat o altă hotărîre. Nu-ți place omul...

— Nu, Ioane. Nu-mi plac recomandările în posturi fixe. Dacă mi s-ar fi propus să-l angajez, mă interesam la ce se pricepe, luam recomandări de la fostul lui loc de muncă și-l plasam unde merita. De șoferi oricum avem nevoie și nu e cazul să facem investigații.

Neavînd argumente, Zaharia se resemnă.

— Cred că tovarășul instructor o să se supere.

— Dacă ai ști cît de supărat sînt eu, spuse Borza cu amărăciune. Cele nouă vagoane de ciment de la Subcetate nici acum n-au fost descărcate. Economiile din trimestrul întîi nu ne vor ajunge pentru locații. Era să uit. Cineva de la sindicate mobilizează oamenii de pe șantier pentru curățirea pădurilor. Ori îl lămurești că noi aici construim o hidrocentrală, ori îl dai afară !...

DIMA sosi în fața tunelului cu mașina de serviciu, un ARO obosit, transformat în furgonetă. O cerșise de la Roșca, acesta se opusese, mașina era pe rampă, îi lipseau portierele.

— Răcești pînă acolo.

— Eu nu răcesc niciodată. Pe mine mama m-a născut pe zăpadă, la stînă.

Mitică Roșca nu avea umor și de cînd umbla încorsetat, devenise chiar obtuz.

— Mai bine te mîncau lupii cînd erai mic.

Invățați de Vărzaru, țăranii erau la gura tunelului, culcați pe cergi și se lăsau mîngîiați de soare. Păreau niște turiști veniți să-și petreacă sfîrșitul de săptămînă în sînul naturii. Îl priviră pe Dima coborît din rablă ca pe o arătare.

— Ei, ce facem, băieți ? îi întrebă Dima. Intrăm în galerie ?

Nu se osteni nici unul să-i răspundă. Priveau cerul tulburător de senin. Abia tîrziu, un țăran în vîrstă, cu o cicatrice pe față, se ridică în capul oaselor.

— Am hotărît să stăm aici pînă la sfîrșitul schimbului. Ultima oară. Dacă vine popa, intrăm cu el, dacă nu, n-avem de ce pierde vremea. Plecăm la cosit.

Dinspre Stînca Mare, un vînt iscat din senin le mîngîie fața. Țăranii păreau categorici. Dima socoti că nu se poate impune decît printr-o lovitură de teatru. Le arătă un termos cu desene chinezești pe el.

— Părintele n-o să vină, că-i ocupat. Își sapă grădina. Dar spre lămurirea voastră, a trimis asta pentru voi. Apă sfințită. Am fost de față cînd a blagoslovit-o. A rostit și vreo două rugăciuni.

Țăranii îl priviră neîncrezători. Dima continuă să nu le dea timp să gîndească :

— Să meargă unul dintre voi să vorbească cu el, dacă nu mă credeți. Numai să nu dea buzna în curte, că-l sfîșie cîinele. Îl cheamă Lupu, dacă îmi aduc bine aminte. Și a fost de față și nevastă-sa, cu copilul în brațe. Ei, ce faceți ? Veniți cel puțin în galerie să vedeți cum stropesc pereții, să nu spuneți după aceea că am băut-o.

La îndemnul bărînului cu cicatricea pe față, țăranii se ridicară încet și, neconvinși, îl urmară în tunel.

La vreo treizeci de metri de gura galeriei, Dima deșurubă capacul termosului.

— Ascultați ce mi-a mai spus părintele. Cică apa asta face minuni. Mi-a spus că putem scoate toate traversele, toate cintrele metalice care susțin tavanul. De-acum încolo, cu apa asta sfințită n-o să mai fie nici o surpare. Țăranii îl priveau bănuitori. Ei, ce stați ? Luați-vă uneltele și scoateți traversele !

Țăranii rămaseră nemișcați, cu ochii holbați la Dima. Acesta întinse termosul bătrînului cu cicatricea pe față și ridică un baros. Se repezi spre o cintră metalică. Un țăran îi tăie calea și-i smulse barosul din mînă :

— Ce faci, tovarășe ? Ai înnebunit ?... Pleacă de aici cu apa dumitale. Vrei să ne cadă tavanul în cap ?...

GINA FIXA OGLINJOARA de buzunar pe clapele mașinii de scris și se privi îndelung, deși nu-i plăcea lumina din birou : dealul din fața ferestrei, înverzit de curînd, altera culoarea feței. Părea mai palidă decît era în realitate. Privindu-se, se declară totuși mulțumită : conturul ochilor avea aceeași grosime, verdele de pe pleoape nu se brînzise încă, iar transpirația de pe obraz nu-i atacase fardul. Cînd era mulțumită de imaginea din oglindă, îi plăcea să se prostească : își țuguia buzele, se strîmba, își făcea cu ochiul. Nu-și găsi nimic de reproșat : puse oglinjoara în poșetă și se rezemă cu coatele de birou. În poziția asta se relaxa : își scotea picioarele din pantofi, își odihnea șira spinării. Își aduse aminte de Gică și simți cum tot sîngele îi năvălește în obraji. Hoțomanul o trișase : nu venise la șapte la Terasă cum s-au înțeles și l-a așteptat ca o proastă. Orchestra tocmai își instala instrumentele, diseuza, îmbrăcată în pantaloni și o cămașă bărbătească, se agita printre ei. În pantaloni arăta mai bine decît în rochiile ei decoltate. Dar de ce întîrzia Gică ? Probabil, încercă ea să se liniștească, a pierdut cursa de șapte. Următoarea sosea abia la nouă. E prea mult să mai aștepte două ore. Dar dacă vine și nu mă găsește aici ? Comandă o bere și abia după ce bău primul pahar și-a dat seama că ar fi trebuit să comande altceva : un coniac sau o cafea, chiar din asta cu înlocuitori. Berea totuși îi făcu plăcere, o răcori pentru moment. Gică nu apăru nici după ora nouă și Gina porni spre casă cu inima sfîșiată. Coborînd pe scurtătură, se dojeni că îi cedase foarte ușor. Și cît o învățase maică-sa ! Își găsise totuși o scuză că l-a invitat în garsonieră : Fetească Regală. Acasă nu-și găsi locul și, deși era tîrziu, se apucă să facă curățenie. Adună covoarele, dar nu mai avu forță să facă și altceva. Se gîndea tot timpul la Gică, la motivele pe care ar fi putut să le invoce. Se întinse pe pat fără să se dezbrace și-și duse brațele sub ceafă. Vru să-și impună să-l urască, dar nu reuși nicicum : auzea tot timpul în urechi vocea lui caldă și dacă închidea ochii, avea senzația că îi simte și respirația. Era tocmai gata să adoarmă, cînd auzi bătăi discrete în ușă. Un timp crezu că e vecina de jos, educatoarea. Încet, fără să facă zgomot, își puse cămă-

șa de noapte, ca Stela să vadă, dacă ar intra, că a sculat-o din somn. Bătăile în ușă se repetară și fu obligată să deschidă. În prag stătea Gică, mai frumos ca oricînd. Ar fi vrut să tragă un chiot, dar nu reuși să scoată nici un sunet. Nu se putură nici măcar îmbrățișa : Gică avea mîinile ocupate. Într-una ținea o sticlă de vin și în cealaltă un pachet cu mezeluri. Au cinat pe semiîntuneric, cu veioza așezată pe dușumea. Gică explică de ce n-a venit la ora fixată la Terasă și Gina se dojeni că l-a considerat escroc. În tot timpul cinei, Gina aștepta ca Gică să aducă vorba despre inelul de logodnă. Acesta, însă, abia în pat îi mărturisi că în tot orașul Hațeg n-a găsit un inel pe măsura degetelor ei fine. A asigurat-o însă că a comandat unul la un bișnițar.

— De zece milimetri, cum se poartă acum.

Gică n-a plecat decît cu cursa de patru și pentru că nu s-au înțeles cînd se vor întîlni din nou, Gina n-a reușit să închidă ochii nici o clipă. Plecase la serviciu obosită, cu cearcăne la ochi. Nu degeaba a observat și Borza că era șifonată.

Îi veni un gînd și formă centrala.

— Alo, Margareta ? Aici Gina. Aș vrea să vorbesc cu cooperativa Higiena din Hațeg. Aștepți pînă cînd cineva ridică receptorul la celălalt capăt al firului. Alo, cooperativa Higiena ? Aș vrea să vorbesc cu domnul Gică. Da, da, un client... Da, desigur aștept... Își imagină ce mutră o să facă Gică cînd o să-i audă vocea... Nu, domnule, numai cu el... Cu cine ? Cu nevastă-sa ? Nu, mulțumesc.

Puse încet receptorul în furcă și o podidiră lacrimile. Stătu mult timp nemișcată, dar nu avu timp să izbucnească în plîns, pentru că se auziră bătăi în ușă. Își tamponă repede ochii cu o batistuță trandafirie și spuse un „intră" abia perceptibil. Intră în birou un muncitor în vîrstă, cu mustăți lăsate pe oală, cu ochi obosiți, apoși.

— Bună ziua, tovarășă ... domnișoară...

Gina nu-i răspunse decît după ce-și drese vocea :

— Ce doriți ?

Muncitorul, surprins de tonul tăios al secretarei, începu să-și frămînte șapca între degete :

— Aș vrea să vorbesc cu... și arătă cu bărbia spre biroul lui Borza.

— E ocupat.

Borza îi atrăsese atenția să nu fie deranjat. Avea de terminat un raport important pentru minister. Altminteri nu și-ar fi permis să dea telefon la Hațeg.

Muncitorul nu părea impresionat de răspunsul ei categoric :

— Găsește el timp pentru mine.

Spuse fraza atît de convingător, încît Gina cedă.

— Cum vă numiți ?

— Moise Pleșeanu. Mă știe el. Vă rog să mă anunțați.

Gina se duse la ușa lui Borza și o crăpă. Din birou se auzi vocea hodorogită a directorului :

— Ți-am spus să nu fiu deranjat două ore !

Normal ar fi fost să închidă ușa, dar Gina își făcu datoria.

— Vă caută unul, Moise Pleșeanu...

Trăsăturile lui Borza se destinseră, își scoase ochelarii. Îi purta numai la scris și citit.

— Bine că m-ai anunțat. Și să știi și tu : doi oameni au oricînd acces în acest birou : Moise Pleșeanu și ministrul Energiei electrice.

BORZA ÎL ÎNTÎMPINĂ pe Moise Pleșeanu cu brațele deschise, dar acesta se încruntă :

— Ce-i cu gogoșarii aceia sub ochi, inginerule ?

Involuntar, Borza își duse mîinile la ochi.

— Sînt puțin obosit.

— Nu e oboseală, își țuguie buzele Pleșeanu. Sînt semnele bătrîneții. Semnele ălora care îmbătrînesc înainte de vreme. Și ce frumos erai, cînd ai venit în practică la Bicaz. Mai ții minte că ți-a fost rușine să spui că ești inginer ?

Ori de cîte ori se întîlneau, sau purta o discuție cu el, Moise Pleșeanu începea cu o amintire de la Bicaz, ca și cum viața lui ar fi început numai acolo, pe șantier.

— Mai ții minte cînd ne-am certat că am găsit fierul beton cu un milimetru mai subțire ?

De fapt nu fusese o ceartă, dar lui Borza i-a plăcut simțul de observație al dulgherului. El, dulgherul, în nici un caz nu avea treabă cu grosimea fierului beton, dar nu l-a răbdat inima să nu-i atragă atenția. A trebuit să-i explice că grosimea fierului beton scade odată cu înălțimea barajului.

Borza îi privi fața ridată.

— Da, mi-a fost rușine să spun că sînt inginer... Eram un copil... Ia loc. Așteptă ca Moise să se așeze. Transperantul nu-i lumina decît o jumătate de față. Partea de jos. Îl izbi culoarea pămîntie a lui Moise. Știu de ce ai venit.

Moise Pleșeanu se strîmbă a mirare: vinișoarele de pe pomeți deveniră mai vizibile.

— Doar n-oi fi tu mafalda?

Lui Borza i se făcu milă de el: uite cum își bate joc viața de om! Cînd îl văzuse prima oară, era ca un taur, cu pieptul lat și se simțea țeapăn, ca oamenii de munte.

— Uite că sînt. Vrei să amîi ieșirea la pensie.

Pleșeanu dădu din mîini a lehamite.

— Oricum, nu ies la pensie. Și dacă ies, ies direct la cimitir. Că pensia pentru mine tot asta înseamnă. Tăcu un timp, își mușcă buzele, apoi își ridică privirile. Știi, m-am gîndit de multe ori ce am să fac dacă ies la pensie. N-am nimic de făcut. La mine în sat nu mai cunosc pe nimeni. Nici prin împrejurimi. Unde să mă duc? Orice s-ar întîmpla, am să mă țin după voi, pe toate șantierele unde vă duceți. Dacă n-o să pot ridica barda, să mă faci paznic. Mă faci orice. Împart ziarele. Că atît cît mă costă cantina o să cîștig. Deci, te rog să nu-mi mai pomenești de pensie. Dar am început să mă vait că muierile proaste... Uite pentru ce am venit... M-am lăudat că sînt prieten cu tine și m-au rugat să bag o pilă.

Borza să-și mascheze emoția, își aprinse o țigară.

— Mare?

— Păi, dacă m-am dat mare, mare!

De cînd s-au cunoscut la Bicaz au lucrat zi de zi împreună. Aproape un sfert de veac. Și Moise s-a ținut după el pe toate șantierele: și la Argeș și la Someșul Cald. Niciodată în acest timp Moise nu i-a cerut nici o

favoare, deși era deja în conducerea șantierului. Ba da. Odată la Argeș. Venise să ceară să monteze o balustradă la scările care duceau spre baracă.

— Știi, inginerule, vin acasă noaptea tîrziu sau cine știe, mă întorc băut și o să cad de pe scări. N-ar fi păcat să mă schilodesc din cauza unor scînduri ?

— Eu nu mă ocup cu aprovizionarea.

— Da' îi cunoști mai bine decît îi cunosc eu. Mă rog. De fapt eu am venit să te anunț că am pus balustrada.

— Și atunci de ce ai mai venit la mine ?

— Că dacă iese scandal, să știi și tu.

În toți acești douăzeci și cinci de ani, numai doi ani nu s-au văzut, atunci cînd Pleșeanu a fost detașat în Iran. N-a vrut să plece. Nu a reușit să-l lămurească nici organizația de partid, nici comitetul oamenilor muncii. Dacă n-ar fi insistat Borza, ar fi rămas în țară.

— Ai să cîștigi valută, Moise. Bani buni.

— Și ce am să fac cu ei ?

— Întrebi și tu prostii. Îi cheltui. Îți cumperi blugi. Nu m-ai rugat tot timpul, cînd plecăm în străinătate, să-ți aduc pantaloni de fermier ?

— Și pentru o pereche de pantaloni să mă duc în Asia ?

— Mai vezi și tu lumea, Moise.

— Și pe șantier văd lume.

— Altă lume, Moise.

— Păi, asta e. Degeaba văd alți oameni, dacă nu le înțeleg vorba. Mă uit la ei ca la vitrină ?

— E sarcină, Moise. Dacă-ți spun eu, poți să mă crezi.

— Dacă-i sarcină, mă duc.

— E sarcină, Moise.

Deși era sarcină, cei în drept n-au vrut să-i elibereze pașaportul. Borza se înfuriase. Îl căutase pe cel mai mare în grad :

— De ce nu-i eliberați pașaportul lui Pleșeanu ?

— Dacă rămîne ?

— Unde să rămînă ?

— Unde se duce.

— Se duce în Iran. Și e prea bătrîn ca să ajungă maharadjah.

În cele din urmă, colonelul adusese argumentul cheie :

— Nu e însurat, tovarășe Borza. Or, asta e o regulă.

— Dacă te-ai angajat să bagi o pilă, înseamnă că fapt n-a vrut să plece. A durat două luni pînă l-am lămurit. Și acum ce-i spun ? Că țara n-are încredere în el, după ce a construit două hidrocentrale ?

— Pe garanția dumitale.

— Pe garanția mea.

Borza îi cercetă obrazul : omul din fața lui aproape că nu mai semăna cu cel întîlnit la Bicaz.

— Dacă te-ai angajat să bagi o pilă înseamnă că ai băut o sticlă în plus.

Moise iar dădu din mîini a lehamite.

— Eu nu mai număr sticlele, ci doar paharele, spuse în cele din urmă, cu tristețe în glas. Dar fără îndoială, am băut unul în plus.

— Și care e pila ?

— E vorba de un muncitor cu lopata. Are nevasta însărcinată și vrea să-i botezi copilul. Asta e pila.

Borza își mîngîie bărbia :

— Pînă acum am botezat douăzeci și șapte de copii născuți pe șantier. O să spună cei de la Centrală că fac familiarism. Dar nu asta e problema. Știi cîți bani îi trimit acasă Irinei ? Sînt luni cînd nu-i trimit nici un franc. Crede femeia că m-am apucat de băutură sau cine știe ce gîndește. De ce nu-l botezi tu ?

— Nu vrea omul ăla. Cică Moise nu-i nume românesc...

GINA NU REUȘI să se concentreze asupra lucrului; din cauza greșelilor fu nevoită să rebată o mulțime de pagini. În zadar folosea liniarul pentru ordinea rîndurilor, sărea peste ele, uita să folosească literele mari și răspundea aiurea la telefon. Nu putea concepe cum un om frumos ca Gică să fie atît de josnic. Dacă ar fi avut ieri seara forța să nu-l primească în casă, alta ar fi fost acum situația. S-ar fi jelit el. Dar cum să nu-l fi primit ? Avusese vocea atît de caldă și priviri atît de amețitoare, încît n-ar fi rezistat să-l țină la ușă. Pe urmă, s-ar fi temut să nu facă scandal. Gică nu era un om oarecare, avea personalitate. A sedus-o numai din priviri. Nu

pricepea deloc de ce a trebuit Gică să mintă ; ar fi putut foarte frumos să-i spună că e însurat, ea ar fi așteptat cu dragă inimă pînă termină divorțul. Că nu era mulțumit de femeia pe care o avea, de asta Gina era foarte convinsă. Altminteri cum ar fi venit două nopți la rînd la ea ? Femeie putea găsi pe toate drumurile. Vagaboande destule, nu mai are loc o fată cinstită să se mărite. De cîte ori își aducea aminte de coafor, bătea n în loc de m, rebătea pagina și ofta. Oare și povestea cu inelul să fi fost doar o minciună ? Dacă cel din prima seară s-ar fi potrivit, acum ar fi fost logodită. Spera totuși că Gică o să apară și o să se lămurească toată povestea. Dacă cel de la cooperativă n-a înțeles bine numele ? Și dacă sînt mai mulți Gică acolo ?

Se auziră bătăi în ușă și Gina își tamponă repede ochii.

— Poftim.

Intră un individ pe care nu-l văzuse niciodată pînă atunci ; purta un costum cenușiu la două rînduri, cravată cu nod mare, demodat și ținea sub braț o servietă imensă, cît un geamantan de voiaj. Se prezentă politicos, nu ca cei de pe șantier :

— Mă numesc Irimescu și sînt de la Antrepozite Subcetate. Am venit în legătură cu locația pentru vagoanele de ciment.

Gina își drese vocea :

— Azi, tovarășul director nu vă poate primi. E cu ministrul Energiei electrice.

Cel cu servieta imensă își aranjă părul cu palma.

— Și dacă aștept ?

N-avea nici un rost să aștepte, cine știe cînd termină Borza cu Moise Pleșeanu și mai avea de încheiat și raportul.

— Vă piedeți timpul.

Omul din fața ei nu se lăsă descurajat ; își aranjă nodul la cravată.

— Eu am timp, domnișoară. Meseria mea e să aștept.

Era convins că a spus un lucru cu haz și zîmbi. Își puse servieta pe un scaun.

— Și ce vă spune soția, dacă întîrziați de la masă ?

Irimescu își desfăcu larg brațele.

— Nu sînt însurat.

Spuse fraza de parcă ar fi meritat Premiul Nobel pentru că era burlac. Gina îl mai măsură o dată din priviri :

— Mda. Poate că nu e rău dacă-l așteptați. Vă rog să luați loc.

DEȘU luă foaia de parcurs a basculantei și dispecera de serviciu, o fată cu bacalaureatul terminat cu un an în urmă, blondă, mereu tristă, îi ură drum bun. Deșu îi sărută mîna de la unghie pînă la cot.

— Ascultă, Cati. Ai văzut vreodată raliul de la Monte Carlo ?

— Nu.

— Cumpără-ți un televizor și uite-te. O să mă vezi și pe mine. Mă înscriu cu belaz-ul pe care mi l-ai repartizat. Dacă iau cupa de Cristal, ți-o dau ție. Îmi dai și tu un avans ?

Cati nu știa despre ce avans putea fi vorba : se rezemă de spătarul scaunului și privi spre Deșu.

— Ce fel de avans ?

— Un pupic. Și pentru că dispecera începu să zîmbească, Deșu continuă : Și dacă-mi dai un pupic, îți spun ce-i fericirea.

Cati luă pixul de pe masă și începu să-l învîrtă între degete.

— Știi tu ce-i fericirea ?...

— Eu ?! sări Deșu. Aș putea ține lecții la universitate.

O plăcuse pe Cati din prima zi cînd a venit la parcul de mașini. Se ținea țeapănă, vorbea cu șoferii de parcă ar fi avut de-a face cu niște lorzi din Albion și cînd zîmbea, devenea chiar frumoasă. Lui Deșu îi plăcea și cînd se lăsa de pe un picior pe altul... nu numai că avea picioare frumoase, dar atunci i se desenau și coapsele .

Cati continuă să învîrtească pixul între degete.

— Nu știu ce-i fericirea nici oamenii deștepți.

Intrat în dialog cu ea, ar fi fost păcat să iroseasca prilejul :

— Tu crezi că e cineva mai deștept decît mine pe șantier ?

— Borza.

Deșu rămase o clipă pe gînduri.

— El da. Dar directorul nu se ocupă cu chestii din astea. El poate să-ți calculeze cît e de greu muntele de pe centrala subterană, de cîtă motorină are nevoie parcul de mașini. Atît. Fericirea însă e o problemă filozofică.

— Și el nu se pricepe la filozofie ?

— S-o fi pricepînd, dar nu la cea legată de dragoste. Nevastă-sa e la București, pentru el dragostea nu face mai mult decît arocamentele dintr-o basculantă. Ce facem cu avansul ?

— Întîi îmi spui ce-i fericirea.

— Fii foarte atentă. Fericirea e o gagică mișto...

— Pentru mine o „gagică mișto" nu înseamnă nimic.

— Vorbeam de fericirea mea.

— Asta te privește personal. A mea e să mă înscriu la facultate. Du-te.

Lui Deșu îi păru rău că nu fusese și Roșca de față, să-i spună de la obraz că n-o să aibă bucuria să dispună mult timp de el. La Dacia lui Borza nu mai avea de lucru decît vreo două zile.

Căută belazul repartizat și se bucură că era portocaliu. Și TIR-ul cu care străbătuse autostrăzile Occidentului a fost portocaliu. Ajuns aproape de basculantă, se miră cît de mare e. Văzuse mii de basculante, dar niciodată nu s-a ostenit să le cerceteze mai îndeaproape. Roata îl depășea cu jumătate de metru. Ridică privirile spre cabină :

— Mă, da mare te-o făcut mă-ta ! Ești mai mare decît un elefant.

Din spatele unei alte mașini apăru Roșca, încorsetat. Manșonul de ghips de la gît părea o eșarfă albă.

— Numai să n-o strici, îl avertiză Roșca. Tu ai lucrat pe Dacia.

— Fugi d-acia ! îl luă Deșu peste picior. Eu m-am născut pe tractor. Și nu pe ăsta universal, ci pe ăla cu

burlan I.A.R.-22. Cine știe să călărească, încalecă și o gloabă și un mustang !...

CÎND S-A ESCAVAT toată cantitatea de stîncă pentru a face loc centralei subterane, cavitatea din pîntecul muntelui era atît de mare, încît n-ar fi putut implanta aici patru hoteluri „Intercontinental" de dimensiunea celui de pe bulevardul Bălcescu. În aceste zile scobitura avea ceva măreț, de catedrală rupestră. Colțurile stîncilor, ascuțite, amenințătoare, îmbrăcate în penumbre stranii, păreau sculpturi ultramoderne, reprezentînd figuri de animale preistorice. Cu puțină fantezie ai fi putut împrumuta cavernei stiluri și epoci. Cu începerea construcțiilor propriu-zise — stîlpii de susținere ai tavanului, turnarea fundațiilor pentru sala mașinilor — încăperea pierdu din măreție. Liniile orizontale, grinzile cu șinele podului rulant, pardoseala de beton deasupra turbinelor fărămițară și mai mult volumul. Încetul cu încetul scobitura deveni geometrică : cămășuiala de beton delimită verticala pereților. Încăperile adiacente primiră și nume : camera vanelor, sala de comandă, birourile de întreținere, clădirea administrativă. În acest stadiu al lucrărilor singurele lucruri feerice erau fulgerele violete ale arcurilor voltaice : atunci umbrele sudorilor, ale grinzilor, proiectate pe pereți, păreau împletituri ciudate de linii și forme. Bineînțeles, piesele mari, corpurile de mașini, paletele, robinetele din camera vanelor, țevile imense de oțel, prelungirea tunelurilor de aducțiune au fost introduse în centrala subterană încă în prima fază. Așezate la locul lor, nici turbinele nu mai aveau grandoarea lor primară, ascunse în lăcașe de beton își pierduseră chiar existența fizică. Cînd nu ardeau decît luminile de serviciu, se vedea luciul pereților, umezit de transpirație, de micile infiltrații de sub cămășuială. La lumina orbitoare a reflectoarelor, numai țevile de aerisire suspendate de tavanul galeriilor aveau dimensiuni gulliveriene. Echipele de muncitori care bobinau motoarele, în timpul vizitelor cotidiene ale lui Borza, îl salutau, agitîndu-și mîinile. Șefii de echipă îi raportau despre stadiul lucrărilor. Pe urmă, cînd începusera

lucrările de finisare, Borza venea tot mai rar : numai cu oaspeți din minister sau conducerea de Stat ; muncitorii știau că trebuie să îmbrace tot materialul de protecție, să circule prin Centrală cu căști de plastic, să se poarte cuviincios.

Fiecare Centrală subterană avea povestea ei, o întîmplare hazlie, un accident determina botezarea unui perete, a unei macarale. La Argeș, în timpul escavărilor au fost decorați trei mineri. Deși au trecut de atunci mai bine de cincisprezece ani camera vanelor se numește și azi „La trei mineri". Dispecerii, din sala de comandă spun și acum : Verificați ecranul „La trei mineri", imaginea se suprapune. La centrala subterană de la Rîul Mare, la o surpare, a murit un vagonetist. Peretele sud al Centralei se numește peretele lui Iovan. Comitetul sindical a hotărît ca după terminarea hidrocentralei să fixeze acolo o placă de marmoră în cinstea lui Alexandru Iovan. Nevastă-sa, femeie de serviciu la cantină, plecase de pe șantier imediat după accident. Cei de la sindicat îi căutau adresa, s-o invite la inaugurare.

Borza sosi la centrala subterană pe neașteptate, cu sarcina să întîmpine o delegație din Zaïr. Începuse în tocmai o ploaie torențială, drumurile nepietruite care duceau spre centrală erau desfundate, muncitorii circulau cu prelate pe cap. Din cauza drumurilor impracticabile, opt sute de șoferi pîndeau cerul. Ploaia așternu peste muncitori o dispoziție rea. Oamenii deveniră recalcitranți, răi. Borza se molipsise și el de starea lor ; umbla încruntat, îi ocărî pe cei care trebuiau să evacueze apa adunată din infiltrații, pe sudori că-și presăraseră peste tot tuburile de oxigen, îl certă pe macaragiu că-și zdrăngănea lanțurile prea jos, periclitînd viața muncitorilor din centrala subterană.

— Să se ferească, tovarășe director !

— Să te ferești tu din calea mea, Șerbane !

Și ca să fie mai convingător, îl amenință cu degetul. Nervos, urcă la etajul întîi, să vadă finisarea sălii de comandă. Spre mirarea lui, în încăpere nu erau decît cei doi cu fulare la gît, pe care îi văzuse și pe coridorul direcției, în fața panourilor cu salariile tarifare. Fixau

faianța ca doi cîrpaci. Cel scund, cu furunculul la tîmplă, se simți privit și se întoarse spre Borza :

— Clătim ochii, moșule ? Vrei să ne furi meseria !

Borza, șocat, se reținu cu greu de la vreun gest violent. Cercetă din nou faianța fixată de ei :

— Păi, n-o prea cunoașteți.

Cel înalt schimbă priviri cu colegul său, apoi se uită disprețuitor spre Borza.

— Zici că nu ne pricepem ? Doar n-ai vrea s-o facem ca la Athénée Palace !

— Ba da, chiar așa mi-ar place. Preluă limbajul celor doi : cîte foi luați voi pe lună ?

— Treizeci, se lăudă scundul.

— Trei miare, clătină Borza din cap. Bani frumoși. Dar de ce nu începeți să puneți faianța de jos, de la penultimul rînd ?

Scundul, cu furuncul la tîmplă, se strîmbă a mirare :

— Zău că le vezi la faianță !

— Le văd.

— Noi mai puțin, mărturisi lunganul, și începu să răsucească fularul pe degete.

— Dar învîrtiți bine mistria, spuse Borza, după ce scundul luă mortar și-l aruncă artistic pe perete.

— Dacă sîntem zidari ! își bombă pieptul lunganul.

— Și atunci de ce v-ați angajat faianțari ?

Cel scund se apropie de Borza și-i spuse complice :

— La lovele nu le vezi. Un zidar ia două mii, două mii cinci sute, un faianțar începe de la trei mii. Și nici nu te plouă.

De jos se auzi vocea lui Zaharia.

— Tovarășe director !... Tovarășe director !...

— Fii atent, moșule, adaugă scundul. Azi e ceva inspecție pe aici, să nu te găsească umblînd brambura.

— Tovarășe director, se auzi din nou vocea lui Zaharia.

— Vin imediat, strigă Borza. Cei doi încremeniră. Borza împinse degetul spre ei : uite ce vă sfătuiesc. Scoateți toată faianța pusă. Pe cea spartă v-o scad din salariu. Și de mîine, afară pe schele !...

Coborî fără să aibă satisfacția să vadă fața celor doi „faianțari" și fu întîmpinat de Zaharia și Grozea, noul instructor al Județenei. Se cunoșteau de la diferite șe-

dințe ținute la Deva. În spatele lor stăteau delegații din Zaïr, îmbrăcați elegant, cu cravate viu colorate la gît. Păreau impresionați de dimensiunile centralei subterane

— Tovarășii sînt din Zaïr, făcu Grozea prezentările Au fost trimiși de minister să viziteze toate hidrocentralele din țară.

Borza strînse mîinile celor doi delegați.

— Faceți o vizită protocolară, sau sînteți de specialitate?

Translatoarea apăru din spatele lor. Era tovarășa Marina de la Shopul hotelului Sarmis din Deva. O cunoștea și Borza. Era o fată măruntă, cu părul ud, înfășurată artistic într-o haină de ploaie din mătase. Ca întotdeauna, purta și acum, sub haina de ploaie o rochie decoltată. Ploaia îi spălăcise puțin fardul, dar chiar și așa era suficient de prezentabilă. Ori de cîte ori țîșneau flamele sudorilor, tresărea.

Delegatul cu cravata plină de desene geometrice zîmbi :

— Eu sînt din partea guvernului. Domnul Samoa Had Bee e hidrotehnician. Și-a terminat studiile la Kinshasa și la Lyon. Aici la dumneavoastră, ni s-a spus la București, ne putem interesa de galeriile de aducțiune. Ne-ar interesa în special influența condițiilor geologice asupra lor...

Domnul Samoa așteptă ca translatoarea să termine traducerea, apoi adăugă :

— Masivul de teren în care se sapă o galerie se poate considera ca un mediu elastic supus cîmpului gravitațional.

— Bineînțeles, îi răspunse Borza. Din cauza asta se crecază goluri și apar mari concentrări de eforturi în jurul lor. Dar părerea mea este ca întîi să vizitați Centrala subterană, galeriile, pe urmă ne întîlnim la direcție și putem discuta amănunțit. Borza arătă spre Zaharia. Tovarășul președinte al consiliului oamenilor muncii vă va însoți.

Zaharia invită oaspeții spre camera vanelor, unde se lucra montarea unui robinet de optsprezece tone. Grozea și Borza îi urmăriră cu privirile. Translatoarea

se ținea după ei, ferindu-și pantofii de băltoacele de ulei și de apă. Grozea se întoarse spre Borza :

— Aș vrea să vă vorbesc, tovarășe director.

— V-ascult.

Îl cercetă mai atent : Grozea avea fața ovală, ten închis și ochi frumoși, iscoditori.

Întîi aș vrea să mă prezint.

— În mare ne cunoaștem.

— Din vedere, dar asta nu înseamnă nimic. Ca și cum ne-am fi văzut fotografiile din buletin.

Pe Borza îl impresionă această metaforă. Era convins că din cauza lui Costea își făcuse o imagine falsă despre el.

— Adevărul ăsta e.

— Cu patru ani în urmă, continuă Grozea, am lucrat la „Mătasea populară". Răspundeam de problemele organizatorice, apoi am fost scos din producție și ales în comitetul de partid. De aproape un an activez ca instructor al Comitetului județean.

— Vreți să mă prezint și eu ?

— Nu, tovarășe director. Dumneavoastră sînteți cunoscut de toți.

— Probabil mi-ați văzut și dosarul ?

— L-am răsfoit.

— Atunci sînt ca o carte deschisă.

— Erați, tovarășe director. De obicei, despre oamenii cunoscuți nu se știe nimic. Dar nu asta este important. Vreau să vă vorbesc despre altceva.

Cum a putut un om inteligent ca Grozea, se întrebă Borza, să insiste pentru instalarea lui Costea. Vru să-l încerce :

— Bănuiesc că vreți să-mi vorbiți despre tovarășul Costea.

— Desigur, și despre el, dar asta e o problemă mai puțin importantă. Cînd tovarășul Secoșan m-a însărcinat cu urmărirea activității de pe șantier, am început să mă documentez. Mai ales că despre hidrocentrale nu știu aproape nimic.

— La început nici eu nu știam nimic. Asta se învață cu timpul.

— Eu nu vreau să mă specializez în domeniul dumneavoastră. Spun, m-am documentat mai mult în problemele pe care le aveți. Am sarcina să vă ajut pe dumneavoastră, nu să montez turbinele.

Borza îl ascultă atent. Nu știa unde voia să ajungă.

— Și ?

— Nici un *și*, tovarășe director. M-am documentat.

— Și ?

— Sînt niște lucruri care nu-mi sînt suficient de clare. Căminul de zi, spitalul și altele. Dar pînă la urmă o să ne lămurim noi. Revenind la tovarășul Costea, în ochi i se oglindi un reflector de pe tavan, atît am de spus : tovarășul Costea e un om foarte capabil. Anul trecut a urmat cursurile de reciclare de la Cepeca.

Borza se prefăcu mirat :

— Și atunci de ce l-au scos de la fabrică ?

Grozea zîmbi îngăduitor :

— Termenul e foarte dur. A fost transferat.

Abia acum își dădu seama Borza, că lunga introducere și menționarea căminului de copii și a spitalului au avut ca scop să-l facă să nu se opună numirii lui Costea. Cu Grozea va trebui să fie foarte atent.

— Dacă e așa, înseamnă că ne-am orientat bine. Cei mai nepregătiți din punct de vedere politic sînt șoferii. Toată ziua discută numai despre bani. De mult m-am gîndit să facem rost de cineva cu nivel politic ridicat să-l lămurească. Cred că tovarășul Costea ne va fi de mare ajutor. Mă bucur că v-ați gîndit la noi, cînd ați insistat să fie transferat.

Grozea nu mai pomeni numele lui Costea, ca și cum ar fi fost de acord cu cele spuse de Borza. Privi un timp flama sudorilor, apoi întrebă într-o doară :

— Ceea ce veți discuta cu oaspeții din Zaïr, sper, nu sînt secrete de stat. Cunoașteți dispozițiile în privința asta ?

— Desigur că le cunosc. Dar dacă cei din Minister i-au trimis aici și la toate celelalte hidrocentrale, înseamnă că-și asumă răspunderea. Știți de ce vin cei din țările subdezvoltate la noi ?

— Să se informeze.

— Nu. Ceea ce le pot spune eu există în toate manualele de specialitate. Vin să vadă hidrocentralele în lucru, organizarea șantierelor, gradul nostru de calificare. Vor să-și facă și ei hidrocentrale și au nevoie de specialiști. O hidrocentrală nu se poate copia, chiar avînd planurile detailate. Fiecare hidrocentrală în parte depinde de loc, de condițiile geologice, de debitul de apă și mai ales de climă.

În clipa aceea se auzi tropăit de pași și după cîteva secunde, un muncitor ud leoarcă, plin de noroi, se opri în fața lui Borza. Răsufla atît de precipitat încît abia i se puteau desluși cuvintele.

— Unul din măsurători, tovarășe director, s-a prăvălit de pe stînci...

— Cînd ?

— Acum. Ar trebui dus la Hațeg la spital. Dar dacă așteptăm după Salvare, moare. Ne-am gîndit la microbuzul din fața tunelului.

— E al oaspeților din Zaïr. Opriți prima basculantă. Vin și eu cu voi.

Cînd Borza apăru la ieșirea din Centrala subterană, rănitul era tocmai așezat pe niște prelate în basculă. Deșu îl acoperi cu haina lui, să-l ferească de ploaie. Omul avea fața tumefiată, plină de sînge închegat. Deșu sări din basculă și se pomeni față în față cu Borza.

— Să trăiți, tovarășe director.

— Ce-i cu tine aici ?

— Am fost oprit din ordinul dumneavoastră. Duc rănitul la spital.

— Mă iei și pe mine în cabină ?

— E ilegal, dar vă iau, zîmbi Deșu.

Borza se înghesui pe bancheta din cabina lui Deșu. Acesta ambreiă.

— Încet, mă, să nu-l zgudui !

Deșu se strîmbă de parcă l-ar fi deranjat că i se dau asemenea instrucțiuni :

— Cînd am un rănit la bord, plutesc.

— Bravo, Deșule ! Te descurci și pe mastodont.

— La cunoștințele mele, n-am voie, tovarășe director. Sînt lăcătuși care fac roți dințate și sînt bijutieri care fac tot roți dințate. Eu fac parte din categoria a

doua. În două zile termin și mașina dumneavoastră.

— Chiar am și nevoie de ea. Spune-mi, Deșule, ce se mai întîmplă pe șantier ?

— Parcă dumneavoastră nu știți.

— Ce știu eu, nu știi tu și ce știi tu nu știu eu.

— Asta-i cam așa.

Atent, ocoli o groapă.

— Hai, spune.

— Păi, ce să spun, tovarășe director. Oamenii mîrîie că nu se găsește vin la kilogram. Proștii de la aprovizionare au achiziționat numai vin îmbuteliat.

— Și ce-i cu asta ?

— Se vede că nu bateți cîrciumile. La vin de trei litri se plătește eticheta colorată, se plătesc chimicalele.

— Ce fel de chimicale ?

— Nu vă pricepeți la vin. Ca vinul să se vîndă la export, se bagă fel de fel de chimicale. Să nu se tulbure, să facă mărgeluțe, să nu piardă culoarea, să aibă buchet și fel de fel de drăcovenii. Mai demult, vinul nu se făcea în fabrici ci în podgorii. Și numai din struguri.

— Altceva ?

— În rest e bine. Țăranii din Clopotiva își pardosesc curțile cu beton. Și ciment nu se găsește decît pe șantier. Înseamnă că cineva le face trampa.

— Cine ?

— Chiar dacă aș ști n-aș ciripi. Dacă vreți să aflați, pentru dumneavoastră nu e greu. Sînt patru depozite. Eu le-aș pune sub inventar. Credeți că ăla din spate rezistă pînă la Hațeg ?

— Nu știu. Nu l-am văzut.

— E cam zdrobit. Spuneau oamenii că nu avea centură de siguranță. Pe ploaie stîncile sînt cam lunecoase.

— Mai demult erai mai bine informat.

— Sînt și acum, dar nu vreau să vă supăr.

— Supără-mă !

— Ați fluierat în biserică.

— Eu ? se întoarse Borza spre el.

— Dumneavoastră. Cine altul ar avea curaj să fluiere în biserică ?

— Ia zi, ce am făcut ?

— Asta nu știu. Dar ați făcut ceva. Altminteri de ce v-au trimis un instructor pe cap ?

— Ce fel de instructor ?

— Pe tovarășul Grozea de la Județeană.

— Tu, Deșule, ai fi bun la contrainformații. Și ce se mai aude ?

— Că o să vi se pună întrebări în legătură cu căminul, cu sălile de spectacole, cu spitalul...

— Și ce-i cu asta ?

— Păi, nu e bine cînd unui om i se pun întrebări. Și la anchete, de obicei, ăia au dreptate care pun întrebările. Am dreptate ?

— Ai.

— A și început să mă plictisească faptul că tot timpul am dreptate.

La intrarea în oraș, Deșu puse și el o întrebare :

— Dumneavoastră, tovarășe director, vă ocupați cu filozofia ?

— Toată lumea care gîndește, care își pune întrebări, face filozofie.

— Aștia-s amatorii. Vă întreb dacă vă pricepeți la filozofie adevărată ?

Borza îngînă mai mult pentru el :

— Așa și așa.

Ploaia se înteți și Deșu se concentră asupra volanului.

— Fericirea face parte din filozofie ?

— Mai ales. De cînd omul a coborît din copac și a adunat suficient creier ca să poată deosebi un picior de un butuc, s-a întrebat ce e fericirea.

— Răspunsul la această întrebare aș vrea să-l aflu și eu.

— Da, Deșule, numai că răspunsul omului coborît din copac nu e răspunsul pe care-l aștepți tu. Pe vremea lui, fericirea se rezuma la foarte puține lucruri.

— Spuneți-mi aceste lucruri.

— Omul primitiv era în culmea fericirii dacă putea să își umple burta. Dacă se sătura, își schimba optica asupra fericirii. Dorea să nu-i fie frig, să nu-l plouă, să nu-l ningă, să găsească o peșteră. După ce se adăpostea, fericirea se rezuma la o femeie. Cu trecerea timpului...

Dar poate e mai bine dacă tac, ca să poți ocoli hîrtoapele.

— Eu am făcut facultatea pe patru roți, tovarășe director. Mașina condusă de mine poate să meargă și singură. E important doar să mă știe aproape. Ce e cu trecerea timpului ?

— Timpul a modificat noțiunea despre fericire.

— Timpul nu e nimic. Poate nici nu există. A văzut cineva timpul ?

— Timpul nu se vede, se simte. Există în noi. Îl marcăm prin intervale între nașterea și moartea unei celule.

— Tot un fel de ceas.

— Nu, Deșule. Ceasornicul nu face parte din natură, e o invenție omenească. Intervalul pe pămînt e altul decît într-o stea îndepărtată. Acolo rotirea unui alt pămînt poate dura un milion de ani. Deci un an, acolo durează *un milion* de ani : asta nu e decît tot un interval ; iar pentru timpul în sine poate fi doar o fracțiune de secundă.

— Spuneți-mi mai bine cum a influențat timpul fericirea ?

— Omul, uitîndu-se la lumile îndepărtate, s-a speriat de imensitatea lor. Neputînd să și-o explice, a inventat puterea divină, cea care orînduia ploile, furtunile, fulgerele și a devenit fericit cînd nu s-a mai temut de ea. Sau : un supus era fericit dacă stăpînul îi permitea să-i lingă picioarele.

— Concret, tovarășe director. Pentru dumneavoastră ce e fericirea ?

— Mă Deșule, tu-mi pui întrebări grele. Am să-ți răspund altădată. Cu rănitul în mașină mi-e greu să mă concentrez.

— Eu cred că timpul n-a influențat prea mult fericirea. Omul de azi n-o fi el la fel cu cel coborît din copac, dar tot vrea masă, casă și o femeie. Unul mai evoluat ca mine de exemplu, adaugă la asta și o mașină...

LA SPITAL, Borza îl lăsă pe accidentat pe mîna brancardierilor și-l căută pe Ciortea, directorul spitalului. Se zbătuseră împreună pentru ridicarea spitalului. Ciortea era la fel de bun organizator ca și medic, energic, plin de vitalitate. Se oferi să-l viziteze împreună pe noul internat. Traversară salonul comun de la parter și Borza se auzi strigat :

— Sper că nu sînteți bolnav, tovarășe director ?

— Nu, răspunse Borza și se întoarse spre cel care-l strigase. Deși era îmbrăcat în pijamaua vărgată a spitalului, Borza îl recunoscu : era Sinișa, instalator la secția de întreținere. Roșu la față, stătea călare pe pat și bătea cărțile.

— Dar tu ce cauți aici ?

— Dau pietre pentru baraj, rîse bolnavul.

Doctorul Ciortea îi cercetă fișa de la pat :

— Are pietre la rinichi. Va fi operat mîine.

— Și de ce nu stai în pat, dacă ești bolnav ? întrebă Borza intrigat.

În locul lui răspunse doctorul :

— E bine să facă mișcare.

— Ghindă, spuse nerăbdător partenerul de joc al lui Sinișa.

— Ghindă, zici ? ridică Sinișa tonul și bătu cartea cu putere. Na ghindă !

Borza se uită la cărțile de joc de pe cearceaf.

— Ai pietre la rinichi, mă Sinișa, și nici măcar nu știi să joci. Trebuia să bați popa. Se întoarse spre directorul spitalului : Omul nostru unde e ?

— La etaj. Acolo sînt și sălile de operație.

După primele investigații, starea sănătății celui prăvălit de pe stînci nu se dovedi chiar atît de gravă : scăpase ușor cu cîteva leziuni și fractura femurului stîng. Înfășurat din creștet pînă în tălpi în tifon, stătea întins pe pat și încerca să se obișnuiască cu albul din jurul lui. Borza îl recunoscu după ochi :

— Am auzit că ai făcut pe grozavul, Pîrvule, și nu ți-ai pus centura de siguranță ! Ai noroc că ești înfă-

șurat în vată, altminteri ți-aș fi dat un picior știi tu unde, să mă ții minte.

Pîrvu se strădui să zîmbească. Borza se întoarse spre directorul spitalului :

— De ce-l țineți la comun ? După cîte știu, încă pe vremea cînd am construit spitalul, ați insistat pentru două rezerve mici.

— Sînt ocupate.

— De cine ?

— De unul operat azi noapte. E sub controlul medicului de la reanimare.

— Și cealaltă ?

— De nevasta instructorului Grozea. Dureri reumatice

— Cum a ajuns nevasta lui Grozea din Deva în spitalul șantierului la Hațeg ?

— Am fost convins că din dispoziția dumneavoastră.

— Cum așa ?

— Păi, Grozea nu este instructorul județean care se ocupă de șantier ?

— Și ce dacă ?

— Este un dacă. A fost aici, a cercetat actele spitalului, s-a informat cum și din ce fonduri s-a construit și noi am fost bucuroși cînd i-am putut oferi o rezervă. Poate își ține gura. Știți cîte neplăceri am avut.

— Nu vreau să-și țină gura. Și pe nevasta lui o transferați la comun ! se înfurie Borza. Ăsta e spitalul șantierului ! După cinci ani, cînd o să plecăm, va fi numai al orașului. Dar pînă atunci, vreau prioritate pentru muncitorii de pe șantier.

— Nu vă pripiți ?

— Nu !

— Mai gîndiți-vă. Grozea a stat aproape o săptămînă aici în spital. A cercetat pînă și planurile de construcții și s-a interesat îndeaproape de aprobările instituțiilor tutelare. Mai ales de cele pe care nu le-am obținut nici pînă azi.

— Am raportat totul la timpul potrivit.

— Ați informat.

— E același lucru. Pe nevasta lui Grozea o băgați la comun !

EMILIA DINCA, reporteră de la emisiunea economică a televiziunii, știa despre ea că e „femeie bine", și se îmbrăca ca atare : purta pantaloni albi mulați pe pulpe, bluze de bumbac mulate pe sîni. Totdeauna avea încheiat un nasture mai puțin decît s-ar fi cuvenit, dar cu ținuta asta avea acces peste tot, în cabinete și birouri directoriale ; rar se întîmpla ca pe stradă să fie refuzată, dacă întindea microfonul unui cetățean.

Emilia Dincă terminase ASE-ul, lucrase un timp în redacția unei reviste economice și în foarte scurt timp i se mărise salariul de două ori. Colegii de redacție au început să mîrîie și redactorul responsabil a transferat-o la televiziune. După primele apariții pe micul ecran, Emilia a fost remarcată și de către doi regizori de la Studioul București, dar ea a refuzat amîndouă propunerile : pe primul, pentru că n-a acceptat să joace un rol de colectivistă și pe al doilea, pentru că voia să discute caracterul personajului oferit numai în separeul unui bar de noapte. Emilia se măritase încă pe vremea facultății cu un inginer mai în vîrstă, angajat la ARCOM, care era plecat cam opt luni pe an în diferite țări subdezvoltate. Dar parfumuri și boarfe se găseau și acolo.

Emilia Dincă venise pe șantierul hidrocentralei de pe Rîul Mare-Retezat pentru înregistrarea unui reportaj mai amplu. Gina o ținuse aproape o jumătate de oră în biroul ei, o anchetase în ce problemă îl deranjează pe Borza. De la apariția ei în birou i-a fost antipatică, exagerat de elegantă pentru o reporteră și Gina era pornită s-o sîcîie :

— Timpul tovarășului director e foarte limitat.

— Nu-l deranjez decît un minut.

Emilia Dincă știa că minutele ei aveau tendința de dilatare.

Gina o mai reținu totuși : îi verifică delegația și actele de identitate, ca să-i afle vîrsta. Era convinsă că la vîrsta reporterei, ea arătase mult mai bine, din păcate însă, n-a avut șansa să se îmbrace ca fetele din Bucu-

rești. Nemaiavînd alte motive s-o oprească să intre, o introduse în biroul lui Borza. Acesta făcu semn reporterei să se așeze și continuă o discuție la telefon :

— Mă, Roșca, tu nu ai numai gîtul înțepenit, tu ești și surd ! În noaptea asta am nevoie de două basculante să transportăm cimentul de la Sub Cetate. Să nu-mi spui nu, pînă nu termin. Două basculante, am spus.

Trînti receptorul în furcă și privi aparatul cu dușmănie.

Fără îndoială, Roșca exagera cu economiile : dacă ar fi depins de el, ar fi oprit toate mașinile de pe șantier și ar fi adunat la calculator economiile de motorină realizate. Pe vremuri nu fusese așa. Se mai întîmpla să fie sesizat că un șofer a vîndut o parte din carburantul din rezervor și Roșca închidea ochii. Îl chema pe vinovat la el și-l bește lea între patru ochi. Acum însă, de cînd fusese evidențiat de două ori la rînd pentru economii și încasase și o primă suficient de consistentă, se înfuria pe cel de la pompa parcului de mașini dacă găsea pete de ulei pe ciment. Ar fi putut spune din memorie cît însuma o pierdere de două sute de grame de motorină la fiecare alimentare a basculantelor de pe șantier, la ce cantitate ar fi ajuns într-o săptămînă, într-o lună.

Borza auzi tusea discretă a reporterei și ridică privirile spre ea :

— Dumneavoastră ?

Reportera se apropie de birou și-i întinse mîna : mirosea a parfum dulceag, franțuzesc.

— Emilia Dincă de la televiziune.

Avea mînă mică, cu piele aproape transparentă, catifelată.

— Vă rog să luați loc.

Emilia Dincă se așeză, își întinse picioarele lungi și se rezemă de spătarul scaunului. Își ținea buzele întredeschise, să i se vadă dinții mari ca niște clape de pian.

— Și ce doriți ?

— Aș vrea să realizez un reportaj amplu pentru emisiunea economică.

— Aici ? se miră Borza. Șantierul e la cinci kilometri.

— Și cu cine vorbesc acolo? întrebă speriată reportera.

Aici în biroul lui Borza era răcoare: venise de la Deva într-o mașină deschisă, soarele o bătuse în ceafă tot drumul. Înghesuită pe bancheta din spate, lîngă operatorul de imagine, simțise cum acesta o strîngea cu genunchiul. Operatorul era tînăr, abia terminase institutul. În tren o tot privea și era atît de fîstîcit, încît scăpa mereu cîte ceva din mînă, și-și cerea scuze, bîlbîind. Dacă ar fi fost numai cu el în compartiment, fără îndoială, ar fi fost nevoită să-l pună la punct. Cinci kilometri alături de el pe drumurile proaste ale șantierului ar fi fost un chin.

— Cu oricine, răspunse Borza cu întîrziere. Oricare muncitor de pe șantier știe la fel de multe date ca și mine. De altfel, termenele de construcție, ca și kilovații planificați, sînt înscrise și pe pancarte.

Din instinct, Emilia își dădu seama că nu făcuse nici un efect asupra directorului. Avea suficientă experiență în privința asta: se concentră să pună întrebări inteligente, să-l impresioneze cu creierul.

Borza întinse mîna după țigările de pe masă: sprintenă, Emilia îi oferi pachetul ei de Kent.

— Nu fumez decît Mărășești, o refuză Borza. Pentru că oricum, Shopul de aici, din Retezat, se va deschide după terminarea hidrocentralei.

Emilia simți nevoia unei oglinzi: era convinsă că i se brînzise fardul pe față și cele două cute de la colțul gurii deveniseră mai vizibile. Cele două cute o făceau mai vulgară și îi trădau fața, vîrsta. Directorul începu să-i devină antipatic. Nu suferea pe nimeni care n-o plăcea sau n-o privea cu jind. Se obișnuise atît de mult să fie admirată, încît pe stradă, dacă bărbații nu se întorceau după ea, făcea complexe.

— Peste zece ani, îi spusese odată soțul ei, cînd o să-ți cadă sînii și ți se vor vedea ridurile o să devii infirmă.

Se deschise ușa și în prag apăru Gina. Își compuse o figură oficială.

— Soția la telefon.

Înainte de a ieși, o mai măsură o dată pe reporteră din priviri și, spre bucuria ei, îi descoperi două cute la colțul gurii.

Borza ridică receptorul :

— Da, eu sînt... Sărut mîna... Ce fac ? Stau la taifas cu o femeie blondă. Da. Deci vii sîmbătă ? Era și timpul. N-aș vrea să mă abat de la morala proletară... Te aștept, sărut mîna.

— Cred că morala e pe șantier o problemă, spuse reportera, după ce Borza puse receptorul în furcă. Ce faceți aici, în pustietatea asta, oamenii după lucru ?

Borza scăpără chibritul și-și aprinse țigara pe care o răsucise pînă atunci între degete. Savură fumul.

— Care cum. Citesc, se uită la televizor, fac dragoste.

Reportera se agăță de acest fir subțire al discuției :

— Vă rog să mă scuzați, poate am o deformațiune profesională : de cînd am intrat în acest birou, dumneavoastră încă n-ați zîmbit.

Borza scutură scrumul țigării :

— Din unsprezece motive — dar nu vi le înșir, să nu vă plictisesc.

— Totuși, ce vă place cel mai mult din programele noastre ?

— Fotbalul. Din păcate, însă, nici miercuri și nici sîmbătă nu deschid televizorul la meciuri. Sînt în producție.

— Dar serialele de sîmbătă seara ? Bănuiesc că la ora aceea nu mai sînteți în producție.

Îi păru bine că adusese vorba despre serialele de sîmbătă seara : cineva îi spusese că seamănă cu Pamela din „Dallas", ba chiar că arată mai bine ca actrița de pe ecran. Din cauza acestui compliment, își schimbase coafura, se pieptăna ca Joan Collins, din serialul mai nou, „Dinasty", din care văzuse fragmente, și se străduia să țină tot timpul buzele întredeschise, să i se vadă dinții. Știa din experiență că dinții umezi sînt mai de efect decît o bluză transparentă.

— Aveți dreptate, sîmbătă seara nu mai sînt în producție, îi răspunse Borza. Dar sîmbătă seara avem apă caldă. Nu pot renunța la baie pentru un serial.

În clipa aceea năvăli în birou, fără să poată fi reținut de Gina, meșterul Avram de la Centrala subterană. Avea fața răvășită.

— Veniți repede la centrală! La subterană!

Borza ridică mîna, ca și cum ar fi vrut să-l calmeze:

— Poate spui întîi „bună ziua". Arată spre reporteră: tovarășa e de la televiziune.

Avram nu se osteni să privească spre ea:

— Nu mai e timp de bună ziua. De altfel, ziua se arată foarte rea.

Avram era tot din generația Bicazului. Nu era omul care să se sperie de fleacuri. Odată, la Argeș, la galeria de aducțiune, o surpare l-a îngropat sub pietre. A fost scos abia a doua zi, cu răni deschise și cu o mulțime de leziuni interne. Medicii au renunțat la el și nu medicamentele, ci propria voință l-a pus pe picioare. Rămăsese însă cu un tic nervos: un timp, se temea că și cerul se prăvălește asupra lui și, să se vindece de această teamă, ceru să fie mutat la centrala subterană. Își ținea umărul stîng într-un fel ciudat, de parcă ar fi transportat o povară.

— Hai, spune ce s-a întîmplat?

— Se infiltrează apa în camera vanelor. M-a trimis tovarășul inginer Stoica. Pereții sînt umezi. Au apărut în cămășuială zeci de izvorașe. Vă rog să veniți imediat!

Borza se ridică și porni după Avram. În mers i se adresă Ginei:

— Faci o cafea pentru tovarășa de la televiziune. Dacă n-a mîncat, o conduci la cantină.

— Și reportajul? întrebă reportera.

— Da, am și uitat... O să-ți trimit un inginer să stai de vorbă cu el.

În drum spre centrala subterană, Avram continuă relatările:

— Tovarășul inginer a hotărît suspendarea lucrărilor.

— A înnebunit?

— Nu, tovarășe director. S-a speriat. Dumneavoastră știți, eu am mai lucrat la centrale subterane, dar asta de aici seamănă cu o baie publică.

Borza îl prinse de braţ :

— Ştii, Avrame, cînd merge cel mai prost munca pe un şantier ? Cînd toţi îşi dau cu părerea.

AVRAM DELEANU venise la Bicaz de la un trust de construcţii din Piatra Neamţ. Era de meserie zidar, făcuse şi o şcoală de maiştri şi se specializase în finisări subterane şi galerii. El stabilea dacă era cazul să se folosească ciment de tip Portland, dacă trebuia armat sau nu. Din fire era încuiat, nu avea prieteni, nu bea, aduna bani să-şi construiască o casă la Piatra. Planurile casei erau gata de mult, le proiectase un arhitect din Piteşti, dar el aduse o mulţime de modificări. Ţinea toţi banii pe librete de 5000, sperînd să cîştige şi o maşină, dar zeiţa Fortuna se întorsese cu spatele spre el. Nevastă-sa, o unguroaică de la Oraviţa, cîştiga şi ea : îşi deschisese în colonie un atelier de croitorie. La început, nu confecţiona decît capoate şi lenjerie, pe urmă se perfecţionă şi croia pînă şi rochii de seară. Din cauza ei, Avram avea multe de răbdat : unguroaica ştia tot ce se întîmplă pe şantier, colporta bîrfe auzite ici şi colo, şi ponegrea pe toate care-şi făceau rochii în altă parte. Duminicile şi în zilele de sărbătoare, cînd avea timp şi nu era obosit, Avram o cicălea ; atunci, copiii din barăcile alăturate se adunau sub fereastra lor, să audă cum ţipă la el croitoreasa. Se întîmpla cîteodată ca Avram s-o lase în pace, şi atunci copiii plecau dezamăgiţi, frustraţi de un spectacol sonor.

În centrala subterană, inginerul Stoica îndreptă toate reflectoarele spre peretele sudic : nu era nevoie de prea mare concentrare, ca să observi stropii de apă care se prelingeau pe perete. În unele locuri, stropii se uneau în mici şiroaie de apă. Tot peretele era umed.

— De cînd aţi observat infiltraţiile ? întrebă Borza.

Stoica, deşi era mult mai tînăr decît Borza, neras, obosit, părea mult mai în vîrstă. Nu părăsise centrala subterană de douăzeci şi patru de ore.

— După ploile din zilele trecute.

— Cînd au fost ăia din Zaïr ?

— În ziua aceea totul părea doar mai umed. Atît

Pe urmă, alaltăieri, am studiat fiecare perete în parte. Umiditatea mi s-a părut ciudată.

— Și de ce nu m-ai anunțat imediat ?

Stoica își mușcă buzele : dacă era luat repede, făcea ochii mari și-și mușca buzele. Și cînd juca șah, dacă partenerul îl obliga să nu se mai gîndească, muta piesele aiurea, pierdea partida. Din fire era încet, se hotăra greu, chiar cînd cumpăra batiste alegea între nuanțele de albastru cu calm, ieșea din magazin, ca lumina din interior să nu altereze culoarea. Răspunse cu întîrziere.

— Trebuia să mă conving de unde provenea. Putea fi o simplă transpirație.

— Transpirații nu există decît în iulie și august. Contrastul de căldură.

— Știu astea, tovarășe director. Trebuia să mă conving.

În general, Stoica trebuia convins : fierul beton de un sfert de țol era un sfert de țol abia după ce-l măsura cu șublerul. Cînd cumpăra chibrituri la tutungerie verifica fiecare cutie, să nu fie pe jumătate goale.

— Și te-ai convins ?

— Nu întru totul. Deasupra noastră sînt șapte sute de metri de munte în formă de con. Apa, normal, se scurge pe laturi. Desigur, nu avem de-a face cu un con perfect : sînt platforme orizontale, cupe, adînciturî, fisuri. Ca apa să se infiltreze prin șapte sute de metri de rocă, e aproape imposibil.

— Asta e și părerea mea.

— Și a mea a fost asta. Bănuiam un izvor subteran, o simplă pînză de apă. Dar atunci umiditatea ar fi trebuit să apară într-un singur loc. Pe un singur perete. Pe peretele lui Iovan. Aici însă e apă peste tot. Și în camera vanelor și în tunelul de aducțiune.

— Măi, Stoica ! Și izvoarele subterane și pînzele de apă sînt alimentate de precipitații.

— Și infiltrațiile verticale la fel. Dumneavoastră ce părere aveți ?

Așteptă răspunsul cu nerăbdare. Își mușca din nou buzele și se lăsa de pe un picior pe altul. Borza îi răspunse după ce-și aprinse țigara.

— Părerea mea e să te duci să te culci. Asta în primul rînd. Eu sper că n-au greșit geologii cu alegerea amplasamentului. Asta ar fi cel mai grav. În orice caz, aș vrea să văd dările de seamă pe ultimii doi ani de escavare.

— Am înaintat rapoarte zilnice.

— Am spus că vreau să le revăd. Ai semnalat vreodată infiltrații ?

— Nu semnificative.

Borza se duse din nou la peretele sudic.

Andrei Stoica se născuse în Siliștea Snagovului, chiar pe marginea lacului, într-o casă de paiantă, acoperită cu stuf. Maică-sa, de profesie moașă, îl socotea copil nereușit. Frații lui mai mari au avut toți peste patru kilograme la naștere, Andrei abia două. Cînd i-au apărut dinții, l-au hrănit cu pește și carne de pui. Încă din primii ani, Andrei și-a recuperat greutatea și se dovedi de mic arțăgos, voluntar. A învățat să înoate prin păpurișul lacului și depista ca nimeni altul ouăle rațelor sălbatice. Școala nu i-a plăcut decît în ultimii ani de liceu și visa să devină arhitect. A căzut de două ori la examenul de admitere, și, supărat, s-a înscris la Politehnică. Profesorul Tomescu de la catedra de proiectări i-a insuflat dragostea pentru hidrotehnică. Și-a început activitatea ca inginer stagiar la Someșul Cald, sub îndrumarea lui Borza.

— Vino pînă aici ! se auzi strigat.

Se duse și el la peretele sudic și se apropie de Borza.

— Ați descoperit ceva ?

— Nu, Stoica. Aici totul e clar. E infiltrație verticală. Te duci și anunți Centrala și Ministerul. Și dacă te trezești pînă se întunecă, treci pe la mine.

— Am să vin, tovarășe director.

ÎN DRUM SPRE BIROU, Borza trecu pe la parcul de mașini și se ceartă cu Roșca fără motiv : îi impută că umblă cu corsetul de ipsos murdar de ulei.

— Durează patru ore pînă mă împachetează, încercă Roșca să se justifice, dar Borza nu-l lăsă să continue.

— Mîine te vreau înfășurat curat.

— Și cine asigură cursele pentru baraj ?

— Tu ești tîmpit, Roșca ? Crezi că dacă mori sau te dau afară, mașinile n-o să circule ?! Te duci la Hațeg la spital !

La birou, Gina îl informă că „tovarășa de la televiziune" ar vrea să-l filmeze. Borza se reținu cu greu să nu izbucnească :

— Unde e ?

— La dumneavoastră în birou.

— Îi spui să stea de vorbă cu Zaharia. E mult mai telegenic.

Își aduse aminte că la Bicaz îl invidiase pe Marinciuc că-i luaseră un interviu cei de la studioul Sahia. Pe atunci ar fi dat un salariu întreg să apară și el într-un jurnal de actualități.

— Și corespondența ? îl întrebă Gina.

— Ce e cu corespondența ?

— N-ați rezolvat-o de două zile. Vă aduc mapa acasă ?

— Sînt urgențe ?

— Două. Fabrica de cabluri întîrzie livrările și o cerere de concediu.

Borza respinse cererea de concediu fără să fi citit motivarea din cerere.

— Restul rezolv mîine.

Ajunse acasă obosit și tavanul vopsit în galben îl enervă și mai mult ca de obicei.

Stoica apăru după ora nouă, cu ochii umflați de somn. Era mai disperat ca în centrala subterană.

— Oare muntele ăsta de cremene să nu fie decît o sită ?

— Ești buhăit de somn, dar nu te-ai odihnit, Stoica. Du-te și culcă-te. Nu-mi place să discut cu oameni speriați.

— Sînt speriat de un singur lucru, tovarășe director. Să nu crească presiunea.

— Dacă sînt infiltrații, presiunea crește oricum. Trebuie să găsim o soluție pentru micșorarea presiunii care apasă pe cavitatea centralei.

— Forări în cămășuială...

— În sfîrșit, o replică deșteaptă. La asta m-am gîndit și eu. Metoda Prișcu-Bogdan. Întîi însă vreau să văd rapoartele zilnice și vom discuta după aceea. Pe cine ai lăsat în Centrală ?

— Pe maistrul Avram.

— E bine. Cu cine ai vorbit de la Centrala noastră?

— Cu tovarășul inspector Boruzescu. Nu părea alarmat. Mi-a spus să nu ne facem griji. Dacă Borza-i acolo, susține tavanul cu umerii. Abia cînd i-am spus că dumneavoastră ați dat alarma, s-a speriat și el.

— Ați anunțat și Județeana ?

— S-a dus Zaharia acolo.

— Deocamdată ne-am făcut datoria. Du-te și culcă-te.

După plecarea lui Stoica, își pregăti o cafea. Dar de ce dracu au apărut infiltrațiile abia după doi ani ? Chiar atît de mult să fi plouat anul acesta ? Va trebui să vorbească și cu cei de la Institutul de meteorologie, să-i furnizeze date precise. Dacă ar fi fost o greșeală de amplasament, apele ar fi trebuit să apară în perioada escavațiilor. Acum, după cămășuială, după izolațiile făcute după toate normele prescrise, era un non sens. Fără îndoială, va trebui să cerceteze foarte atent rapoartele zilnice. Se auziră bătăi în ușă : vecinul de jos nu putea fi, închisese tranzistorul de mult, nu tropăia, încă la intrarea în casă își scosese pantofii. Se duse și deschise ușa. Spre mirarea lui era Zaharia.

— Ce-i cu tine, Ioane ?

— Nimic, tovarășe director. M-am întors de la Județeană, am văzut lumină și mi-am permis să te deranjez.

— Ești ca un fluture de noapte. Vezi lumină și vii.

— Am trecut și pe la centrala subterană. Credeam că te găsesc acolo.

— Acolo nu mai pot fi de nici un folos. Ai vorbit cu Avram ?

— Da.

— Și ?

— Situația e ca la prînz. Poate mai multă apă. Dar s-ar putea să mi se fi părut. L-am anunțat și pe tovarășul Grozea.

— Ți-a dat vreo soluție ?

Abia după ce rosti fraza, își dădu seama că fusese ironic, rău.

— Nu. Era abătut.

— Din cauza infiltrațiilor ?

— Nu. Spunea că-l tratăm cu indiferență. Că el s-a apropiat de șantier cu dragoste.

— Nu credeam că e sensibil.

— Este. Am văzut ce afectat era din cauza nevesti-si. Din cinci în cinci minute intră în dormitor și o întreabă dacă are nevoie de ceva.

— Nevastă-sa doarme la Județeană ?

— L-am vizitat acasă. Nevastă-sa are artroză și la mers se folosește de o cîrjă.

— Nu ți-a spus cumva că am dat-o afară din spital?

— Nu.

— De fapt, am insistat să fie mutată la comun. Mă rog, asta e. Ce spunea despre infiltrații ?

— Cred că nu-și dă seama încă de gravitatea situației. Cînd i-am explicat despre ce e vorba m-a luat la întrebări. Aproape două ore.

— Cum adică ?

— M-a întrebat, în primul rînd, de unde provine apa. I-am spus : din cer. A crezut că-mi bat joc de el. Abia după ce i-am spus că apa provine din ploi, s-a liniștit. M-a întrebat pe urmă cine poate fi tras la răspundere ?

— Și ce i-ai răspuns ?

— Că foarte multe persoane. Cei de la Minister, cei de la Centrală, geologii care au făcut forările, cei care au stabilit amplasarea centralei subterane și încă mulți alții. Pe el însă îl interesa cine poate fi tras la răspundere dintre cei care lucrează pe șantier. I-am răspuns la fel, foarte multe persoane. Cei care au făcut escavarea, cei care au făcut izolarea, eu și, în primul rînd, directorul șantierului.

— Cu asta ar fi trebuit să începi.

— I-aș fi dat prea mare satisfacție. Vezi, Mihai, numai matematica mea este perfectă.

— Nu este, Ioane.

— Este. Cifra unu este mereu aceeași. E identică cu ea însăși.

— Nu este. Tu zici unu cu unu fac doi. Primul unu nu este identic cu cel de al doilea unu. E altul. O picătură de apă se adună cu o altă picătură de apă. Prima picătură nu este aceeași ca a doua picătură. Un om, tu de pildă, adunat cu un alt om, cu mine, sîntem doi oameni. Dar nu semănăm între noi. Eu gîndesc într-un fel, tu gîndești altfel. Genele mele sînt unice, ale tale sînt tot unice. Dar altele. Înseamnă că nici cifrele tale *perfecte* nu sînt identice ; deci nu sînt perfecte. Numai într-o concepție idealistă poți afirma asta. Noi, materialiștii, spunem că și perfecțiunea e relativă. Dar noi facem filozofie și din cauza presiunii o să ne cadă tavanul în cap. Secoșan ce spune ?

— E alertat.

— Și noi sîntem. Arătă spre hîrtiile de pe masă. Rapoartele astea zilnice parcă ar fi fost trase la indigo. Cantitatea escavată, atît. La observații o liniuță. Dar bine că ai venit tu și nu vecinul de jos.

— Nu înțeleg.

— El vine numai cînd are vreo nemulțumire : dacă las radioul deschis sau tropăi.

— E chiar atît de simțitor ?

— Este. Odată mi-a bătut la ușă la două noaptea. Urla Dan Spătaru la aparat și eu dormeam. Mi-am cerut scuze. În fond, aici în colonie eu nu mai sînt director, el nu mai e sudor. Sîntem doar locatari, cu aceleași drepturi. Iar el are și un copil bolnav. Îți fac o cafea ?

— Un ceai.

Borza puse apă la fiert.

— Ai fost pe acasă ?

— Am fost. Îți mulțumesc pentru atenție.

— Ce atenție ? se miră Borza.

— Pentru femeia pe care mi-ai trimis-o pe cap.

— Ce femeie, Zaharia ?

— Cea de la televiziune. Cînd am aflat că-i de la televiziune, mi-a părut rău. Aș fi vrut să fie o femeie oarecare...

— De ce ?

— N-ai văzut cum arăta ?

— Nu înțeleg.

— E cam prea arătoasă. Mă rog, e frumoasă, dar nu proastă. În orice caz, e informată și foarte citită.

— Înseamnă că i-ai dat un interviu interesant.

— Unul cu generalități. Ca și cum nu i-aș fi zis nimic. Spune, Mihai, care e părerea ta despre infiltrații? Situația e chiar atît de gravă?

Borza își aprinse o țigară.

— Nu știu. Ca să știu asta, ar trebui să cunosc foarte multe date. Dar și fără informațiile necesare, am senzația că situația e gravă. Poate chiar mai gravă decît presupun. Cavitatea este imensă. Nu apasă asupra ei numai milioanele de tone de piatră, ci și firicelele, izvorașele de apă. Apa are tendința să se scurgă undeva. Singurul loc e cavitatea centralei subterane. Apa e mai perfidă decît piatra. Se mișcă, sapă, spală, fărămițează tot ce-i stă în cale. Apa, leagănul vieții, este și cel mai înverșunat dușman al ei. Apa din aer face să se oxideze fierul. Apa din organism apasă pe artere și produce infarctul. Apa, mai abitir ca orice acid, dizolvă totul. Apa conține minereuri, săruri. Trei sferturi din organismul nostru este apă. Dar uite că fierbe apa.

Puse ceașca de ceai în fața lui Zaharia.

— Tu de ce ești abătut?

— Aș vrea să pun și cu umărul la nenorocirea care a dat peste noi și nu știu ce ar trebui să fac?

— Îți spun eu. Ocupă-te de oameni. Nu-i lăsa să se alarmeze.

Zaharia descoperi o fotografie înrămată întoarsă pe dos.

— Ce-i asta?

— Poza Irinei.

— Și de ce ai pus-o cu fața la perete? O pedepsești?

La acest gînd, Borza se înveseli:

— Nu, dar dacă mă bag în pat, o văd tot timpul.

— Și ce-i cu asta?

— Îmi vine să iau trenul și să plec la București. Știi foarte bine că uneori n-o văd cu lunile. Schimbă vorba: Și ce mai spun cei de la Județeană?

— O să vină mîine cineva pe aici. Poate chiar tovarășul Secoșan. Grozea vine sigur.

Borza își mîngîie bărbia.

— Știi de ce vine Grozea? Să nu se spună că n-a participat la constatarea infiltrațiilor. Tăcu o clipă. Acum am fost rău. Sînt iritat. Știi ce ar însemna amplasarea centralei în altă parte?

— Decalarea termenelor cu un an.

— Cu doi. Și cîteva miliarde de lei în plus... Du-te, că vreau să mă culc. Noaptea totul mi se pare mai negru.

ÎNCĂ NU SE LUMINASE DE ZIUĂ cînd Borza coborî din casă; era o dimineață răcoroasă, barăcile din colonie erau învăluite într-o ceață deasă, lăptoasă. În fața porții îl întîmpină Deșu. Stătea rezemat de Dacia neagră, curată, ca scoasă din fabrică.

— Azi n-am nevoie de tine, Deșule. Du-te la garaj.

— Îmi pare rău. Borza i se părea mai încruntat ca de obicei: Ce aș putea face ca să zîmbiți?

— Ești drăguț, Deșule. Nimic. Sînt puțin obosit. Asta e tot.

— Să știți că azi s-ar putea să vină miliția și să se intereseze de mine.

— Ai fluierat în biserică?

— Mai grav. Am dat un picior în spate unui paznic de noapte.

— De ce ești agresiv, Deșule?

— Pentru că a spus că hidrocentrala asta nu se mai face niciodată.

— Bravo, Deșule! Nu știam că ai nivel politic.

— Am, dar nu-mi folosește la nimic. Ieri am avut un seminar și am răspuns mai bine decît toți.

— Tu ești membru de partid?

— Nu, tovarășe director. Eu sînt numai șofer. Dar a venit un deștept la garaj și ne-a adunat pe toți să ne facă educație. Asta, pînă la urmă, să vedeți, o să-i ia locul lui Roșca.

— Cine, mă?

— Unul Costea. Vine la serviciu cu Dacia personală și-i turuie gura ca o rîșniță.

— Costea cu Dacia galbenă?

— El, tovarășe director. Știți cum îi spun șoferii cînd vine la serviciu ?

— De unde să știu ?

— Vă spun eu. A sosit lămîia. Cînd îl vedem ni se face gura pungă.

— Și ce lecție v-a ținut ?

— Vorbe. Multe vorbe. Numai Cati se uita la el ca la dumnezeu.

— Dar Cati cine e ?

— E noua dispeceră. Am vrut să intru pe fir, dar ea nu se gîndește decît la examenul de admitere. Vrea să se facă inginer. Fiind nevasta mea ar face carieră mult mai bună. Am mîini de aur, tovarășe director. Dacă pun mîna pe ceva, curg monezile din palmă. Mie-mi place munca. Aș putea cîștiga bani, dar n-am pentru cine.

— O să găsești pînă la urmă cui să-i cari banii.

Deșu urcă la volan și dispăru pe o alee. Borza îl urmări un timp, apoi se uită spre cer : norii zdrențuiți de vînturile de-amiază și de stîncile Retezatului pluteau plictisiți. Tot într-o dimineață ca asta a cunoscut-o pe Irina. Era pe malul celălalt al Bistriței, proiectată pe cofrajele barajului. Șepcuța ei roșie era singura pată de culoare în tot peisajul lăptos, cenușiu.

— Hei, fată !...

Niciodată pînă atunci nu acostase vreo fată. Șepcuța roșie se opri.

— Eu am nume, răspunse ea chicotind și vru să-și continue drumul.

— Asta vreau să-l aflu și eu.

— Dacă te interesează, într-adevăr, vino aici.

Invitația era destul de concretă, numai că nu era nici un loc de trecere prin apropiere. Apa murdară se rostogolea printre bolovani cu zgomot strident. Fără să se gîndească prea mult, Borza intră în apă. Curentul puternic i se împotrivi, bolovanii șlefuiți erau lunecoși, își pierdu echilibrul. Ajunse pe celălalt mal ud leoarcă.

— Cum te numești, șepcuță roșie ?

— Irina. Și ca să-mi afli numele, te-ai udat pînă la piele ?

— Da.

Irina avea ochii negri ca tăciunele.

— O să răcești.

— Păi, ăsta a fost prețul pe care mi l-ai cerut ca să te cunosc.

— Nu prea ești cavaler, dacă pui vina pe mine.

— Bine, să zicem că am făcut baie de plăcerea mea. Pot să aflu mai mult decît Irina ?

— Întîi te prezinți tu.

— Mihai Borza, inginer stagiar. Hidrotehnician.

Irina scoase o batistă și-i șterse broboanele de apă de pe față.

— Irina Stoian, inginer stagiar. Hidrotehnician.

Amîndoi izbucniră în rîs.

— Vino să te usuc. Să nu mi se imputе că am omorît un hidrotehnician.

— Unde ?

— La noi, Baraca C-4. Te previn însă că sîntem șase fete într-o cameră. Eu sînt cea mai urîtă. Dacă te uiți la una dintre ele, îți scot ochii.

— Crezi că m-am băgat în apă de florile mărului ?

— Nu știu de ce ai făcut pe grozavul. Asta te privește pe tine. Și mai e ceva. Am jurat că nu aducem niciodată un bărbat în baracă.

— Atunci ?

— De ce n-ai răbdare ? Putem aduce cu o singură condiție : ca bărbatul să fie ori soț, ori logodnic. Pînă te usuci, o să fii logodnicul meu.

În baracă nu erau decît două fete : una grasă, îmbrăcată cu o fustă și un maiou lăbărțat de culoare neagră, care-și călca o rochie și cealaltă, o fată mărunță, cu ochelari, curioasă :

— De cînd sînteți logodiți ?

— De aproape o jumătate de oră, mărturisi Irina și scoase dintr-un dulap metalic numerotat un prosop, cu inițialele ei brodate pe el.

S-au căsătorit abia după patru ani.

În spatele unei barăci se auzi un țipăt de copil. Borza tresări. Plînsul copiilor îi crea un ciudat sentiment de neliniște. Încercase de multe ori să-și justifice această stare, dar nu găsi în amintirile lui un țipăt sau un plînset care să-l fi marcat. Țipătul copilului se repetă. Își grăbi pasul și ajunse în spatele barăcii : o fetiță de vreo

șase ani, lovea cu o joardă un băiețel cu fața mînjită cu magiun, îmbrăcat numai cu o cămășuță.

— De ce dai în el? strigă furios Borza.

Fata nu se lăsă impresionată de tonul directorului.

— Pentru că nu vrea să meargă la cămin.

Borza îi luă joarda din mînă.

— Oamenii nu se lămuresc cu nuiaua.

— Asta nu-i om, se răţoi fata.

— Dar ce-i? se enervă Borza.

— Copil.

— Și copiii sînt oameni! Vreau să spun, vor deveni.

— Dar pînă atunci trebuiesc bătuți.

Fetița avea principiile ei. N-avea nici un rost să se încontreze cu ea.

— Fii atentă și învață cum se lămurește un copil fără nuia. Se lăsă pe vine în fața copilului. De ce nu vrei să mergi la cămin?

Copilul ridică privirile spre el. În ochi îi apărură niște licăriri șirete.

— Dacă mă iei călare, îți spun.

— Cum adică, să te iau călare? se arătă Borza mirat.

Se mai adunară cîțiva copii în jurul lor și Borza se simți stînjenit, dar nu mai voia să dea îndărăt.

— Vreau pe gît, ridică copilul brațele spre el.

— Dar nu mă păcălești? Te iau călare dacă îmi spui.

— Îți spun.

Borza îl săltă pe gît și se ridică în picioare.

— Hai, spune de ce nu vrei să mergi la cămin? Te bate educatoarea?

— Nu.

— Nu-ți dă jucării?

— Îmi dă.

— Atunci de ce nu vrei să te duci?

— Pentru că nu vreau!

— Dar de ce nu vrei?

— Pentru că vreau să călăresc.

Borza își șterse transpirația de pe frunte.

— Acum, din păcate, nu mai pot să fac pe calul pentru că întîrzii de la serviciu. Îl puse pe pămînt. Ascultă, mă încăpățînatule: Tu, cînd te faci mare, ce vrei să te faci?

— Director.

Lui Borza îi căzură colțurile gurii.

— Și de ce vrei să te faci director ?

Pentru că directorii au de toate. Tata spune că dacă ar fi director s-ar muta în șase camere.

— Și de ce are nevoie taică-tu de șase camere ?

— Pentru că noi sîntem unsprezece frați și a venit în vizită și bunica.

— Cum te numești, istețule ?

— Ghiță.

— Ghiță și mai cum ?

— La cămin mi se spune Gheorghe.

— Celălalt nume ?

Îi răspunse fetița :

— V-am spus că trebuie bătut. E prost. Îl cheamă Rodan.

— Rodan, repetă numele Borza. Taică-su nu e sudor ?

— Ba da. Lucrează la centrala subterană. Cînd vine seara acasă, trebuie să deschidem toate ferestrele : miroase a carbid.

BORZA GĂSI BIROUL aerisit, curat și perdelele trase. Gina îi puse mapa de corespondență pe birou.

— Aș vrea, tovarășe director, să revedeți cererea de concediu pe care ați respins-o ieri.

— Mă îndemni să calc un principiu, Săceanule ! Știi ce ar însemna asta ? Se revăd toată corespondența, actele adnotate cu o zi în urmă.

— Dumneavoastră hotărîți, tovarășe director. Dar contabilul a fost aici și cînd i-am spus că i-ați respins cererea și-a dat demisia.

— Dacă mai vine, spune-i că-i aprob demisia.

Cînd reciti cererea, se răzgîndi. Contabilul cerea să-și ia concediul legal sau unul fără plată : avea nevasta internată la spital, suspectă de cancer. O sună pe Gina :

— Tu cunoșteai conținutul cererii ?

— Da.

— De ce nu mi-ai spus despre ce este vorba în cerere ?

— Credeam că dumneavoastră le aprobați sau le respingeți după ce le citiți.

N-avea rost să se justifice că ieri a fost nervos.

— Altceva ? Stoica n-a sunat ?

— Ba da. M-a anunțat că de-aseară e în centrala subterană.

— Și Bucureștiul ? Cei de la Minister sau Centrală ?

— Au sunat și ei. V-am lăsat comunicările pe masă.

— Bine, Gina.

Rămas singur în birou, deschise toate ferestrele : aerul rece năvăli în încăpere odată cu zgomotul. Borza se liniști. Citi notele telefonice și încercă să se gîndească la infiltrațiile din centrala subterană, dar nu reuși să se concentreze. Se întrebă doar cum de își adusese aminte de Irina în colonie. Deobicei la ea se gîndea seara, cînd se întorcea acasă și rămînea singur cu portretul ei. Uneori chiar scrisorile i le citea cu o zi, două întîrziere. Să-și fi adus aminte de ea pentru că fusese tot o dimineață ca asta cînd o cunoscuse ? Era măgulit că fusese prezentat logodnic. Grasa, emoționată, îl privise tot timpul și uitase fierul de călcat pe rochie. Cînd descoperi arsura, se înfurie cumplit.

— E vina logodnicului ! Să-mi cumpere rochia !

Borza se angajă s-o despăgubească, dar Irina nu-l lăsă să-și cheltuiască banii.

— Lasă, Cecilia are bani. Taică-su e gestionar și-i atît de preocupat de afaceri, că nu are timp să-și numere banii. Și-a trimis odrasla în practică cu șase geamantane doldora cu boarfe. Dacă n-ar fi puturoasă, ar putea face singură o paradă a modei de cel puțin două ore.

Borza n-o văzuse decît îmbrăcată în maieul ei negru lăbărțat

Fata cu ochelari, Mioara, în cinstea logodnei, pusese la bătaie o jumătate de sticlă de vișinată. Licoarea fusese dulce, grețoasă. Irina însă insistă să-i laude băutura.

Bucuroasă, Mioara, spre hazul celorlalte două fete, povesti cu lux de amănunte procesul de fabricație al băuturii. Dar cîți ani au trecut de atunci ?

GROZEA ÎL CONDUSE pe delegatul Centralei în biroul Ginei și ca să-și dea importanță, îl prezentă :

— Tovarășul inspector Dan Boruzescu din conducerea Centralei.

Politicos, Boruzescu sărută mîna Ginei și-i zîmbi. I se păru o persoană agreabilă.

— Tovarășul director e aici ? întrebă Grozea.

Gina avea un zîmbet special pentru oaspeții de seamă.

— Tovarășul director vă așteaptă.

Borza le ieși în întîmpinare. Îl recunoscu pe Boruzescu și-l îmbrățișă.

— Uite și Centrala în persoană. Ce mai faci, Dane ? Întinse mîna și lui Grozea, apoi îi pofti pe amîndoi să ia loc. Mariana ce mai face ?

Boruzescu își drese vocea :

— Am să-ți spun altădată...

— Sper că nu e bolnavă ?

— Nu.

— Atunci ? Ce-i cu ea ? E tot frumoasă ?

— Este. Și ca să nu pui și alte întrebări îți spun : am intentat divorț.

Boruzescu era de aceeași vîrstă cu Borza. Au terminat facultatea în același an și au fost trimiși amîndoi în practică la Bicaz. Pe urmă, Boruzescu s-a însurat cu fiica profesorului Moldovan de la catedra de Construcții hidrotehnice și mașini hidraulice și socrul său, membru corespondent al Academiei, a reușit să-l transfere în București. Întîi la catedră, pe urmă într-un post de răspundere la Centrală.

Pe Mariana o cunoscuse și Borza pe vremea studenției. Profesorul Moldovan invita în fiecare sîmbătă seara pe studenții eminenți la vila lui, care avea ieșire la Herăstrău. Mariana, sportivă, făcea canotaj academic la Dinamo ; tot ea oficia în rolul de gazdă. Îi primea în costum de baie sau șorturi Adidas, în tricouri colorate, tot Adidas, și rîdea tot timpul : avea dinți frumoși.

Borza i-a vizitat și în primii ani de căsătorie : păreau fericiți, Boruzescu devenise și el adeptul îmbrăcămintii ușoare, sportive. Învățase să conducă mașina socrului : pe el îl transporta la facultate, pe Mariana la Snagov sau vara la mare, la 2 Mai. Singuri nu i-a văzut niciodată, numai în anturaj zgomotos de sportivi și actori, dintre care cei mai mulți îl socoteau pe Borza provincial și-l luau peste picior.

După o pauză imperceptibilă, Boruzescu își drese din nou vocea :

— Noi cei de la București am fost alertați. În primul rînd, aș vrea să văd centrala subterană. Ce s-a întîmplat în fond ?

Borza se desumflă. Nu-l văzuse pe Boruzescu de aproape doi ani, de cînd au fost în China să viziteze cîteva hidrocentrale din regiunile de sud. Încă acolo, pe Yangze a descoperit că prietenul său își pierduse humorul. Nu-i plăcuse în periplul chinezesc nimic : nici orașele, nici hidrocentralele, nici mîncărurile cu orez. Politețea exagerată a gazdelor îl enerva. Îl enerva și faptul că erau mici și mulți și că îi zîmbeau chiar și atunci cînd se purta grosolan cu ei. Într-un hotel cerea să i se schimbe camera cu una cu ferestrele spre răsărit, într-altul, să fie servit la o masă de lîngă vitrină. În timpul liber bătea consignațiile după chinezării și magazinele de marochinărie. Căuta justificări pentru orice făcea :

— Știi cît de mult îi plac Marianei articolele din piele. ...Mariana m-a rugat să-i aduc bibelouri din fildeș.

La întîlnirile cu hidrotehnicienii era amabil se îmbrățișa cu ei, îi săruta pe obraji. La hidrocentrala din Kunming, din greșeală sărută și un paznic de noapte.

— De ce nu-mi răspunzi, Borza ? Ce s-a întîmplat în fond ?

Borza îi răspunse tot oficial :

— Transpiră pereții.

— O simplă transpirație ?

— Ceva mai mult. Sînt infiltrații.

— Dar asta e foarte grav.

— Mult mai grav decît îți imaginezi.

Boruzescu scoase din buzunar un carnețel cu scoarțe cafenii. Și pe vremea studenției avea un carnețel cu scoarțe cafenii : era plin cu nume de fete cu numere de telefon. Borza nu văzuse decît o singură filă din carnețel. Cea cu litera F. Fani, Fifi, Filica, Florentina, Florica, Felicia.

— Aici pe pagina asta am trei nebifate. Dar fii liniștit, săptămîna asta mă ocup de litera F. Le cer întîlniri, le duc la cinema... Văd eu.

— După părerea ta, Borza, de unde provine apa ?

— În urma discuțiilor purtate cu cei de la centrala subterană, apa pătrunsă prin infiltrații se datorează neomogenității solului.

Boruzescu, deși scoase dintr-un toc de piele un stilou cu peniță de aur, nu notă nimic. Probabil voia să afle și date suplimentare.

— Și cînd s-a constatat acest lucru ?

— Încă în timpul forării.

Migălos, Boruzescu așeză tocul rezervor lîngă carnețel, în linie perfect paralelă.

— Din partea Centralei eu am avut sarcina să urmăresc desfășurarea activității din centrala subterană.

— Dar tu parcă n-ai fost niciodată aici !

— Cum n-am fost ?

— Ai dreptate. Ai fost de două ori : o dată la inaugurarea forărilor și a doua oară la mine în baracă. Ai adus și două sticle de șampanie. Mi-ai spus că lucrările merg bine, cei de la Centrală sînt mulțumiți ; iar tu ai încasat o primă substanțială. E drept, n-am apucat să sărbătorim evenimentul pentru că ne-am certat pentru ceva. Acum nu îmi mai aduc aminte pentru ce. Să știi că amîndouă sticlele sînt și acum în dulap.

— Și ce să fi făcut aici pe șantier ? Să sap ? Să transport arocament cu targa ? La București am verificat toate rapoartele noastre. Aud pentru prima oară despre neomogenitatea solului.

— Eu la fel, interveni și Grozea în discuție.

— Dumneata nici nu aveai de unde să auzi despre așa ceva. Te ocupi de noi de cîteva săptămîni. Și de atunci ți-ai petrecut mai mult timp la spital decît în centrala subterană.

Grozea deveni sobru :

— Eu mă ocup de toate problemele șantierului, nu numai de centrala subterană.

— Asta spuneam și eu.

— Vorbește-mi despre neomogenitatea solului, insistă Boruzescu și luă din nou tocul rezervor în mînă. De data asta însă nu se mai osteni să-i deșurubeze capacul. Și să știi Borza, că, înainte de a veni aici, am cercetat și raportul comisiei geologice de foraj. Pe tot traseul tunelului de aducțiune și în special în zona centralei sub-

terane, solul e format din roci compacte, rezistente, impermeabile.

— În afară de crăpăturile din rocă, unde sedimentația nu e compactă.

Grozea interveni din nou :

— Deci se știa asta ?

— Bineînțeles. Numai că vedeți, calculele se fac pe precipitații medii pe ultimii cincisprezece ani. Anul acesta însă, pentru prima oară după optzeci de ani, a plouat cu treizeci și nouă de zile mai mult.

— Bănuiesc că datele pe care le spui sînt exacte, spuse Boruzescu și puse din nou tocul rezervor alături de carnețelul cu scoarțe cafenii.

— Cu adnotații din partea Institutului de meteorologie și hidrologie, precizează Borza.

— Să mergem la fața locului, propuse Boruzescu.

— Nu vrei să bei întîi cafeaua ? întrebă Borza.

Boruzescu ridică privirile spre el.

— Numai dacă e naturală.

— Atunci mergem. Nu am decît cu amestec.

În centrala subterană îi întîmpină inginerul Stoica ; se vedea pe el că nu dormise toată noaptea. Avea fața cenușie și clipea des ca o vrabie. Încă de la intrare, Boruzescu își suflecă manșetele pantalonilor și ceru o cască de protecție. Se justifică :

— Sînt foarte sensibil la umiditate.

Inginerul Stoica îi conduse la peretele sudic, unde șiroaiele de apă apărute de sub cămășuială erau mai evidente. La lumina reflectoarelor păreau niște șerpi lucitori.

— La ce adîncime sîntem aici ? întrebă Boruzescu.

Îi răspunse Stoica :

— La șapte sute treizeci și doi de metri. Camera vanelor, la șase sute nouăzeci.

Boruzescu își ridică privirile spre tavan :

— Dar e o presiune enormă pe cripta asta.

Grozea deveni nerăbdător.

— Și ce se poate face ?

Pînă și Boruzescu îl privi mirat.

— La ce vă referiți ?

— La infiltrații.

Borza întoarse privirile spre peretele sudic și urmări scurgerea lentă a apei :

— Sînt mai multe soluții. Varianta Prișcu-Bogdan, ca variantă românească mi se pare cea mai bună.

Pentru Grozea varianta Prișcu-Bogdan nu însemna nimic. Ar fi vrut să participe la discuție, să le dea sfaturi, dar oamenii din fața lui vorbeau o limbă necunoscută de el. Îl văzu pe Boruzescu notînd ceva în carnețel și deduse că formula magică „Prișcu-Bogdan" avea o însemnătate pentru el.

— Bănuiesc că există infiltrații și în galerii, spuse Boruzescu fără să-și ridice privirile din carnețel.

Borza nu-i răspunse decît după ce se stinse scîrțîitul metalic al macaralei rulante.

— Din fericire, da.

Grozea, care se uita și el după macaraua care transporta o piesă imensă, prinse replica din zbor :

— Ați spus din fericire, ca și cum v-ar bucura infiltrațiile din galerii.

— Bineînțeles că mă bucură.

— De ce ? întrebă Grozea nedumerit.

— Pentru că infiltrațiile din galerii micșorează presiunea asupra cavității principale.

Să pară politicos, Boruzescu îl completă pe Borza :

— Vreau să vă explic, tovarășe instructor : Apa ca atare nu reprezintă nici un pericol. Pericolul constă în presiunea pe care o face apa asupra pereților centralei subterane.

— Acum înțeleg.

— Și cu asta ne-am terminat misiunea aici, continuă Boruzescu. Ne întoarcem la direcție și continuăm discuțiile acolo. Acolo nu-i nici umezeală și în afară de asta o să-l rugăm pe tovarășul director să ne ofere un ceai fierbinte

Înainte de a pleca din centrala subterană, Stoica îl trase pe Borza la o parte.

— S-a rezolvat ceva ?

— Ce să se rezolve, Stoica ?

— Cum ce ? Tovarășul de la Centrală n-a venit cu o soluție ?

— Mă tem că a venit pentru altceva.

— Înțeleg. Vrea să găsească vinovații.

AJUNȘI ÎN BIROU, Borza comandă Ginei trei cafele și un ceai.

— Ceaiul să fie fierbinte, drăguță, precizează Boruzescu.

— Mai vine cineva? întrebă nedumerită Gina.

— Nu, Săceanule. Două cafele pentru mine, una pentru tovarășul instructor și un ceai fierbinte pentru dumnealui. E clar?

— Da, tovarășe director.

— Și dacă se poate să nu fim deranjați.

— Am înțeles tovarășe director.

Borza o mai reținu cu un gest al mîinii:

— L-am văzut și pe pontatorul de la antrepozitele Sub Cetate. Ce mai vrea? După cîte știu, vagoanele au fost descărcate.

— A venit cu o altă problemă.

Lui Borza în clipa aceea îi căzu fisa:

— Am înțeles. Nu e însurat.

— Nu, tovarășe director.

Își închise smerită pleoapele și se retrase din birou. Borza se așeză la masa de consiliu, între Grozea și Boruzescu.

— Ai ales o secretară pe cinste, spuse Boruzescu și se uită spre ușa unde dispăruse Gina.

— N-am ales-o; mi-a fost repartizată.

— E bine că au știut ce să-ți repartizeze.

Zîmbi. Grozea zîmbi și el:

— Nu numai că e drăguță; e și foarte amabilă.

Lui Borza începură să-i zvîcnească tîmplele. Se reținu totuși; vorbi calm:

— Cred că sînteți de acord să începem discuțiile încă înaintea sosirii cafelelor.

Boruzescu aprobă din cap și-și puse la îndemînă carnețelul. Borza trecu direct la subiect:

— Noi am analizat infiltrațiile cu întregul colectiv. Tinerii sînt mai speriați. Probleme din astea am avut și la Argeș.

— Dar nu la debitul acesta, precizează Boruzescu. Și la ce concluzie ați ajuns?

— Încă n-am tras concluziile, mărturisi Borza, dar am o propunere *suficient* de gîndită. Să ajutăm infiltrațiile să curgă în voie, ba chiar să le mărim debitul.

— Cum ?

— Prin forare în cămășuială.

Boruzescu deșurubă capacul tocului rezervor.

— Și ce faceți cu apa ?

— O colectăm și o evacuăm printr-un canal de scurgere.

Boruzescu își ridică sprîncenele.

— În proiectul centralei subterane nu există așa ceva

— În proiect nu erau prevăzute nici infiltrațiile.

În fond, de ce venise Boruzescu ? Să constate vizual infiltrațiile sau avînd sarcina, ca specialist, să-i ajute pe cei de pe șantier ? Din informațiile pe care le culegea, nu reieșea nici una, nici alta. În problema forărilor în cămășuială nu-și spunea părerea. Canalul de scurgere îl deranja. Poate studiind documentațiile geologilor, o să aibă o altă soluție. Nu *putea* avea altă soluție. Altă soluție în cazul acesta nu era. Cînd se găurește o barcă, sînt două lucruri de făcut : de evacuarea apei din ea și repararea spărturilor — mă rog, eliminarea cauzei pentru care barca e plină cu apă.

Se deschise ușa și apăru Gina, fără cafele. Borza o săgetă cu privirile.

— Județeana de partid îl caută pe tovarășul Grozea, se scuză Gina. Mi s-a spus „foarte urgent".

— Bine, Săceanule. Cafelele ?

— Imediat.

Grozea se ridică de la masă, făcu un gest ca și cum ar fi vrut să se scuze, ocoli biroul lui Borza și ridică receptorul :

— Alo, Grozea la telefon. Ținea receptorul într-un fel ciudat, cu amîndouă mîinile. Bună ziua, tovarășe secretar. Da, da... Tocmai analizasem chestia cu apa. Da, am înțeles. Mă ocup personal, tovarășe secretar. Bineînțeles, și cu aeroportul din Caransebeș. Fiți fără grijă, tovarășe secretar. Puse receptorul în furcă și se reîntoarse la masa de consiliu. Am vorbit cu tovarășul Secoșan, secretar cu probleme economice, comunică el. Făcu o pauză de efect. Se vedea că se simțea un personaj important. Nu pe oricine caută un secretar al Județenei. Nevăzînd nici un semn de admirație din partea celor doi, căuță nu-

mai privirile lui Borza : Mi-a comunicat că trebuie să plecați la București.

— Cînd ?

— Astăzi.

— Nu mă duc, spuse foarte hotărît Borza. După o lună și jumătate sosește nevastă-mea.

Lui Grozea îi scînteiară ochii : era convins că găsise soluția.

— Dați-i un telefon să nu mai plece din București.

Borza își consultă ceasul brățară și clătină din cap :

— E de jumătate de oră în tren.

Grozea ridică neputincios din umeri :

— Îmi pare foarte rău. Mîine dimineață aveți o ședință importantă la Minister. Participă tovarășul ministru al Energiei electrice. Tovarășul secretar l-a asigurat că veți fi acolo.

Borza își frămîntă nervos bărbia :

— Va trebui să-mi luați un bilet la acceleratul de zece.

— E prea tîrziu. Tovarășul secretar a hotărît să luați avionul de patru din Caransebeș. Încă în seara asta aveți discuții preliminare la Centrală. Eu mă duc să vorbesc cu aeroportul. Dacă va fi nevoie, voi reține avionul pentru cîteva minute. Vă dați seama că e vorba de un lucru foarte important.

— Îmi dau seama, se resemnă Borza.

Grozea se scuză :

— Din păcate eu nu mai pot participa la discuții. Trebuie să vorbesc cu Caransebeșul Noi, își înclină capul spre Boruzescu, ne mai vedem. După cîte am înțeles, stați cîteva zile la noi.

— O clipă, tovarășe Grozea, îl opri Boruzescu. Eu unde sînt cazat ?

— Avem camera de oaspeți, îl informă Borza.

— Ești foarte drăguț, Mihai, dar eu trebuie să stau la Deva.

— O să vă reținem o cameră la hotelul Partidului, încercă să-l liniștească Grozea.

— Nu te supăra, tovarășe Grozea, dar de acolo nu pot suna oricînd Centrala, au telefonul aglomerat. E atît de greu să-mi rezervați o cameră la hotel ?

— Nu e nici o problemă, îl asigură Grozea. O să aveți cameră la Sarmis.

Imediat după plecarea lui Grozea, Gina aduse ceaiul și cafelele.

— Le las pe toate aici ?

— Nu, Săceanule. Îmi ajung două. Pe cea de-a treia poți s-o oferi tovarășului de la antrepozite.

— Vă mulțumesc, tovarășe director.

Se retrase radiind.

Borza își aprinse o țigară și Boruzescu gustă din ceai :

— În sfîrșit un ceai fierbinte. La București nu mai găsești. Nici măcar la Athénée. Ceri un ceai fierbinte și-ți aduce o licoare călduță. Îți mai aduci aminte de braseria de la Ambasador ?

Borza îl înfruntă :

— Pe vremea aceea eu n-am băut ceai decît la cantină.

— Înseamnă că nu ești băutor de ceai. Și mă mir : toate popoarele mari consumă ceai în cantități industriale. Englezii, rușii, chinezii. Ceaiul e reconfortant, antiseptic și nu este dăunător. Tu reușești să dormi după cafelele pe care le consumi ?

— Da. Eu mă culc obosit.

— Cred că nu e numai oboseală. Aici respiri aer curat de munte, nepoluat. La București e o mizerie : coșurile blocurilor, eșapamentele, praful. Cred că ar fi cazul să se introducă și la noi aerul condiționat. Aerul condiționat face parte din civilizația cotidiană ca pasta de dinți sau aspirina efervescentă.

— Ai învățat să vorbești frumos.

— Iar tu faci lucruri frumoase. Din păcate, prea multe și prea frumoase. Din cauza asta îți faci dușmani.

— Dușmani ? se miră Borza.

— Poate termenul e exagerat. Oamenii te invidiază. Aud discuții pe coridoarele Centralei : Borza iar dă lovitura. Și inginerașii cu studii, cu practici dincolo de hotare, stau și mîzgălesc hîrtia. Cîte hidrocentrale facem ? Două, trei mari și restul salbe. Cîți se pot evidenția ? Doi, trei. Și tu faci parte din acești doi-trei.

— Nu mi-am dorit și nici n-am visat postul de director.

Voiam să particip la construirea hidrocentralelor. De aceea am renunțat la București sau la o catedră din provincie. De douăzeci și cinci de ani cutreier șantierele.

— Faci pe modestul, Borza. Dacă erai un simplu inginer, ai fi rămas pe teren ?

— Bineînțeles. Sînt pe post de director, dar să știi că îmi fac meseria de hidrotehnician.

Boruzescu sorbi din ceai.

— Hai să nu mai discutăm despre asta. Ți-am spus că ești invidiat. Dar nu numai de cei din București. Tu ai o poziție și aici... Nu prea te împaci cu instructorul care se ocupă de șantier.

— De ce crezi asta ?

Boruzescu mai sorpoti din ceai și întîrzie cu răspunsul, ca și cum n-ar fi fost suficient de decis să spună da sau nu.

— Venind spre tine, instructorul mi-a împuiat capul : că în loc să veghezi asupra activității din centrala subterană, tu te-ai ocupat de căminul de copii, de sălile de spectacole, de spitalul din Hațeg. E adevărat ?

Borza se înnegură la față.

— E adevărat, Boruzescule.

Nu avea nici un sens să nege și în clipa aceea ghici scopul misiunii lui Boruzescu. Infiltrațiile din centrala subterană i-au oferit doar prilejul să-i ancheteze activitatea. Oricum, Centrala și șantierul erau în litigiu : Centrala nici pînă azi nu și-a dat consimțămîntul pentru construirea căminului de copii.

— Zi-i, Boruzescule.

— Ce să zic ?

— Părerea ta despre căminul de zi, despre spital. Sau nu ți-ai format încă părerea ?

— Toate astea reprezintă o altă problemă. Acum mă interesează centrala subterană.

— Despre centrala subterană ți-am spus totul. Și cauzele care au produs infiltrațiile și măsurile care trebuie luate.

— Știi, Mihai, că ți-ar fi mult mai ușor dacă te-ai avea bine cu oamenii ?

— Cum să mă am bine ?

— Nu știu cum. Există mai multe soluții. De ce nu te împaci cu instructorul ?

Borza zîmbi strîmb și privi ceașca cu cafea.

— Am un talent formidabil să nu mă împac cu oamenii.

— Nu-i vorba de talent. Tu ești agresiv și-n vorbe și-n fapte. De ce te-a deranjat că nevasta instructorului stă într-o rezervă ? Puteai să închizi ochii...

— Nu pot să închid ochii ! Cred că-i o boală din născare.

— Nu-i boală din născare. Analizează-te puțin și vei descoperi că vrei să fii principial, că vrei să te impui. De fapt, această principialitate nu e altceva decît tot un tribut al slăbiciunilor tale. Un om principial nu face găinării. Pentru că o rezervă ocupată pe nedrept e o găinărie. Construirea unui spital, a unui cămin e cu totul altceva. Un om oarecare care fură un pol e hoț. Dacă cineva bine situat fură un pol e cleptoman și lumea din jur zîmbește îngăduitor. De ce a fost nevoie să spui față de instructor că n-am fost pe șantier ? Știi foarte bine că n-am venit pentru că am încredere în tine. Să vin să te controlez ? Să spun să acoperi sacii de ciment cu prelate ? Ești ditamai director ! Coboară de pe tron și ai să vezi că o să te împaci cu toată lumea.

— Dacă aș fi numai director, m-aș avea bine cu toți. Dar aici, în primul rînd, sînt activist de partid. În sarcina mea nu intră numai construirea hidrocentralei. Eu am zeci de mii de nomazi pe care îi car după mine de pe un șantier pe altul. Am peste patru sute de copii născuți în aceste colonii. Trebuia să am grijă de ei.

— Grija, în primul rînd e treaba părinților.

— Părinții muncesc și se odihnesc, ca a doua zi să muncească din nou. Trebuia să construiesc căminul.

— Cu aprobare.

— Oricum. Chiar și fără aprobare !

— Există legi în țara asta.

— Legile sînt făcute pentru oameni.

— Tu nu-ți dai seama că-ți tai craca de sub picioare ?

— Ia spune-mi tu ce ar fi trebuit să fac ?

— Îți spun ce aș fi făcut eu. Aș fi așteptat aprobare.

— Și ce ar fi făcut copiii pînă atunci ?

— Nu mă interesează. Tu față de ei aveai suficiente justificări. Aprobarea nu depinde de tine.

Borza ridică tonul.

— Dar eu n-am nevoie de justificări !

— Ba da. Nimeni nu putea să te condamne.

— În afară de mine.

— Cu tine nu se poate discuta. Tu cînd n-ai argumente te răstești. Hai să ne întoarcem la centrala subterană. Spune-mi cine-și ia răspunderea pentru propunerea ta *suficient* de gîndită.

— Eu. Sau crezi că instructorul s-ar face copărtaș ? Tu ți-ai asuma răspunderea ?

— Eu în orice caz nu. Aici sînt un străin.

— Ca specialist, nu poți să fii străin ! Borza își aprinse o nouă țigară și înfipse chibritul în zaţul cafelei. Indiferent că lucrezi la București sau în altă parte. Îl privi lung pe Boruzescu : avea părul pieptănat atent și cravata strînsă sub gulerul scrobit. Coborî vocea. Te-ai schimbat și tu. La facultate ai avut încă personalitate. La Bicaz te-ai cam fofilat...

— Mă judeci greșit, Borza. Și eu îmi iau răspunderi. Dar numai în colectiv.

Borza sorbea din cea de a doua ceașcă cu cafea.

— Știi ce înseamnă, într-o problemă ca infiltrațiile, răspunderea colectivă ?... Eu nu vreau să ies „basma curată", eu vreau ca această hidrocentrală să funcționeze.

Boruzescu scoase o țigară dintr-o tabacheră plată de argint și o aprinse cu dichis.

— Vezi, eu nu mai am nici plăcerea fumatului, cum o ai tu. Eu n-am voie să fumez decît o țigară la trei ore. Așa m-au sfătuit medicii.

— Mi-e milă de tine, Boruzescule.

— Ai și motive. Stau opt ore într-un birou. Pe bulevard mișună sute de fetițe, se bucură de aer, de soare și eu privesc pereții. Mă duc seara acasă și nu mă așteaptă nimeni. Mariana... ți-am spus. Noroc că ea a părăsit domiciliul și-mi rămîne casa. Altminteri aș fi fost nenorocit. Copiii tăi ce fac ?

— Chiar te interesează ?

— Altminteri nu te-aș fi întrebat, ce dracu ! Nu sîntem prieteni ?

— Anca e în anul III la filologie, iar Alexandru va da treapta. Sînt bine.

— Și „Șepcuța roșie" ?

— N-am văzut-o de o lună și jumătate. Ea nu s-a schimbat. E tot așa cum am cunoscut-o în prima zi. Sau mi se pare mie.

— Sigur ți se pare.

— E important că eu o văd tot așa.

— Să revenim la discuția de dinainte. Tu, din păcate, minimalizezi munca colectivă. E un drum periculos.

— N-o minimalizez. Dar și un colectiv trebuie îndrumat. Aș putea găsi zeci și sute de vinovați, dar eu n-am nevoie de vinovați, ci de hidrocentrală ! Și pentru asta îmi iau răspunderea.

— CÎT FACEM, DEȘULE, pînă la aeroport ?

— Cu Dacia asta reparată, o oră și un sfert. Cu mine la volan, o oră.

— Înseamnă că am timp să mă rad.

— Aveți timp, tovarășe director. Puteți să vă dați și cu colonie și să alegeți o cravată frumoasă. De ce nu vă place să purtați cravată ?

— Îți spun altă dată, Deșule. Acum mă grăbesc.

— Urc să vă iau bagajele ?

— N-am bagaje, doar o servietă.

— Așa îmi place și mie să călătoresc : fără hanțe. Ca domnii. Nici în filme actorii nu călătoresc cu bagaje. Se urcă în avion îmbrăcați la talie și coboară în partea cealaltă a globului cu pardesie.

Șoseaua spre Caransebeș nu era aglomerată. Era o sîmbătă după amiază caldă și cu soare auriu, cu razele fărămițate în frunzișul crud al pomilor.

— Și chiar aveți mîine ședință ? întrebă Deșu, după ce se înscrise în linie dreaptă.

— De unde ai aflat că mă duc la ședință ?

— Tot șantierul știe. După o lună și jumătate vă vine soția și dumneavoastră plecați. Nu vă supărați că vă întreb. Chiar aveți ședință ?

— Abia acum am înțeles sensul întrebării, Deșule. De ce te îndoiești ?

— Pentru că ședințele pot deveni o mobilă.

— Cum, mobilă ?

— Paravan. Dacă într-o seară nu vreau să mă duc cu prietenii la spriț, spun că am ședință. Dacă cineva întîrzie de-acasă, unde a fost ? La ședință.

— Pe toate le știi, Deșule.

— Le știu, tovarășe director. Ocoli o cutie de conservă aruncată pe șosea. Am și eu experiența mea.

— Tu știi ce înseamnă experiență ?

— Cum să nu știu. Pui degetul pe plită și te frigi. Ai o experiență. A doua oară nu mai pui degetul pe plită.

— Bravo, Deșule.

Trecură razant pe lîngă un camion cu remorcă.

— Vă mai amintiți de dispecera de la parcul de mașini ?

— Tu mi-ai povestit de ea.

— Da. Cati. Asta se face din zi în zi mai frumoasă. Se deschide ca o floare. Îi bag o invitație la Deva. Ea nu, că are ședință. Era sîmbătă seara, îmi venea să urlu, să mă iau la trîntă cu Stînca Mare. Zic, hai să-mi bat joc de singurătate și plec la Deva. Orașul era plin de femei și eu bat trotuarele pînă mi-a ieșit fum din pingele, ca din eșapament. M-am uitat în oglinda unei vitrine și mi s-a făcut lehamite. Nici nu știți cît de urît e omul cînd e singur. Mă duc să iau masa la Transilvania... Vă plictisesc ?

— Nu, Deșule.

— ... Și ce credeți, pe cine văd în restaurant ?

— Pe Cati.

— De unde știți ? V-am mai povestit ?

— Nu, Deșule, dar am și eu imaginație.

— Cati avea ședință în restaurant. Ședință în doi cu Costea. Mi s-a făcut negru în fața ochilor, am vrut să fac șucăr, dar m-am liniștit la timp. Cine știe ce relații are gagiul ? Că ăștia, care dau din clonț, știu să-și facă și relații.

— Înseamnă că ai terminat cu dispecera.

— Nu, tovarășe director. Din seara aceea îmi place și mai mult. Cu un chelner îi trimit un bilețel : „Dacă nu dormi la Costea, te duc cu mașina la Rîul Mare". Locuiește în Colonia de Sus.

— Erai băut.

— Nu beau la volan, tovarășe director. Eram umflat cu Pepsi.

— Și ?

— Am dus-o acasă.

— Costea ăsta nu e bătrîn ?

— Puriu, tovarășe director. Claxonă un biciclist. Și e șifonat la față, de parcă ar fi dormit pe grătar.

— Dar Cati cum se pretează ?

— Nu se pretează. O duce puriul cu vorba. Cică-i aranjează examenul de admitere.

— Și fata ?

— Cuminte și proastă.

— Cum e cuminte, dacă se duce cu un bătrîn la restaurant ?

— Tocmai pentru că e bătrîn s-a dus. V-am spus doar : de o lună tot îi promite că-i aranjează admiterea.

— Și ?

Deșu privi un timp șoseaua.

— Și am luat-o la rost. E fată cinstită. Am luat-o în mașină și-i spun : cum urci, dragă, într-o mașină, noaptea, cu un bărbat la volan ? Drumul trece prin pădure. Dacă eram un vagabond ? Nu te-ai gîndit la ce ai fi putut păți ? Ea : la asta nu m-am gîndit. Îi zic : păi tu, frumoaso, ai nevoie de cineva care să gîndească în locul tău. Nu i-am spus bine ?

— Foarte bine i-ai spus, Deșule.

— Am fost lord tot drumul. Rar dacă îi atingeam brațul cu cotul. Ca din întîmplare. Conduceam Dacia de parcă ar fi fost avion.

— Nu știam că ești domn, Deșule.

— Pentru că nu mă cunoașteți ! Am întrebat-o dacă n-are nevoie de ceva. Știți cît are ? Opt sute la chenzină. O văd cu aceeași rochie de două luni. Păcat, la silueta ei... Ea tot doamnă : nu vreau nimic. Dar chiar *acest nimic* mă costă două sute pe lună.

— Cum așa ?

— În fiecare zi îi pun o garoafă pe birou. Dumneavoastră chiar aveți sedință ?

— Am, Deșule.

— Noi nu ne odihnim nici duminica? Programăm ședințe. De ce?

— Ca să ajungem lumea din urmă. Să fim în rînd cu celelalte țări.

Deșu depăși un TIR.

— Mda...

— Îmi pare bine că-mi dai dreptate, Deșule...

Trecuseră de jumătatea drumului cînd Deșu își permise să-l mai deranjeze o dată.

— Dumneavoastră, tovarășe director, sînteți un om deștept.

Borza tresări.

— De ce crezi asta, Deșule?

— Dacă nu erați deștept, nu erați director.

— Așa, și?

— V-am mai întrebat o dată, cînd ne-am dus la spital, dar atunci n-ați avut timp să-mi răspundeți. Dumneavoastră ce credeți, ce e fericirea?

— Îmi pui întrebări grele, Deșule.

— Dacă era ușoară, rezolvam problema cu șoferii.

— Și de ce crezi că eu aș putea să-ți răspund la această întrebare?

— Pentru că un om cu minte multă trebuie să știe toate răspunsurile.

Borza își întinse picioarele ca să stea cît mai comod.

— Dacă ți-aș fi pus eu întrebarea asta, tu ce mi-ai fi răspuns?

— Eu v-am mai răspuns la întrebarea asta. Pentru mine fericirea e cam aceeași cu a omului coborît din copac: să mănînc într-o casă civilizată, să am o femeie ca dispecera și nu m-ar deranja nici o Dacie 1300.

— Asta nu e fericire, Deșule. Asta înseamnă că te-ai ajuns.

— Și atunci ce e?

Borza își aprinse o țigară ca să cîștige timp.

— Vezi, țăranii spun așa: „Cine n-a sădit un pom, nu-i om". Asta înseamnă că, dacă vrei să fii fericit, trebuie să lași ceva după tine. Un pom, o casă, o hidrocentrală. Să nu treci prin viață ca o pisică.

— Dumneavoastră ați făcut trei hidrocentrale și nu sînteți fericit.

Borza se înghesui în scaun să nu-l deranjeze soarele care coborîse sub ramurile copacilor.

— De ce crezi că nu-s fericit ?

— Vă cunosc de ani de zile și vă văd zilnic. Dumneavoastră aici, nevasta la București...

— După teoria ta, nici un marinar nu poate fi fericit ?

Deșu schimbă viteza și privi complice la Borza :

— Cu marinarii e o altă poveste. Au o nevastă de rezervă la Istambul, alta la Singapore...

— Așa gîndesc cei care n-au fost niciodată pe mare.

— Ca să știi asta, nu e nevoie să fii marinar. Pe vremea cînd aranjam vînzări și cumpărări de mașini și aveam lovele, eram acasă și la București și la Brașov și aveam pijama călcată și la Fetești.

Cotiră spre aeroport. Un IL-14 se năpîrlea la soare.

— E mare instructorul nostru ! se entuziasmă Deșu. A reținut avionul. Este ?

— Este, îi răspunse zîmbind Borza.

— Are stil și are și o nevastă frumoasă. Păcat că suferă de reumatism.

— Dar asta de unde o mai știi ?

— Păi n-am dus-o acasă, cînd ați poruncit să fie scoasă din rezervă ?

— Cu mașina asta ?

— Asta era în reparație. Cu mastodontul.

— Și motorina de unde ?

— Din economii. Nu vă faceți griji. Rezist la toate controalele. Nu puteam lăsa o femeie pe drumuri. Avea cîrje.

— Ești uman.

— Nu știu dacă sînt, dar mă pun bine cu cei de sus.

Mașina se opri în fața intrării aeroportului.

— Să nu uiți s-o iei pe nevastă-mea de la gară.

— Nici o grijă, tovarășe director. Aștept pînă pleacă avionul ?

— Nu, Deșule. Vreau să ajungi acasă înainte de a se întuneca.

— Atunci, drum bun, tovarășe director.

SPRE SURPRINDEREA lui Borza, sala de așteptare era plină cu călători. Se duse la ghișeu. Funcționara, îmbrăcată în uniforma albastră a companiei aeriene, îi cercetă buletinul și-i eliberă biletul. „Te pomenești, își spuse Borza că toți acești călători au fost obligați să mă aștepte pe mine". Încercă să se scuze :

— Ați fost obligat să rețineți avionul din cauza mea ?

— Nu, domnule. E furtună la București și aeroportul de la Băneasa e închis pentru cel puțin trei ore.

Borza se repezi la intrare, dar Deșu nu mai era acolo : tocmai coti pe șosea. Resemnat, se întoarse în sala de așteptare și se trînti în fotoliu. N-ar fi trebuit să-l lase pe Deșu să plece, dar nu mai avea nici un rost să se gîndească la acest lucru. Călătorii din jurul lui erau și ei abătuți. Ce ar putea să facă în aceste trei ore ? Cu ce să omoare timpul ? Bufetul era deschis. Să bea o cafea ? Nu, azi băuse mai multe decît de obicei. Se duse la bufet. Călare pe scaunele înalte, echipajul și stevardesele rîdeau. Unul dintre piloți, mic și gras, cu reverele uniformei pătate de mîncare, le ținea hangul :

— Tocmai azi mi s-a făcut figura, cînd se împlinesc doi ani de la căsătorie. Rebeca o să creadă că special mi-am aranjat o „rămînere". Și dacă ați ști cît m-am agitat pentru seara asta. Am făcut o mulțime de intervenții ca să tipăresc niște invitații și la tipografie am împărțit aproape un cartuș de Kent ca să obțin carton alb. Rebeca a băgat toată chenzina în mîncare : pui de Crevedia, carne de porc decojită de grăsime, tarama sărată, adusă direct de la Tulcea și alte delicatese. Am hotărît să spunem oaspeților că puii sînt prepelițe.

Borza comandă o vodcă.

— Mare ? întrebă într-o doară barmanul, atent să nu scape nici un cuvînt din relatarea pilotului.

— Mare.

Pilotul continuă :

— Surpriza serii era un tort de ciocolată cu alune.

— Unde ai găsit alune ? întrebă o stevardesă cu părul spălăcit.

— De la o casă de comenzi, Chinezești.

— Păi alea sînt sărate.

— Mie îmi spuneți ? se amuză și pilotul. Le-am spălat în patru ape și pe urmă le-am frecat bucată cu bucată cu o perie de dinți. Sînt curios cum o să se descurce Rebeca fără mine.

— Lasă că se descurcă ardeleanca ta, îi răspunse un pilot. Mai ales dacă vine și Titi.

— Nu vă faceți griji. Titi e în cursă la Moscova.

Borza plăti consumația și se retrase într-un fotoliu. Se întunecase, cînd se auzi vocea funcționarei la microfon :

— Cursa 34 Tarom, Caransebeș-București, din cauza condițiilor meteorologice se suspendă.

Borza se duse din nou la ghișeu :

— La ce oră e cursa de dimineață ?

— La șase treizeci.

GROZEA ÎL AȘTEPTĂ pe Boruzescu în holul hotelului. Volumele de umbră păreau țesute din catifea neagră și numai stîlpii placați cu imitație de marmură aveau contur. În vitrina shopului, un tub de neon lumina cîteva pachete de țigări și o reclamă de pastă de dinți, roșie. Tubul era defect, pîlpîia ca o lumînare de ceară. În shopul cu pereții de sticlă, Marina, fardată pentru lumină rece, își întocmea borderoul de vînzare, ca să poată depune valuta la bancă. Îi zîmbi lui Grozea de cîteva ori și-i făcu semn să aibă răbdare. La sosirea în hotel, Grozea o întrebase dacă are program.

— Traducere ?

— Nu, dragă. A venit cineva de la București și aș vrea să-i ținem companie.

— De ce n-ai luat-o pe Silvia ?

— Are o criză. Capul... Abia am putut pleca de acasă. Te rog...

— Și iar discutați despre producție. Nu, Petrică, prefer să mă culc.

— Acum seara nu discutăm despre producție.

— E... ? întrebă Marina și arătă cu degetul spre tavan.

— Mai mare decît crezi. E din conducerea Centralei Electrice din București. Un tip simpatic.

— Și dacă nu vrea companie ?

— Vrea. E om de societate. Cheamă-l și pe Emil.

Emil era soțul Marinei, chirurg la spitalul din Hațeg. În clipa aceea apăru Boruzescu : venise cu mașina de serviciu a șantierului, era plin de praf și draci. Avuseseră pe drum două pene de cauciuc, a doua la roata de rezervă, au fost nevoiți să schimbe și camera. Cercetă atent apartamentul reținut de Grozea.

— În sfîrșit, ceva civilizat.

Îl rugă pe Grozea să-i rețină o masă la restaurant.

— V-am și reținut, spuse Grozea și-i păru bine că-i trecuse prin minte acest lucru. E o masă rotundă, chiar lîngă orchestră.

— Numai să n-aibă tromboane.

— E o orchestră discretă.

Boruzescu făcu duș, își perie hainele și coborî bine dispus. În drum spre restaurant, Grozea se adresă Marinei :

— Cînd te întorci de la bancă, vino în sala mare. Vreau să-ți spun ceva.

Nu voia ca Boruzescu să-și dea seama că o mobilizase special.

— E frumușică duduia, spuse Boruzescu, după ce se așeză la masă.

— Nu mai e duduie, tovarășe Boruzescu. E nevasta unui foarte bun chirurg. Prieteni de familie. El mi-a servit cîteva date despre construirea spitalului din Hațeg. Vă deranjează dacă o să stea cîteva clipe la masa noastră ?

— Mă onorează, spuse Boruzescu. Cît am fi noi de simpatici, nu împodobim masa. Noutăți ?

— Nimic. Borza a plecat la București.

— Înseamnă că pînă luni, marți n-avem ce căuta pe șantier.

— Numai dacă nu se întîmplă ceva. În orice caz l-am rugat pe Zaharia să mă țină la curent cu tot ce se întîmplă acolo.

— Zaharia fiind cine ?

— L-ați cunoscut și dumneavoastră. E secretarul de partid al șantierului.

— Băiatul acela tînăr ? se miră Boruzescu.

— Da. E foarte priceput. Un intelectual de rasă.

— Și nu poate avea influență asupra lui Borza ?

— Mă tem că nu. Îl admiră.

— Mă rog... Credeam că un secretar de partid pe un șantier de importanță republicană...

— Își face datoria. Lui, efectiv, nu avem ce să-i reproșăm.

Un chelner gras le luă comanda și apăru și orchestra. Erau niște muzicanți bătrîni și cîntau Lehar după note.

— Café concert, șopti Grozea lui Boruzescu. Altminteri aș fi rezervat o masă mai retrasă.

Boruzescu își scoase tacticos tabachera plată de argint și-și aprinse o țigară. Întrebă într-o doară :

— Cum e văzut Borza pe șantier ?

— Ca un dumnezeu.

— Cunosc acest tip de idol : bea șpriț la cantină cu muncitorii, împarte prime din banii statului și văruiește de două ori pe an localurile publice : sala de mese, W.C.-urile și aduce filme americane la club. Popularitate ieftină.

— Înseamnă că-l cunoașteți bine.

— Din facultate. Avea numai zece. Tocilarul clasic. Cu media lui ar fi putut rămîne în București, dar a insistat să fie trimis la Bicaz. Demagogul clasic. În Capitală ar fi avut șansa să se perfecționeze : avea acces la toate bibliotecile mari. El voia șaibă. Trase un fum și spuse mai mult pentru sine : dar s-a ajuns. Mare lucru e perseverența.

Apăru Marina : își schimbase coafura și machiajul. Ținea pe umăr, ca o zdreanță, o scurtă de vulpe roșie.

— Emil ? întrebă Grozea.

— Din păcate n-o să vină. E de gardă. Cînd l-am sunat, era chiar în sala de operație. Se lupta cu o hernie strangulată.

Boruzescu se sculă în picioare și se prezentă. Îi sărută mîna ceremonios.

— Cu dumneavoastră aici, Deva mi se pare mult mai frumoasă.

Marina mulțumi pentru compliment cu o ușoară înclinare a capului.

— V-am întrerupt discuția. Îmi pare rău.

Cu gesturi lenețe, își aranjă blana pe spătarul scaunului.

— Era o discuție plicticoasă, se vru darnic Boruzescu. Ce pot să discute un activist și un inginer hidrotehnician ?

— Despre femei, chicoti Marina : îmi permiteți ? și fără să aștepte aprobarea, gusta vodca din paharul lui Boruzescu.

Deși paharul se umplu se de ruj, Boruzescu se simți măgulit.

— Fiind și eu de față, despre femei nu mai puteți discuta, spuse Marina. Continuați aia începută.

Grozea se simți stînjenit. I-ar fi plăcut dacă ar fi fost și Emil de față. Chirurgul era cozeur, știa o sumedenie de bancuri și întîmplări din sălile de operație.

— Vorbeam despre cum ar trebui să fie un director ideal, începu Boruzescu și căută privirile lui Grozea. Mi se pare, ăsta a fost subiectul ?

Grozea încuviință fără cuvinte.

— Și cum e un director ideal ? se arătă Marina interesată.

— Ca un chirurg, continuă Boruzescu. Să taie în carne vie. Pe soțul dumneavoastră nu-l interesează pacientul, ci boala. Pacientul e totdeauna pe locul doi. Așa ar trebui să fie și pe șantier. Pe un director bun, trebuie să-l intereseze, în primul rînd, ceea ce are de făcut. Adică producția. Borza, de pildă, de pe șantierul Rîul Mare, s-a preocupat de construirea unui spital neplanificat. De unde știa el că nu era nevoie mai mare de un spital la Botoșani sau la Sighetul Marmației ? Asta o știm bine numai noi cei de la București. Și pe noi, în primul rînd, ne interesează hidrocentrala. Spitalul e suprastructură. Sînt convins că dacă Borza s-ar fi ocupat de centrala subterană, n-am fi avut infiltrații. Se întoarse spre Marina. Îmi pare rău că v-am plictisit, scumpă doamnă.

Împinse paharul de vodcă spre ea.

— Să nu mă îndemnați, că beau, rîse Marina. Cînd rîdea avea ceva vulgar. De ce ați ales tocmai această cîrciumă ? Cînd îi aud pe ăștia cîntînd, arătă cu bărbia spre orchestră, îmi vine să casc. La „Transilvania" e muzică de dans.

— Ne mutăm la „Transilvania", sări Boruzescu. Și eu prefer ceva mai ritmat.

— Nu e tîrziu ? se strîmbă Grozea.

Voia să plece acasă, să vadă ce face nevastă-sa.

— Niciodată nu e tîrziu, se arătă Boruzescu galant. Dacă o doamnă dorește ceva, e ca și cum aș citi o decizie.

— N-o să găsim masă, încercă Grozea să se eschiveze.

— Un instructor al Județenei să nu găsească o masă ? Propun chiar să te duci înainte, ca doamna să nu fie nevoită să aștepte în picioare. Dacă am fi la București, aș fi eu gazdă. După plecarea lui Grozea continuă : Asta am învățat-o de la socrul meu. Poate ați auzit de el : Eusebiu Moldovan, membru corespondent al Academiei. E din generația crailor de Curte veche.

— Și soția ? întrebă Marina, după ce Boruzescu achită nota.

— În clipa de față nu avem decît relații telefonice. Știți, noi trăim mai monden.

— Aici la Deva nu se poate trăi decît... nici nu știu cum să vă spun. Mîine tot orașul va ști că am fost cu un academician la restaurant.

— La restaurante.

— E chiar așa. Dar nici Emil și nici eu nu ne sinchisim de asta. Ar fi groaznic să nu fiu băgată în seamă.

— Să știți că asta e cel mai important la o femeie. Să fie băgată în seamă. În orice caz, eu v-am observat încă în holul hotelului.

La „Transilvania" era lume multă, gălăgie, nu se mai putea conversa. De dans nici nu putea fi vorba : erau cel puțin patru perechi pe metru pătrat.

Boruzescu se resemnă : comandă o sticlă de vodcă, alune.

— Dacă tot pierdem seara, cel puțin să ne amuzăm.

AUTOBUZUL TAROMULUI transportă călătorii și echipajul avionului în oraș. Borza obținu cu greu, la un hotel de categoria a doua, o cameră cu două paturi. Unul era ocupat de reprezentantul unei fabrici din Timișoara, care venise la o întreprindere de cabluri, să urgenteze o

comandă. Era un bărbat scund, roșcat, cu niște mustăți obosite lăsate pe oală. Borza îl găsi în cameră : tocmai se pregătea să se culce. Purta izmene lungi, albe, cu nojițe și o bluză de pijama roșie cu paspoal alb. Părea mascat pentru carnaval.

— Sper că nu sforăiți ? îl întîmpină pe Borza.

— Nu știu. Nu mă aud în somn.

— Vă culcați acum ?

— Nu, domnule. Mă duc întîi să mănînc.

— Vă rog din suflet cînd vă întoarceți să nu trîntiți ușa. Dacă mă trezesc, nu mai pot să adorm. Colegul de cameră de ieri s-a întors noaptea beat și a cîntat pînă dimineața arii din operete. N-am închis ochii toată noaptea din cauza lui.

— De ce nu l-ați reclamat ?

— L-am amenințat, dar degeaba. M-a întrebat de ce n-am luat cameră cu un singur pat.

Borza îl asigură că se va întoarce în vîrful picioarelor.

În restaurant nu era nici o masă liberă în afară de una cu scaunele proptite de ea. Borza, ca și cum ar fi fost firesc, își trase un scaun și se așeză. Un chelner tînăr se repezi la el și-l bătu pe umăr :

— E reținută, tataie !

Nu era obișnuit să fie sculat de la masă, și mai ales nu cu un asemenea ton. Pe șantier, la Terasă, la cantină, orice muncitor ar fi fost bucuros să-i ofere masa.

— Eu am reținut-o, minți Borza.

— Nu, domnule. Masa a fost reținută de Tarom.

— Păi, da. Îi arătă biletul de avion. Cursa a fost amînată și am rămas în oraș. De aceea am reținut masa. Probabil o să mai vină și alții.

Neconvins, chelnerul îi luă totuși comanda.

Cît de ușor poate fi mințit un om ? Dar dacă n-ar fi mințit, ar fi fost sculat de la masă. Poate scos din restaurant ? Acest gînd îl înspăimîntă și se întrebă dacă a mai mințit cîndva ? Nu prea. Ba da. Chiar pe copiii lui. Desigur, erau minciuni nevinovate. Dar există minciuni nevinovate ? Cu ce se poate scuza rostirea unui neadevăr ? Dacă nu aveți media peste nouă nu vă duceți la mare. Era un neadevăr sau chiar o minciună ? La mare oricum i-ar fi trimis. Copiii aveau nevoie de apă, de soare,

de iod. De ce nu s-a străduit să găsească alte argumente, ca să-i convingă să aibă media peste nouă ? Din comoditate Din comoditate să se nască minciuna ? Probabil. Și-i urmau treptele de împlinire : obișnuință, necesitate, parvenire. Îi păru bine că nu mințise decît din comoditate. Și la vîrsta asta nu mai avea nici o șansă să străbată toate etapele.

La masă apăru echipajul avionului. Masa fusese reținută de cel care-și sărbătorea cea de-a doua aniversare a căsătoriei. Neavînd încotro, îl acceptaseră și pe Borza la masă. Sărbătoritul se așeză între cele două stevardese, dar îi dădu mai multă atenție celei cu părul spălăcit. Ori de cîte ori încerca s-o îmbrățișeze, stevardesa se retrăgea și spunea chicotind :

— Mă gîdili, Max.

În cursul cinei, Borza îi află numele întreg : Maximilian Poenaru, ajutor de pilot.

Poenaru comandă șampanie, bău un pahar în cinstea nevestei și o sărută pe stevardesa cu părul spălăcit. Ea abia reuși să scape din strînsoarea lui.

— Mai comandă o sticlă de șampanie, porunci ea.

— Avem suficientă.

— Asta e a nevesti-ti. Vreau una de botez pentru mine.

— Ce fel de botez ? întrebă cealaltă stevardesă.

— Dacă tot îi țin locul Rebecăi, să mă botezi Rebeca. Măcar pentru seara asta să n-am remușcări.

Poenaru mai comandă o sticlă de șampanie și, mărinimos, îi oferi un pahar și lui Borza.

— Dacă tot ești la masa noastră, bea și dumneata.

Deși nu-i plăcea șampania, Borza bău paharul pînă la fund.

Poenaru ameți repede și emise o mulțime de teorii. Borza n-o reținu decît pe cea cu „piloții și restul lumii".

— Cum adică ?

— Piloții sînt piloți și restul oamenilor călători. Rîse zgomotos și adăugă : pentru că fiecare om trebuie să fie ceva. Noi, cei din carlingă, piloți și ceilalți din spatele nostru, călători.

— Și nu există nici un echilibru între călători și cei din carlingă ?

— Nu. Noi cînd ținem mîna pe masă, ținem în mînă viața călătorilor.

— Unii „călători" construiesc avioane, îi răspunse Borza. Înseamnă că de mîna lor depind și cei din carlingă și cei din cală.

— Sînt puțini din ăștia.

— Nu-i chiar așa. Mai sînt „călători" care construiesc canale, fabrici, piste de aterizare...

— Îi numeri pe degete, se încăpățînă Poenaru. Uitați-vă în acest local. Ăla de exemplu, și arătă spre un individ care turna vodcă în el ca într-un butoi. El ce ar putea să facă ? Linguri de lemn, cratițe sau nici măcar atît. E un biet funcționar și bea pentru că a aflat că-l înșeală nevastă-sa. Dumneata cu ce te ocupi ?

— Păi eu, cum să vă spun ? se fîstîci Borza. Pontez vagoanele nedescărcate la antrepozitele Sub Cetate.

— Păi, vezi ?...

— Și pontarea trebuie s-o facă cineva.

Orchestra atacă o melodie săltăreață și ajutorul de pilot o invită la dans pe stevardesa cu părul spălăciti. Borza se înclină spre ceilalți de la masă și se retrase în cameră.

Din cauza timpului nefavorabil cursa 34, Tarom, Caransebeș-București, nu decolă nici a doua zi.

CEASUL de pe frontispiciul gării Sub Cetate arătă ora șase, cînd Borza coborî din tren. Pe peron nu văzu nici un cunoscut, în spatele gării nu era nici o mașină care să fi avut direcția Hațeg. Fu nevoit să plece pe jos pînă la motelul Sfînta Maria-Orlea, ca să obțină legătura telefonică cu șantierul. Ofițerul de serviciu, un inginer tînăr de la stațiile de pompare, îi trimise o mașină și-l informă că la centrala subterană infiltrațiile s-au întețit : peretele sudic nu mai era umed ci ud, șiroaiele de apă se vedeau fără să fie luminate de reflectoare. Era normal, se resemnă Borza : apa infiltrată se adunase deasupra cavității și-și căuta loc să se reverse.

Mașina de serviciu, un ARO fără portiere, sosi fără întîrziere, cu un șofer ras în cap pe care nu-l văzuse niciodată pînă atunci. Duhnea a vin dospit.

În loc de salut, Borza îl luă în primire :

— De ce bei în timpul serviciului ?

— Am băut puțin, tovarășe director, se scuză șoferul. Și nici n-am bănuit că voi urca la volan.

— Trebuia să bei după ce ieșeai din schimb. Coboară. Și mîine te prezinți la Roșca și-l *rogi* să te sancționeze.

Șoferul coborî de la volan : avea mișcările nesigure.

— Mai bine plec de pe șantier.

Fraza șoferului îl șocă :

— De cînd lucrezi la noi ?

— De patru zile.

— Atunci nu-i rău dacă pleci.

Șoferul nu păru surprins.

— Așa m-am gîndit și eu. Am o singură rugăminte. Să nu mă lăsați aici. Luați-mă pe bancheta din spate și am să tac, să nu vă deranjez.

Borza îl cercetă lung, avea fața suptă, brăzdată de riduri adînci, deși nu părea să aibă mai mult de patruzeci de ani. După priviri se ghicea că era absent. I se făcu milă de el.

— Urcă.

Șoferul se strecură pe lîngă el în mașină și se înghesui pe bancheta din spate. Din cauza prelatei nu i se vedeau decît ochii aprinși de alcool și fruntea mare, pătrată.

Borza porni motorul. Roțile din față ventilau praful în mașină.

— Dacă ești de patru zile pe șantier, de unde ai știut că sînt director ?

— Mi-a spus dispecera de la garaj. Dar chiar dacă nu mi-ar fi spus, tot aș fi știut că sînteți director.

— După ce ?

— După cum vorbiți cu oamenii. **Coboară ! Urcă !** Ați învățat să porunciți.

Borza își încleștă fălcile. Cei din jurul lui de ce nu i-au atras atenția că țipă la oameni ? Sau folosește un ton ridicat din cauza zgomotelor de pe șantier ? Nu, la ăsta sigur a țipat. Dar avea și motive. De cîte ori nu l-au sesizat cei de la Miliție că șoferii de pe șantier nu prea respectă regulile de circulație și uneori conduc în stare

de ebrietate. Caută în oglinda retrovizoare privirile șoferului, dar acesta se uită în gol.

— De unde ești ?

Șoferul tresări.

— Din Turda.

— Conducător auto ?

— Amator.

Răspundea automat, ca o bandă înregistrată.

Își dădu seama că omul din spatele lui avea ceva pe suflet. Dar cine nu are ? Pe mine nu m-au trimis la o ședință la București și am pierdut timpul la Caransebeș, cu niște piloți și cu Herbert ?

Herbert se numise colegul lui de cameră la hotelul din Caransebeș. Cînd s-a întors în cameră, omul stătea cu lumina aprinsă.

— Spuneați că vreți să dormiți.

— N-am reușit. Am așteptat să vă întoarceți, să nu mă treziți din somn.

— Acum te-ai liniștit. Culcă-te.

— Nu mai mi-e somn. Mă gîndesc la ăștia de la fabrica de cabluri. Mă mint tot timpul. În prima zi mi-au spus că au expediat comanda. Le-am cerut hîrtiile și nu le aveau. Mi-au spus că tocmai acum sînt la gara triaj s-o expedieze. Am fost și la gara triaj și nici ăia nu știau nimic. Sînt curios ce o să-mi spună mîine.

Borza își șterse fața de praf.

— Ai și altă profesie ?

— Am avut.

— Și cum ai reușit s-o pierzi ?

— Nepracticînd-o.

Fără îndoială că șoferul răspundea ca la anchetă. Nimic în plus de ce a fost întrebat.

— Și ai venit direct din Turda ca să te angajezi ?

— Nu. De la Caransebeș.

Borza se încruntă :

— De la închisoare ?

— De acolo.

Da, după tunsoare, ar fi trebuit să-și dea seama de asta.

— Cît ai stat ?

— Aproape patru ani.

— Înseamnă că ai avut o condamnare de opt.
— Opt.
— Pentru ce ?
— Asta e treaba mea.
— Nu e numai a ta.
— Dacă insistați să răspund, prefer să cobor.
Borza aprinse farurile.
— Ai venit aici direct de la închisoare ?
— Da.
— După cîte știu, dacă ești din Turda, ar fi trebuit să te prezinți la Miliția din Turda.
— Aș vrea să mi se piardă urma.
— Dacă stai în banca ta, ți se pierde.
— Dacă mă întorc la Turda, nu pot sta în banca mea. Ar trebui s-o întreb pe nevastă-mea de ce m-a turnat ?
— Dar bănuiești de ce ?
— Nu bănuiesc, știu. Încă în timpul procesului s-a mutat la cel mai bun prieten al meu. Lui ce aș putea să-i spun ? Să fie fericiți. Am să-mi caut alt loc de muncă. Am auzit că e o carieră de piatră prin apropiere.
— Mai bine rămîi la noi.
— Ați spus să-l rog pe șeful parcului de mașini să mă sancționeze.
— Asta nu e rău. Poate bagi la cap să nu mai bei cînd urci la volan.

La centrala subterană îi întîlni pe Stoica și pe Zaharia.

— Ce-i cu voi aici ?
— Am venit să vedem dacă putem face baie, îi răspunse Stoica. Dacă am face un bazin, l-am putea umple cu cea mai curată apă din lume : filtrată prin șapte sute de metri de calcar.
— Să știi că n-ai haz. Care e situația ?
— Ce să vă spun ? Uitați-vă și dumneavoastră. Nu plouă de două zile și presiunea totuși crește.

Borza își roti privirile prin centrală : peretele sudic strălucea.

— Tu ce-ai făcut la București ? întrebă Zaharia. Credeam că ai deturnat avionul. Au dat vreo zece telefoane după tine.
— Am făcut un chef cu niște piloți. Dar dacă ai fi

fost deștept, Ioane, și ai fi dat un telefon și la Caransebeș, ai fi aflat că s-au suspendat toate cursele. M-am întors cu trenul. Nu vreți să ne vedem la Terasă ? Luați o masă și am să vin și eu.

ACASĂ, Irina își lăsase amprentele : totul strălucea și în bucătărie nu se putea mișca din cauza rufelor întinse la uscat. Brusc, Borza se simți obosit, inutil. Se așeză pe un scaun și atunci descoperi sticla cu vin și cele două pahare. Unul plin. Sub el un bilet. Recunoscu scrisul mărunt al Irinei : *„Dacă știi că nu te găsesc acasă, anunță-mă din timp. Paharul plin e pentru tine. E gata cioc-nit. Am bătut în sănătatea ta. Șepcuța roșie.*

Șepcuța roșie avea obiceiul să scrie scrisori gen telegramă. A doua zi după ce s-au cunoscut, Borza găsi o asemenea depeșă la dispecerat : „Ieri te-am prezentat ca pe logodnicul meu. Ar fi fost normal (fără obligații) să ne vadă fetele și azi împreună. Sper să nu-ți treacă prin cap că te-am prezentat logodnic cu un scop. Altminteri, nu te puteam duce în baracă să te usuci. În cazul că nu mai vrei să ne întîlnim, aș vrea să ai haz, să treci pe la noi și să povestești fetelor că între timp te-ai logodit cu altcineva. O să rîdem cu toții și cu asta gata. Dacă nu dai nici un semn de viață, scrisoarea asta e prima și ultima pe care ți-am scris-o. Irina".

Imediat după schimb s-a dus în baraca C-4, dar Irina nu era acolo : erau doar grasa care-și arsese rochia și alte două fete îmbrăcate în salopete. Știa din experiență că fetele îmbrăcate în salopetă seamănă între ele. Cele două din baracă erau ca două picături de apă. N-a reținut figura nici uneia dintre ele, mai ales că aveau și nume asemănătoare : Cătălina și Catela. Una dintre ele, poate cea scundă, avea dinți galbeni, măcinați de dulciuri. Borza s-a vrut teribil.

— Unde e logodnica mea ?

Nici Cătălina și nici Catela nu știau cine era logodnica lui :

— Poate ați greșit baraca.

— Aici nu e C-4 ?

— Ba da.

— E Irina, le lămuri grasa. E la ședință.
— Și care e patul ei ?
— Acolo, arătă grasa spre un pat suprapus.
— Am s-o aștept aici.
Se trînti în patul Irinei.
Jenată, grasa șușoti cu celelalte două fete, îmbrăcate în salopete și se întoarse spre Borza :
— Noi trebuie să ne schimbăm. Mergem la cinema.
— Nu vă deranjați, răspunse el dezinvolt.
— Nu v-ați gîndit că ne deranjați pe noi ?
— Nu.
— Vă privește personal !
Cătălina și Catela aveau desuuri asemănătoare din milaneză roz. Numai la picioare se deosebeau : una din ele avea picioare strîmbe, cealaltă, păroase.
Irina se întoarse după miezul nopții. Era obosită.
— Tu ce cauți aici ?
— Am venit să-mi văd logodnica.
— Mi-ai citit scrisoarea ?
— Ce fel de scrisoare ? minți Borza.
— Ți-am lăsat cîteva rînduri la dispecerat.
— Nu le-am primit.
— Atunci îmi pare bine că ești aici.
Abia după doi ani i-a mărturisit că citise depeșa.
Borza bău paharul pînă la fund și-l izbi de perete. Cioburile, ca niște lăcuste sprințare, se risipiră prin bucătărie și Borza se întrebă de ce era nevoie de acest gest ? Cînd zgomotul cristalin se stinse, își lăsă fruntea pe mușamaua de pe masă și-și auzi bătăile tîmplelor : aduceau cu tic-tac-ul unui ceasornic imens. Nu realiză cît timp a trecut pînă auzi bătăile în ușă. Dar ăsta cine putea fi ? Zaharia ? El ciocănea insistent și neprimind răspuns, ar fi încercat clanța. Poate vecinul de jos. L-a deranjat spartul paharului.
— Intră !
Ușa se deschise încet și în prag apăru Stela. Părea speriată de cutezanța ei, dar pe Borza îl izbi felul cum era îmbrăcată : purta o rochie lungă, neagră cu un decolteu exagerat de mare.
— Ce-i cu tine aici ?
— Vă rog să mă scuzați că vă deranjez.

Scuza i se citea și în ochi.

— Nu-mi place cînd te scuzi. Dar acum ai picat bine. Caută în cămară o mătură și un făraș. Sub picioarele tale sînt cioburi de sticlă și eu umblu desculț. N-aș vrea să mă tai.

Stela luă mătura și fărașul din cămară. Aplecată, i se întrezăreau sînii mici ca două jumătăți de portocală.

— De ce te-ai gătit așa? Vrei să te logodești?

— Nu, tovarășe director. V-am căutat de două ori pînă acum. Spectacolul copiilor de la cămin e pe sfîrșite.

— Atunci lasă cioburile. Le adun eu cînd mă întorc.

Cînd Borza ajunse la cămin, tocmai se lăsase cortina. Părinții copiilor, spectatorii, aplaudau frenetic. În primele rînduri Borza o descoperi și pe Gina. Era împreună cu pontatorul de la antrepozitele Sub Cetate. Aplauda și el, dar nu se uita spre scenă, ci spre Săceanu.

Moise Pleșeanu îl văzu pe Borza și se apropie de el:

— Ți-a plăcut spectacolul?

— Eu l-am mai văzut și la repetiții. Dar tu ce cauți aici? Tu n-ai copii.

— N-am, dar cînd mă uit la ei, mă întreb, dacă aș fi avut, cu care dintre ei ar fi semănat? O fi fost tot slab, osos cum am fost și eu, sau i-aș fi descoperit trăsăturile lui tata?

Borza se întrebă ce ar fi putut să-i răspundă. Cu Pleșeanu îi plăcea să discute dur, ca între bărbați: bradul nu se răstoarnă de vînt și vijelie, ci de secure. Spre norocul lui, Moise schimbă vorba:

— Pe mine de ce nu m-ați anunțat că vreți să mergeți la Bicaz?

— Ai fi vrut să-ți trimitem o circulară?

— N-ar fi fost rău.

— Știam că te duci la Călimănești.

— Reumatismul luat la Bicaz tot acolo se vindecă. Și dacă într-un an, la întîlnirea veteranilor, n-o să fiu pe baraj, mă ștergeți din catalog.

LA MASA DE LÎNGĂ ORCHESTRĂ nu era decît Zaharia: venise de-a dreptul din centrala subterană:

avea jacheta de piele și casca de protecție pe spătarul scaunului. Borza se așeză lîngă el.

— De la distanță pari cam trist, Zaharia.

— Cred că din cauza anotimpului, încercă Zaharia o glumă, dar nu avu haz.

Își ținea umerii adunați, ca și cum i-ar fi fost frig, dar frig nu era ; dinspre vale adia un vînt cald, cu miros de liliac.

— Stoica ?

— Vine și el.

După răspunsurile scurte, Borza își dădu seama că Zaharia nu avea chef de vorbă. Părea obosit, abătut. Dacă nu i-ar fi fost sete, l-ar fi lăsat singur și s-ar fi dus acasă.

Zaharia luă sticla din fața lui și o duse la gură.

— Cum e berea ?

— Trezită, răspunse Zaharia tot scurt.

Borza își scoase haina și o puse pe spătarul scaunului.

— Pe vremuri, cînd beam și eu bere, îmi plăcea să văd în pahar gulerul de spumă.

— Mie la fel.

— Și atunci ?

— Nu se mai dau pahare la bere.

— De ce ? Pe vremuri, berea se vindea în diferite cantități, fiecare cu denumirea ei : regală, țap, halbă. Barmanii aveau cuțite speciale de lemn, cu care eliminau spuma superficială. Acum te servesc cu o halbă de spumă. Și nu spumă ca frișca, ci clăbuci.

În trecere, o chelneriță planturoasă puse o sticlă de bere în fața lui Borza.

— Adu și pahare ! strigă Borza după ea.

Chelnerița reveni și spuse plictisită, ca și cum întrebarea ar fi fost idioată :

— La bere nu se servesc pahare.

Vru să plece, dar Borza o prinse de braț și o smuci spre el. Surprinsă, chelnerița își smulse brațul din strînsoare și se postă în fața lui Borza. După priviri părea că va riposta, dar părul alb, ridurile de pe fața clientului o calmară. Clătină cu dispreț din cap și întrebă pe ton oficial :

— Mai doriți ceva ?

Borza se simți stînjenit :

— De ce nu se dau pahare la bere ?

Chelnerița deveni ironică :

— Întrebați-l pe tovarășul responsabil !

— Spune-i tovarășului responsabil să vină pînă aici!

Chelnerița era convinsă că are de-a face cu un cusurgiu.

— Nu se deranjează tovarășul responsabil pentru dumneata.

Borza îi zîmbi :

— Spune-i că-l cheamă Borza. Și ca să nu facă două drumuri, spune-i să aducă și o sticlă de vin. Alb și sec. Sper că la vin se servesc și pahare ?

— Doriți vin la kilogram sau la treisferturi ?

— Înseamnă că nu mă cunoști.

Zaharia îl privi amuzat. Uite ce probleme are directorul șantierului !

Chelnerița își pierdu răbdarea :

— Nici nu vreau să vă cunosc. Cînd am terminat școala de ospătari, am fost sfătuite să nu facem cunoștință cu clienții. Chiar dacă ne prind de braț.

Borza se simți și mai stînjenit : de ce dracu s-a purtat cu ea ca un mitocan ? În fond ea nu îndeplinea decît cerințele responsabilului.

— Te rog, iartă-mă că n-am fost cuviincios. De cînd lucrezi aici ?

— De două zile. Îmi permiteți să plec ?

Dispăru printre mese.

Zaharia mai trase o gură din sticlă și începu să rîdă.

— De ce te amuzi, tovarășe secretar ?

— Mi-a plăcut dialogul.

— Nu mai spune !

— De cînd nu se mai dau pahare la bere ?

Zaharia continuă să zîmbească.

— De vreo săptămînă.

— Și nu te-ai interesat de ce ?

— Nu. Era de datoria mea ?

— Un secretar de partid trebuie să se ocupe de toate.

— Am înțeles. O să mă interesez la Alimentară de ce nu se găsește șuncă de Praga, și de ce nu-s în comerț bocanci numărul 43.

— Astea nu le poți rezolva tu. Dar stă în puterea ta să se dea pahare la bere. Și știi de ce? Pentru că Terasa e tutelată de șantier. Desigur, nu vreau să ne servească la fel ca la „Transilvania" din Deva, dar într-un fel civilizat. Uită-te în jur. Vezi cîte femei sînt? Le poți număra pe degete. Cum să bea o femeie din sticlă? Dacă îi lăsăm de capul lor, mîine, poimîine, n-o să ne mai dea nici scaune și Terasa se va transforma într-un birt ordinar.

Zaharia îi răspunse cu întîrziere :

— Cred că ești întors pe dos.

— Sînt.

— Probabil pentru că ai ratat întîlnirea cu Irina. Fii liniștit, am fost pe la ea. I-am explicat că ai fost luat prin surprindere, că n-ai mai putut s-o anunți.

— Îți mulțumesc.

În ropotele tobei apăru cîntăreața și consumatorii o întîmpinară cu aplauze. Atacă o melodie sudamericană, un passo-doble ritmat și tropăi mărunt din picioare.

— Mi-ar fi plăcut ca muncitorii să vină cu nevestele la Terasă, reluă Borza, după ce se stinseră aplauzele. Băuturi se pot lua și de la Alimentară.

— Acolo se închide la opt și bere nu se găsește decît aici.

Apăru responsabilul cu vinul și cu o sticlă de apă minerală. Era buhăit, cu fața roșie congestionată, cu favoriți lungi pînă la bărbie.

— N-ați fost de mult pe la noi, tovarășe director. Știți, fata e nouă și nu vă cunoaște încă. Doriți s-o sancționăm?

— Nu, domnule Rizeanu. Am o rugăminte. Rostea cuvintele rar, de parcă ar fi dictat un edict : de mîine dați și pahare la bere, chiar dacă se sparg sau se fură cîteva. Eu sînt însă convins că ați renunțat la pahare ca să nu le spălați. Arătă cu bărbia spre sticla de vin : e tot douăzeci și trei?

— Noi nu schimbăm prețurile, tovarășe director. Cu apa minerală, douăzeci și cinci.

Borza îi întinse o hîrtie de douăzeci și cinci de lei.

— Și pe cei în stare de ebrietate să nu-i serviți. Dar asta e oricum o lege de-a voastră.

— Bineînțeles, tovarășe director.

— De ce ați renunțat la pahare ?

— Pentru operativitate. Fără pahare servim clienții mai repede. Și în afară de asta, șoferii, chiar dacă le dăm pahare, beau din sticlă.

— Trebuie dezobișnuiți. Dacă ați pune și fețe de masă și scrumiere, n-ar mai stinge țigările în farfurii.

— Eu fac comerț, nu educație, tovarășe director. Dar orice dorință a dumneavoastră e poruncă pentru noi. O să servim pahare la bere.

Se retrase de la masă cu spatele și încercă să zîmbească. Părea că avea pareză. Zaharia așteptă să dispară în mulțime și se întoarse spre Borza :

— Crezi că ăsta te iubește ?

— Mă mulțumesc să mă respecte.

— Te respectă din teamă.

— De ce din teamă ?

— Pentru că pe șantier tu ești un fel de comandant suprem al cetății. Poate chiar mai mult. Un dumnezeu. I-ai vorbit cu voce scăzută, dar fără drept de apel. Tot ce spui sună a ordin. Și dacă individul pierde într-adevăr douăzeci de pahare pe zi ?

— Fii liniștit. În regia lui sînt calculate cele douăzeci de pahare sparte sau furate. În orice caz, cîștigă mai mult decît tine. Cîți ani de studii ți-au trebuit ca să ajungi inginer ?

— Doisprezece, plus patru de facultate.

— Și ce salariu ai avut ca stagiar ?

— O mie opt sute.

— Un lăcătuș cu opt clase primare, care se califică la locul de muncă, are tot o mie opt sute. Un doctor care-și tocește pantalonii optsprezece ani pe băncile școlilor are tot atîta.

— Dar mănîncă la fel.

— Așa gîndeam și eu după Eliberare. Dar uitam un lucru elementar : un medic, ca să fie la zi cu medicina, lasă o cincime din salariu în librării. Pe mapamond, apar zilnic cel puțin zece medicamente noi. Trebuie să se informeze ? Trebuie. Am văzut biblioteca ta. Valorează mai mult decît toată mobila din casă.

— Aș vrea să plec de pe șantier, spuse pe neașteptate Zaharia.

Borza tresări. Îi răspunse fără să se întoarcă spre el :

— Știu.

— Aș vrea să lucrez într-un institut de cercetări, continuă Zaharia.

— Știu.

— Am chemare pentru asta.

Diseuza coborî de pe estradă și cîntă clienților de la mese.

— Și asta știu. Mi-au plăcut soluțiile tehnice pe care le-ai dat în ultima ședință a consiliului. N-am putut să te laud, pentru că ești secretar de partid. Tu însă nu poți *pleca* de aici. Tu poți fi schimbat, dar nu e cazul. Știu că te pregătești de doctorat, că buchisești toată noaptea cărțile...

— Mai e ceva.

— Un alt motiv ?

— Da. Pe vremea studenției mi-a plăcut mai mult cartea decît fetele. Cînd am ajuns la Hunedoara, m-am apucat să învăț meserie, nu m-am uitat la femei. E drept, la Combinat, nici n-am avut la cine să mă uit. Aici, din cauza funcției pe care o am, n-am voie să mă uit la femei. Dacă n-aș fi fost activist de partid, ci doar un simplu funcționar, nu mi-ați fi spus s-o întreb pe ea, arătă cu bărbia spre diseuză, dacă știe pentru ce se construiesc hidrocentralele. M-ați fi lăsat să mă încurc cu ea, să-mi fac de cap. Dacă aș vrea să mă însor, cercul femeilor din care aș putea alege o nevastă s-ar restrînge uimitor. Nu prea e bine să fie cîntăreață sau actriță, în schimb e bine să aibă nivel politic și altele și altele... Înainte de război, un om mai răsărit trebuia să-și aleagă nevasta nu după gust, ci după niște norme nescrise, dar foarte precise : fata să fie de familie bună, să aibă zestre și să nu fi avut relații cu alte persoane...

— Analogia ta e simplistă și foarte ușor de combătut. Privi într-un loc fix... Îl cunoști pe acela cu sacoșa ? și arătă spre un bărbat uscățiv care ducea tratative cu o chelneriță.

— Da. E Rodan, sudor la întreținere. Acum lucrează la centrala subterană.

— Știi cîți copii are ?

— Mulți.

— Unsprezece. Ar trebui vorbit cu cei de la sindicat să i se repartizeze un apartament cu patru camere.

— În colonii nu există apartamente cu patru camere.

— Să se spargă un perete între două apartamente cu două camere. Doi cu doi fac patru. Dar tu, ca matematician, știi socoteala asta mai bine decît mine.

— Crezi că va fi mai fericit cu patru camere ?

— Nu. Dar va locui mai omenește. Și asta e foarte mult. Sau nu construim hidrocentrala pentru oameni ?

— Apropo : cu centrala subterană ce facem ?

— Hotărîm mîine. Mîine sau poimîine. Stoica face un fel de statistică a debitului de apă de pe peretele sudic. Poate să ne ajute la ceva. Ridică paharul : Să fii sănătos !

MUNCITORII DIN CENTRALA SUBTERANĂ priviră chiorîș spre tînărul îmbrăcat elegant, care tîra după el un geamantan imens din carton presat. Erau convinși că e străin de șantier, că e un inspector din București însărcinat cu anchetarea infiltrațiilor din centrală. Tînărul, deși avea manșetele pantalonilor suflecate, ocolea cu dibăcie toate băltoacele și-și ferea pantofii lustruiți de noroi. La fiecare haltă, căuta un loc uscat pentru geamantan și în aceste scurte popasuri cerceta pereții umeziți de infiltrații. La cel sudic staționă mai mult și puse chiar mîna în dreptul unor șuvoaie de apă, nevrînd parcă să-și creadă ochilor.

Meșterul Avram îl urmări un timp, apoi hotărî să-l informeze pe Borza. Acesta, împreună cu Zaharia și inginerul Stoica, discutau ceva în camera vanelor. Trecînd pe lîngă tînărul cu geamantan, meșterul Avram îl cercetă mai atent și i se păru prea tînăr pentru funcția de inspector. Tînărul îi făcu semn să se oprească.

— Unde-l găsesc pe Borza ?

— Pe tovarășul *director* Borza ?

Sublinie cuvîntul director, dar tînărul nu acordă nici o importanță acestei sublinieri.

— Pe el.

Avram arătă spre camera vanelor.

— Acolo.

Socoti că tînărul e totuși cineva important, dacă își permitea să-i spună lui Borza pe nume.

Tînărul cu geamantanul de carton presat ocoli un tub de oxigen rătăcit, apoi călcă atent pe o scîndură aruncată peste o băltoacă. Chiar la lumina reflectoarelor se vedeau în apă petele colorate de ulei. Ajuns în camera vanelor, se apropie de grupul arătat de maistrul Avram.

— Îl caut pe tovarășul Borza.

Toți trei se întoarseră spre el și lui Borza i se păru că are în față un comis-voiajor de altădată.

— Eu sînt.

Ar fi făcut pariu că geamantanul tînărului e plin cu cataloage cu mostre.

— In sfîrșit, spuse tînărul, și-și șterse transpirația de pe frunte. Am fost și la baraj și la direcție...

Schimbă geamantanul dintr-o mînă în alta.

— Și ce dorești ?

Deasupra lor bălăngăni lanțul macaralei. Instinctiv, tînărul se feri, lăsîndu-și capul între umeri.

— Nimic, biigui, și dacă vreți neapărat să știți, nu sînt însurat.

Nici lui Zaharia tînărul nu i se păru zdravăn.

— Și la ce-mi folosește informația asta ? îl întrebă Borza.

— Nu știu. Dar asta a fost prima întrebare pe care mi-a pus-o secretara dumneavoastră.

Borza izbucni în rîs și rîse și Zaharia. Numai Stoica, nedumerit, se uită cînd la unul cînd la celălalt.

— Și ce dorești de la mine ? întrebă în cele din urmă Borza.

— Am fost repartizat la dumneavoastră pe șantier.

— Înseamnă că ești stagiarul pe care-l așteptam. De ce nu te-ai dus la Personal ?

— Pentru că tovarășul profesor Tomescu de la catedra de proiectări mi-a spus să vă caut pe dumneavoastră *personal*. Întinse mîna spre Borza. Mă numesc Ion Panait. Inginer hidrotehnician.

Borza făcu prezentările.

— Tovarășul Zaharia, secretarul de partid al șantierului și tovarășul inginer Stoica, responsabilul centralei subterane.

— N-aș vrea să fiu în pielea dumneavoastră, spuse Panait și căută privirile lui Stoica.

— De ce ? întrebă Borza.

— Din cauza pereților. Cam plîngăreți. După părerea mea, ceva nu e în regulă.

— Vorbești ca un specialist.

De grup se apropie un muncitor înalt, neras. Purta uniforma de doc cenușie a betoniștilor și o cască de protecție mică, abia îi acoperea creștetul capului.

— Tovarășe director ! M-au delegat betoniștii să vă pun o întrebare.

Borza se încruntă : nu-i plăcea cînd i se puneau întrebări în numele unui „grup de tovarăși". Vorbi totuși calm :

— Foarte frumos din partea lor. Spune.

Betonistul se foi puțin și, stingherit, își lăsă greutatea corpului de pe un picior pe altul.

— De ce era nevoie să scobim pîntecul muntelui și n-am construit centrala la suprafață ?

Întrebarea asta i se punea tot timpul de către toți care vizitau șantierul. Întrebarea era logică.

— Din partea căror betoniști ai venit ?

— Cei care am lucrat la cămășuială.

Fără îndoială, erau neliniștiți din cauza infiltrațiilor. Borza arătă spre stagiar.

— O să vă răspundă tovarășul inginer Panait.

Panait căută privirile directorului, dar acesta se întoarse spre delegatul betoniștilor. Începu foarte timid, ca și cum ar fi fost scos la tablă :

— Amplasarea centralelor în subteran este determinată de condițiile geologice, morfologice de la suprafață.

— N-am înțeles nimic, îl întrerupse muncitorul. Spuneți-ne pe românește.

Panait se uită din nou spre Borza : acesta îl încurajă din priviri.

— Cînd la suprafață sînt văi înguste, pericole de avalanșe, de prăbușiri de stînci, cum e cazul aici, în Re-

tezat, se hotărăște construirea centralei în subterane.

— Hai, spune-le tot, îl îndemnă Borza.

Era o lecție știută, Panait prinse curaj :

— În afară de asta, la hidrocentralele de tip mare, amplasarea centralei în subteran are și o mulțime de avantaje : aducțiunea apei se face sub presiune și galeriile de fugă măresc căderea amenajată. Conductele forțate se pot înlocui cu puțuri forțate.

— Și asta ce înseamnă ?

— Că roca preia o parte din presiunea apei și se pot face economii prin reducerea cantităților de tolă metalică. Și mai e ceva : amenajarea în subteran asigură protecția împotriva unor posibile atacuri aeriene, în caz de...

— Ți-e clar ? îl întrebă Borza pe delegat.

— Nu foarte, dar e important să fie clar pentru dumneavoastră.

Se retrase îngîndurat și cînd dispăru în spatele robinetului gigant, Borza îl bătu pe Panait pe umăr :

— De la mine ai un zece, stagiarule. Și pentru că, pentru noi, lucrurile sînt *suficient* de clare, o să trecem la absorbția infiltrațiilor și evacuarea apei printr-un canal.

— Eu m-am speriat cînd am văzut infiltrațiile, spuse Panait.

Își feri ochii iscoditori de flama unui arc voltaic.

— Cînd le-am descoperit, și noi am fost speriați. Lui Borza îi veni o idee. Am o propunere. Cine prezintă pînă mîine proiectul unui canal de scurgere, are o primă de...

Zaharia încercă să-l tempereze :

— N-avem fonduri, tovarășe director.

— Dracu știe, noi niciodată n-avem fonduri ! Eu ce salariu am ?

— Șase mii și ceva.

— ...Are o primă de șase mii de lei. Dar particip și eu la concurs.

Stoica strîmbă din buze :

— Dacă participați și dumneavoastră și tot dumneavoastră decideți, păcat că ne pierdem timpul.

— Aveți dreptate, spuse după o scurtă meditație Borza. Voi fi doar un coautor voluntar. E bine așa ?

— Dacă și consiliul oamenilor muncii va fi de acord, e bine.

— Convoacă-l. Și mai am o propunere : pentru că e vorba de o chestiune de pură specialitate, să mai invităm și cîțiva ingineri.

— Eu aș vrea să ridic și problema lui Rodan, adăugă Zaharia.

— Dar ăsta cine mai e ?

— Sudorul de care mi-ați vorbit aseară. Cel cu patru camere.

— Pentru el nu cred că e cazul. Să ne asumăm noi răspunderea. Tu și cu mine. De ce să ne acoperim cu semnăturile întregului consiliu ? Sau nu ești convins că facem un bine ?

— Și consiliul poate fi convins de acest lucru.

— Dar dacă aprobă consiliul, creăm un precedent și vom fi bombardați cu sute de cereri. De ce să aprobe unuia și altuia nu ?

— Înseamnă că sînteți convins că nu procedați just ?

— Într-un fel : cu sudorul acesta vreau să greșesc. Și mai bine să greșesc eu decît consiliul.

ÎN DRUM SPRE CLĂDIREA DIRECȚIEI, Panait făcu patru halte, să-și tragă sufletul și Borza nu se oferi să-l ajute. Cam așa apăruse și el la Bicaz. În loc de geamantan avusese un rucsac ponosit, cu dîrlogii bătuți în ținte. Șantierul i se păruse dezorganizat, un haos total. Probabil că și în mintea lui Panait, șantierul acesta apărea într-o imagine răsturnată. Panait însă nu se gîndea la nimic decît la geamantan. Îl săltă pe umăr.

— Da' ce dracu ai în el, de te opintești atîta ? Bijuterii ?

— Cam așa ceva, tovarășe director. Am luat cu mine toate manualele profesorului Tomescu. Ziceam să le mai răsfoiesc din cînd în cînd.

Ajunși în birou, Borza vorbi cu cei de la Personal să-i asigure camera, pe urmă îi oferi o cafea.

— La început n-o să stai prea comod. Te muți în baraca nefamiliștilor.

— Asta înseamnă zece într-o cameră.

— Depinde cît de norocos ești : sînt camere cu două, cu patru și cu șase paturi.

— Și nu s-ar putea să nimeresc într-una cu două ?

— Dacă ai noroc, da. Eu nu pun vorbă pentru nimeni. Toți cei zece mii de muncitori îmi sînt la fel de dragi. Și eu am așteptat două săptămîni pînă am primit repartiția. Dacă aș interveni o singură dată, m-aș transforma într-un organ administrativ. Ar fi coadă la acest birou.

— După cîte am înțeles eu din discuția dumneavoastră cu tovarășul Zaharia, azi ați deviat de la acest principiu.

— Tocmai această deviere confirmă regula. E vorba de un sudor cu unsprezece copii.

— Probabil că sînt mulți cu mulți copii.

— Nu foarte mulți. Cînd oamenii nu sînt decît cifre sau date statistice, nu te emoționează. Cînd cunoști pe cineva în carne și oase, vezi altfel problemele. De fapt, pe Rodan îl cunosc nu numai din vedere, ca pe toți ceilalți muncitori. L-am cunoscut însă pe... fiul său. E foarte greu să fii tot timpul principial.

— Într-un fel aveți dreptate.

— În toate felurile. Dar să lăsăm asta. Prezintă-te.

— M-am mai prezentat o dată. Probabil numele meu e prea banal și nu l-ați reținut.

— L-am reținut, tovarășe inginer Ion Panait. Aș vrea să te cunosc. Spune-mi niște repere din viața ta. Ca la Cadre.

Panait își lăsă privirile în pămînt și privi linoleumul albastru de sub picioare. Ar fi dat mult să știe ce ar dori directorul să afle despre el.

— Sînt din Suceava. Rostea cuvintele rar, de parcă atunci le-ar fi inventat. Am douăzeci și patru de ani, am terminat facultatea cu 9,33, al nouălea. În clasa a patra primară mi-am fracturat mîna stîngă. Cam asta e tot.

— Părinții ?

— Tata e acar la gara din Suceava, mama casnică. Mai am patru frați.

— Desigur, zîmbi Borza, la vîrsta ta biografiile sînt scurte. Aici pe șantier vei avea ocazia s-o îmbogățești... Și zici că l-ai avut profesor pe Tomescu ?

— La Proiectări. E un om formidabil.

— Tot aschimodie a rămas ?

— Da. Dacă n-are două sifoane în mînă, îl ia vîntul.

Borza zîmbi. La fel a arătat Tomescu și cînd l-a văzut pentru prima oară în fața avizierului în holul facultății. Era slab, pirpiriu, tuns zero cu mașina. Lista cu cei admiși la facultate era afișată prea sus pentru Tomescu cel scund : se forța să stea în vîrful picioarelor, dar din cauza înghesuielii își pierdea tot timpul echilibrul și se rezema cu amîndouă mîinile de avizier.

— De ce nu ți-ai adus un scăunel, pustiule, dacă vrei să vezi dacă ai reușit sau nu ?

— De reușit, sînt convins că am reușit. Dacă te uiți mai atent, o să mă găsești primul pe listă.

— Ești cam încrezut. Primul pe listă e unul Tomescu. Zece pe toată linia.

— Tomescu sînt eu.

— Dacă știai asta, ce mai cauți în fața avizierului ?

— Vreau să citesc numele colegilor.

Neprimind răspuns, Panait continuă :

— Dar la catedră îl ascultam cu gura căscată. La cursurile lui totdeauna am avut senzația că nu e suficient de pregătit, că așteaptă să-l completăm noi. Chiar se bucura dacă-l întrerupeam. Și divaga. De obicei divagheză cel care nu știe precis ce are de spus. Abia la sfîrșitul lecțiilor ne dădeam seama că el, divagînd, de fapt își susținea expunerea. Datorită lui m-am îndrăgostit de hidrotehnică.

— Înseamnă că a rămas același pe care l-am cunoscut și eu. Am fost colegi de an, dar el a rămas în învățămînt. Aproape toți hidrotehnicienii au trecut prin mîna lui.

— Și au ajuns pe mîna dumneavoastră.

— Nu chiar toți. Mulți învață meserie pe Lotru, la Sălăjan.

— Știți ce ne-a spus tovarășul profesor, cînd ne-a împărțit diplomele după examenul de stat ? Mă băieți, hîrtiile astea nu valorează nimic, dacă Sălăjan sau Borza n-or să fie mulțumiți de voi. Și fără recomandarea lor nu vă înscriu la doctorat.

— Te gîndești și la doctorat ?

— Mai e mult pînă atunci.

— Pe șantier timpul trece repede. N-are timp să se

dilate. Dimpotrivă. Aici timpul se comprimă. Și știi de ce? Aici în fiecare zi se schimbă ceva. În fiecare zi faci altceva. De cîteva săptămîni cei de la Electromontaj au început să toarne fundațiile transformatoarelor. Intrarea lor în funcțiune va fi ultimul act al construcțiilor. Se va tăia o panglică, agregatele vor porni să trepideze și va începe lunga călătorie a curentului. Și între primul țăruș și panglica de inaugurare ai senzația că nu-i decît o clipă. Dar această clipă însumează zece ani din viața mea. Oare cîte clipe din astea îmi mai sînt date? Uite, am început să vorbesc ca Tomescu.

— Știți că și el, la prima întîlnire cu anul nostru, ne-a pus să ne prezentăm. La fel ca și dumneavoastră. Atunci mi s-a părut curios. Ce importanță avea că eu eram din Suceava și altul din Vaslui sau Timișoara? Nici alte date n-aveau importanță, eram cam de aceeași vîrstă și nu diferam mult nici ca situație socială.

— Ba da. E altceva să ții lecții la treizeci de studenți sau la treizeci de cunoscuți. Platon era prieten cu învățăceii lui. Un profesor care e prieten cu studenții e mai apropiat, comunică mai ușor. Și pe șantier e la fel. Dar de asta o să te convingi și tu. Brusc îi veni un gînd: Vrei să-mi faci un serviciu?

Panait, emoționat, răspunse cu întîrziere.

— Cu mare plăcere, tovarășe director.

Borza se duse în spatele biroului, luă o hîrtie, scrise ceva pe ea, apoi o vîri într-un plic.

— Te duci la căminul de zi și dai scrisoarea asta unei educatoare. Se numește Stela Pricop. O s-o recunoști ușor: e blondă și are niște ochi mari, mirați.

— Din păcate nu știu unde e căminul.

— Un hidrotehnician se descurcă. O aduci pe educatoare aici.

COPIII TOCMAI SE PREGĂTEAU pentru somnul de după masă, cînd Panait ajunse la cămin. Străbătu coridoarele în vîrful picioarelor și întrebă o femeie de serviciu:

— Unde o găsesc pe tovarășa Stela Pricop?

— În dormitorul 2. Și vă rog să nu tropăiți, că se trezesc copiii.

Panait își continuă drumul, în vîrful picioarelor, pînă la dormitorul indicat. Crăpă ușa și spre bucuria lui văzu o fată blondă îmbrăcată într-un halat alb. Întrebă în șoaptă :

— Tovarășa Stela ?

Ea aprobă din cap și duse degetul arătător la buze, în semn să nu mai vorbească. Ieșiră pe coridor. Cu lumina în spate, Stelei i se conturară liniile picioarelor prin halat. Panait înghiți în sec și-i întinse scrisoarea.

— De la tovarășul director.

Stela despături scrisoarea și parcurse cele cîteva rînduri. Fața i se îmbujoră vizibil. O mai citi o dată în gînd: *„Dacă-ți place tînărul care ți-a adus scrisoarea, vino la mine. Dacă nu, spune că ești ocupată. Borza"*.

Simțindu-se privită, împături scrisoarea și spuse, ca și cum i-ar fi răspuns lui Borza :

— Nu sînt ocupată.

— Atunci e bine. Mi-a spus să vă conduc pînă la dumnealui.

Pentru o clipă, Stelei îi trecu prin gînd că tînărul ar fi putut să citească scrisoarea și încremeni. Dar crisparea nu dură decît cîteva clipe. Îl rugă s-o aștepte în fața căminului, pînă se schimbă. Apăru repede și Panait observă că se pieptănase. La lumina zilei i se păru mai drăguță și se întrebă ce anume voia Borza de la ea.

Politicoasă, Gina le deschise ușa capitonată :

— Tovarășul director vă așteaptă.

Lui Borza cei doi i se păreau potriviți. Îi așeză unul lîngă altul la masa de consiliu.

— Sper că ați făcut cunoștință pe drum.

— Desigur, răspunse Panait. Și acest „desigur" suna de parcă ar fi spus „doar nu sînt nătăfleț". M-am și documentat : sînt două sute unsprezece copii, sala de mese funcționează în trei schimburi și în seara asta teatrul de păpuși din Deva susține două spectacole.

— Bănuiam că o să te descurci, rîse Borza. Uite de ce v-am chemat. Și ca să cîștige timp își aprinde o țigară. Tovarășul inginer Panait, noul nostru stagiar, este poet.

Panait era convins că Borza e ramolit și-l confundă cu cineva.

— Eu nu scriu versuri, tovarășe director.

— Poate o să scrii, insistă Borza. De fapt, voiam să spun că e o fire poetică. Aș vrea ca împreună să pregătiți programul copiilor pentru sărbătorile de iarnă.

Cei doi nici nu clipiră, de parcă ar fi fost în boxa acuzaților. Prima își reveni Stela :

— Dar pînă atunci mai sînt aproape șapte luni.

— Nu face nimic. Cu cît aveți mai mult timp la dispoziție, cu atît va fi programul mai bun. Vă urez succes!

CABINETUL secretarului cu probleme economice de la Comitetul județean de partid era de o simplitate exagerată : pereții aveau culoarea mobilei, lemn natur, și singura pată de culoare care te izbea era covorul care acoperea parchetul între birou și masa de consiliu. Perdelele simple din fața celor două ferestre mari difuzau lăptos lumina de afară și creau senzația de amurg.

Secoșan așteptă ca oaspeții să se așeze, apoi luă și el loc la masa de consiliu. Grozea, obișnuit cu ședințele din cabinetul secretarului, se simțea mai în largul lui : se rezemă cu coatele de cristalul care acoperea masa și, reflectat în luciul lui, părea că are două capete. În imaginea din cristal, nările erau exagerat de mari. Dan Boruzescu, reprezentantul Centralei, stătea țeapăn, fără să atingă spătarul scaunului și-și ținea genunchii strînși. Încă înainte de a se așeza, își aranjase în fața lui stiloul și carnețelul cu scoarțe cafenii. I se citea pe față că era nemulțumit : stiloul depășea lungimea carnețelului și nu era decis cum să-l potrivească. Borza se așeză în apropierea lui Secoșan, lîngă Zaharia și constată dezamăgit că pe masă nu era nici o scrumieră. Cînd nu putea fuma, era iritat.

— Aș vrea ca înainte de a discuta propunerea lui Borza, începu Secoșan, să discutăm cîteva probleme de principiu. Vorbea rar, apăsat, subliniind fiecare cuvînt. Nu-mi place că noi, cei din conducerea Comitetului județean de partid, am fost puși în fața unui fapt împlinit. Tovarășul Borza ar fi trebuit să ne informeze, din

clipa cînd au apărut primele infiltrații. În acest caz, sînt convins că am fi găsit soluții mult mai puțin costisitoare și n-ar fi trebuit să acționăm presați de gravitatea situației. Asta în primul rînd. În al doilea rînd, am senzația că tovarășul Borza ne cam ocolește. Desigur, noi cei din conducerea Comitetului județean de partid nu sîntem specialiști în hidrotehnică. Și nici nu este menirea noastră să fim. Dar un șantier ca hidrocentrala Rîul Mare-Retezat nu are nevoie numai de ajutor de specialitate, deși, la nevoie, i-am putea da și acest ajutor. Faptul că tovarășul Dan Boruzescu de la Centrală este prezent la această ședință e o dovadă concludentă. Vorbeam de ajutorul moral pe care l-am putea da tovarășului Borza, să nu se împotmolească în multiplele lui probleme de specialitate. Dar asta o vom discuta altădată. Și acum să trecem la problema pentru care ne-am adunat. Toți cei de față cunosc propunerea tovarășului Borza. Soluția e aparent simplă : scăderea presiunii asupra centralei subterane, prin eliminarea apei. Deși nu sînt specialist, îmi sare în ochi că soluția nu merge la esența problemei și anume, să lichideze cauzele infiltrațiilor. Desigur, asta se va putea face și după aceea. Acum trebuie curmat pericolul prăbușirii pereților. Deci, discutăm propunerea de urgență a lui Borza. Tovarășul Zaharia m-a informat amănunțit asupra detaliilor. Soluția mi se pare logică. Aș vrea însă să aud și o părere competentă.

Se întoarse spre Dan Boruzescu.

Boruzescu luă carnețelul de pe masă, îl răsfoi, parcurse cîteva însemnări, apoi așeză carnețelul lîngă stilou. Voia să sugereze că părerea lui nu este „de ocazie", ci a fost gîndită mai de mult, pe îndelete. Căută privirile secretarului.

— Eu îl cunosc pe Borza de foarte mult timp. E voluntar, știe meserie ca poate nimeni altul, are experiență suficientă și multă, multă inițiativă. De data asta însă cred că se pripește. Poate și din cauza situației în care se află. În principiu, eliminarea apei înseamnă eliminarea presiunii care apasă pe cavitatea centralei. Personal nu am nimic împotriva acestei soluții. Dar, prin amabilitatea tovarășului Grozea — se întoarse spre el ca și cum ar fi vrut să-i mulțumească din nou — am

avut ocazia să stau de vorbă cu tovarășii mei din conducerea Centralei. Peste cîteva zile va sosi *o comisie*, din care vor face parte și proiectanții centralei subterane. E posibil să vină și cîțiva geologi care au efectuat forările. Părerea mea este că *această comisie* va trebui să stabilească ce e de făcut.

— Și dacă această comisie, îl întrerupse Borza, nu va avea decît de constatat prăbușirea peretelui sudic?

Secoșan îl țintui pe Borza cu privirile :

— Mi-ar place să discutăm organizat. Se întoarse spre Boruzescu : Mai aveți ceva de adăugat?

— Nu, tovarășe secretar.

Se vedea pe el că era satisfăcut. Își netezi părul cu palma. Era, fără îndoială, un gest gratuit; era pieptănat fără reproș.

Secoșan întinse mîna spre Borza.

— Poftim, tovarășe director.

— Am o nedumerire : dacă tovarășul Boruzescu a discutat ieri cu tovarășii de la Centrală, de ce nu sosesc ei azi? De ce doar peste cîteva zile? Cîteva zile nu este o cifră concretă. Pot fi două, nouă...

— De ce pui problema așa? se enervă Boruzescu.

Borza îi răspunse calm :

— Adineaori ai spus că nu mai ai nimic de adăugat. Dar pentru că tot ai vorbit, îți răspund. Nu se poate pune problema decît așa cum am pus-o eu. Dacă se întîmplă ceva, sînt convins că o comisie de anchetă va cerceta procesul verbal al acestei ședințe. Tu ai enunțat „peste cîteva zile" și nimeni dintre noi n-a obiectat. Vreau să reiasă din procesul verbal că *am obiectat*. Asta e tot.

— Aș vrea să adaug și eu ceva, interveni Zaharia, dar așteptă aprobarea secretarului. Secoșan îi făcu semn să continue. Consiliul oamenilor muncii a dezbătut și a aprobat măsurile preconizate de tovarășul Borza.

Grozea își permise un zîmbet :

— Aici e vorba de o chestiune de interes național și tovarășul Zaharia aduce ca argument hotărîrile C.O.M.-ului.

Zaharia nu se lăsă impresionat :

— Dacă C.O.M.-ul n-are calitatea să ia hotărîri, să-l desființăm.

— Continuă-ți ideea, îl privi sever Secoșan.

Zaharia își drese glasul.

— C.O.M.-ul și-a asumat răspunderea. Aș vrea să-l întreb pe tovarășul inspector de la Centrală : își asumă răspunderea că pînă sosește *comisia* de la București nu se va întîmpla nimic ?

— Tovarășul Boruzescu nu are această calitate, îi luă apărarea Secoșan.

— Ar trebui să o aibă. A fost trimis la centrala subterană ca specialist. A văzut infiltrațiile, a cercetat cămășuiala pereților, a stat de vorbă cu muncitorii.

— Și a discutat toate aceste probleme cu tovarășii de la Centrală. Se întoarse spre Boruzescu. Bănuiesc că așa s-a întîmplat ?

— Bineînțeles, încuviință Boruzescu. Singur nu-mi pot asuma o asemenea răspundere.

— Presupun, luă Borza din nou cuvîntul, că nici altcineva nu-și pot asuma răspunderea.

— Ba da, replică Grozea. Dar numai după ce măsurile care trebuiesc luate vor fi avizate de un for competent. Și un for mai competent decît comisia înființată special pentru această problemă nu văd. C.O.M.-ul dumneavoastră și în special tovarășul Borza au luat pînă acum suficiente hotărîri fără să consulte pe altcineva. Spitalul din Hațeg, căminul de copii, sala de spectacole s-au ridicat fără să fi avut avizul forurilor competente.

— Să rămînem la subiect, îl opri Secoșan. Aceste probleme le vom discuta altă dată. Se întoarse spre Boruzescu. Dumneata ce propui ?

— Eu reprezint părerea Centralei. Este de datoria comisiei care va veni aici să hotărască. E vorba de investiții imense, de răspunderi foarte, foarte mari.

— Ministerul Energiei electrice e de aceeași părere. Am vorbit personal cu tovarășul ministru.

— Atunci de ce mai discutăm ? întrebă Borza.

Secoșan așteptă ca să se facă liniște.

— Ca să găsim o soluție.

Zaharia ceru cuvîntul :

— Soluția e găsită. Tovarășul Boruzescu nu are nici o obiecție de principiu. În orice caz, asta a declarat în prima luare de cuvînt. Așteptarea comisiei nu înseamnă

altceva decît transferarea responsabilității asupra comisiei.

— Acest lucru n-a reieșit din discuții, încercă să-l tempereze Secoșan.

— Dar va reieși din fapte. Întreb : pînă la sosirea comisiei, cine răspunde dacă se întîmplă ceva ?

— Cei care n-au sesizat infiltrațiile la timp.

— Permiteți-mi să vă dau o lămurire, tovarășe Secoșan, spuse Borza. Infiltrațiile nu apar în timp, ci brusc. De doi ani lucrăm la centrala subterană și nimeni n-a sesizat nici cea mai mică infiltrație care să ne fi alarmat. Ori ploaia excesivă, ori pungile de apă subterană și-au săpat drum spre centrală.

Boruzescu își răsfoi din nou carnețelul :

— Din tot ceea ce a spus tovarășul Borza, trebuiesc reținute două lucruri. Ori neîncrederea în comisia înființată de Minister și Centrală, ori teama ca această comisie să nu stabilească alte pricini ale infiltrațiilor.

Secoșan aprobă din cap :

— Foarte interesantă și subtilă observația tovarășului Boruzescu. Eu aș mai adăuga ceva. Orgoliul. Prea mulți ani Borza n-a depins decît de el însuși, de hotărîrile lui proprii. Am senzația că îi vine foarte greu să accepte o comisie peste capul lui. Așa este ?

— Nu, tovarășe secretar. Mi-ar fi mult mai ușor să răspund de un sector sau să fiu doar un simplu executant. Nu vreau, din orgoliu, să fiu neapărat director general.

— Acum ne-am adunat pentru alte probleme. Totuși îți răspund și la afirmația că nu ții neapărat să fii director general. Ți-aș da un sfat, tovarășe Borza : nu căuta subterfugii, nu încerca să ne amenințI cu demisia. Mai bine lucrează ca și pînă acum. Și mi-ar place ca Zaharia să nu te aplaude, ci să te ajute cu adevărat. Criticîndu-te cu exigență, cu pasiune tovărășească. Am terminat.

ÎN DRUM SPRE ȘANTIER, Borza fumă tot timpul: aprindea fiecare țigară de la mucul celeilalte. Era îngîndurat, privea parbrizul murdar al mașinii, dar Zaharia

era convins că nu vedea nimic, nici drumul, nici platanii cu frunzele prăfuite de la marginea șoselei. Îl lăsă cu gîndurile lui. Deșu era prea experimentat să nu-și fi dat seama că se întîmplase ceva. Tăcea și el, păstra aceeași viteză, nu frîna brusc și nu se angaja în viraje scurte. Trecuseră de indicatorul satului Sarmisegetuza, cînd Borza se întoarse spre Zaharia.

— Am ajuns la concluzia că sînt un tîmpit.

— De ce, Mihai ?

— Pentru că nu știu să tac, pentru că mă ia gura pe dinainte. Dacă tăceam și acceptam sosirea comisiei de la București eram bun, curat ca lacrima. Făcu o scurtă pauză și adăugă : dar nu pot să tac !

— Așa sînt și eu, tovarășe director, spuse și Deșu, cînd liniștea se prelungi din nou. Și nu mai spuneți că sînteți ceea ce ați spus.

Borza începu să rîdă :

— Ai dreptate, Deșule, nu sînt tîmpit. Se întoarse din nou spre Zaharia : orice cred, sau vor să creadă tovarășii despre mine, nu mă simt vinovat. În orice caz, față de mine și față de șantier, nu sînt ! Tu ce crezi, Zaharia ?

— Eu cred că cel mai bine e să ne ducem la Terasă.

Borza îl privi bănuitor :

— Să ne îmbătăm ?

— Nu. Să ne răcorim puțin Să verificăm dacă se dau pahare la bere.

— Se dau, interveni din nou Deșu. Am cunoscut ieri o chelneriță. Una nouă, venită de două zile de la Deva : multă, cu o instalație ca pentru două persoane. Mi-a dat pahar la bere și drept mulțumire, după închidere, am luat-o cu mine.

— Unde ai dus-o, Deșule ?

— I-am arătat luminile de pe șantier.

— Și Cati ?

— Vorbiți de dispecera de la parcul de mașini ? Nu mai e pe șantier. S-a mutat la Deva, la Costea. O meditează pentru examenul de admitere.

— Și ce dă în schimb pentru această meditație ?

— Face curățenie, gătește, spală. Mi-e milă de ea, dar ce să fac dacă e proastă.

Mesele de la Terasă erau pline cu pahare. Îi servi tot chelnerița planturoasă.

— Tot vin doriți, tovarășe director ?

— Dar de unde știi că sînt director ?

— Mi-a povestit șoferul dumneavoastră. Vin ?

— Vin și apă minerală. Și dacă se poate, de la gheață. Borza aștepta să plece, apoi se aplecă spre Zaharia :

— Știi cînd a fost cel mai puțin corect Boruzescu ?

— Tot timpul a fost la fel.

— Nu. Cînd a tăcut. De ce n-a intervenit la afirmația lui Secoșan că nu l-am sesizat din timp despre infiltrații ? Atît știe și el, că infiltrațiile apar brusc. De ce a tăcut ?

— Mă mir că-ți faci probleme din cauza lui Boruzescu. Eu te cunosc de doi ani. După cum te cunosc, tu ar fi trebuit să rîzi.

— Poate aș fi rîs, dacă nu s-ar fi ridicat și problema spitalului, a căminului de zi. În copilărie veșnic mă certam cu fratele meu. Pentru fleacuri. Ca să-și justifice poziția, veșnic îmi aducea un argument : Da, dar tu nu mi-ai dat bomboana galbenă. Nu mai știa nici el, nici eu cînd nu i-am dat bomboana aceea galbenă. Bomboana galbenă s-a transformat din produs zaharos în argument. Spitalul a devenit și el un fel de bomboană galbenă.

— Nu bei ?

Borza nu observase că i se adusese comanda.

— Ba da, beau. Mai e o chestie care mă frămîntă de mult. Cînd s-a introdus democrația socialistă în treburile obștești, au apărut o mulțime de instituții noi : comisiile tehnice, C.O.M.-ul și altele, într-un cuvînt, „răspunderea colectivă". Aveau menirea să îngrădească puterea personală a unor suspuși. Un director nu mai putea aranja treburile „sub obroc", aprobările trebuiau date de un for colectiv. Asta e partea pozitivă. Din păcate, aceste foruri colective și-au asumat și responsabilitatea deciziilor. Pentru un lucru aprobat de C.O.M., răspunde C.O.M.-ul. Vei putea trage la răspundere C.O.M.-ul că se prăbușește centrala subterană ? Acum

concret : Boruzescu a fost trimis aici ca specialist, să ia măsurile de rigoare în urma infiltrațiilor. Ce a făcut el ? Și-a transferat responsabilitatea asupra unei comisii ministeriale...

ÎN RETEZAT, ploile de primăvară apar din senin ; vînturile de miazăzi adună norii tolăniți pe piscurile munților și îi împing spre valea largă a Rîului Mare, iar norii pîntecoși își revarsă apele asupra șantierului.

Pe Panait și Stela ploaia îi surprinse la cota 720. Nu mai avură timp să coboare treptele săpate în stînci și se adăpostiră sub streașina unui depozit de cabluri. Plecaseră din colonie cu soarele în cap, îmbrăcați subțire, lipiți unul de celălalt. Panait îi povestise despre o profesoară de limbă franceză de la liceul din Suceava, o femeie bondoacă, cu mîinile lucioase de vaselină. Se temea de microbi : clanța de la ușă o deschidea cu cotul și dacă cineva tușea în clasă, își ținea palma în fața gurii. Vorbea despre Franța ca și cum ar fi vorbit despre rai. Cînd rostea Paris, aveai senzația că oftează.

La trecerea cîte unui pîrîu, Panait o ținea pe Stela de braț, o ajuta să sară și uita să-și retragă mîna. Ea se elibera elegant, să-și aranjeze buclele fluturate de vînt.

— Știi că ieri n-am discutat nici un cuvînt despre program ?

— Nu ? se miră Panait. Ciudat, eu tot timpul m-am gîndit la el.

Cu o zi în urmă fuseseră la rezervația de zimbri : fiorosii patrupezi erau grași, își pierduseră liniile zvelte, grațioase ale animalelor sălbatice, mîncau fîn din mînă, rontăiau covrigi ; Stela și Panait erau amîndoi convinși că nefericiții urmași ai zimbrilor legendari au degenerat, ducînd o viață prea blîndă.

Stropii scurși de pe streașina depozitului de cabluri formară gratii în fața lor.

— Stăm aici ca într-o închisoare, spuse Stela și adulmecă izul brazilor.

— Dacă toate închisorile ar avea gratii de cristal,

mai că m-aș lăsa închis. Tu nu mi-ai povestit nimic despre tine.

— Acum am venit să alcătuim programul. Tu ai vreo idee ?

— Îmi trosnește capul de atîtea idei. Deschidem partea a doua a programului cu un cor pe două voci. Fetele în stînga, băieții în dreapta.

— Cor a mai fost.

— Dar nu pe două voci.

— Corul e tot cor.

Panait cedă.

— Bine, renunțăm la cor. Privi un timp apele care se revărsau asupra barajului. Vezi că tovarășul director a avut dreptate : trebuie timp pentru alcătuirea unui program bun.

Stela zîmbi.

— Cred că o să rămînem mult timp aici sub streașină. Și se rezemă cu spatele de peretele baracii.

— De ce ?

— Pentru că la noi ploile nu sînt trecătoare.

— Și ai vreo altă treabă ?

— Nu. Pînă mîine dimineață sînt liberă.

— Atunci lasă să plouă.

— Da, dar mi-e frig.

Panait își scoase haina și i-o puse pe umeri.

— Mie îmi place cînd plouă. Cînd eram mic, pe orice ploaie ieșeam în stradă. Pînă nu mi se lipea cămașa de șira spinării, nu mă întorceam acasă.

— Pe mine mama mă certa cînd mă vedea plouată. Se temea să nu mă îmbolnăvesc.

Panait se întoarse spre ea : arăta cam firavă. Și el se temea să nu se îmbolnăvească. De cînd au început să alcătuiască programul copiilor, Stela nu mai avea timp să se odihnească. El o aștepta în fiecare zi la cinci în fața căminului, o ducea la cantină. Ea, mofturoasă, gusta două-trei linguri din supă, din felul doi, dacă era mîncare gătită cu sos, nu mînca decît carnea.

— Dacă vei mînca cum mănînci, peste un an nu se va mai cunoaște dacă ești fată sau băiat. O să devii scîndură. Cine o să te ia de nevastă ?

— Dacă mă place, cineva, mă place și scîndură.

Ploaia se înteți.

— Tu de unde ești, Stela ?

— De lîngă Arad. Aici am văzut munți pentru prima oară. Ție nu ți-e frig ?

— Ți-am spus că-mi place să stau în ploaie. Și aici sub streașină nici măcar nu mă plouă.

— Numai să nu răcești. Aici la Brazi n-are cine să te îngrijească. Cel mai apropiat spital e la Hațeg.

— Tu nu m-ai îngriji ?

— Eu nu mă pricep.

— Parcă e mare lucru. Ce-ai știi să faci ?

— Știu să și gătesc.

Deasupra barajului se aprinseseră reflectoarele : privite prin pînza de apă, păreau stele îndepărtate.

— De ce nu vrei să discutăm programul la tine acasă ?

— Pentru că locuiesc singură.

— Cu atît mai bine. Nu ne deranjează nimeni.

— Și ce o să spună vecinii ?

— Nu trebuie să te intereseze. E locuința ta, faci ce vrei.

— Nu e chiar așa. Deasupra mea locuiește secretara tovarășului director. Acolo mereu vine cîte cineva, ba un coafor din Hațeg, ba un funcționar de la Sub Cetate.

— Și ce-i cu asta ?

— Oamenii comentează.

— Comentează pentru că o vizitează mai mulți. Sper că la tine nu mai vin și alți bărbați ?

— Doamne ferește !

— Atunci e în regulă. Înseamnă că voi fi singurul. Uite ce propun : ploaia, după cum spui tu, ar putea să țină și două zile. Facem rost de o prelată, mergem la tine, ne uscăm hainele, bem un ceai și putem discuta tot programul artistic.

Stela nu se hotărî decît cînd o pătrunse frigul. Coborîră treptele săpate în stînci.

Pe baraj, basculantele împotmolite în noroi păreau niște animale preistorice.

Ajunși în colonie, Stela încercă să retracteze.

— Și dacă află tovarășul Borza că ai fost la mine ?

— Am să-i spun eu. Nu el m-a însărcinat să te ajut să întocmim programul? Unde să-l întocmim? În ploaie? Vrei să mergem pînă la el să-l întrebăm dacă e bine că mă duc la tine sau nu?

— Nu, se sperie Stela. Mai bine să nu afle.

Coridorul barăcii era plin de copii adăpostiți de ploaie. Stela era atît de zăpăcită, încît nu nimeri gaura cheii. Panait fu nevoit s-o ajute. În ușă, Stela mai încercă o împotrivire:

— E atîta dezordine încît nu te pot primi. Ce o să crezi despre mine?

— Nimic. Dar dacă vrei, te ajut să faci curățenie.

Nu era nevoie. Locuința apărea ca o farmacie. Pînă și panglicile cu care erau prinse perdelele erau călcate proaspăt.

Stela aprinse aragazul cu mîinile tremurînde.

— De frig, se justifică ea.

Panait își scoase cămașa înainte ca Stela să fi avut timp să se împotrivească. Luă cămașa și o puse pe un umeraș.

— Știi că mi-ar fi greu să mă mut aici.

— De ce să te muți? se sperie Stela.

— Nu mă mut. Dar dacă ar fi să mă mut, nu m-aș simți bine în casa ta.

— De ce?

— E prea multă ordine.

Stela răsuflă ușurată și turnă ceaiul în cești.

— E cel mai bun ceai pe care l-am băut vreodată, spuse Panait după ce sorpoti zeama aurie din ceașcă. Are o aromă formidabilă. Faci esență?

— Nu. Îl opăresc. Se așeză în partea opusă a mesei. Sper că n-o să stai mult?

— Cît va trebui stat pentru alcătuirea programului. De ce nu-ți schimbi bluza?

— Nu-mi mai e frig.

— Nu de asta nu te schimbi. Te temi să nu te văd cînd te dezbraci.

Ea nu-i răspuse: privi aburii transparenți ai ceaiului.

— Dacă vrei, îți spun, de ce n-am insistat pînă acum. Bluza umedă ți s-a lipit de piept.

Stela își privi bluza, sări de pe scaun și se duse în dormitor. Reveni cu o altă bluză scrobită.

— Eu zic să terminăm discuțiile despre program. E tîrziu.

— Din păcate, nici nu pot să stau mult. La zece intru în schimb.

— Dacă știam că lucrezi de noapte, nu m-aș fi întîlnit cu tine. Ar fi trebuit să te odihnești.

— Am dormit toată dimineața și te-am visat pe tine.

— Minți. Nu poți să mă visezi în fiecare zi.

— Ba da. Eu visez totdeauna ceea ce vreau.

— Și azi dimineață ce ai visat ?

— Nu pot să-ți spun că te rușinezi.

— Atunci mai bine nu-mi spune.

— Tu de ce roșești tot timpul? Dacă te mîngîi pe mînă, te îmbujorezi. Dacă ne atingem întîmplător umerii, tresari.

— Nu știu.

— Am să te dezvăț.

— Cum ?

— Într-o zi o să-ți mîngîi mîinile pînă te obișnuiești. Mai vreau un ceai.

BORZA PLECĂ DE LA TERASĂ după începerea ploii și nu-și găsea locul : se duse la birou să revadă corespondența, dar nu se putu concentra și porni spre casă. Ploaia îl deranja chiar mai mult decît fața frumoasă, inexpresivă a lui Boruzescu. Își propuse să nu se mai gîndească la el. Răpăitul ploii pe acoperișul barăcii îi suna în creier. Hotărî să plece la centrala subterană, dar își dădu seama că nu avea nimic de făcut acolo decît să se certe cu Stoica. Se vîrî în pat. Somnul îl ocoli, se frichini în așternuturi și se sculă de cîteva ori să verifice intensitatea ploii. Spre nemulțumirea lui, era o ploaie mocănească, de durată. Nici romanul polițist găsit pe noptieră nu reuși să-l sustragă de la griji : încă de la pagina a doua se întrevedea criminalul, un misionar baptist. Stinse lumina. În fond, nici comisia de la București nu putea găsi alte soluții, trebuia slăbită presiunea asupra cavității centralei și evacuată apa. Pe urmă, gîn-

durile i se învălmășiră, își aduse aminte că-i promisese Irinei o cergă albă și două calupuri de brînză de oaie. Stînd cu ochii închiși, Borza nu mai știu cît timp trecuse pînă auzi bătăi în ușă. Aprinse veioza de pe noptieră și privi spre ceasul deșteptător : arătătoarele ruginite arătau unu și un sfert. Se sculă din pat și deschise ușa. Zaharia, ud leoarcă, intră în cameră.

Cu ochii cîrpiți, Borza îl privi ca pe un străin.

— Plouă, spuse Zaharia, în loc de salut.

— Și mă deranjezi la unu noaptea să-mi comunici buletinul meteorologic ?

Zaharia nu gustă umorul directorului :

— S-a mărit debitul apei pe peretele sudic. Stînd mai mult timp acolo, ai senzația că plouă chiar în centrala subterană.

— Și ce vrei ? se răsti Borza la el. Să proptesc peretele cu umărul ?

— Nu cred că-i o soluție.

— Dă-mi tu alta ! Am acceptat sau nu să așteptăm sosirea comisiei de la București, ca să constate și ea infiltrațiile ?

— Tu n-ai fi avut dreptul să accepți !

— Tu ai înnebunit ! Nu ți-a spus Secoșan să nu mă aplaudzi, să mă critici cu pasiune tovărășească ?

— Asta fac. Îmi pare bine că am avut ideea să trec pe la centrala subterană. Tu ești specialist.

— Și Boruzescu e specialist !

— Poate o fi în altceva. Tu n-ai voie să te ascunzi în spatele unei comisii !

— Dar și Secoșan e de părere să așteptăm comisia.

— În principiu, el are dreptate. În cazul acesta, particular însă, trebuie să-i atragem atenția că greșește. Nimeni n-a prevăzut ploaia din seara asta. Și nu pare să se oprească curînd.

— Cheamă-l la telefon pe Secoșan.

— L-am sunat. E plecat undeva în județ.

Borza începu să se îmbrace.

— Mergem în centrală, lărgim supapele și dacă e nevoie, facem forări în cămășuială. Trebuie neapărat să slăbim presiunea.

— Poate îl anunțăm și pe Boruzescu. M-am interesat, e la hotelul Sarmis, camera 401.

— Nu mai avem timp de inspectori și de discuții inutile. Schimbul trei e acolo ?

— Am mobilizat și celelalte schimburi.

— Bravo, Zaharia. Pe răspunderea ta ?

— Da.

— Ai făcut foarte bine. Nu mi-am dat seama că afară e potop.

— Deci hotărîm singuri ?

— Nu pentru asta ai venit ?

— Ba da.

ÎN CENTRALA SUBTERANĂ, luminată de zeci de reflectoare, oamenii mișunau ca șobolanii ; în dreptul peretelui sudic, inginerul Stoica dirija ridicarea unei schele metalice, iar minerii forau cămășuiala de beton. De sub un burghiu izbucni un jet de apă și muncitorii se bucurară, de parcă ar fi asistat la inaugurarea centralei.

— Ar fi trebuit să mă anunți imediat, îl dojeni Borza pe Zaharia.

— M-am hotărît după ce am stat de vorbă cu tovarășul Stoica. I-am povestit de ședința de la Județeană și a început să țipe, să-i mobilizeze cîțiva mineri de înaltă calificare. Voia să-și asume el singur răspunderea, spunea că el n-a participat la ședință, nu știe de comisie și că nu mai poate sta cu mîinile în sîn.

— Nu știam că-i atît de formidabil, mărturisi Borza. De-acum pot ieși liniștit la pensie, e cine să construiască hidrocentrale. Îi făcu semn lui Stoica, încleștînd mîinile deasupra capului ca un campion de box. Acesta îi zîmbi.

— Avrame, unde ești ?!...

Meșterul apăru cu salopeta udă, cu ochii roșii de nesomn.

— Acolo, Avrame, arătă Borza spre marginea peretelui sudic. E singurul loc unde putem lega canalul de evacuare a apei cu galeria de fugă.

— Tot acolo mi-a spus și tovarășul Stoica, dar v-am așteptat și pe dumneavoastră.

Se duse la locul indicat, era chiar sub robinetul de optsprezece tone și făcu un semn cu creta.

— În cîte zile evacuezi apa ?

Meșterul aprecie distanța pînă la galeria de fugă, apoi își roti privirile prin centrală :

— În patru zile.

— Cu echipa ta ?

— Cu două echipe.

Borza încercă să calculeze cîți oameni formează două echipe, dar cifrele nu voiau să se lege între ele. Renunță :

— E bine. Zaharia o să-ți facă rost de oameni.

În timp ce Avram se îndepărtă, Borza se întrebă din nou din cîți oameni e formată o echipă.

Strecurat sub schelărie, inginerul Stoica urmărea forările în cămășuială. Țevile de fier îi desenară gratii pe spate și în clipa aceea în peretele sudic mai apăru un jet de apă ; părea gura unui furtun. Minerii izbucniră în urale și vocile lor reverberate se loveau de pereți, ca aripile unei păsări neobișnuite cu colivia.

Unde mai auzise un vuiet din acesta ? se întrebă Borza. Da, în peștera Uzioara. Însoțise fetele din baraca C-4 : pe Irina, pe Cătălina și pe Catela. Auziseră de peștera Uzioara și erau curioase s-o vadă.

— Să nu spună lumea că am stat patru ani la Bicaz și n-am văzut stalactitele din Uzioara.

În peșteră se pătrundea greu, pe o scară de frînghii și ei nu erau înarmați decît cu cîte un felinar de furtună. De undeva se auzea șipotul unui izvor.

— Mergem pe firul apei să nu ne pierdem, își asumase Borza rolul de conducător.

— Ți-e frică, domnule inginer ?

— Mie nu.

În mai puțin de jumătate de oră se pierduseră unul de celălalt : la început Mihai le auzi pașii, pe urmă zgomotele se înfundară, rostogolirea unei pietre ruptă din tavan în hăul imens aducea cu un tunet prelungit. Fetele se ascunseră de el, îl strigau, Borza se repezea de la un perete la altul, vocile veneau mereu din direcții opuse, apoi ecoul țipetelor lor se încrucișa, se învolbura ca în pîlnia unui clopot. În cele din urmă le descoperise sub o

cascadă a izvorului : făceau baie. Felinarele, așezate la rădăcina unei stînci, le lumina trupurile ude, tinere.

— Răciți, proastelor !

— Ați spus ceva, tovarășe director ?

Borza tresări, dar fața liniștită a lui Avram îl făcu să zîmbească.

— Nu, meștere, n-am spus nimic. Mă întrebam și eu din cîți oameni e formată o echipă ?

— Din șase.

Inginerul Panait primise sarcina să supravegheze peretele nordic. Pentru orice eventualitate dispuse să se ridice și acolo o schelă. Privindu-l, Borza avu pentru o clipă senzația că se vede într-o oglindă. Se apropie de el și-l bătu pe umăr :

— Nu te-am văzut de o săptămînă.

— Eu v-am mai văzut prin colonie, dar n-am vrut să vă deranjez.

— Și cum merge treaba ?

— Cred că m-am încadrat.

— Atunci e bine.

— Și să știți că programul de revelion al copiilor e pe calea cea bună. Cu tovarășa Stela am ședință în fiecare zi.

— Unde ?

— Acasă la ea.

Și Borza avusese ședințe zilnice cu „Șepcuța roșie". Lucrau amîndoi în schimbul de noapte. Diminețile le petreceau în baraca C - 4. Cu timpul au început să se gospodărească. Mergeau cu schimbul la piață, cumpărau zarzavaturi, ouă, pui. Irina gătea prost, dar el o încuraja.

— Nu se compară cu mîncarea de la cantină.

Uneori stăteau ore întregi și se priveau.

Oare Panait ăsta seamănă întru totul cu el ?

— Mă, stagiarule ! Tu te-ai încadrat total.

— V-am spus că m-am încadrat.

— Uite ce aș vrea să-ți spun : Stela e singură și-n probleme de viață e proastă.

— Naivă.

— Să fie cum spui tu. Mi-ar pare rău s-o păcălească cineva. Și aici pe șantier n-are cine s-o ocrotească.

— Nu vă faceți probleme, tovarășe director. Am eu grijă de ea.

Obosit, Borza se așeză pe paleta unui agregat și cineva răsuci un reflector spre el : umbra ascultătoare i se ghemui la picioarele lui.

Panait urmări montarea schelei, apoi se apropie de el. Îi vorbi timid :

— Dacă terminăm forările, tovarășe director, nu mai avem nimic de făcut aici.

Ar fi vrut să-l sfătuiască să se ducă să se culce, dar nu îndrăzni. Borza îi răspunse după ce-și roti privirile prin centrală. Un sudor îi polei fața cu o lumină violetă.

Panait avu senzația că stă de vorbă cu o statuie.

— Abia de-acum încolo o să avem ceva de făcut. Dacă se mai poate face ceva.

Deși rostise o frază gravă, nu părea speriat : ochii mici, înlăcrimați de nesomn, păreau vii, iscoditori.

— Jeturile din cămășuială scad presiunea văzînd cu ochii.

— Cum adică ? Sau ai ochi de Röntgen și vezi ce-i în spatele stratului de beton ?

— Am dedus, tovarășe director. Apa ce se scurge în centrală nu mai apasă pe pereți.

— Asta e drept. Mă întreb însă dacă apa scoasă prin forări reprezintă aceeași cantitate cu cea care se infiltrează ?

— Chiar dacă-i mai puțină, tot se reduce presiunea asupra pereților. N-ar fi bine să vă odihniți ?

Și stagiarul a devenit obraznic : vorbește ca Ghica ! Totuși nu-l dojeni.

— Nu, stagiarule. Eu cu Stoica o să ne mutăm aici. Iar tu ai două lucruri de făcut : ne trimiți o căldare cu cafea și stai de vorbă cu Ilie.

— Cu care Ilie, tovarășe director ?

— Cu ăla din ceruri. Îi dai sarcină de partid să oprească patru zile ploaia. Patru ! După aceea poate să-și facă de cap.

Dinspre peretele sudic se auziră pickhamerele minerilor : Avram începuse escavarea canalului de scurgere. Zgomotele, din cauza ecoului învolburat, își dublară intensitatea și se localizau în creier.

COMISIA ÎNSĂRCINATĂ cu stabilirea măsurilor ce trebuiau luate pentru salvarea centralei subterane a fost întîmpinată la gară de către Boruzescu și Grozea. Boruzescu aflase cu o zi în urmă de numirea lui Varlam și alegerea i se păru potrivită. Varlam era o somitate, era cunoscut și peste hotare. Un timp avusese catedră la facultate, era chibzuit, precaut, părerile lui erau litere de evanghelie. În analiza lucrărilor era meticulos și niciodată pripit.

Încă pe scara vagonului, Varlam se interesă de situația centralei :

— Apă multă ?

— Pereții sînt umezi, se feri să facă aprecieri Boruzescu. Aflase că fusese numit și el în comisie și nu voia să pară ușuratic, să se joace cu cuvintele.

— E poate doar o transpirație ? insistă Varlam.

— Nu, tovarășe profesor. Peretele dinspre versantul sudic e ud.

— Grosimea cămășuielii ?

— Stas. Între patruzeci și șaizeci de centimetri.

— Armătura ?

— Corectă, dar aș vrea să știți că datele pe care vi le spun sînt cele furnizate de cei de pe șantier. Desigur, le-am verificat și cu rapoartele zidarilor, le-am comparat cu caietul de sarcini, cu proiectele, și coincid. Dar în probleme atît de importante, lucrurile trebuie analizate mai profund.

— Cum ?

— La timpul potrivit o să fac propuneri.

Un timp, Varlam privi în gol, își umezi buzele cu limba. Privirile țintuite în gol le moștenise de la un strămoș al cărui portret domina peretele cel mare din salonul lui de-acasă. Era o pînză imensă, glănțuită cu asfalt transparent și reprezenta un individ bărbos, cu buze subțiri care ținea în mîna dreaptă, ca pe un sceptru, o narghilea. În spatele lui, deși vremea șterse contururile precise, se recunoștea fanarul. O etichetă de argint indica și numele strămoșului : Poliesos Avarlam. Cu timpul, în actele de familie, a dispărut prima literă a alfabetului și dinastia și-a scurtat numele în Varlam. Era și mai românesc și mai ușor de pronunțat. Varlam

era văduv de peste treizeci de ani. Orele libere și le petrecea acasă, în spatele unui birou masiv cu picioarele sculptate, niște gheare de lei și frunze de acant. Citea cu o satisfacție demnă de invidiat romane polițiste franțuzești sau dezlega cuvinte încrucișate. Chiar și romanele polițiste erau un fel de rebus pentru el. Nota paginile din care reușea să ghicească criminalul. Singurele distracții mai consistente erau ieșirile, o dată pe săptămînă, la Capșa. Acolo, înșurubat în plușul roșu al banchetelor renunța la dietă, se străduia să nu se gîndească la colesterol, la glicemie.

— Înseamnă că, într-adevăr, sînt infiltrații. Și după cum te pronunți, Boruzescule, mi se par chiar serioase. Oricum, apa nu traversează patruzeci de centimetri de beton cu ușurință. Tu ai fost cu mine în Spania, la Aldeadavila de pe Duoro ?

— N-am avut plăcerea, spuse Boruzescu cu părere de rău.

Grozea îi privi pe amîndoi cu admirație.

Varlam își umezi din nou buzele.

— Și acolo au fost infiltrații. La Aldeadavila I. Acolo sînt două hidrocentrale gemene. La Aldeadavila I apa a rupt cămășuiala, deși nu era decît o simplă pînză de apă. Dar nu sînt situații identice niciodată. Mă scuzați, se întoarse spre Grozea : sînteți de pe șantier ?

— Nu. Răspund de șantier din partea Comitetului județean de partid.

— Atunci nu vă mai plictisesc cu probleme tehnice. Sper să ne mai vedem. Sau veniți și dumneavoastră cu noi ?

— Nu, tovarășe Varlam. Voi veni pe șantier mai spre seară. Pregătesc pentru comisia dumneavoastră un material mai amplu.

Cel de-al treilea membru al comisiei nu scosese nici un cuvînt pînă atunci. Era Paul Stăncuț din grupul de proiectare ale centralei subterane, un bărbat între două vîrste, slab, cu o chelie pronunțată. Se temea ca infiltrațiile să nu fie trecute în contul proiectării. I se citea pe față că era nemulțumit că fusese numit în comisie : peste cîteva zile urma să plece în concediu, cu toată familia. Încă în tren, unde îl întîlnise pentru prima oară pe Var-

lam, pusese o mulțime de întrebări despre cauzele care ar fi putut declanșa infiltrațiile :

— Credeți, tovarășe profesor, că infiltrațiile s-ar putea datora unei greșeli de proiect ?

— La întrebarea asta, colega, îți voi putea răspunde abia după ce văd centrala subterană.

— Dar dumneavoastră aveți o experiență formidabilă. Părerea dumneavoastră este hotărîtoare.

— Pentru că nu-mi exprim părerea decît cînd sînt sigur de ea.

În drum spre șantier, Boruzescu îi informă despre discuțiile avute la Județeana de partid, pe care le cataloga ca pe niște victorii.

— Tovarășul Secoșan, secretar cu problemele economice, a fost tot timpul de partea mea.

Varlam nu mai participă la discuții : privi soarele tolănit în geamurile murdare ale microbuzului și peisajul sălbatic de dincolo de sticle. Stîncile de la marginea șoselei, amenințătoare, însoțeau mașina cu dușmănie. Își puse ochelarii de soare :

— Parcă am fi în vestul sălbatic.

— Ați caracterizat perfect peisajul, îi răspunse grăbit Boruzescu. Și eu, ori de cîte ori trec pe aici, am senzația că văd un film american : stînci, praf, arbuști cu rădăcini contorsionate. Lipsesc numai jivinele. Cu toate acestea, niciodată n-am caracterizat atît de concis peisajul : „vestul sălbatic".

— Mie mi-e ușor, spuse cu întîrziere Varlam. Cu doi ani în urmă am vizitat hidrocentrala „Gleen Canyon" pe Colorado din Arizona. Rîse ca pentru el : desigur, acolo geamurile mașinii erau curate, am putut savura în voie sălbăticia peisajului. Dacă n-am fi parcurs un drum bine întreținut, m-aș fi așteptat să ne atace indienii. Privi spre stînga, unde Rîul Mare însoțea șoseaua : și apa asta are ceva din violența fluviului Colorado. Desigur, Rîul Mare e un pîrîiaș pe lîngă fluviul acela clocotitor, care sfarmă totul în calea lui.

— Sînteți pentru prima oară în Retezat ? întreținu Boruzescu conversația.

— Nu. Odată, în studenție, am cutreierat lacurile din rezervație. Splendide ! Și Ana și Lia și Lacul Negru.

— Cam multe lacuri cu nume de femei.

— Bătrînul Mișu Haret, care a înființat societatea „Prietenii naturii" sau așa ceva, a avut multe verișoare.

— Sau iubite, chicoti Boruzescu.

— De ce ești vulgar, Boruzescule ?

— Am glumit. Dar pe șantier sînteți pentrù prima oară ?

— Da, dar din cauza asemănării cu „Gleen Valley" mi-a devenit familiar. De fapt, mi-am propus de mai multe ori să vin aici, dar niciodată nu mi-am găsit timp. Am urmărit însă lucrările de la București. Și, ca să fiu sincer, nici nu mi-ar fi făcut plăcere o întîlnire cu Borza. Aștia, care își petrec toată viața prin coclauri, devin primitivi. Pierd și puțina poleială a civilizației : politețea, respectul. Nu de mult l-am vizitat pe Sălăjan pe Lotru. M-a luat cu „bă". „Ce faceți, bă, acolo la București ?" Borza s-a mai domesticit ?

— Nu, tovarășe Varlam. Cred că peisajul acesta sălbatic a pus amprenta pe el.

— În principiu, ai dreptate, Dane. Omul, ca și ani-animalele, se confundă cu natura. Prepelița are culoarea frunzelor ruginite, ursul polar e alb, lupul aduce cu mirîștea pădurilor. Dacă nu i-aș fi cunoscut pe oamenii de la „Gleen Valley" aș fi fost de acord, sută la sută, cu tine. Dar acolo, la „Gleen Valley", din cauza ritmului de viață, oamenii n-au avut timp să se acomodeze cu peisajul. Din pricina asta au rămas mult în urmă. Parcă ar fi fost urmașii nobililor irlandezi. Pînă și traducătoarea, pe care uneori o corectam cu oxfordeza mea, era de o gentilețe nemaipomenită. Nu m-a lăsat să plătesc nici o masă în cele două săptămîni petrecute cu ea. Vocea îi deveni nostalgică. Se numea Pam. Probabil de la Pamela. Mică, durdulie, roșcată, cu dantura ca-n reclamele pastelor de dinți, nu reușea să-mi rostească numele mic. Eusebiu. M-a poreclit Sebby.

— Americancele au fantezie, zîmbi Boruzescu. Pe urmă întrebă complice : a fost ceva ?

Varlam clătină din cap :

— Nu-mi puteam permite. Reprezentam țara. De altfel, m-am impus în fața lor. Ei sînt specializați pe felii. U-

nul nu știe ce face celălalt. Dar nici nu-l interesează. În fața lor eram ca un manual de hidrotehnică. Știam tot. Asta e avantajul nostru, al românilor : sîntem mai universali.

Imaginîndu-și întrevederea Varlam-Borza, Boruzescu se amuză. Borza o să fie în stare să-l așeze pe un butoi murdar sau pe niște găleți răsturnate. Și Varlam, sensibil, curăța cu palma pînă și plușul curat al fotoliilor. Cei din Centrală și cei de la Minister știau că era maniac în materie de vestimentație. Cînd își făcea un nou costum, își confecționa pantalonii la un croitor, vestonul la altul. Pantalonii trebuiau să fie turnați, era în stare să facă două-trei probe, orice cută îl enerva, șlițul trebuia să cadă exact la mijloc și-i căptușea, să nu facă genunchi. Se temea de bătrînețe mai mult decît de moarte. De cînd descoperise că-i atîrnă carnea pe brațe, nu se mai dezbrăca la strand. Suporta cu stoicism arșița, îmbrăcat în cămașă. Își mințea prietenii cu nerușinare :

— M-au sfătuit doctorii să mă feresc de soare.

PE BORZA îl întîlniră în centrala subterană, la o masă improvizată, plină cu cești de cafea, cu mucurile stinse în ele. Boruzescu făcu prezentările. Arătă spre Varlam :

— Tovarășul Eusebiu Varlam, președintele comisiei ministeriale. Dar mi se pare că vă cunoașteți...

Borza ridică fața obosită spre Varlam.

— Desigur. Ne-am întîlnit de cîteva ori la București și dacă nu mă înșel și la Someșul Cald. Sau poate la Argeș. Da, pe Argeș. Mi se pare, chiar la inaugurarea hidrocentralei. Mă înșel ?

— Nu, tovarășe Borza. Am însoțit conducerea de stat.

Constată cu resemnare că Borza nu se emoționează că stă de vorbă cu un om care a însoțit conducerea de stat.

Brusc, Borza trase cu urechea și ridică mîinile în semn să se facă liniște :

— Cred că nu mai plouă. Infiltrațiile au scăzut din intensitate. Plouă ?

— Nu, îi răspunse Varlam. După cîte am fost informat, nu mai plouă de azi-noapte.

Boruzescu își drese vocea :

— Permite-mi să-ți prezint pe ceilalți membri ai comisiei.

Borza nu văzu, în afară de Varlam, decît un singur om. Zîmbi :

— Ai folosit pluralul, Boruzescule ?

— Conform gramaticii limbii române. Tovarășul Stăncuț, unul dintre proiectanții centralei subterane și subsemnatul.

— Ai fost numit și tu în comisie ? întrebă mirat Borza. Înseamnă că ai avut ghinion. Răspundere mare, Boruzescule ! Se întoarse spre ceilalți membri ai comisiei : vă rog să luați loc.

Varlam așternu batista pe banca din fața lui Borza și se așeză, strîmbînd din nas. Să nu fie nevoit să se sprijine de masă, ținu brațele încrucișate pe piept. Se vru totuși intim.

— În fond care e buba ?

Tonul familiar îl derută pe Borza.

— Ne zbatem să nu se dărîme peretele sudic.

— Tovarășul Boruzescu ne-a spus cîte ceva pe drum. Deasupra lor zdrăngăni lanțul macaralei.

— Înseamnă că sînteți la curent. Puțurile geologilor n-au găsit fisuri largi în rocă. Dar uite că sînt. Prin aceste fisuri se fac infiltrații. Periclitat era peretele sudic. Am transformat cămășuiala de beton în sită, să treacă apa, să scadă presiunea pereților.

— Ce va trebui făcut, *vom stabili noi,* spuse foarte hotărît Varlam. Voia de la bun început să fixeze precis raporturile dintre ei. De *aceea s-a constituit* comisia.

Pe Borza îl irită tonul lui Varlam.

— Ați fi putut stabili cu optsprezece ore mai devreme, dacă nu alegeați trenul cu vagon de dormit.

Varlam tresări :

— După cîte știu, dumneata nu ești chemat să stabilești cu ce să facem deplasarea ?

— Aveți dreptate. Asta e treaba dumneavoastră. Vă stau la dispoziție.

— Asta și dorim. Întîi ne vom uita în jur, să vedem care e situația aici.

— Inginerul Stoica ori maistrul Avram vă vor da toate explicațiile.

— Dar dumneavoastră? întrebă stupefiat Varlam.

— Eu mai am puțină treabă. Dar vă asigur că și Stoica și maistrul Avram știu tot atît cît știu și eu.

Ofensat, Varlam se ridică de la masă, își împături batista și porni cu Boruzescu să inspecteze pereții centralei. La peretele sudic staționară mai mult timp și cercetară forajele în cămășuială. Boruzescu nu observă nici o tresărire pe fața lui Varlam și asta îl îngrijoră. Se temu chiar că Varlam o să-i ceară părerea, dar acesta se închise în sine ca într-o găoace. Se apropie maistrul Avram, dar Varlam renunță la lămuririle oferite de el:

— Am mai văzut și noi centrale inundate, dragă tovarășe. Cine a hotărît să se efectueze forări în cămășuială?

— Noi, cei din centrala subterană. Borza, Stoica, Zaharia, eu.

— Dumneata în ce calitate?

— La asta n-aș putea să vă răspund, ridică Avram din umeri. Dar eu lucrez de douăzeci de ani cu tovarășul Borza. Cînd îmi cere dumnealui sfatul, niciodată nu-mi spune în ce calitate. Doar așa, că sîntem prieteni. Odată, de un 1 Mai, ne-am luat la întrecere. Cine bea mai multe șprițuri. L-am umilit.

Varlam și Boruzescu reveniră la masa lui Borza. Acesta discuta cu un electrician. Varlam tuși, să fie remarcat. Borza ridică privirile spre el:

— Vă ascult.

Varlam își drese vocea:

— Comisia va elabora un act oficial cu enumerarea tuturor lucrărilor care trebuiesc executate. Și acum, am vrea să ne retragem să cercetăm planurile.

— Foarte bine. Sala de consiliu vă stă la dispoziție.

— Dumneata nu vii?

— Acum n-am timp pentru hîrtii.

Boruzescu socoti de datoria lui să intervină:

— Mihai dragă...

— Tu nu te băga!

— Tovarășul Boruzescu face și el parte din comisie, mai preciză o dată Varlam calitatea lui Boruzescu.

— Nu este vina mea. Și pentru că face parte din comisia pe care o conduceți dumneavoastră, vă rog să-i interziceți să-mi spună „dragă".

— Tovarășe director ! se auzi vocea inginerului Stoica.

Era cățărat pe schele și arăta spre un foraj din care nu mai curgea nici o picătură de apă. Borza își desfăcu neputincios brațele.

— Vă rog să mă scuzați. Am treburi.

ÎN DRUM spre sala de consiliu, Boruzescu povesti tot ce știa despre Borza :

— ... Și căminul de zi nu e singura abatere de la disciplina de plan. Dacă cei de la Planificare și cei de la Investiții ar scormoni printre hîrtii, i-ar putea imputa și spitalul, sălile de spectacole de pe șantier, cinematograful și multe altele.

— Și de ce n-a fost forfecat pînă acum ?

— Nu știu. Am discutat toate problemele astea cu tovarășul Grozea și nici el n-a găsit un răspuns. Probabil, aprecierile despre Borza au avut o cotă foarte mare și nimeni n-a îndrăznit să-l scarmene. Secretarul cu probleme economice, tovarășul Secoșan, o să-l cunoașteți, l-a luat pe Borza la bani mărunți. I-a spus că dacă s-ar fi ocupat de șantier și nu de spital, n-ar fi avut probleme cu infiltrațiile.

— N-are nici o legătură una cu alta.

— Numai la prima vedere, tovarășe Varlam. Secoșan a analizat foarte serios activitatea lui Borza. La un moment dat i-a spus : nu se pune problema schimbării dumitale din postul de director general. Pe urmă a adăugat : deocamdată. Cred că și cei de aici s-au săturat de el. De altfel, l-ați văzut : e insuportabil.

— În orice caz, e un mitocan, — trase Varlam concluzia. Dacă aș face toate deplasările în vagoane de clasă, n-aș mai apuca pensia. Dar și cu vagoanele de dormit am ghinion. Azi noapte am călătorit pe osie. Abia

după Sibiu am reușit să aţipesc. Se întoarse spre Stăncuț : Iartă-mă că-ți spun, ai sforăit toată noaptea.

— Numai cînd dorm pe spate, încercă să se scuze Stăncuț.

— Da, dar dormi tot timpul pe spate.

— E patul îngust.

— Asta e drept. Nici eu nu pot dormi decît în pat dublu și singur. Cînd trăia încă nevastă-mea, dormeam separat.

Lui Boruzescu îi fu rușine să mărturisească faptul că și Mariana, cînd mai stătea cu el, își aranjase pat separat în altă cameră. Și nici măcar n-o putea vizita : obișnuia să încuie ușa camerei. Mult timp s-a întrebat de ce. Un prieten a încercat să-l lămurească :

— Poate are pe cineva.

Ideea că Mariana ar putea să-l înșele îl făcu agresiv. Încă în seara aceea o întrebase :

— Tu ai pe cineva ?

— Da.

Francheţea Marianei îl dezarmă.

— De ce ai făcut asta, Mariana ?

— Pentru că tu în loc să miroși a bărbat, miroși a parfum și în afară de carieră nu te interesează nimic. Mă apropiam de tine și mă respingeai. Spuneai că a doua zi te vezi cu un ministru și voiai să fii odihnit. Adevărul e că tu nu te-ai însurat cu mine, ci cu catedra lui tata.

— Aici, unde mîncăm ? îl întrebă pe neașteptate Varlam.

Boruzescu tresări :

— La cantină.

— Nenorocire, strîmbă Varlam din nas. Mirosul de cantină îmi face rău. Mi se întoarce stomacul pe dos. Tu tot la cantină mănînci ?

— Și eu m-am dezobișnuit de cantină. De altfel, eu locuiesc la Deva.

— Te-ai aranjat, Boruzescule !

— Aici, cu încăpățînatul de Borza, n-aș fi putut face nimic. E un impulsiv. Special m-am mutat la Deva, să fiu în apropierea Județenei. Prin ei am reușit să înființ-

țez comisia. Dacă m-aș fi luat după Borza, i-aș fi dat apă la moară. De ce să culeagă el toți laurii ?

— Mă, tu ai stofă de șahist.

— Mă flatați, tovarășe Varlam.

— Deloc. Vorbesc foarte serios. La jocul de șah, uneori sacrifici un pion pentru victorie. Alteori sacrifici și piese importante. În fond, nu interesează altceva decît victoria... Cîți kilometri sînt pînă la Deva ?

— Vreo șaizeci.

— Microbuzul, sper, e la dispoziția noastră.

— Da, dar șeful parcului de mașini mi-a spus clar că nu ne poate da benzină.

— Și dacă vorbește cu el Borza ?

— Borza nu se bagă în treburile interne ale sectoarelor. Și n-ar face intervenții nici măcar pentru el însuși.

— Se dă mare !

Ajunseră în sala de consiliu și Stăncuț se apucă să studieze rapoartele de execuție. Era nemulțumit din cauza conflictului dintre Varlam și Borza, socotea că asta va dăuna bunei desfășurări a activității comisiei. Nu spuse însă nimic, să nu fie nevoit să ia atitudine. Măsurile luate de cei de pe șantier erau fără îndoială salutare și bine că n-au așteptat venirea comisiei cu mîinile în sîn. În orice caz, rar se întîmpla ca pe un teren calcaros, amestecat cu roci dure, să nu existe infiltrații. Dar nu de asemenea proporție. Asistase la efectuarea studiilor geologice de ansamblu și la cele speciale : foraje, galerii, puțuri, explorări geofizice. A studiat foarte amănunțit rapoartele despre analizele geotehnice și hidrogeologice. Toate erau în limitele admisibile. Pentru Stăncuț lucrurile deveniră clare : erau două treburi de făcut. Prima, eliminarea pericolului de prăbușire a pereților și, imediat după aceea, anihilarea posibilităților de infiltrație datorită ploilor. Nici calcarul, nici roca dură nu puteau înmagazina ape subterane. Era imposibilă și formarea pînzelor de apă. Trebuiau izolate găurile de scurgere existente pe munte. Își permise să-l deranjeze pe șeful comisiei :

— Știți, tovarășe Varlam, că soluția adoptată de Borza mi se pare unică ?

— Probabil. Atîta putea să învețe în treizeci de ani

de șantier. Sînt însă convins că el bănuia că asta ar fi fost și propunerea noastră și a vrut să ne-o ia înainte.

— În cazuri din astea grave, nimeni nu se gîndește la aplauze. Dacă aș fi fost în locul lui Borza, aș fi procedat la fel.

— Nu te-ai fi supus unei hotărîri ministeriale ?

— Asta ar fi depins de gravitatea situației.

— Un singur om nu-și poate da seama de gravitatea situației. Pentru asta e nevoie de o comisie. Comisia nu este o invenție nouă. Chiar în folclorul nostru găsim proverbe care au preamărit pluralitatea : „Unde-s doi puterea crește". O comisie formată din mai mulți specialiști vede mai bine decît un singur om. V-am pomenit astăzi în mașină despre hidrocentrala Aldeadavila I. Pe vremea construirii ei, director era un oarecare Edmundo Pascuale, un fel de Borza al spaniolilor. Desigur, mai manierat, mai umblat. Atașat de lucrări. Pentru niște abateri de la tehnologie a fost schimbat. Nu de un om, ci de o comisie. Povestea e desigur mai complicată, colegii spanioli mi-au relatat toată afacerea...

Boruzescu îl ascultă cu aviditate. El nu prea fusese în străinătate ; o dată în China și o dată în Iugoslavia, în calitate de consultant în comisia tehnică de colaborare. În Italia fusese pe banii socrului său, călătorie denumită „voiaj de nuntă tîrziu", efectuată în al cincilea an de căsătorie. Aveau banii numărați și Mariana voia să cumpere toată Italia. El n-a reușit să-și procure decît o pereche de pantofi „lavorato a mano" din piele subțire de porc.

În sala de consiliu își făcu apariția Zaharia, cu un teanc de hîrtii sub braț.

— V-am adus rapoartele zilnice ale escavațiilor. Dar să știți, tovarășul Borza le-a studiat filă cu filă.

Varlam se răsuci spre el :

— Acum părerile tovarășului Borza ne interesează mai puțin.

— Eu n-aș spune asta, îi zîmbi Zaharia.

— Pentru că vă temeți de el.

Zaharia continuă să zîmbească :

— Eu nu mă tem decît de ploaie. Și nu pentru mine.

Eu am două mantale impermeabile. Mă tem pentru centrala subterană.

Varlam îl cercetă mai atent.

— După cîte am înțeles eu, Borza e un fel de dumnezeu aici.

— Dacă faceți comparații biblice, ați înțeles bine. Desparte apa de uscat, va lumina întunericul și acum, în cea de-a șasea zi, încearcă să facă oameni după chipul și asemănarea lui.

— Puteți adăuga, interveni și Boruzescu în discuție, că e și ctitor de spitale, de săli de spectacole...

— Astea nu sînt numai meritele lui, de aceea nu le-am înșirat. E și meritul consiliului oamenilor muncii.

— După cîte am auzit, C.O.M.-ul e tot Borza, spuse înțepat Varlam.

— N-ați fost bine informat. Președintele C.O.M.-ului sînt eu. Ca secretar de partid al șantierului, eu trag concluziile. Pe Borza nu-l admir, îl respect.

— Și ca președinte al C.O.M.-ului ați dat avizul pentru construirea spitalului, fără ca investițiile să fi fost aprobate ?

— Eu credeam că analizați ce trebuie făcut la centrala subterană. Dar pentru că vă interesează spitalul, vă pot da lămuriri. Cu avizul Consiliului popular am înaintat devizele, dar cei de la Minister s-au codit să le semneze. Ce puteam face ? L-am construit în devans.

— În dauna hidrocentralei.

— Nu. Graficul de producție al hidrocentralei nu s-a modificat din cauza spitalului.

— Nu era mai corect să așteptați aprobările ?

— Mai corect da, dar mai puțin eficient. Spitalul face parte din salariul social al constructorilor. Avem dreptul să-i frustrăm de acest salariu ? Și ce am fi făcut cu bolnavii sau cu accidentații ? Pentru că pe un șantier, prin firea lucrurilor, se întîmplă mai multe accidente decît prin birourile Ministerelor.

Boruzescu se simți obligat să ia apărarea lui Varlam.

— Dacă-mi aduc bine aminte, nu de mult, am participat la o ședință cu tovarășul Secoșan. Acolo vi s-a atras atenția să nu-l mai aplaudați pe tovarășul Borza, ci să-l criticați. Să-l criticați cu pasiune tovărășească. În

toată discuția de pînă acum i-ați luat apărarea, de parcă el ar fi inventat parafina.

Pentru prima oară, Zaharia se încruntă :

— Borza nu are nevoie să fie apărat. Iar în legătură cu ceea ce a spus tovarășul Secoșan, eu am înțeles următoarele : să fie criticat *cînd e cazul* să fie criticat. Cînd eram mic și spărgeam ceva, un pahar de exemplu, mama mă certa. Cînd nu spărgeam nimic și eram cuminte, mă alinta.

— Vreți să spuneți că Borza n-a spart nici un pahar ?

— Ba da. La Terasă. L-a și plătit ; doi lei douăzeci.

Stăncuț începu să rîdă și Varlam se simți ofensat :

— Dacă s-ar găsi cineva să-l foarfece pe Borza, s-ar putea ca directorul să plece de pe șantier. Și nu pur și simplu, ci cu tinichele după el.

— Vă gîndiți la decorații ? întrebă Zaharia candid.

— Dacă m-aș fi gîndit la decorații, nu mi-aș fi permis să spun „tinichele".

— Îmi place că sînteți principial. Și pentru că sînteți principial, îmi permit să vă spun următoarele : dacă Borza va fi scos din postul de director general al trustului de șantiere Brazi, nu va pleca de pe șantier. Va rămîne aici ca simplu inginer, ca simplu tehnician. El n-ar putea lucra la Centrală sau la minister, ascuns într-un birou. Sînt convins că ar lucra cu aceeași pasiune ca subaltern al inginerului Stoica, pînă la inaugurarea hidrocentralei. Și încă ceva. Pînă acum am avut numai *senzația* că-l analizați pe Borza și nu situația centralei subterane. Acum sînt convins de acest lucru, am o certitudine.

— Nici nu se poate altfel, deveni și Varlam oficial. Infiltrațiile nu se pot analiza în sine. Cineva trebuie să răspundă pentru ele. Pentru că se vor efectua munci neprevăzute, se vor face cheltuieli neprevăzute.

— Am înțeles. Oricînd veți avea nevoie de date, de informații, vă stau la dispoziție.

VÎRFUL STÎNCA MARE nu se putea vedea decît de la cota 720 baraj sau de la carierele de piatră de la Gura Zlata. Ca să-l poți admira în toată splendoarea lui, trebuia să urci Țepenarii și să te întinzi la umbra pinilor seculari.

De acolo, din poienița Ursului, Vîrful Stînca Mare se deschidea privirilor altfel : se puteau distinge stîncile golașe, șlefuite de vînturi și ploi, îngrămădite de preistorie ciudat, ca într-o tainică întrunire. Vîrful rezistase ere, înfruntase milenii și învinsese timpul. Dinții rozători ai secolelor n-au reușit să-l înfrumusețeze. Vegetația s-a adaptat stîncilor, iar caprele negre, cu salturile lor grațioase deasupra prăpăstiilor, au înnobilat și mai mult vîrful. Muncitorii veniți de pe alte meleaguri l-au rebotezat : îi spuneau „Carul Mare". În nopțile scurte ale lui august, formația de stele se sprijinea cu o roată de Vîrf. In septembrie stîncile luminate de soarele în cădere își schimbau culoarea : deveneau roșietice și din cauza aerului rarefiat îți creau senzația că sînt în flăcări.

— Mie îmi place mai mult numele vechi, spuse Stela, rezemîndu-și capul de brațul lui Panait.

Acesta, întins pe covorul țesut de iarba scurtă de munte, îi răspunse cu întîrziere :

— Mie nu-mi displace nici numele nou. E ca și cum s-ar fi împiedicat universul de acest ciot din Retezat. Roata cu care se sprijină Carul de stînci se numește Sirius. S-ar putea ca el să nici nu mai existe și noi să admirăm doar ceea ce a fost în urmă cu milioane de ani. Poate arde numai pentru noi.

— Tu te crezi buricul pămîntului.

— Sînt. Distanțele de la mine spre stînga sînt la fel de imense ca și cele spre dreapta mea. De la mine pornind începe infinitul. Știi ce e ciudat și formidabil în astronomie ? Că fiecare punct din univers poate fi socotit marginea sau centrul lui... Mi-a spus Borza să am grijă de tine.

— Dacă nu ți-ar fi spus, n-ai fi avut ?

— Nu știu. Poate ne-am fi văzut de două sau trei ori la cantină și asta ar fi fost tot. Poate nici n-aș fi aflat cum te cheamă.

— Mi-ar fi părut rău să nu te cunosc.

Panait se întoarse spre ea : în ochii ei se oglindeau ramurile de pini proiectate pe un petic de cer.

— Mai ții minte cînd am fost pentru prima oară la tine ?

— Cînd ne-a prins ploaia pe șantier.

— Atunci. Tu nici nu știi cît m-am rugat să plouă. Altminteri n-aveam cum să mă invit la tine. Tu nu m-ai fi invitat niciodată. Abia m-ai primit în casă.

— Atunci erai un străin.

— Și de cînd nu mai sînt străin ?

— Niciodată nu m-am gîndit cînd devine un străin apropiat. Cred că de cînd îți cunosc gîndurile.

— Zici că-mi cunoști gîndurile ?

— Da.

— Atunci spune-mi ce aș face dacă ți-ai rupe piciorul ?

— M-ai îngriji.

— Ce aș face dacă ți-ar fi foame ?

— Mi-ai da de mîncare.

— Nu. Și dacă ți-ai rupe piciorul și dacă ți-ar fi foame, eu te-aș săruta. Adevărul că orice ai face, eu tot te-aș săruta.

— Pentru că n-ai fantezie.

Panait se încruntă, dar Stela persevera :

— N-ai. Cînd m-ai invitat aici în poiană, știi tu la ce m-am gîndit eu ?

— Că o să culegem flori.

— Și la asta. Mă vedeam dansînd deasupra acestei pajiști, că o să plutim peste toată întinderea asta verde, că o să alergăm după capre negre.

— A alerga după capre negre înseamnă a alerga după iluzii. Eu am venit aici ca să te sărut.

GROZEA ajunse în cabinetul ministrului Energiei electrice cu zece minute întîrziere. Își compuse o figură smerită și se scuză :

— A întîrziat trenul, tovarășe ministru.

Stătea de vorbă pentru prima oară cu un ministru, era emoționat.

— Eu n-am invitat un tren la ședință. Ia loc.

Grozea se așeză lîngă Varlam care, degajat, stătea rezemat de spătarul scaunului.

— Continuă, se întoarse ministrul spre Varlam. Te-ascult.

Varlam își drese vocea :

— Analizînd toate aspectele de pe șantier, răsfoind întreaga arhivă, mi-am dat seama că mă aflu înaintea facerii.

— Nu înțeleg.

— Vă rog să mă scuzați... Mi-am permis o metaforă. E haos pe șantier.

— Haos ? Aud pentru prima oară așa ceva. Am fost la Rîul Mare de mai multe ori. Nu mi s-a părut.

— Probabil vi s-au arătat doar realizările.

— M-au *interesat* realizările.

— Ca președinte al comisiei numită de dumneavoastră, am bătut șantierul metru cu metru. Știți că Borza a construit un spital ?

— Desigur. L-am și vizitat. După cîte știu, a fost prevăzut în deviz.

— Abia anul acesta. Spitalul e terminat, are patru nivele și funcționează.

Grozea îl admiră pe Varlam pentru curajul cu care discuta cu ministrul.

— Eu ți-am cerut un raport în legătură cu peretele sudic al centralei subterane, deveni ministrul oficial.

— Vi l-am înaintat în scris. În ziua de șapte iulie am decis eliminarea presiunii asupra întregii centrale subterane prin perforații în cămășuială.

Ministrul răsfoi un dosar, apoi ridică din nou privirile.

— Uite ce nu înțeleg eu. Voi decideți asta în șapte iulie și în ziua de cinci iulie, Borza îmi raportează terminarea acestor lucrări. Înseamnă că raportul lui e fals.

Varlam se foi pe scaun.

— El a început lucrările înainte de a sosi noi.

— Și atunci de ce mai era nevoie de comisie ?

Întrebarea era logică, constată Grozea în sinea lui.

— Pentru analizarea minuțioasă a situației de pe teren.

— Puteați cere informații de la Borza.

— Eu nu-mi permit, tovarășe ministru, să iau decizii pe baza unor consultații telefonice. Am făcut deplasarea cu proiectantul principal al centralei subterane, cu un specialist de la Institutul de Cercetări Geologice care a

participat la forări și cu inspectorul Boruzescu de la Centrală. Am studiat în colectiv rapoartele zilnice ale escavațiilor, procesele verbale ale forărilor executate de geologi.

— Am înțeles, zîmbi ministrul. Am făcut o mulțime de cheltuieli inutile. Ați depistat și cauzele infiltrațiilor?

— Da. Sînt datorate ploilor excesive.

— Ploi excesive pot fi și de acum încolo.

— Am luat toate măsurile necesare. Se vor face dopuri de beton la gurile posibile de scurgere. Dacă va fi nevoie, se va defrișa o parte din vegetație pentru depistarea acestor guri.

— În regulă. Ce e cu spitalul ?

Varlam făcu o pauză, ca și cum i-ar fi fost greu să vorbească despre acest lucru :

— Banca de Investiții n-a avizat nici pînă astăzi toate documentele.

— Bine, dar spitalul e gata.

— Da, tovarășe ministru. Mai sînt niște mici amenajări de făcut, dar funcționează.

Ministrului i se păru că ceva nu e în regulă :

— Și cadrele sanitare ? Cum au putut fi repartizați medici într-o instituție care nu există ?

— La asta ar putea să vă răspundă tovarășul Grozea de la Județeana de partid.

— Te rog, se întoarse ministrul spre el.

— Lucrurile sînt mai complicate, tovarășe ministru, începu Grozea cu voce scăzută. Medicii de la spital sînt cei care au fost repartizați pe șantier. Era vorba să funcționeze un dispensar mai mare.

— Bănuiesc că și dispensarul ar fi trebuit construit ?

— Desigur, dar din fonduri locale. Și ar fi costat mult mai puțin.

— Mult mai mult. Dispensarul ar fi fost provizoriu și tot trebuia construit spitalul. Așa s-au eliminat niște cheltuieli inutile. Și după cîte îmi aduc aminte, județul nici nu avea fonduri pentru dispensar.

— S-ar fi procurat, tovarășe ministru.

— De unde ?

— Nu știu. Dar sigur s-ar fi procurat, pentru că în ultimă instanță, după ce se va termina șantierul, noi, localnicii vom fi beneficiarii lui.

— Atunci nu înțeleg de ce agitați problema spitalului ?

— Nu e vorba numai de spital. Și noi am pus problema altfel. Borza n-a respectat planul de investiții. Ce s-ar întîmpla dacă toți conducătorii de șantiere ar proceda la fel ? Pentru că există o disciplină de plan, o eșalonare a investițiilor...

— Și care e concluzia ?

— Concluziile încă nu s-au tras. S-a discutat doar eventuala înlocuire a lui Borza.

— Asta e părerea Comitetului județean ?

— Deocamdată a mea personală.

— Ar fi bine s-o păstrezi pentru dumneata. Borza are foarte multe merite.

— Dar meritele astea, tovarășe ministru, nu pot fi cont în bancă, să trăiești toată viața din ele.

— Măcar de ar avea toți conturi ca el.

— Fiți liniștit, tovarășe ministru. Noi pe plan local vom analiza activitatea tovarășului Borza cu toată răspunderea. Mie, care îl cunosc bine, îmi pare rău pentru el. Spun, mie personal mi-e foarte drag, dar într-o problemă atît de gravă nu-mi pot permite să fiu sentimental.

Ministrul închise dosarul din fața lui :

— Făcînd această propunere, probabil v-ați gîndit și la persoana care ar putea să-l înlocuiască ?

Varlam își privi unghile, interveni :

— Discutînd cu tovarășul Grozea această eventualitate, ne-am gîndit amîndoi la un singur om. La tovarășul Boruzescu de la Centrală. Are aceeași pregătire ca și Borza, au fost colegi de facultate, un timp au lucrat împreună la Bicaz ; a urmărit construirea tuturor hidrocentralelor din țară.

Ministrul privi și el spre degetele lui Varlam. I se păreau îngrijite.

— Vă mulțumesc pentru participarea la această ședință.

LA O MASĂ retrasă din Capșa nu erau decît două persoane : Varlam și Boruzescu. Boruzescu, neștiind pentru ce a fost convocat, era speriat. Își pocnea mîinile și-l deranja veselia lui Varlam.

— Te-am făcut om, Boruzescule ? Ar trebui să-mi faci cinste. În orice caz, masa din seara asta o plătești tu.

— Credeam că am fost invitat. Ce s-a întîmplat ?

— Am avut o discuție cu ministrul.

— Care ministru ?

— Cum care ? Cu al nostru. În primul rînd trebuie să-ți rezolvi situația familiară.

— Cum adică ?

— Să nu divorțezi.

— A spus ministrul asta ?

— Nu. E propunerea mea.

— Trebuie să divorțez !

— Nu fi tîmpit ! Divorțat nu mai faci carieră.

— Ce carieră mai pot face la vîrsta mea ?

Era convins că Varlam vrea să-și bată joc de el.

— Să termini o hidrocentrală. Știi ce înseamnă asta ? Felicitări și în orice caz un salariu imens. E important pentru calcularea pensiei.

— Și ce hidrocentrală să termin ?

— Cea de pe Rîul Mare. E aproape gata. Tot ce se întîmplă de acum încolo e un fleac. Chiar fără experiența ta ai putea s-o termini. Dar pentru asta trebuie să nu divorțezi.

— Nu pot să nu divorțez ! Știi foarte bine că Mariana s-a combinat cu cineva.

— Și ce dacă ?

— Cum, ce dacă ? Se afișează în public. Știe tot Ministerul, toată Centrala.

— N-are nici o importanță ! Azi te-am propus în locul lui Borza și ministrul n-a obiectat. E ca și cum ai fi fost numit.

Ideea numirii lui la Rîul Mare îl impresionă. Încercă să nu se mai gîndească la Mariana.

— Și ce să fac eu la Rîul Mare ? întrebă nehotărît. Borza e de o sută de ori mai bun decît mine.

— Nu spune nimeni că nu e priceput. Dar n-a învățat un lucru esențial în acești ani cît a colindat șantie-

rele. S-a lăsat descoperit. I se pot imputa zeci de lucruri Auzi, să sfințească o galerie? Greșeli din astea nici măcar tu nu poți face.

— Pot face altele.

— Dacă ești deștept, nu faci! Și eu te învăț cum să fii deștept. Dacă mă asculți, într-o săptămînă te fac cel mai bun director din țară.

AUTOBUZUL ÎNCHIRIAT DE LA O.N.T., se opri în fața clădirii direcției. O mulțime de oameni, îmbrăcați în haine de sărbătoare, se grăbiră să urce. Moise Pleșeanu, cu un sacou prea larg pentru el, arăta ca un cioclu. Ghica se așeză lîngă șofer. Borza coborî din birou și fu întîmpinat de Zaharia.

— Pe mine de ce nu mă iei cu tine?

— Pentru că tu, ca secretar de partid, ești un fel de căpitan de vas acum. Părăsești ultimul șantierul.

— Dar mi-ai promis!

— Am greșit cînd ți-am promis. Am fost luat de entuziasm și nu m-am gîndit suficient. Tu ești încă tînăr, ai ocazia, peste douăzeci și cinci de ani, să vii să vizitezi hidrocentrala de la Rîul Mare.

— Și tu ești căpitan de vas.

— Pe nici un vas nu sînt doi căpitani. Pentru mine, Ioane, Bicazul e o problemă sentimentală. Bicazul îmi dă puteri. Și acum am mare nevoie de putere. Comisia și Grozea au scormonit printre hîrtii și vor face un caz și din spital, și din construcțiile ridicate înainte de timp. Cred că o să am neplăceri.

— Nu cred.

De după autobuz apăru Stela cu o haină de ploaie pe braț.

— Ce-i cu tine, domnișoară?

În autobuz, Panait își lipea nasul de fereastră.

— Nimic, tovarășe director. Am fost chemată la o ședință la Hațeg.

— Nu te duci!

— Nu se poate, tovarășe director. Am iscălit convocatorul.

— N-are importanță. Urcă în autobuz! Îți arătăm Bicazul.

— Nu pot, tovarășe director.

— Îți ordon, se supără Borza, apoi se aplecă spre ea: Îți spun un secret: eu tot la Bicaz m-am însurat.

O luă de mînă și o ajută să urce. Zaharia zîmbi.

— Vă urez drum bun!

Urcă și Borza în autobuz și aproape toți se oferiră să-i cedeze locul.

— Nu, băieți. Eu am locul meu în spatele lui Ghica. Cu el pot să mă cert pînă la Bicaz.

Stela se înghesui pe același scaun cu Panait. Era tot bosumflată.

— Măi, băieți, se întoarse Borza spre bătrînii din autobuz: îi arătăm acestei fete facultatea pe care am absolvit-o în urmă cu douăzeci și cinci de ani?

— Da' mai astîmpără-te, directore! strigă Ghica spre el. După cum te cunosc, te apuci și de cîntat!

Borza izbucni în rîs:

— Dar ce-am cîntat noi la Bicaz? Era un fel de imn.

— Te lasă și memoria, directore, îi răspunse de astă dată Pleșeanu. Începu să cînte:

„Suflecată
pîn' la brîu
ducea, ducea
rufele la rîu..."

GROZEA intră în cabinetul lui Secoșan fără zgomot și se apropie de biroul secretarului. Așteptă ca acesta să-și ridice privirile.

— Au sosit tovarășii de la Banca de Investiții.

— Am fost anunțat. Înlesnește-le accesul la toate documentele.

— I-am și trimis pe șantier.

— Borza?

Grozea se așteptase la această întrebare:

— A plecat la Bicaz.

— Dumneata știai asta?

— Da, tovarășe secretar. Are concediu legal. N-a fost de trei ani în concediu. I-am aprobat patru zile. V-am lăsat o notă scrisă pe birou.

— Probabil e în mapă. N-am apucat s-o citesc.

— Cu nota aceea v-am lăsat și caracterizarea tovarășului Boruzescu și rezumatul discuțiilor purtate cu tovarășul ministru.

— Îți mulțumesc. Altceva ?

— Mă intrigă faptul că Borza a luat cu el o educatoare de la cămin.

Secoșan își încreți fruntea.

— Cum îți permiți să vorbești astfel despre tovarășul Borza ?

— V-am relatat un fapt, tovarășe secretar. Nimic mai mult. Nici nu mi-am permis să comentez.

— Nici nu era cazul !

Se auziră bătăi în ușă și intră Zaharia. Se scuză :

— Am întîrziat, tovarășe secretar. Am purtat discuții cu cei de la Bancă.

— Îmi permiteți să-i pun și eu o întrebare, tovarășe secretar ? întrebă Grozea.

— Te rog.

— Tovarășe Zaharia, dumneata vii de pe șantier. Poți să-mi spui unde este tovarășa Stela Pricop, educatoarea de la căminul de zi ?

— A plecat la Bicaz.

Secoșan își mușcă buzele.

— Pe Borza îl vom discuta după ce se întoarce de la Bicaz.

PE BARAJUL arcuit al hidrocentralei, autobuzul fu întîmpinat de Irina. Purta o bluză ușoară de vară, în jurul gîtului un batic înflorat și pe cap o șepcuță roșie, decolorată de prea mult spălat.

Soarele se înfundase adînc în lacul de acumulare și o pală de vînt caldă mișcă acele brazilor. Natura șterse toate urmele șantierului : pajiștile verzi, mătăsoase năpădiseră fostele drumuri și rănile pămîntului ; tot peisajul aducea ca un parc îngrijit.

După ce coborîră cu toții din autobuz, Borza ridică brațul, să se facă liniște :

— Îmi pare bine, băieți, că sîntem din nou aici și vizităm marea noastră facultate. Bicazul face parte din biografia noastră a tuturor. Cine n-a mai venit anul acesta ?

Îi răspunse maistrul Avram :

— Stoleru, Fodor, Nedelcu...

— Să se odihnească în pace. Și-au făcut datoria.

Se apropie de balustrada barajului. Borza se nimeri lîngă Panait.

— Eu, stagiarule, m-am însurat aici. Așa-i, Irina ? Irina îl mîngîie cu privirile. Primul nostru băiat tot aici s-a născut.

Panait se întoarse spre Stela :

— Ai auzit ?

Ea își coborî pleoapele, rușinată. Panait continuă :

— Facultatea mea va fi Rîul Mare.

— Îl vei absolvi peste cinci ani. La cine e șampania ?

Roșca, tot cu gîtul încorsetat de ipsos, scoase dintr-o sacoșă o sticlă de șampanie. Șampania era o tradiție.

Borza luă sticla, o puse pe balustrada de beton a barajului și desfăcu împletitura de sîrmă. Pocnetul dopului îi emoționă pe toți. Priviră cum se revarsă licoarea spumoasă în lacul de acumulare.

COAFATĂ PROASPĂT, Gina îl întîmpină pe Borza cu zîmbetul pe buze.

— E trist fără dumneavoastră pe șantier, tovarășe director.

— Ce vorbești, Săceanule ! Cînd nu sînt aici, poți să întîrzii, poți să pleci mai devreme...

— Nu mai întîrzii de mult, tovarășe director. Și cît ați lipsit, am făcut chiar ore suplimentare.

— De ce, Săceanule ? se miră Borza. Vrei mărire de salariu ?

— Nu, tovarășe director. Am lucrat la referatele celor de la Banca de Investiții.

— Ce referate ?

— Dumneavoastră nu știți? Au scormonit toată arhiva să vadă avizele lor, ale Ministerului și ale Centralei în legătură cu construcțiile sociale.

— Mda... Altceva?

— Aveți azi o ședință la Județeană.

— Cînd, Săceanule?

— La ora șase, în cabinetul tovarășului Secoșan.

— Caută-l pe Deșu.

— L-am anunțat, tovarășe director. La cinci fără un sfert e aici.

— Pînă la urmă, Săceanule, o să fii cea mai bună secretară de pe șantier.

DEȘU radia la volan.

— Ce-i cu tine, Deșule? De ce te bucuri?

— Pentru dumneavoastră, tovarășe director.

— Pentru mine?

— Desigur. Pentru decorație.

— Ce fel de decorație?

— Parcă dumneavoastră nu știți, și privi complice spre Borza. Vă decorează pentru hidrocentrală.

— Dar pe asta de unde ai mai scos-o?

— Tot șantierul știe.

— Cine-i tot șantierul?

— Fetele care lucrează la Personal. Au fost ăia de la județ și v-au răsfoit dosarul.

ÎN CABINETUL lui Secoșan nu era decît Grozea. Era instalat în spatele biroului secretarului. Își aranjă pe masă o mulțime de hîrtii și un pix cu pastă roșie. Borza își aminti de carnețelul cu scoarțe cafenii ale lui Boruzescu.

— Am fost convocat la o ședință, spuse Borza în loc de salut.

— Eu v-am convocat. Vă rog să luați loc.

Borza se lăsă într-un fotoliu și privi cristalul șlefuit de pe birou.

— E o ședință în doi?

— Da, tovarășe director.

Grozea se străduí să fie cît mai oficial.

— Atunci, hai să-i dăm drumu'.

Grozea luă pixul și-l învîrti între degete.

— Întrucît tovarășul Secoșan a plecat pe teren, mi-a rămas neplăcuta sarcină să termin ancheta începută.

— Ce fel de anchetă ? întrebă Borza, deși știa despre ce putea fi vorba. Înainte de a pleca la Deva, cercetase referatele întocmite de Banca de Investiții. Citi și însemnările făcute de Grozea și corecturile operate de el.

Grozea își ridică sprîncenele :

— Știam că veți lua lucrurile, ca-ntotdeauna, ușor. Vreau să vă atrag atenția că lucrurile sînt grave.

— După cum vorbești, s-ar putea să fie.

— Așa și e. Dar să luăm totul de la început. Pentru spital ați avut devizul aprobat ?

— Nu.

— Mă mir că ați răspuns atît de scurt. Ați fi putut ține o prelegere despre importanța spitalului în socialism. Pentru căminul de copii ați avut devizul aprobat ?

— Nu. N-am avut.

— Și atunci de ce l-ați construit ?

— Dacă mă întrebi așa, înseamnă că nu știi. Mai înainte ai rostit cuvîntul socialism. Știi ce înseamnă asta în traducere românească ? Dreptul la muncă retribuită, dreptul la odihnă, dreptul la cultură.

— Să ne oprim aici. Șantierul e un loc de tranzit.

Borza se înfurie :

— La Bicaz n-am construit cinematograf, pentru că era loc de tranzit. Argeșul tot tranzit a fost. Aici tot tranzit. Aceste trei tranzituri însumează treizeci de ani. Și muncitorii care trăiesc în tranzit treizeci de ani n-au voie să vadă un film ?

— Vorbiți cam bombastic.

— Cu tine îmi permit. Tu n-o iei ca pe o lozincă. Știi ce mă întreb eu ? Ești rău intenționat sau rău informat ? Cred că ești rău informat. Consiliul popular județean, într-o ședință a comitetului executiv, ne-a aprobat construirea spitalului în devans.

— Ei nu știau că nu aveți aprobarea Ministerului de resort.

— Probabil. Dar de ce ai scos acest pasaj din referatul întocmit de Bancă ? Pentru că ai fost singurul care ai profitat de spital, să-ți vindeci nevasta de reumatism ? Și ești pornit pentru că am scos-o din rezervă ? Restul anchetei o faci fără mine !

STELA coborî din mașină și începu să plîngă : rochia de nuntă, albă, cu multe dantele șifonate, arăta ca o cămașă de noapte. Panait nu reuși s-o liniștească. Îmbrăcat în negru, transpirat, aducea cu un contopist. Muncitorii din centrala subterană îl înconjurară și-i bătură pe umăr cu putere, de parcă ar fi fost pedepsiți. Lui Borza îi veni să rîdă. Se întoarse spre Zaharia, care îi însoțise pe tineri la Consiliul popular din Deva.

— Ce crezi, Ioane, cînd m-am însurat eu, eram la fel de caraghios ca și Panait ?

— Nu știu. N-am fost de față.

— Vorbești cam oficial. Te-a emoționat ceremonialul de la Sfat ?

— Nu. Cel de la Județeană.

— Acum înțeleg de ce ați întîrziat. Ce-i pe acolo ?

— Nimic important. Grozea a fost schimbat. O să lucreze la „Mătasea Populară".

— De ce ?

— Nu știu. De fapt, nici nu mă interesează. M-a interesat mult mai mult propunerea Ministerului de a instala un nou director al grupului de șantiere.

Borza tresări.

— Cine ?

— Boruzescu.

Borza nu-i răspunse decît după ce-și mîngîie bărbia :

— E de meserie. Am o singură rugăminte, Ioane. El n-a prea fost pe șantiere. Ajută-l cum m-ai ajutat și pe mine.

— E pentru prima oară că ești pripit. Te-a emoționat știrea ?

— Și știrea și nunta ăstor doi.

Arătă cu bărbia spre Panait.

— Nunta poate să te emoționeze în continuare. Propunerea Ministerului a fost respinsă. La insistențele lui Secoșan, tovarășul prim a avut o discuție de două ore cu Bucureștiul. Ai în continuare misiunea să termini hidrocentrala din Retezat. Dar...

— Bănuiam că există și un dar.

— Știu foarte bine că trebuia să existe. Așa mi-a spus tovarășul Secoșan : Fă-l pe Borza să înțeleagă că încadrarea în legalitatea socialistă e obligatorie și pentru cei cu merite mari în alte domenii. Sper că ai înțeles ?

— Da. Și acum hai să-i felicităm pe tinerii căsătoriți

DE ACELAȘI AUTOR

(Bibliografie selectivă)

LENȚA — roman
ÎN ORAȘUL DE PE MUREȘ — roman
STATUILE NU RÎD NICIODATĂ — roman
HOTEL TRISTEȚE — povestiri
A VENIT UN OM — roman
CERUL ÎNCEPE LA ETAJUL III — roman
FERICITUL NEGUSTOR — roman
TERRA DE SIENA — nuvelă
REÎNTOARCEREA — roman
ÎNCOTRO — roman
STRADA SEMAFORULUI — povestiri
PISTRUIATUL — roman
TESTAMENTUL — povestiri
HOȚUL — roman
PATRU ZILE FIERBINȚI — nuvelă
DINCOLO DE ZIDURI — roman
COCORII ZBOARĂ FĂRĂ BUSOLĂ — roman
PRINȚESA DIN ȘEGA — roman
OAMENI, FAPTE, AMINTIRI — memorii, vol. I-II

Lector : HERTA SPUHN
Tehnoredactor : CORNEL CRISTESCU

Bun de tipar : 5.IV. 1986. Apărut : 1986.
Comanda nr. :
Coli de tipar : 13,5.

Tiparul executat sub c-da nr. 34
la Intreprinderea Poligrafică Galaţi
B-dul George Coşbuc nr .223 A
Republica Socialistă România

Lei 9.25